



8 1961

planinski vestnik

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

planinski vestnik 8 1961

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE | LETNIK XVII | AVGUST

VSEBINA:

OB SKALASKEM JUBILEJU Dr. Miha Potočnik	361
ZGODOVINA ALPINISTIČNEGA KLUBA SKALA Dr. Vladimir Skerlak	364
BESEDA O SKALI IN BESEDA DANASNJI MLADINI Janko Ravnik	402
OB STIRIDESETLETNICI SKALE Dr. Mirko Kajzelj	403
USTANOVITEV TURISTOVskega KLUBA SKALE Dr. Vladimir Kajzelj	405
O NAZORU SODOBNEGA ALPINISTA Albin Torelli	419
ODMEVI Aieš Kunaver	421
TK SKALA V BOHINJU IN V DOLINI Evgen Lovšin	424
SPOMINI NA SKALO Nevina Prevec	434
DR. SLAVKO PREVEC Nevina Prevec	436
O KARTOGRAFIJI Oskar Delkin	437
MOJ POGLED NA SKALO Janko Skerlep	439
ZGODOVINA SKALASKEGA DOMA Milan Khan	443
DRUŠTVENE NOVICE	449
IZ OBCNIH ZBOROV	455
RAZGLED PO SVETU	461

NASLOVNA STRAN:

NA GREBENU VELIKE PONCE V
MARTULJKU

Foto: Janez Gartner

PRILOGE:

TRIGLAV S SEVERNO STENO
DOLINA TRIGLAVSKIH JEZER
(POGLED S KOMNE)
JALOVEC S SLEMENA
POGLED S HRIBARIC NA
ZELNARICO

«Planinski Vestnik» je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga PZS - urejuje ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Stanko Hribar; glavni urednik: Tine Orel. Revija izhaja dvanajstkrat na leto. Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje - Gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvorčakova 9, p. p. 214, telefon 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 500.-, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 150.- (naročnina za inozemstvo din 800.-) / Tekoči račun revije pri Narodni banki 600-15-3-21 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto.

GROSISTIČNO
TRGOVSKO PODJETJE

Centromerkur

LJUBLJANA, Trubarjeva 1
TELEFON ST: 23-276, 23-273, 23-271

SVOJIM CENJENIM ODJEMAL-
CEM NUDI VELIKO IZBIRO
RAZNEGA BLAGA IN SICER:

tekstilno blago

konfekcijo

modno kratko blago

galanterijo

kozmetiko

gospodinjske stroje in

potrebščine

ter razne uvožene artikle

po konkurenčnih cenah

OBIŠČITE NAS

IN SE

PREPRIČAJTE!

Ob skalaškem jubileju

DR. MIHA POTOČNIK

Štirideset let je v človeški zgodovini kaj kratka doba, v zgodovini neke organizacije že daljša, v zgodovini generacije pa že kar hudo dolga. Tako ni nič prezgodaj, da se v posebni številki »Planinskega Vestnika« spominjamo štiridesetletnice ustanovitve Alpinističnega kluba »Skale« in s tem tudi štiri-deset let organiziranega dela v našem slovenskem alpinizmu.

Sicer je bil že leta 1906 ustanovljen na Slovenskem »Plezalni klub Dren«; Dr. H. Tuma je že letu 1910 z Jožetom Komacem — Pavrom preplezal vzhodni del severne Triglavske stene (danes: slovenska smer), že precej pred njim pa Trentar Berginc; Pavel Kunaver, Ivan Michler in Ivan Kovač so 1911 preplezali Pavrovo (Tumovo) smer Triglavske stene s svojo novo izstopno varianto skozi kamine ob »slapu« naravnost na slovenski stolp; znani so Brinškovi plezalni vzponi v Gritovcih. Seveda gremo lahko še bolj nazaj v čase dr. Kugyjevih vodnikov ali celo k Staniču, Korošču, Kosu in Rožiču. To so bili za tiste čase nadvse pogumni in prevratniški, toda vendarle posamezni in še osamljeni podvigi. Izbruh prve svetovne vojne leta 1914 jih je nasilno prekinil in zadržal, da se niso mogli bolj razviti in razširiti. Revolucionarni časi po prvi svetovni vojni, ki jih je razgibala zmaga oktobrske revolucije v Rusiji ter pri nas razpad stare avstroorgske »ječe narodov«, so prinesli svoje odmeve tudi v naše vsaj narodnostno osvobojene gore. Ko priznavamo vso veličino in zasluge pionirjem naše najstarejše planinske zgodovine in plezalcem samorastnikom izpred prve svetovne vojne, vendar mislimo, da ne grešimo in jim ne delamo krivice, če označujemo ustanovitev AK Skale obenem tudi kot začetek organiziranega, zavestnega, bolj množičnega in povsem opredeljenega dela v našem alpinizmu.

Zadnji čas je bil, da je PZS dala pobudo za praznovanje te štiridesetletnice. Generacija, ki se je po veliki večini že spustila iz strmih sten in severnih prepadov v položnejša sončna južna pobočja, v travnato gričevje in šumeče gozdove, je bila prav zadnji čas še poklicana, da obnovi svoje razgibane, pa že kar precej pozabljene spomine. Seveda ne samo spomine: »Da, takrat, ko smo še mi...« Namen teh spominov ni samohvala in uživanje v preteklosti, namen je v tem, da bi se tudi današnji in jutrišnji mladi ljudje v naših svobodnih gorah lahko navduševali in opajali ob gorniških vrednotah in idealih, ki so trajni in vsem generacijam skupni. To, kar je ostalo na rešetu zgodovine, bodo tudi še hodoče generacije s pridom uporabljale, naprej gojile in izpopolnjevale.

Skalaši niso bili nobeni »nadjudje«, »zvezde«, niti ne kdo ve kakšni posebneži. Bili so produkt razmer in stremljenj tedanjega časa, novo mlado

vino, ki je vrelo v pretesnih starih sodovih in ki je zato nujno moralo te sodove razgnati. Čeprav se posamezne stvari dandanes morda vidijo nekoliko naivne, preveč idilične in že kar »nesodobne«, so skalaši kot pristni otroci svoje dobe vendarle doprinesli v skupno zakladnico našega planinskega dejanja in nehanja bistvene prispevke: svojo podjetnost, svoje veselje, svojo vedro in dobro voljo, svoje še danes nerazrušno, ganljivo tovarištvo, svoj pogum in požrtvovalnost, svojo ostro sodbo pa tudi svoja razočaranja, trpljenje in tudi mnoge žrtve. Tako so na svoj način hote ali nehote prispevali, da so se pripravljali mnogi ljudje za neizprosne čase druge svetovne vojne, ki je ponovno surovo prekinila že množično zastavljeno alpinistično delo. Okupacija in narodnoosvobodilni boj sta — s prav maloštevilnimi in redkimi posameznimi izjemami, ki pa so bile povsod — videla ogromno večino skalašev v vrstah OF, med partizanskimi borci, med talci, med jetniki in trpini po koncentracijskih taboriščih, tam, kjer je bil uporni slovenski narod in njegovo najzavednejše jedro. Primerno je, da se tega spominimo prav v letu, ko praznujemo 20-letnico narodnega upora in se spominjamo prvih začetkov oboroženega boja zoper nacistične in fašistične okupatorje ter njih podrepnike. Tu so padli partizani — skalaši: Matevž Frelj, Miha Arih, Miran Cizelj, dr. Slavko Prevec, Janez Bernik, Janez Snoj, France Resnik, Lado Goršič, Pepek Ravnik, Tonček Strumfelj, Giorgioni, Miša Čop, Saša Stempihar; talci: Tomaž Godec, Ludvik Stražišar, Janez Mrak, dr. Aleš Stanovnik, Jože Prisljan, Peter Romavh, Bogdan Jordan, Albin Mrak, Dominik Krmelj; tu je na desetine preživelih borcev, internirancev, aktivistov. To niso vsi. Kdo ve, koliko je še teh in takih »neznanih skalašev«. Tako zaradi dveh, treh nacističnih nemčurskih urinjencev (na Jesenicah) ali drugih belih vran (v Ljubljani) nikakor ne more pasti noben madež na »Skalo« kot organizacijo, za katere člane kot za malokatero druge lahko rečemo, da so ob veliki preizkušnji 1941—1945 tako kompaktno izbrali edino pošteno pot — skupno s svojim ljudstvom. Preizkušnjo so prestali nad vse častno. Razumljivo pa je zaradi tega tudi, da ni mogla biti naša prva skrb po tako uničujoči vojni, kot je bila še posebno za jugoslovanske narode in tudi za nas Slovence druga svetovna vojna, da bi med prvimi pohiteli na Himalajo in v Ande. Slovenski planinci in alpinisti smo se kot dobri otroci svojega ljudstva nujno morali usmeriti in vključiti v obnovo porušene domovine. To bi predvsem lahko vedele tudi take »kapacitete«, kot je Dyhrenfurth, ki se ob prvi naši himalajski ekspediciji (1960) spakuje in spotikuje z vsem napih-njenim omaloževanjem. Njegovih rojakov zločinska dela med vojno so bila vkljub potencam, ki jih je razvila »Skala«, tista, ki so našemu alpinizmu podaljšala pot v Himalajo za dobrih deset let! Naj si jih Dyhrenfurth kar za klobuk zatakne! In prav veseli smo, da nismo več potrebni njegovega in podobnega pokroviteljstva!

V skalaški številki našega Vestnika so razvrščena nad vse zanimiva in včasih kar dramatična pričevanja mnogih, ki so neposredno doživljali skalaške čase. Iz njih je razvidno neprenehno, obsežno in vsestransko snovanje, ki še danes lahko vzpodbuja in navdušuje. Skalaši so dokončno osvojili domalega vse naše stene in grebene. Osvobodili so naše planinstvo in alpinizem občutka manjvrednosti pred tujci in občutka podrejenosti. Začeli so celo sami zahajati brez vodnikov v tuje gore in so v njih opravili kar lepo število zahtevnih in renomiranih vzponov. Himalajska ekspedicija 1960 je logičen in povsem naraven izraz ter nadaljevanje tega dela. Bili so tisti, ki so množično odkrivali lepote zimske alpinistike in visokogorskega smučanja. Gradili so prava visokogorska zavetišča, svoje znamenite skalaške bivake. Izdelali so prvi slovenski celovečerni film. Popularizirali so naše gore in življenje v njih z neštetimi uspešnimi

fotografskimi posnetki, pisali članke, izdali doslej naš najboljši popis plezalnih tur »Naš alpinizem« itd., itd.

Toda, — kar je največ vredno in kar po mojem mišljenju tehta največ — izoblikovali so lik alpinista, lik gornika, ki še danes mnogim ljudem služi kot vzor in bo tak tudi ostal. Tovariški odnosi, ne glede na poreklo, poklic in premoženje, medsebojno spoštovanje, skromnost, odgovornost, srčna kultura, odkritosrčen značaj, natančnost pri sprejemanju in opravljanju dolžnosti, pogum in požrtvovalnost v najbolj zapletenih in nevarnih položajih — to so stvari, zaradi katerih bodo skalaši najdalj živeli v našem izročilu! Človek — alpinist ne obstoji samo iz mišic, iz klinov, vponk, vrvi, puhovke, lestvic in šeste stopnje, temveč predvsem iz srca in zdrave, vedre pameti! Tega ne more nadomestiti noben stroj in nobena oprema. In po mojem mnenju bodo gore vedno bolj potrebne ljudem prav zaradi osvobajanja človeka od pomehkuženja in zaslužjevanja po njegovih lastnih izdelkih in izumih.

Skala ni rušila, čeprav je nastala iz upora, temveč je gradila. Boj proti starokopitnosti je v mnogem prenovil in ohranil tudi Slovensko planinsko društvo. Po prvih spopadih in nezaupanju je bilo pri delu za planinsko stvar ustvarjeno dobro razumevanje in sodelovanje — nove misli in pogledi so koristili vsem. So pa tako popolno prevladali in se uveljavili, da se je po drugi svetovni vojni lahko vsa planinska in alpinistična misel spet združila in našla v enotni slovenski planinski organizaciji, v kateri je prostora za vse ideje, za vse pobude, za vsa stremjenja in za vse planinske panoge. Tako tudi obnovitev Skale ni bila in zaenkrat še tudi ni aktualna, aktualno pa je še vedno njeno pojmovanje gora. Kadar pa bo spet toliko novih idej, novih programov in stremljenj, kot jih je bilo svoj čas, jih bo — kot doslej — PZS morala upoštevati in prevzeti ali pa bo novo vino spet razganjalo stare sodove.

J. M. Kato Lovc.

Zgodovina Alpinističnega kluba Skala

DR. VLADIMIR SKERLAK

I. UVOD

»Skala' je oficijelno ime nekega števila mladih planincev izven okrilja SPD. Smatrajo se in hočejo, da jih smatramo za planince 'čisto posebne vrste', zato so čutili potrebo, ustvariti nekak separatizem tudi že v našem planinstvu.« (»Slovenski narod« 10. julija 1921).

Tako so mislili in govorili uradni predstavniki slovenskega gorništvaja v času, ko je bila politična združitev Slovencev s Srbi in Hrvati v eno državo že izvršena in ko je Slovensko planinsko društvo že opravilo svoje narodno-obrambno delo.

Zgodovinska naloga »sekte«, ki je ustvarila »separatizem v našem planinstvu« in »oddaljevala planince od glavnega, pravega smotra planinstva«, je bila, da nadomesti staro miselnost s svežimi idejami, da ustvari slovenski alpinizem in ga dvigne na svetovno raven.

To nalogo je Skala opravila. Opravila pa je razen tega še veliko gorniško-propagadno, telesnovzgojno in kulturno delo.

Prav te dejavnosti, ki jih je opravljala Skala vzporedno z alpinistiko, so dajale življenju v klubu tako različne oblike, da se dajo v razvoju Alpinističnega kluba Skala ločiti posamezne dobe:

1. *markacijska doba* (26. V. 1919—30. V. 1922);
2. *smučarsko-plezalna doba* (30. V. 1922—5. V. 1928);
3. *filmsko-književniška doba* (5. V. 1928—19. VII. 1932);
4. *doba Doma na Voglu* (19. VII. 1932—25. XI. 1935);
5. *kriza* (25. XI. 1935—19. X. 1939);
6. *alpinistična doba* (19. X. 1939—6. IV. 1941)*

Zato je v tem spisu posvečena pozornost prav tako podatkom o opravljenem delu kakor tudi boju med pripadniki različnih miselnosti.

II. MARKACIJSKA DOBA

(26. V. 1919 do 30. V. 1922)

A. USTANOVITEV IN ORGANIZACIJSKA USTALITEV

Po navadi se šteje, da obstoji klub Skala od leta 1921. To pa ni popolnoma točno, ker je klub obstajal kot organizirana enota že prej. Pripravljani odbor je bil sestavljen 26. maja 1919. Tvorili so ga: Stane Predalič, trgovski pomočnik; Ivan Rožman, gradbeni tehnik; France Rus, učiteljskičnik, in Drago Zorko, dijak trgovske akademije.

Pristopilo je 16 članov.

* Zgodovina Skale kot organizirane celote ni samo poročilo o opravljenem delu, temveč je zlasti zgodovina spopadov med predstavniki različnih nazorov o bistvu alpinizma in o načinu, kako naj se v klubu dela.

* Dnevi, ki so tu navedeni kot začetek ali konec določene dobe, tvorijo ponekod izrazito in ostro mejo; ponekod pa prehaja ena doba v drugo brez izrazitega skoka. V teh primerih pomeni datum le približno mejo; važen je pa za razumevanje tega spisa zato, ker ta ni dosledno urejen po časovnem zaporedju dogodkov, temveč je snov obdelana tako, da je vsako področje za vsako posamezno dobo zajeta v enem samem poglavju.

Na predlog Frana Rusa so svoji organizaciji dali ime Skala; čeprav jim je bil izraz »alpinizem« žc znan, pa so svoj klub imenovali »turistovski«, ker ta dva pojma takrat še nista bila razčiščena. Vzpon na goro so imenovali »turo« in kdor dela v tem smislu ture, je turist, organizacija, ki goji turistiko, je turistovska. Ta izraz se je uporabljal v imenu kluba vse do leta 1940.

Temeljne nazore so ustanoviteljem dali inozemski alpinisti dr. Guido Eugen Lammer, Emil Zsigmondy (izg. Žigmondi), Ludwig Purtscheller. Njihove spise in revijo Alpenzeitung so prebirali mladi »skalarji« in se o njih pogovarjali na številnih sestankih. V letu 1919 je bilo več predavanj »turistične« vsebine, priredili so pa tudi šest organiziranih »tur«.

Alpinistični spisi pa niso vplivali na prve skalaše toliko, da bi pri njih popolnoma obveljalo temeljno načelo alpinistike, približati človeka nedotaknjeni naravi, temveč so člani kluba popustili vplivu takratne slovenske »plainske« miselnosti: olajšati ljudem dostop v gore. Zato so se z vso vnemo vrgli na označevanje gorskih poti. To markacijsko delo je značilno za prvo dobo Skale.

Vzpodbudo za to delo je gotovo dala tudi želja vsakega mladega fanta, da odkriva neznane pokrajine. Opravljali so ga skalaši še več let. Z njim so storili slovenskemu gorništvu veliko uslugo: po zaznamovanih poteh je tudi povprečen izletnik rad zahajal v gore.

V jeseni 1919 so se skalaši dogovarjali za nastop v javnosti. Toda kot med vsemi revolucionarji, tako so tudi med njimi nastala trenja. Odbor je več članov izključil.

Pozimi 1919/20 se je lotila Skala svoje naslednje velike naloge: Člani so začeli hoditi v naravo na smučeh.

V letu 1920 je bilo več sestankov in ideoloških pogovorov v Narodni kavarni. Skupnih »tur« je bilo 5. Člani so sestavili več »turistovskih« strokovnih del. Nameravali so jih objaviti v listu »Sport«.

Kako organizirano je že bilo delo v klubu in kako je ta dejansko že obstajal, kaže dejstvo, da je odbor že sprejemal nove člane, nekatere osebe pa črtal iz članstva. Za strogo miselnost mladih alpinistov je bilo značilno, da so n. pr. popivanje v gorskih kočah šteli kot razlog za izključitev.

Končno so se razmere toliko uredile, da sta 29. novembra 1920 Pavle Laurenčič in Drago Zorko lahko podpisala dopis št. 5: prošnjo, naj policija potrdi pravila Turistovskega kluba Skala.

V času med vložitvijo prošnje in nje rešitvijo je pripravljalni odbor sprejel nekaj novih članov, med njimi Toneta Poljšaka in študenta Jožeta Tomca. Ta se je sicer z Ljubljčanmi v odboru večkrat sporekel že zato, ker je bil Šiškar, toda zaznamoval je tudi toliko poti kot malokdo drug.

Med ženskami, ki so bile članice Skale, je bila prva Anica Predalič.

4. januarja 1921 je policija dovolila ustanovitev kluba. V potrjenih pravilih je bil namen Skale označen tako: »gojiti turistiko in smučski sport, pospeševati in širiti oboje v strokovnem sportnem smislu.«

18. januarja 1921 je pripravljalni odbor poslal vabilo vsem »članom«, naj se udeležijo sestanka 23. I., na katerem naj bi pripravili vse potrebno za občni zbor.

Razen tega je odbor objavil v časopisih, da bo gojil klub »dve najidealnejši sportni panogi, turistiko in smučarstvo«. Turistika se bo gojila kot moderen sport, ki dá in nudi največ. Mlade turiste bomo vežbali v dobro izurjene in turistično izobražene sportnike. Ker ima klub za svoj začasno omejen delokrog zadostno število članov, se bodo letos sprejemali samo dobro izurjeni turisti kot člani.«

Klub naj bi navezal stike tudi s srbskimi in hrvatskimi »turisti«.

Ustanovni občni zbor je bil sklican za svečnico 2. februarja 1921 ob pol deseti uri v »Prešernovi sobi« restavracije »Novi svet«. Zbor se je začel ob deseti uri.

Klub je imel tedaj 23 članov, od teh jih je bilo v pripravljalnem odboru 21.

Načelno je bilo sklenjeno: »Slovenskemu planinskemu društvu bomo stali vsekakor ob strani. Nismo konkurenca.«

Klub je že imel vrh, inventar je bil vreden 2800 kron. Obveznih prispevkov dotlej še ni bilo.

Za predsednika je bil predlagan Metod Badjura kot najbolj izkušeni alpinist. Med vojno je namreč služil v gorskem polku, poznal je temeljna pravila alpinistike in znal se je smučati.

Toda Badjura ni hotel sprejeti predsedniške funkcije, zato je bil prvi odbor Skale sestavljen takole:

Predsednik: Drago Zorko, uradnik, rojen 15. IV. 1902; podpredsednik: Metod Badjura, dijak tehnične srednje šole, rojen 22. II. 1896; tajnik Pavle Lavrenčič, študent tehnike, rojen 23. VIII. 1903; blagajnik Stane Predalič, trgovski pomočnik, rojen 9. VIII. 1902; gospodar France Rus, dijak učiteljskega, rojen 8. VIII. 1902; odbornik Ivan Rožman, dijak tehniške srednje šole, rojen 30. XII. 1901; revizorja Stane Deu, dijak srednje tehnične šole, rojen 7. V. 1897; Gojmir Pehani, dijak realke, rojen 5. I. 1903.

Kot se iz teh podatkov vidi, so jedro kluba tvorili fantje, stari okrog 19 let.

Ideološko delo se je začelo s predavanjem Draga Zorka »O bistvu in pojmu alpinizma«. Iz tega naslova se vidi, da so skalaši tedaj že poznali izraz »alpinizem«. Več predavanj ni bilo, ker niso mogli najti predavateljev. To pomanjkanje je poskušalo Zorko nadomestiti s tem, da je zakladal knjižnico z alpinistično literaturo.

Vse seveda ni šlo gladko. Različna hotenja in neustaljeni značaji mladih članov so povzročali nesoglasja in prerekanja, tako da jih je bilo treba opozarjati na »resnost in parlamentarnost.«

Notranjo organizacijo kluba je odbor poskušal okrepiti s »turistično — disciplinarnimi« pravili, z določili o klubskem inventarju in s predelavami pravil. Ta ljubezen do paragrafskega reševanja organizacijskih vprašanj se je vlekla vse do leta 1939.

Med podobne ukrepe spada tudi sklep, da sprejemajo člane šele po pozvedbah.

Deloma že po tem strožjem postopku so bili v tem času dokončno sprejeti za člane:

Vladimir Kajzelj (5. II. 1921), Stanko Tominec, Ante Gnidovec, Ante Beg, Danica Blatnik in Tone Škrajnar (19. III. 1921), Karlo Tauzher (14. IV. 1921), Herbert Brandt (28. IV. 1921), Franc Rus, Stanko Hudnik in Oskar Delkin (12. V. 1921), Savo Pirc in Franjo Jeras (2. VI. 1921).

Dne 7. junija 1921 je imel klub že 46 članov.

Skali so se pridružili tudi člani neorganizirane izletniške skupine, imenovane »Gad«. To skupino so tvorili: Ante Gnidovec, Metod Badjura, Stane Deu, Saša Kovač, Krista Kovač, Danica Blatnik, Kristina Blatnik in brata Mušič.

Skala je svoje delo gotovo dobro začela, kljub temu je pa članstvo hotelo še več in še bolje, zato je nastala v klubu »opozicija«. Zaradi tega je odbor odstopil in sklical za 7. junij izredni občni zbor. Debata o smernicah za delo

je bila zelo ostra. Kot ponavadi je postal žrtev napada dotedanji predsednik. Zorko je odstopil.

Za predsednika je bil izvoljen študent prava Stanko Tominec. Ostali odbor so sestavljali:

Podpredsednik: Drago Zorko, uradnik, tajnik Pavle Lavrenčič, študent tehnike, blagajnik Anton Porenta, poštni uradnik, in Maks Cimperman, trg. pomočnik, gospodar Evgen Sila, železniški uradnik, odbornik Drago Sturm, železniški uradnik, namestnik odbornika: Stane Predalič, trgovski pomočnik, revizorja Oskar Delkin, dijak tehnične srednje šole, in Stane Strnad, študent medicine.

Ta odbor je obstal. Pod njim je kljub preživel svojo »otroško dobo«, svoj »ognjeni krst« in se organizacijsko ustalil.

Dobro leto dni po ustanovitvi, 9. marca 1922, je bil prvi letni občni zbor TKS. Predsednik Tominec je v svojem poročilu označil razliko med SPD in Skalo takole: Slovensko planinsko društvo je gospodarska, Skala pa vzgojna organizacija. Kljub nudi članom alpinistično izobrazbo, vzgojiti hoče dobre »turiste« in smučarje. Pri delu za napredek slovenskega planinstva bo Skala podpirala matico — Slovensko planinsko društvo.

Te Tominčeve besede so bistvo obeh organizacij dobro prikazale. Kljub tej načelno nedvomno pravilni ugotovitvi predsednika Tominca pa Skala ni našla načina, kako naj opravi svoje alpinistično vzgojno delo, temveč je še dolga leta nekako iskala sama sebe in iskala način, kako naj uredi razmerje med seboj in svojimi člani, zlasti tistimi, ki so bili vzgoje najbolj potrebni.

Sistematična vzgoja članov, zlasti novincev, je postala glavna dejavnost kluba šele v zadnjih letih pred drugo svetovno vojno. 9. marca 1922 je imel klub 109 članov. Na tem občnem zboru, je bil sprejet za člana profesor Janko Ravnik. Prav pristop Janka Ravnika v klub je povzročil, da je bilo življenje novega odbora zelo kratko. Ta odbor so sestavljali: predsednik Stanko Tominec, podpredsednik Drago Zorko, tajnik Oskar Delkin, blagajnik Milan Verovšek, gospodar Maks Cimperman, odbornik Ante Gnidovec, namestnika Ladislav Magolič in Anton Porenta, revizorja Pavle Sbrizaj in Stanko Trnkóczy.

V kratki dobi tega odbora je bilo napravljeno naslednje:

Bilo je sklenjeno, da so skupni izleti obvezni; kdor izostane, bo izključen.

21. marca je bil sprejet osnutek Henrika Pardubskega za znak kluba. Ta znak je bil zelen monogram, ki so ga sestavljale črke »TKS« na belem polju.

Predvsem pa je odbor izdelal osnutek za nova pravila in disciplinski pravilnik. Zaradi sklepanja o teh dveh osnutkih je bil sklican za 30. maj 1922 izredni občni zbor.

Da je bila na tem občnem zboru izglasovana sprememba pravil in bil sprejet disciplinski pravilnik, to za nadaljnji razvoj ni bilo posebno pomembno. Pač pa se je zgodilo nekaj, kar je postalo za poznejše dogodke odločilno: za predsednika je bil izvoljen profesor Janko Ravnik.

B. OZNAČEVANJE POTI

Že pripravljalni odbor je dal Slovenskemu planinskemu društvu na razpolago svoje članc za označevanje poti. Ti so markirali vse važnejše poti v Savinjskih Alpah, na primer iz Bistrice na Brano in iz Bistrice čez Kalce na Dolgo njivo.

Sredi leta 1921 so nastale težave. Člani so namreč zahtevali, naj jim SPD plača stroške za preživljanje v gorah, med tem ko markirajo. Predsednik

SPD je v odgovoru na to zahtevo trdil, da ima društvo z nekaterimi skalaši (navajal je Zorka in Rusa) slabše skušnje.

Končno je SPD pristalo na to, da plača skalašem, ki markirajo, vožnjo, prenočišče in hrano. Pri izvajanju tega sporazuma so pa zopet nastale težave, ker se je planinsko društvo v posameznih primerih vendarle hotelo izogniti prevzeti obveznosti. Vendar to skalašev ni toliko razočaralo, da bi prenehali z markacijski delom.

10. aprila 1921 so Kajzelj, Tauzher (čeprav ta še takrat ni bil član Skale) in Rožman markirali Turnc. Dobra dva tedna nato je bil ustanovljen tehnični odsek (28. IV. 1921) z nalogo, da organizira markacijsko delo.

Prvi načelnik tehničnega odseka je bil Ivan Rožman.

Za Rožmanom je prevzel vodstvo tehničnega odseka Angelo Battelino. Odsek je razen markiranja organiziral tečaj v čitanju zemljevidov. Odbor TKS si je pridržal pravico, da daje članom dovoljenje za markiranje. Šlo je, seveda, za čast kluba: odbor ni hotel, da bi se markiranja lotil nekdo, ki bi to delo slabo opravil.

Vnema za markiranje je šla tako daleč, da so člani kluba vzeli v svoj delovni program celo markiranje poti iz Maribora do Mariborske kočje na Pohorju.

Sploh se skalaši niso omejevali na označevanje poti po visokem gorovju, temveč so markirali tudi po sredogorju in hribovju na primer Golico, Blegoš.

Klub je prevzel tudi to nalogo, da nadzira kakovost poti in o tem obvešča občinstvo. V zvezi s tem so bila uvedena obvezna poročila, imenovana turne kontrolne pole. O njih bo še dosti govora.

Govorilo se je, da je znani znak za označevanje gorskih poti rdeč kolobar z belim krogom v sredini — izum skalašev. To je bajka. Ta znak je bil znan v Avstriji že pred ustanovitvijo Skale in od tam so ga prevzeli skalaši ter ga udomačili v slovenskih gorah.

C. ALPINISTIKA

Alpinistična dejavnost skalašev je bila v začetku omejena na Savinjske Alpe.

Spomladi 1921 so se povzpeli na Zeleniške špice, Rinko in Skuto.

V letu 1921 so preplezali greben Rinka — Skuta, greben Grintovec — Kočna (nad Zdolško škrbino).

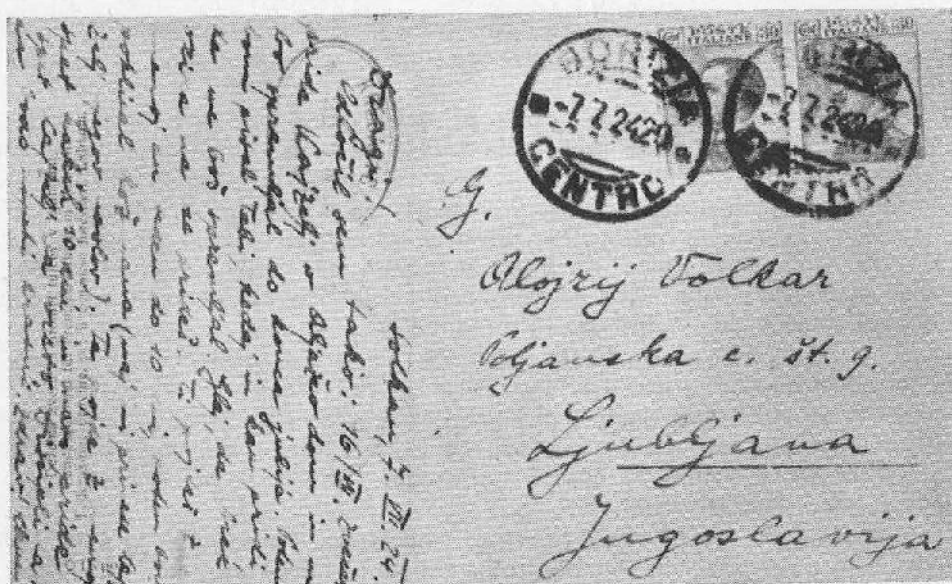
Prvi plezalci so bili Janez Kveder, Ivan Rožman, Vlado Kajzelj, Pavle Lavrenčič, Stane Ogrin, Saša Kovač, France Rus, Stane Hudnik, Lado Križman, Savo Pirc.

Plezali so brez klinov, pač pa so uporabljali za varovanje vrv. Varovali so preko ramena ali preko kake pečine.

Da so pa inozemski alpinisti že uporabljali tedaj kline tudi v slovenskih gorah, so vidi iz dejstva, da je Pavle Lavrenčič našel star klin z obročem v Jalovcu. Prve kline za alpinistiko je delal, kolikor vemo, kovač Holzer. Pa to je bilo precej časa po ustanovitvi Skale. Vponke so pa začeli uporabljati v Sloveniji šele leta 1928.

Skala je na Zorkov predlog organizirala na Pečeh pod Šmarnogorsko Grmado okrog Turnca plezalno šolo. Na Turnc so skalaši namestili skrinjo s pečatom. V listu »Šport« so objavili o Turncu članek s fotografijo. Leta 1921 je imel Turnc 160 »obiskovalcev«.

Tedaj pa je padla prva žrtev med skalaši: Karlo Tauzher se je 28. junija 1921 smrtno ponesrečil v severni steni Turske gore.



Dopisnica dr. Juža Volkarju 7. 7. 1924

Javnost je na to nesrečo reagirala s hudimi očitki zoper Skalo. V časopisju sta bila objavljena članka, iz katerih smo navedli odlomek v uvodu.

Zaradi prikaza takratne miselnosti navajamo še nekaj odlomkov.

»Slovenski narod« 1. julija 1921:

»Turski žleb nad Okrešljem v Kamniških planinah je ena najnevarnejših, skoro vratolomnih turistovskih partij v naših planinah, partija, katere se lotijo zelo spretni, drzni in izurjeni turisti, opremljeni z najboljšim orodjem. Mladi člani TKS kaj radi zahajajo v Kamniške planine, nekaterim so znani vsi divje — romantični kotički teh planin.«

»Slovenski narod« 10. julija 1921:

»... grobišču pod razvpito Severno triglavsko steno koncem Vrat ... sledi turobno mesto ... tam gori nad Okrešljem ... Le-te stene Turske gore in Rinke so grde, navpično prepadne.

Ob tej priliki še mali dodatek. Skala je oficijelno ime nekega števila mladih planincev izven okrilja SPD. Smatrajo se in hočejo, da se jih smatra, za planince »čisto posebne vrste«, zato so čutili potrebno, ustvariti nekaj separatizem tudi že v našem planinstvu.

No, končno nimamo nič proti temu, če so si stavili devizo »getrennt marschieren, vereint schlagen«. Če bodo pokazali v svojem delovanju kaj resnega smisla in smotra za skupno dobro, za zdravi razvoj našega jugoslovanskega planinstva, bo nas to le veselilo. Dosedanje njih delo in žalostne posledice nam pa, žal, vzbujajo zaenkrat le resne pomisleke.

Po delih in pisavi je razvidno, da vidi klub Skala svoj spas menda le v bravuroznem plezanju in da goji alpinistiko le bolj iz športnega stališča. Nismo principijelno proti vezbanju plezanja. Četudi odvaja in oddaljuje ta sekta planince kolikor toliko od glavnega, pravega smotra planinstva, vendar ni stvar brez etičnih momentov...«

Itd.

V javnosti so začeli imenovati TKS »trapasti klub samomorilcev«. V Skali so pozneje imenovali to smrtno nesrečo in gonjo, ki ji je sledila, »ognjeni krst« kluba.

Skala je ta »ognjeni krst« nekako prestala, toda odbor se je le čutil prisiljen, da neizurjenim odsvetuje težje ture«, dalje, da izjavi 9. julija 1921 sledeče: »TKS ne goji plezanja po težkem in nevarnem terenu.«

Nadaljnja posledica je bil sklep, da se ne sme markirati Brinškov kamin v Planjavi. Gadovec in Šiškar Saša Kovač je bil sprejet v Skalo 22. septembra 1921. Ta in Lado Križman sta kljub prepovedi markirala Brinškov kamin. Odbor ju je takoj poklical na zagovor. Saša je moral s kladivom in bencinom uničiti markacije, ki jih je malo prej napleskal.

Kljub nesreči je imela Skala prijatelje. To se vidi med drugim iz tega, da je nekdo anonimno poslal klubu 1000 kron podpore.

Sprva se zdi čudno, da je tudi s področja zimske alpinistike znan en sam vzpon. Napravili so ga v marcu 1922 na Jalovec Vlado Kajzelj, Savo Pirc, Bano Trnkózy in Henrik Pardubsky (po drugih podatkih to ni bil Pardubsky, temveč Maks Cimperman).

Razloga za to nazadovanje je razvoj smučarstva. Smučarstvo je nastopilo v svoji takratni obliki kot sila, nasprotna zimski alpinistiki. Zaradi »cenejšega« užitka, ki ga nudi, je smučarstvo začasno tudi zmagalo.

V tej zvezi bi še omenil, da so skalaši sprva sodelovali z jamarji. Raziskovali so med drugimi jamo pri Babjem zobu. Pozneje je sodelovanje z jamarji prenehalo, čeprav so ti ponovno prosili skalaše, naj jim pomagajo.

Č. SMUČARSTVO

Prve smuči so dobili skalaši iz bivših avstrijskih vojaških skladišč, prvi pouk pa od bivših avstrijskih vojakov — alpincev (na primer Metod Badjura). Smučarska tehnika je bila norveška, katere najznačilnejši lik je bil telemark. Uporabljali pa so že dve palici, le tu in tam se je še kak skalaš podal na smuški pohod z eno samo dolgo gorsko palico.

Že v prvem poslovnem letu so skalaši organizirali dva skupna smučarska izleta: na Kriško planino in na Veliko planino. Na Veliki planini so bile tudi vaje v skokih.

Člani Skale so se dobra dva tedna po ustanovitvi udeležili prve jugoslovske smučarske tekme. Bila je v Bohinju 20. februarja 1921 za prvenstvo države in Slovenije. Udeležilo se je 35 tekmovalcev, skalaš Stanko Trnkózy je zasedel tretje mesto.

S tem je postala Skala druga smučarska organizacija v Sloveniji.

Jesen je klub izrabil za obsežne priprave. Poskušal je nabaviti smuči — to takrat še ni bilo lahko — z oglasi, od športnih trgovin in od Sportne zveze. 10. januarja 1922 jih je dobil 15 parov. Preskrbela jih je Sportna zveza.

Nato je bil organiziran smučarski odsek. Takoj v začetku je imel 42 članov, to je, 40 % vseh skalašev. To je zelo veliko, če upoštevamo, da so to bili najagilnejši člani kluba, ker so s tem, seveda, bila oslABLJENA druga delovna področja.

Prvi načelnik smučarskega odseka je bil Bano Trnkózy.

12. februarja 1922 je bila tekma za prvenstvo Slovenije v Bohinju. Te se je udeležilo petnajst skalašev, član kluba je zasedel tretje mesto.

26. februarja 1922 je bila II. tekma v Planici za prvenstvo države. Med 60 tekmovalci je bilo 19 skalašev, v skupini tekmovalcev, mlajših od 25 let, je dosegel prvo mesto skalaš Albin Čop.

Pri teh tekmah je pokazal veliko naklonjenost Skali Rudolf Badjura. Toda ni ostalo samo pri tem. Badjura je postal član Skale, 9. marca 1922 celo načelnik smučarskega odseka in sestavil je delovni program za ta odsek.

Kljub razvoju smučarstva pa se je še dolgo obdržalo sankanje. Celotna tekma je še bila v Bohinju 5. februarja 1922. Skalaš Kveder je bil tretji.

D. GORSKO ZAVETIŠČE

Skalaši so želeli imeti zavetišča v gorskih predelih, kjer ni gorskih koč. Nekoliko so mislili na Martuljek, toda v tej smeri niso nič konkretnega ukrenili. Pač pa so se precej resno lotili načrta, da zgradijo kočico na Kriških podih. Izdelali so celo predračun. Zavetišče bi stalo 7500 kron.

Pozneje so mislili preurediti kaverno iz prve svetovne vojne. V avgustu 1921 so se podali Stanko Tominec, Stane Predalič in France Rus na Kriške pode, da si ogledajo možnosti za predelavo kaverne. Toda vrnilo se s poročilom, da je treba načrt opustiti, ker na Podih ni ne lesa ne vode.

Zimska (smučarska) postojanka naj bi bila na Veliki planini. Sprva so se pogajali z nekim kmetom, da bi dal klubu za zimo v najem pastirsko kočico. Ko se z njim niso mogli sporazumeti, so skalaši ponudili Slovenskemu planinskemu društvu, naj prepusti kočico na Veliki planini za zimo klubu. Bila je to Šmidingerjeva kočica severno od Poljanskega roba. SPD je ponudbo po krajšem oklepanju sprejelo in 4. novembra 1921 je bila pogodba sklenjena.

E. KULTURNO DELO

Kulturno delo v Skali se je začelo z zbiranjem kamenin in rastlin. Sodelavci pri mineraloški in pri botanični zbirki so se strnili v naravoslovni odsek. Člani odseka so bili: Angelo Battelino, Oskar Delkin in Ivan Rožman.

Skoraj hkrati s prvimi pripravami za ustanovitev kluba je nastala knjižnica. Leta 1921 so zanj kupovali skalaši vse vrste alpinističnih knjig iz antikvariatov, naročali so jih pa tudi iz Münchena.

Tudi fotografsko delo ima svoje korenine v prvih dneh Skale. Klub je že v začetku leta 1921 prodajal slike svojih amaterjev.

3. februarja 1922 je bil na Zorkov predlog ustanovljen fotografski odsek. 9. marca 1922 je postal načelnik tega odseka prof. Janko Ravnik.

Organiziral je pravo delavnico. 21. marca so člani nabavili skledce, najeli so sobo. Začeli so prirejati fotografske izlete, poučevali so člane v umetniškem slikanju. Cilj odseka je bil lastna razstava gorskih slik.

F. RAZMERE MED SKALO IN DRUGIMI ORGANIZACIJAMI

Prva organizacija, ki je navezala s Skalo prijateljske stike, je bila Sportna zveza. Ta je sprejela Skalo med svoje člane takoj v začetku leta 1921 in ji je prav zvesto pomagala. Za sodelovanje v listu »Sport« je bil v klubu ustanovljen poseben odsek.

Tudi jugoslovanski zimskosportni savez (JZSS) je Skalo upošteval in jo podpiral. Brez JZSS bi Skalaši težko dobili smuči, res pa je, da je tudi Skala predstavljala važen del JZSS. Klub je pristopil v JZSS leta 1922.

S Ferijalnim savezom je bil klub v prijateljskem razmerju. Člane FS so skalaši večkrat vodili na gorskih izletih.

Prvi stik s Slovenskim planinskim društvom ni bil prijeten. Na pismo TKS o sodelovanju je SPD odgovorilo odklonilno. Odbor Skale je tedaj sklenil: »Delovati hočemo mirno in tiho, sami zase, in z našimi dejanji bomo prišli med svet na dober in znan glas.«

SPD pa ne samo, da je v načelu nasprotovalo Skali, temveč ji je včasih krepko podstavilo nogo. Značilen primer predstavlja akcija za pridobitev kake kočice za smučarsko postojanko. Da bi se to omogočilo je klub hotel organizirati nabiralno akcijo. Policija je to prepovedala — po nasvetu SPD.*

Pač pa je Hrvatsko planinsko društvo sprejelo predlog za sodelovanje. Za turistično razstavo v januarju 1922 je HPD prosilo prispevek Skale že v jeseni 1921. To je bilo za Skalo koristno, ker dejstvo, da upošteva Skalo HPD, torej najstarejše jugoslovansko gorniško društvo, tudi SPD ni moglo prezreti.

To je bilo v začetku vse.

Ugled Skale je zrastel do, skoraj bi rekli, svetovne višine šele v naslednji dobi, ko so prišle v svet skalaške fotografije.

G. ZAKLJUČEK

Nasprotje med staro »planinsko« miselnostjo kot tezo in prvotnim skalaškim programom kot antitezo se je zlilo v markacijsko dejavnost kot sintezo. V sami notranjosti tega markacijskega kluba pa se razvija negacija, nasprotje dotedanje Skale. Smučarjev je vedno več, količinsko spreminjanje poteka vse do 30. maja 1922, ko se izvrši tisti skok, s katerim preide količinska sprememba v vsebinsko: Skala se spremeni iz kluba, v katerem je dosti smučarjev, v smučarski klub. V tem klubu je nekaj fotografov, tu pa tam celo kak skromen alpinist, toda tudi ta je pod nadzorom.

III. SMUČARSKO PLEZALNA DOBA

(30. V. 1922—5. V. 1928)

A. UVOD

Bogdan Jordan, prvi kritični zgodovinar AK Skala, je to razdobje imenoval smučarsko dobo. Njegov kriterij je bil jase: s čim se je ukvarjala večina članov. Ne da bi spodbijali dejstvo, da se je 90 % skalašev v tem času posvetila smučarstvu, se nam zdi vendarle dejavnost 10 % alpinistov tako značilna in tako pomembna za zgodovino slovenske alpinistike, da jo upoštevamo kot vsaj ena-

* Po navadi se poskuša odgovornost za sovražno razpoloženje SPD do Skale naprtiti predsedniku dr. Francu Tominšku. To pa ni popolnoma pravilno. Osrednji odbor SPD so sestavljali ob ustanovitvi Skale: načelnik dr. Fran Tominšek, načelnikov namestnik dr. Anton Švigelj, tajnik Pavel Kunaver, tajnikov namestnik Janko Mlakar, blagajnik Josip Jeretina, blagajnikov namestnik Makso Hrovatin, gospodar Ivan Ogorelec, gospodarjev namestnik Ivan Korenčan, knjigovodja Rudolf Rozman; odborniki Rudolf Badjura, Josip Hauptman, ing. Leon Mencinger, ing. Viletar Skaberne, dr. Vinko Sarabon; namestniki-odbornikov: Karol Hladky, Fran Kos, Fran Lapajne, Fran Potočnik, Stanko Tominšek.

Dokazano je, da je dosti teh odbornikov bilo do Skale sovražno razpoloženih. To velja zlasti za profesorja Janka Mlakarja.

O dr. Tominšku vemo, da ni bil prijatelj Skale, vsekakor pa ni bil njen edini, niti ne najhujši nasprotnik.

kovreden kriterij za označbo tega razdobja. Pri tem moramo takoj pripomniti, da je izraz »plezanje« za alpinistiko brez dvoma preozek. Takrat smo ga pa izjemoma obdržali, kar so v tistih letih skalaši svojo dejavnost v gorah tako označevali, pa čeprav je šlo n. pr. za zimske vzpone, za katere ni bilo plezanje najbolj značilen gorniškega delovanja.

Z označbo »smučarsko-plezalna« delamo nekoliko krivice alpinističnim fotografom te dobe. Njihove zasluge za sloves Skale so nesporne. Kljub temu je delo skalašev — estetov tako bistveno označevalo naslednje razdobje, da se nam zdi pravilno, če pri označevanju te dobe opustimo njih omembo. To toliko bolj, ker so bili skalaši — esteti hkrati tudi smučarji in so se udeleževali tekem vsaj kot organizatorji.

Glavna moralna značilnost te dobe je izrazit športni duh, napadalnost, osvajačnost, požrtvovalnost in želja po osebnem uveljavljanju. Razmerje do gore in do smučarskega terena je izrazito subjektivno, pa tudi prežeto z narodnostnim pojmovanjem. »Naše stene hočemo osvojiti, lepoto naše, slovenske pokrajine hočemo pokazati.« Vse to daje tej dobi heroičen značaj in bi jo lahko imenovali heroično dobo. Vendar ostajamo z željo, da se ognemo patetičnim označbam, pri ugotovitvi, da je to doba smučarskih tekem in prvenstvenih vzponov, kratko rečeno: smučarsko-plezalna doba.

Skala je v teh letih bistveno pripomogla k temu, da je smučarstvo postalo takorekoč narodni šport med Slovenci, ustvarila je slovensko alpinistiko v pravem pomenu besede, slovensko alpinistično-estetsko fotografijo pa dvignila na svetovno raven.

Kljub tem ugotovitvam, ki jih med Slovenci vsakdo priznava kot pravilne, ne moremo dela v Skali v tej dobi oceniti kot vseskozi pozitivno. Ta zelo razgibana doba je namreč bila polna notranjih nasprotij in protislovij. Razplet vsega tega pa je bil deloma izrazito negativen.

Predvsem je značilno nasprotje med smučarsko-tekmovalno, alpinistično in estetsko-kulturno miselnostjo. V okviru smučarstva sta si nasprotovala bloško — sredogorska smer in bohinjsko-gorska.

Glede alpinistike je bilo ostro protislovje med hotenjem članov in delovnimi metodami odbora, to nasprotje pa se je še zaostriло zaradi boja za oblikovanje alpinistične ideologije. Pojem športa in alpinistične etike se je razčiščeval v spopadih, vplivanih tudi od osebnih nagibov. Vse te teze in tudi antiteze pa se niso rešile sintetično, temveč je zaradi njih nastala niti ne preveč skrita kriza, ki je z leti pod vplivom novih okoliščin postala tako huda, da se je resno pojavilo vprašanje, ali ima Skala še pravico do obstoja.

Kljub vsemu temu pa so največji zunanji uspehi Skale sledili v naslednji dobi. Toda bili so le zunanji. Notranjih protislovij niso rešili.

Če pogledamo končno na vlogo Skale s stališča slovenske alpinistike kot celote, vidimo, da odklanjanje dobrih alpinistov iz kluba — to je namreč eden izmed bistvenih znakov krize, na katero mislimo — nikakor ni bila izguba. Za alpinistiko ti ljudje niso bili izgubljeni. Skalaški, to je alpinistični duh je v njih živel še dalje.

B. TEHNIČNO DELO

Pod pojmom »tehnično delo« so v tem času razumeli v Skali markiranje poti in reševanje ponesrečencev v gorah.

Določbe za reševanje ponesrečencev je klub izdal v septembru 1922. Niso bile odveč. Reševalna ekspedicija Skale je morala v gore večkrat, kot so si od začetka mislili. V večini primerov samo po mrliča.

Ostalo delo odseka je bilo v glavnem posvečeno potom.

Leta 1922 je nastala »Ravnikova« pot skozi Voje, najkrajši pristop iz Bohinja pod Triglav. Izdelala sta jo Janko Ravnik in slikar Valentin Hodnik.

V tem času so bile markirane še poti: Mojstrana—Kot—Staničeva koča; Stol—Zelenica; Stol—Golica; Stol—Vrtača (Nemški vrh); Bohinjska Bistrica—Ratitovec; Cerklje—Krvavec; Stara Fužina—Krustenica—Laz—Planina pri jezeru; Jesenice—Golica; Bela—Kupljenik—Babji zob in jama pod Babjim zobom; Mojstrana—Vrata—Prag—Kredarica—Dolič—Hribarice—Komarča—Ukanc—Kranjska gora—Krnica—Kriška stena—Škrlatica in čez Rušje v Vrata; Rateče—Planica—Grlo—Vršič—Velika Pišnica—Kredarica—Vodnikova koča—Konjščica—Rudno polje—Mrzli studenec—Bled; Srednja vas—Uskovnica—Vodnikova koča; Stara Fužina—Planina pri jezeru—Dedno polje; Za jezeri—Štapce—Ovčarija; Za jezeri—Planina Na kraju.

Delovno področje so postale v glavnem Julijske Alpe, ne Savinjske kot prejšnje leto.

Da bi se ustvaril v markacijski dejavnosti enoten sistem, je klub organiziral tečaj za markiranje. Vodil ga je Alojz Knafelc.

1. marca 1923 je Knafelc na seji tehničnega odseka predložil nov seznam poti, ki naj se označijo.

Odbor je sklenil, da mora vsak član »in članica« markirati vsaj po eno pot. Sredstva bi dalo SPD. Poti so bile zamišljene po Komni, pa tudi po Kriških podih.

Delo skalašev pri označevanju poti je bilo leta 1923 že zelo upoštevano. Slovensko planinsko društvo se je zahvaljevalo za to Skali in se priporočalo za nadaljnje sodelovanje, pa tudi ministrstvo za trgovino in industrijo si je dopisovalo s klubom zaradi kontrole poti.

Čeprav je klub posvetil veliko pozornost organizaciji markiranja, je vendar veselje do tega ginevalo. Markiranje se je pretvarjalo iz športa v delo. — Značilno je, da se je leta 1923 za markiranje prijavilo samo 19 oseb, to se pravi, niti 10 % vseh članov. Predsednik Ravnik je sicer zahteval, naj člani nadaljujejo z markiranjem in grozil, da se bo sicer ravnalo »ultimativno«; vendar s tem ni mogel spremeniti procesa, v katerem se je označevanje poti pretvarjalo v nekaj, kar se ne dela iz samega veselja. Zato je klub zahteval, naj SPD prepusti Skali del denarja, ki ga je namenil za graditev in označevanje poti. SPD je sicer rado sprejelo usluge skalašev, toda o prepustitvi sredstev se ni hotelo dosti meniti. Nato so skalaši odgovorili, da bodo markirali, če in kolikor se jim bo ljubilo. Ravnik je sicer poudarjal, da spada markiranje še »slejkoprej v naš program«, vendar je ta dejavnost že odmirala.

10. junija 1927 je klub sprejel sporočilo, da je na zadnji seji SPD večina odbornikov nastopila zoper ravnanje skalašev ob zadnjih nesrečah, češ da so ti nastopili le kot skalaši in ne tudi kot člani SPD. Razen tega je nekdo v listu »Slovenec« napadel SPD in so domnevali, da je ta članek delo skalašev. Zato je Slovensko planinsko društvo sklenilo, da osnuje lastno »rešilno ekspedicijo«, to je, gorsko reševalno moštvo, in da bo samo markiralo poti po gorah.

17. junija 1927 je SPD že imelo organizirano gorsko reševalno moštvo. Pravila zanj je sestavil Janko Mlakar. SPD je prosilo za sodelovanje skalašev — odbornikov SPD. Skalaši so odgovorili, da so pripravljene pomagati pri organiziranju reševalne službe, ne pa pri rešilnih ekspedicijah. To stališče je bilo razumljivo, saj je imela Skala lastno reševalno moštvo z 11 člani pod vodstvom Janeza Kvedra.

Sklep SPD, da se glede označevanja poti in reševanja osamosvoji, pomeni konec markacijske dejavnosti v Skali. Posamezni člani so sicer še tu pa tam zaznamovali kako pot, toda organizirano in v večjih razmerjih se to ni več delalo.

C. SMUČARSTVO

Zimski šport je bil med Slovenci znan do konca prve svetovne vojne le kot drsanje po ledu in sankanje.

Z drsanjem po ledu se Skala ni pečala. Pač pa se je sankanje med skalaši vzdržalo še precej časa, zlasti med Jeseničani.

Na proslavi olimpijskega dne 13. IV. 1925 so nastopili še jeseniški sankaci. Še leto dni pozneje (v marcu 1926) so imeli Jeseničani sankško tekmo.

Ne more se reči, da bi bili ravno skalaši zanesli športno smučarstvo med Slovence. Pač pa je res, da so bili skalaši med prvimi slovenskimi športnimi smučarji in da se je Skala v dveh – treh letih razvila v najmočnejši smučarski klub v Jugoslaviji. Jeseniški skalaši pa so, zlasti proti koncu tridesetih let, bili sploh najboljši smučarji v državi.

Skalaši so gojili smučanje najprej na tovariških skupnih izletih. Toda že na teh izletih in že v markacijski dobi so se pojavljale prve oblike tekem. Tekmovalna strast se je tako razbohotila, da je prirejanje tekem postalo sčasoma najbolj značilno delo v klubu.

Najpomembnejša smučarska izleta v tej dobi sta bila:

Na Kredarico za božič 1922 (25. do 27. decembra): Jancz Kveder s tovariši; prvo noč so prenočili v snegu v Kotu, naslednji dan vzpon skozi Pekel, mimo Staničeve koč, čez Ledenik na Kredarico, tretji dan spust v Krmo; v Žalno 21. januarja 1923, skupen izlet številnih članov.

Tekem je bilo veliko. Najbolj znane so: 18. februarja 1923 v Planici za prvenstvo kluba; 9. januarja 1924 na Golovcu za prvenstvo kluba; organizatorji Ante Gnidovec, Drago Sturm, Vlado Kajzelj; v januarju 1925 v Marijanskih Laznih na Češkoslovaškem za slovensko prvenstvo; v marcu 1925 za prvenstvo kluba. Udeležili so se ga tudi Jeseničani; 30. januarja 1926 na Bledu (50 km); spomladi 1926 v Planici; spomladi 1927 izpod Rži v Krmo. Isto pomlad na 20 km na progi Planica–Kranjska gora in nazaj. Razen teh so bile še manjše: na Rožniku, v Planici, na Rakeku, na Plešivici, na Jelovici.

V zvezi s tekmami morda ni odveč, če povemo, da milo in bogoljubno ljudstvo sprva ni pokazalo velikega navdušenja za babe v hlačah in za škrice, ki so na nerodnih deskah »afne guncali« po kmečkih travnikih. Kakor so z užitkom uničevali turistične markacije, tako so tudi smučarske markacije uničevali, prestavljali in kradli.

Povedali smo že, da se je na tekmi v Planici leta 1922 sprijaznil z mislijo, da Skala obstoji, tudi Rudolf Badiura, vpisal se med člane in postal načelnik smučarskega odseka. Smučar pa je bil tudi profesor Janko Ravnik. Ta je skalaše opozoril na smučišča v Bohinju ter jih navduševal za pohode na Vogel in Komno. Rudolf Badiura se ni strinjal z usmeritvijo v Bohinj. Nasprotoval je profesorju Ravniku, ko pa ta ni popustil, je 16. novembra 1922 izstopil iz Skale.

Načelstvo smučarskega odseka je prevzel France Pintar, pomagal pa mu je Jancz Kveder. Pozneje je vodstvo odseka dobil Ante Gnidovec, glavni predstavnik tekmovalne miselnosti v klubu.

Mimogrede bodi povedano, da sta bila najboljša tekmovalca Vlado Kajzelj in Stane Predalič.

Za razvoj smučarstva v Skali so značilni naslednji številni podatki:
Januarja 1923 je bilo v klubu 48 verificiranih tekmovalcev iz Ljubljane, 18 iz podružnic.

Manjših tekem leta 1923 in 1924 se je udeležilo 56 članov, 20 članic in 6 naraščajnikov.

Spomladi 1924 je bilo v klubu 110 smučarjev. Ljubljanski smučarski odsek je imel 62 članov in 6 naraščajnikov, Jesenice pa so imele 25 smučarjev — članov in 17 novincev.

28. januarja 1925 je bila Skala že najmočnejši smučarski klub v državi: Ljubljana je imela 136 smučarjev, Jesenice 40.

Na občnem zboru 23. februarja 1925 je bilo s ponosom ugotovljeno, da tvorijo skalaši »jedro smuškega gibanja«. Smučarski odsek je štel 111 članov, 27 članic, 18 naraščajnikov, skupno 158 oseb.

V začetku leta 1926 je tekmovalno smučarstvo v Skali doseglo vrhunec. Smučarski odsek je imel tedaj 182 članov: 123 moških, 36 »dam«, 23 naraščajnikov.

Smučarski odsek je organiziral tudi vzgojo novincev ter propagando za smučarstvo. Bilo je več tečajev od leta 1924 do 1926, zlasti tudi za Jeseničane, razen tega propagandna predavanja v Ljubljani in v Kranjski gori.

Kakšne so bile težave pri nabavi smučí v markacijski dobi, smo že videli. V letu 1922 je poskušal klub zadovoljiti potrebe članov z naročili pri »tvornici Rožman in drug«. V oktobru 1924 so naročili 30 parov smučí hkrati. V novembru 1924 je nabavil večjo količino smučí kolar Peterca. Sledilo je naročilo nadaljnjih 44 parov, leta 1925 72 parov.

Slovenski obrtniki, zlasti bohinjski, so se torej že naučili izdelovati smučí. Vezave pa so bile šc inozemske. Uporabljali so sprva stremena Bilgeri, pozneje Lilienfeld, končno Huitfeld.

Spomladi 1926 je klub nabavil tudi smučí za skoke.

Smuška tehnika se je v tem času že spremenila: od leta 1923 se je vedno bolj uveljavljala voznja v počepu in plužni zavoji.

Vzporedno z razvojem smučarstva je rastla tudi potreba po smučarskih zavetiščih.

Bohinjska usmeritev se je, seveda, poznala tudi tu. Na pobudo prof. Ravnika je klub 16. junija 1922 vložil prošnjo za koncesijo za planinsko kočó na Spodnjem Voglu. Bila je to Hainriharjeva kočó.

Vanjo naj bi zahajali samo člani kluba. SPD je bilo pripravljeno, da to prošnjo podpre. Razen tega je Skala dosegla, da smejo člani kluba obiskovati kočó gozdne uprave v Julijskih Alpah (na Voglu, na Komni itd.).

V eni sami sezoni je prenočilo v Hainriharjevi kočí na Spodnjem Voglu 76 skalašev. Za prenočevanje niso plačali nič. Pogodba za to kočó je bila sklenjena za pet let.

Sledila je akcija za dom na Krvavcu. Skalaši so dali pobudo za zgraditev tega doma Slovenskemu planinskemu društvu, prispevali pa so h gradnji zlasti s tem, da so v juliju 1924 opravljali »tlako«, to je, nosili gradivo od Ambroža na Krvavec.

Skalaši so skušali še ustvariti zimskošportno postojanko na Ratitovcu (leta 1925), na Planini Na kraju (leta 1926), hoteli so predelati bivši oficirski dom in bolnico, toda načrti so bili po nasvetu prof. Ravnika opuščeni, čeprav je za ta načrt že bilo dano posojilo. Tudi zgraditev kočó v Slatini (Planica) je moral klub prepustiti drugim.



Odkritje plošče dr. K. Jugu 8. 8. 1925. Ob plošči levo Janko Ravnik, desno Matevž Frelih

S Slovenskim planinskim društvom je bil pa že 8. oktobra 1925 sklenjen sporazum o zimskem obisku gorskih koč.

Leta 1927 je bilo tekmovalno smučarstvo izločeno iz skalaškega programa. Zakaj, bomo videli pozneje.

Č. ALPINISTIKA

1. Izoblikovanje slovenske alpinistike

Jedro Skale so tvorili od začetka alpinisti. Bilo jih je leta 1922 do dvajset. Najbolj vneti so bili Janez Kveder, Vlado Kajzelj, Lojze Volkar, Stane Predalič, Saša Kovač, Herbert Brandt, Alojz de Reggi, Ivan Rožman, Sergij Černivec, Živko Šumer, Pavle Lavrenčič, Bano Trnkoczy, Savo Pirc, Ferdo Ludvik in Maks Cimperman.

To naštevaje ni izčrpno, pa tudi vrstni red noče pomeniti kake opredelitve oseb po vrednosti. Ti so izvršili v začetku smučarsko-plezalne dobe več »plezarij«, med katerimi so najbolj znani vzponi: na Grintovec 6. I. 1922 (Klement Jug, Drago Zorko in France Rus); na Jalovec (v juniju 1922 Klement Jug sam); po slovenski smeri severne stene Triglava (Janez Kveder, Joža Čop, Lojze Volkar in Klement Jug) 22.–23. julija 1922.

Clani TKS so se leta 1923 povzpeli za veliko noč na Triglav, za binkošti na Krn, v juniju pa še enkrat na Triglav.

»Uradno« stališče odbora do alpinistike je bilo negativno. Zapisana je izjava iz tega časa (5. oktobra 1922): »V Skali se goji tudi plezalstvo in to utegne škodovati ugledu kluba.«

Zaradi tega je nastalo med alpinisti veliko razburjenje. Izrazili so ga na seji 12. oktobra.

Teden dni nato — 19. X. 1922 — pa je bila »afera« s Sergejem Černivcem. Ta je v klubu zastopal izrazito alpinistično smer. Černivec je očital, da je Skala postala športno društvo, trdil je, da smučarska tekmovanja ne spadajo v program kluba. Odbor je zahteval od članov, da mu prijavijo težje vzpone, ki jih nameravajo izvršiti. Černivec je izjavil, da se ne bo pokoril in ne bo prijavljal teh vzponov.

Teden dni po tem je bil Černivec izključen.

Sklicevanje na to, da je bil Černivec predstavnik ljubljanske »frakarije«, se nam ne zdi prepričljivo v primeri z dejstvom, da je alpinistični klub izključil alpinista, ker je v klubu zastopal alpinistično stališče.

Herbert Brandt in Tone Škrajnar sta izstopila iz Skale.

Za to, da napravi konec zastareli miselnosti, ki se je vgnezdila v Skali, je bila potrebna močna osebnost. Taka, lahko rečemo kar heroična osebnost, je bil dr. Klement Jug. Ta je ustvaril ne samo prvo jasno ideologijo alpinistične Skale, temveč je s svojimi vzponi tudi začel osvajalno dobo slovenske alpinistike.

Leta 1923 je preplezal deloma sam, deloma v družbi drugih skalašev smeri:

11. avgusta nemško smer v severni steni Triglava, 13. avgusta greben Dovški križ — Oltar, 17. avgusta severno steno Škrlatic, 18. avgusta severno steno Razora, 20. avgusta severozahodno steno Prisojnika, 23. avgusta severozahodni greben Kočne, 24. avgusta greben Rinka — Skuta — Dolgi hrbet, 26. avgusta Hudi prask — Mrzla gora, 27. avgusta Brinškov kamin v Planjavi, 6. septembra severovzhodno steno Krna.

Kako daleč nad tedanjim skalaškim povprečjem je bil Klement Jug s svojimi vzponi, se vidi tudi po tem, da je klub imel ob koncu leta 1923 skoraj samo sredogorsko opremo: razen 8 vrvi po 40 m in cepinov še kompase, telefonske aparate in merilce za višino.

Po podatkih v »Našem alpinizmu« navajamo še vzpone dr. Klementa Juga iz leta 1924:

17. julija Zimmer — Jahnova smer v severni steni Triglava; 20. julija nemška smer v severni steni Triglava; 20. do 24. julija si je ogledoval zahodni del te stene, pri tem se je odločil za vzpon »desno od ledenega žleba«, tu se je pozneje tudi ponesrečil; 25. julija Cmir s Tomiškovke poti; 26. julija vzhodna stena Stenarja (prvenstveni vzpon); 28. julija zahodni steber Cmira (prvenstveni vzpon); 31. julija Macesnovec in greben na Rjavino; 1. avgusta Spodnji Rokav in v Kotel; 2. avgusta Visoki Rokav (prvenstveni vzpon) in greben Rokav — Škrlatica; 4. avgusta severozahodna stena Razora (prvenstveni vzpon); 5. avgusta severozahodna stena Prisojnika; 6. avgusta severozahodna stena Dovškega Gamzovca; 7. avgusta greben obeh martuljških Ponc (prvenstveni vzpon); 8. avgusta severna stena Škrbine v Zadnjem Prisojniku (prvenstveni vzpon); 11. avgusta zahodni del severne stene Triglava »desno od ledenega žleba« (prvenstveni vzpon) prekinjen s smrtjo zaradi padca.

Kmalu za smirno nesrečo dr. Juga se je ponesrečil še Vladimir Topolovec. To leto sta izgubila življenje v gorah še študent Anton Lenarčič in vodnik Anton Hlebanja.

Vse to je hudo delovalo na plezalce in po mnenju alpinistov so te smrtne nesreče vzrok za to, da so se nekaj časa skalaši omejili na pohlevnejše izlete.

10. septembra 1924 je Vlado Kajzelj bil prisiljen, da na seji ugovarja zoper omalovaževanje plezalcev med člani.

Na občnem zboru 12. maja 1926 — na tem so poročali predvsem o dogodkih v letu 1925 — je bilo nazadovanje izrecno ugotovljeno.

Toda to je bilo le začasno. Leta 1926 je sledil prodor mlade slovenske alpinistike.

Materialna podlaga je bila ustvarjena pravzaprav že v jeseni 1925 z nabavo boljše opreme, tako da je vrednost inventarja ob koncu poslovne dobe znašala že 26 619 dinarjev.

Leta 1926 so bile prvikrat preplezane:

severna stena Špika, severna stena Velike Ponce, severozahodni steber Cmira, južna stena Mrzle vode — Gamsove matere, severozahodni greben Mojstrovke, zahodna stena Ojstrice;

leta 1927:

severna stena Jalovca, severna stena Mojstrovke, severozahodna stena Skrlatice, severna stena Travnika, zahodna stena Visokega Rokava, Rušica iz Martuljka in greben na Frdamane police, severovzhodna stena Frdamanih polic, severna stena Skrnatarice, severni steber Kukove špice, Jugova grapa v severni steni Triglava (dr. Jug jo je še imenoval »leden žleb«), severovzhodni greben Urbanove špice, severna stena Rjavine, zahodna in južna stena Triglava, severna stena Velikega Draškega vrha, severozahodna stena Kalškega grebena.

Te podatke jemljemo iz »Našega alpinizma« in tam so navedene tudi druge podrobnosti. Za nas je tu važno to, da so vzpone izvršili dr. Klement Jug, Janez Kveder, Mira Debelak-Pibernikova, dr. Stanko Tomišek, Edo Deržaj, Slavko Prevec, Alojz dr. Reggi, Gerbert Brandt, Herbert Drogenik, Tone Guerra, Sergij Černivec, Dalibor Trnkóczy, Joža Čop, Pavla Jesih, Stanko Hudnik, Danilo Martelanc, Ivo Zor, Miha Potočnik, Nilka Potočnik, Jože Hafner, Vinko Križaj, Mirko Kajzelj, Tone Banovec, Albin Torelli, Vinko Modec, Boris Režek, Bojan Stupica. To je 27 oseb, med njimi le dve nista bili v Skali: Režek in Križaj. To se pravi 25 : 2! Sodobna slovenska alpinistika je torej ne le po svojem poreklu, temveč tudi po najvišjih predstavnikih svoje prve, »herojske« dobe izrazito skalaška.

Ideologija te alpinistične generacije je bila izrazito osvajačna. Dr. Klement Jug je pisal: Plezalstvo je lov za rekordi. Drugi, zlasti inozemski, alpinisti označujejo svoj uspeh po prvenstvenem vzponu tako, da pravijo: stena je moja!

Pojem »divje romantike« Savinjskih in drugih Alp je bil pregan. »Grdo strmih« sten in »vratolomnih strmin« za plezalca prvenstvenih smeri več ni bilo. Zanj so obstajali le alpinistični »problemi«. Kdor je prvi preplezal določeno smer, izvršil prvenstveni vzpon, je ta »problem rešil«.

Osrednja točka v miselnosti takega alpinista je alpinistično dejanje. Alpinističen problem se da rešiti samo s prvenstvenim vzponom, to je, z dejanjem. Plačilo za to težko in nevarno dejanje je predvsem v zadovoljstvu nad uspehom.

Psihološki temelj za alpinistično dejanje te dobe je torej zavedno hotenje, da se doseže uspeh. Svoj lastni uspeh, uspeh svoje naveze, mogoče še uspeh svojega kluba in svojega naroda, toda to dvoje vsekakor le podrejeno. Vsekakor pa je odnos tega alpinista do gore subjektiven, kajti njemu ni do tega, da kdorkoli reši problem zaradi kakršnekoli splošne koristi, temveč hoče, da je to njegov uspeh, ali kvečjemu uspeh ožje skupnosti, h kateri pripada.

Osebnostne lastnosti, ki so potrebne za izvršitev alpinističnega dejanja, so iste, ki jih pripisujejo ljudske pesmi nekdanjim herojem: hrabrost, odločnost, požrtvovalnost, vztrajnost, bistrost in ljubezen do tovariša.

Miselnost in moralni nazori te dobe se odražajo v značilni redkobesednosti in preziru do bahavosti. Alpinist, ki hoče drugega spoznati, ga vpraša le, kaj je že »preplezal«. Dejstvo, da je določena oseba izvršila te in te vzpone, so njegova

osebna izkaznica. Po kakovosti njegovih prvenstvenih vzponov se določa vrednost alpinista, po ničemer drugem.

Vrednost gore se pa določa po številu nerešenih problemov na njej. »Kaj boš rinil na Triglav, ko je že preplezan od vseh strani?«

To se sliši malo čudno, vendar je tako. Tudi gora ima svojo »vrednost«. »Plezalci« so sicer zavrgli staro romantiko o gorah, toda ustvarili so novo. Zanje ima tudi gora svojo »osebnost«. Zanje je gora takorekoč bitje s svojimi posebnostmi in svojim življenjem.

Skalaši te dobe niso bili enotni glede vprašanja, ali je alpinistika šport. Večina je trdila, da ni. Za šport naj bi bila značilna tekma med posamezniki in možnost, da se učinek posameznika ugotovi po splošnoveljavnih merilih. Alpinist se pa ne bori s tekmečem — človekom in njegov učinek je odvisen od številnih okoliščin, ki se spreminjajo od primera do primera in od časa do časa. Na primer: ni dveh smeri, ki bi bili popolnoma enaki, vreme in letni čas se tako spreminjata, da dveh vzponov po isti smeri ni mogoče presojati z istim merilom.

Naslednje dobe so razčistile marsikatero vprašanje iz ideologije prvenstvenih vzponov.

Predvsem je bilo ugotovljeno, da mora alpinist sicer res premagati veliko težav, ki niso v vseh primerih enake, dalje, da časa plezanja ni mogoče pri alpski obliki alpinistike tako ugotavljati kot na primer pri tekačih. Kljub vsemu temu pa ima alpinistika bistvene značilnosti športa in prav v obliki prvenstvenih vzponov tudi znake tekmovanja človeka s človekom. Za tekmo samo po sebi namreč še nikakor ni značilno, da ni plemenita, kakor tudi ni značilno za šport izključno telesno delo; nasprotno, pri vsakem športu sta pogoj za uspeh močna volja in vsaj nekaj poštenja. Da se pa te lastnosti zahtevajo prav v alpinistiki v največji meri, to nikakor ni razlog za to, da bi alpinistiki odrekli njen izraziti športni značaj.

Dalje je za miselnost te dobe značilna njena časovna omejenost. Ko so vse stene preplezane, kaj potem? Na to vprašanje poskuša ideologija herojske dobe odgovoriti s tem, da sledi potem degeneracija alpinistike. Jasno pa je, da ta odgovor alpinistiko in njeno življenjsko moč zelo podcenjuje.

Končno ne moremo prezreti nekaterih pojavov v zvezi z alpinistiko, o katerih pa nikakor ne moremo trditi, da so znak visoke morale.

Predvsem so se že v tej dobi kazali znaki ljubosumnosti med nekaterimi vrhunskimi alpinisti.

Nekateri alpinisti so pokazali celo nenavadno iznajdljivost v načinih, kako naj druge plezalce omalovažujejo. O vzponih drugih alpinistov so govorili, da so izvršeni po večini po meliščih. Grušču ali gruho se nemško pravi Schotter; odtod spačenka šoder, človek, ki ne pleza po steni, temveč po melišču, gruho, je šodrovec.

Vodstvo Skale je ponovno nastopilo zoper take pojave, toda ni uspelo. Prav tako je bilo brez moči zoper nekatere pojave netovariškega vedenja. Ti so bili sicer zelo redki, toda bili so izraziti. Dejstvo je pač, da se da v alpinistiki veliko doseči s telesno močjo, spretnostjo in vajo. Kako se je kdo pri vzponu vedel do tovariša, to nič ne spremeni na dejstvu, da je on ta vzpon izvršil, da je on »problem« rešil in da mu zato pripada priznanje.

Bahaštva je bilo med skalaši zelo malo. Pa še v tistih osamljenih primerih je vodstvo nastopilo tako odločno, da se ta slabost ni mogla zakoreniniti.

Ob koncu tega poglavja naj se povrnemo še enkrat k dr. Klementu Jugu. Jug je brez dvoma najbolj zanimiva osebnost slovenske alpinistike. O njem se je že veliko pisalo, se še piše in se bo nedvomno dalo še veliko napisati, ne da bi

Leto	Dolina	Ime	Polje	Skala	Član	Ime plezalne kave
1916	16. IX.	Uroš Zupavčič	Skala	Ljubljana	TKS	Priključje pri Skali
1916	"	Miran Vardič	Skala	Ljubljana	"	Planina pri Skali
1916	"	Uroš Pračnik	Skala	Radovljana	"	Planina pri Skali
1919	22/19	Janez Čop, Vinko Čudič, Karel Korošič, Miloš Čop, Slavko Korošič, Slavko Čudič	Skala	Planina - Jela Korošič	TKS TKS	Skala pri Korošič (Korošič)
1919	22/19	Matej Fiebič, Miloš Fiebič, Janez Korošič	Skala	Korošič	TKS	— o —
1919	22/19	Miran Čop, Miloš Čop, Tomaz Korošič, Slavko Korošič, Slavko Čudič	Skala	Jesence	TKS	Priključje pri Skali Planina pri Skali Planina pri Skali

Iz skalaške vpisne plezalne knjige v Vratih

bil pomen njegove osebnosti in njegovega dela dovolj prikazan. V zvezi s prejšnjimi odstavki o ideologiji herojske dobe moramo o njem pripomniti to, da se od lika tedanjega alpinista razlikuje predvsem v dveh pogledih: bil je res nadpovprečno korekten in skromen, toda v svojih spisih ni zelo redkobeseden. Vprašuje se, ali ima vse početje v gorah kakšen smisel itd. To si moremo razlagati samo s tem, da je njegovo delo bilo takrat za slovenske razmere res nekaj nenavadnega, da je bil mislec — filozof po poklicu ter je zato pač čutil potrebo, da svoje nazore posreduje ostalim slovenskim gornikom.

Pobudo za njegovo alpinistično vmeno moramo iskati v njegovi bogati, toda ne uravnovešeni duševnosti. Neposredni vzrok za njegovo smrt po soglasnem mnenju slovenskih alpinistov ni bila kaka notranja težava, temveč sama stena in nesrečno naključje.

2. Zapiski o vzponih

10. septembra 1925 je sprejela Skala vabilo Frana Kocbeka, naj sestavi za njegovo knjigo »Savinjske Alpe« seznam vzponov, napravljenih v tem pogorju.

Skala je želji ustregla. Delo je opravil Slavko Prevec in ga do 29. oktobra 1925 tudi končal.

Naslednjega leta, točneje, 25. avgusta 1926, je dunajski odvetnik, znan alpinist dr. Paul Kaltenecker zaprosil Skalo, naj mu pošlje seznam prvenstvenih vzponov, opravljenih po letu 1911 v Vzhodnih Julijskih Alpah. To snov naj bi dr. Kaltenecker porabil pri novi izdaji zbirke vzponov »Hochtourist« za letnik 1928.

Skala je ustregla tudi dr. Kalteneckerju. Opise sta zbrala Janez Kveder in Mira Debelakova. Zbrano snov naj bi pa pregledal in uredil odvetnik in gornik dr. Henrik Tuma. Ta je 18. oktobra 1926 napisal Skali pismo in v njem predlagal, naj klub objavi opise prvenstvenih vzponov v Planinskem Vestniku.

Skalaši so pristali tudi tokrat, vendar je odbor šele 7. junija 1927 sklenil, da bo klub sestavil seznam opisov. Po poletju 1927, polnem »plezalnih« uspehov, je odbor 13. oktobra 1927 sklenil, naj se v seznamu opišejo še letošnji vzponi, 10. novembra 1927 je še dobil Ivan Rožman nalog, naj zbirko dopolni. Tudi to je bilo opravljeno. Seznam je bil razmnožen in razdeljen članom. Ta zbirka je prvo slovensko delo te vrste.

Uredništvo Planinskega Vestnika je že leta 1923 na 32. strani številke 1, 2 PV objavilo, da želi zbrati »splošno statistiko planinskih tur in gorskih izletov«. Zato naj »planinci in izletniki« pošljejo opise svojih vzponov uredniku.

Po tem pozivu so pošiljali opise Planinskemu Vestniku tudi alpinisti, na primer dr. Jug.

Po že navedenih vzpodbudah Frana Kocbeka, dr. Paula Kalteneggerja, dr. Henrika Tume in še posebej vabila dr. Josipa Tominška je Skala 24. septembra 1928 predlagala jeseniškemu skalašu, študentu prava Mihi Potočniku, naj bi za »Plezalni kotiček« v Planinskem Vestniku zbiral in prirejal gradivo o vzponih, zlasti prvenstvenih. Miha Potočnik je takoj odgovoril, da je pripravljen prevzeti to delo.

Zbiranje in prirejanje se je pričelo. Tedaj pa se je zgodilo nekaj, kar kaže zelo značilno sliko takratnih razmer, in značaj nekaterih ljudi: urednik Planinskega Vestnika dr. Josip Tominšek je 4. januarja 1929 pisal Skali, da poročil o prvenstvenih vzponih ne more priobčevati — čeprav ima to priobčevanje za kulturno potrebo — osrednji odbor SPD namreč ne pristaja na objavljanje; razlog za odklonilno stališče osrednjega odbora SPD do objavljanja je ta, da se se je Skala dogovarjala neposredno z urednikom, ne da bi prej prosila za dovoljenje osrednji odbor SPD. Z drugimi besedami povedano: Skala naj bi najprej prosila osrednji odbor SPD, da se sme dogovarjati z urednikom za objavljanje poročil.

Da se izognemo kakršnim koli dvomom o pomenu tega sporočila, naj še enkrat poudarimo, da je uredništvo PV že leta 1923 začelo zbirati gradivo o vzponih. Če je torej Skala bila pripravljena sodelovati pri tej akciji, je s tem pokazala dobro voljo in prijateljsko razmerje do Planinskega Vestnika, glasila SPD. Če je torej po vsem tem še hotel osrednji odbor SPD, naj Skala posebej prosi za dovoljenje za objavljanje, je to mogoče označiti samo kot zaviranje iskreno mišljenega sodelovanja.

Sledila je ena izmed najbolj pametnih in častnih odločitev v zgodovini Skale: sklep, da klub ne bo prosil za privolitev osrednjega odbora SPD, temveč bo opise objavil sam.

Ta sklep je temelj za izdajo knjige »Naš alpinizem«; z navajanjem teh podatkov smo posegli že preko datuma, ki pomeni konec smučarsko-plezalne dobe. Morali pa smo to storiti zaradi tega, da prikažemo medsebojno povezanost dogodkov.

3. Alpinistično vzgojno delo

Po prenehanju plezalne šole na Turncu je alpinistično vzgojno delo počivalo. Izrinilo ga je smučarstvo.

Šele v poletju 1926 je bil organiziran podoben tečaj. 9. julija je pred 25 člani predaval Albin Torelli o plezalni tehniki. Na tem tečaju sta se vpisala v Skalo tudi Vinko Modec in Jože Resnik.

V avgustu je odbor sklenil, da bodo šli razni plezalci v nedeljo, 22. avgusta 1926, v steno Prisojnika slikat plezalno tehniko. Sklep je bil izvršen. Slikal je dr. Stanko Tominšek. Fotoamaterji so pa še napravili dosti posnetkov s tega področja.

To je pa bilo tudi vse.

Alpinistična šola ni nastala.

D. KULTURNO DELO

1. Književnost

a) List »Skalaš«

V juniju 1923 je bil ustanovljen publicistični odsek Skale. Člani odseka so bili: Ante Cnidovec, Drago Sturm, Janez Kveder, Vlado Kajzelj in Dolhar. Odsek naj bi med drugim izdajal hektografiran list »Skalaš«.

Ta list pa nikoli ni zišel.

Omenjamo ta poskus v glavnem zaradi tega, ker se iz imena vidi, da je leta 1923 bila za člane Skale že v splošni rabi beseda »skalaš«.

O tem imenu moramo takoj povedati, da to ni niti najstarejša označba za člane, niti ni prav slovenska. Prvotno so člani Skale imenovali sami sebe »skalarje«. Ta izraz bi bil pravilen, če bi se s tem mislilo na ljudi, ki se pečajo s skalami. Podobno kot »jamar«, to je oseba, ki se peča z jamami. Toda ni šlo za to, temveč je šlo za označevanje ljudi, ki so člani kluba Skale, ne glede na to, ali se uveljavljajo v skalah ali ne. Za te ljudi bi pa pravilna slovenska označba bila »skalan« podobno kot zarjan (član Zarje).

Končnica — aš je madžarska. Na primer: puškaš, čardaš (pravilno pisano puskás, csárdás, ampak, ker Slovincem, čeprav mislijo o sebi, da imajo dober smisel za tuje jezike, ne gre v glavo, da se po madžarskem pravopisu črka s bere kot slovenski š, sz kot s, zs kot ž, cs kot č, torej se Zsolti čita Žolti, Zsigmondy čita Žigmondi, Szalay bere Salaj, smo napisali te besede fonetično). Iz madžarskega jezika je končnica — aš prešla v srbsko-hrvatski jezik (n. pr. borbaš, orjunaš) in odtod v slovenskega. Kar zadeva besedo »skalaš«, je skoraj gotovo, da so jo k nam zanesli člani hrvatskih gorniških društev, s katerimi je Skala imela stalne stike.

Toda čeprav beseda »skalaš« prvotno ni bila slovenska, je prešla tudi pri nas v splošno rabo in jo je zato prevzel tudi Slovenski pravopis. Poudarjeno pa naj bo še enkrat, da bi bila pravilna označba »skalan«.

V tej zvezi naj omenimo še to, da tudi z besedo »skala« ni vse v redu. Res je sicer, da pomeni tudi v nekaterih slovenskih narečjih ta beseda z goro trdno povezano kamnito gmoto; res je, da uporabljajo besedo v tem smislu tudi jamarji; res je, da ima ta pomen tudi v češkem jeziku beseda »skala«; res je, da obstoji na sredi Panonske kotline še danes hrib, imenovan Velika skala, čeprav prebivalci v okolici že več sto let niso Slovani. Kljub vsemu temu je prav po skalaškem »uradnem« izrazoslovju skala odkrhnjen kos, to, kar je že ločeno in odpadlo od žive stene. Živa stena se pa imenuje peč, pečina (primerjaj krajevno ime Gadova peč). To skalaško izrazoslovje pa je zasnovano na živi ljudski govorici prav v tistih krajih, kjer je največ pečin in skal.

To, na kar so mislili ustanovitelji, bi torej pravilno označili z besedo »pečina« ali mogoče z besedo »stena«. Turistovski klub Skala torej niti ni bil turistovski, niti skala.

To vsekakor nenavadno vprašanje so obravnavali in tudi rešili leta 1940. Leta 1923, pred nastopom dr. Tume, člani kluba še niso bili sposobni za to, da bi presojali pravilnost svojih izrazov.

Pač pa so se skalaši že od vsega začetka med seboj označevali z besedo »tovariš«. S tem so precej prehiteli socialiste. Ti so namreč rabili češko izposojenko »sodrug«.

b) Članki o dr. Jugu.

Zorko Jelinčič, prijatelj dr. Juga, je hotel sestaviti zbirko člankov o njem. Skalaše je povabil k sodelovanju 12. novembra 1925. Člani kluba naj bi napisali poglavje »Dr. Jug kot turist«.

Postopek s tem sodelovanjem je bil malo čuden. Najprej je odbor odgovoril, da za tako delo Skala nima primernih ljudi. Da to ni res, so dokazali Vlado Kajzelj, Gustav Ogrin, Slavko Prevec in Alojz de Reggi s tem, da so napisali članke.

29. junija 1926 je bila knjiga gotova, 12. avgusta pa je Jelinčič prispevke skalašev vrnil »zaradi pomanjkanja prostora«.

c) Alpinistična brošura.

Leta 1926 so skalaši začeli govoriti o izdaji brošure z alpinistično vsebino. V njej naj bi bile obdelane vse panoge »turistike« in smučanja, fizološke razprave, objavljeni naj bi bili pripovedni spisi in razprave o gorski fotografiji.

Odsek, ki naj bi bil sestavljal to brošuro, so sestavljali Ante Gnidovec, Mira Debelak in Danilo Martelanc. Tudi dr. Tuma je bil pripravljen sodelovati.

Nekaj snovi so nabrali, toda brošura ni bila izdana. Pač pa je to bil začetek književniškega sodelovanja z dr. Tumo v nekem pogledu predhodnik knjige »Naš alpinizem«.

2. Zemljevid

Tudi zemljevida še v tem času Skala ni izdala. Zaradi dogodkov v letu 1940 pa je zanimivo, da so na občnem zboru 5. maja 1928 govorili o potrebi smučarskega zemljevida, izdelanega v razmerju 1 : 25 000. V tem zemljevidu naj bi bile vrisane zlasti smučarske poti.

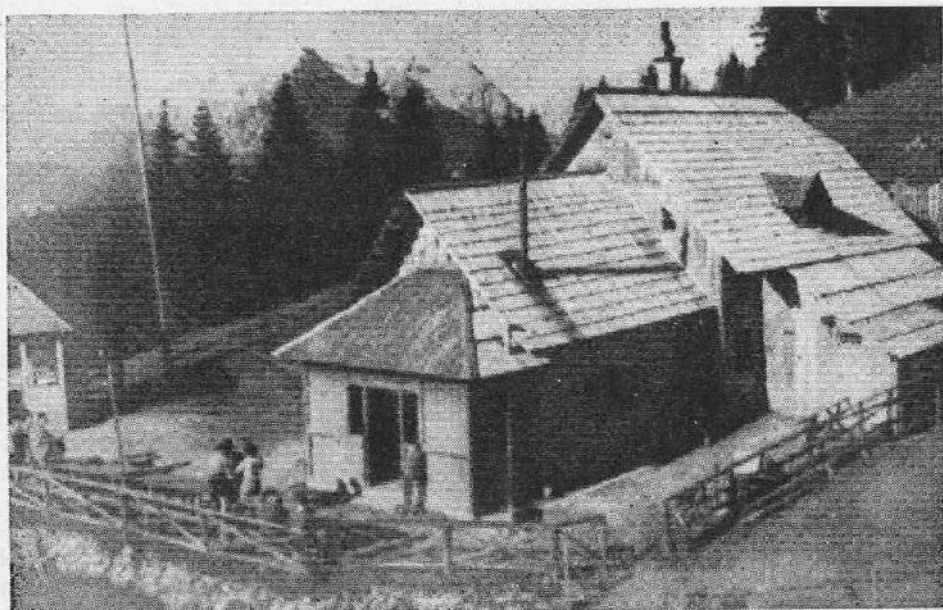
3. Fotografsko delo

Ob koncu markacijske dobe smo navedli, da je na Zorkov predlog bil ustanovljen 3. februarja 1922 fotografski odsek. Imel je povprečno 15 članov. 9. IV. 1922 je postal načelnik tega odseka Janko Ravnik.

Ta je dvignil delo v fotografskem odseku na svetovno raven. Slike skalašev — fotografov te dobe so enakovredne fotografijam najboljših tujih gorskih slikarjev. Od tedaj do danes pomenijo zlasti dela Dane Kuraltove, Egon Planiniška, Janka Ravnika in Janka Skerlepa (navajamo po abecednem vrstnem redu) visoko kvaliteto in bistven del slovenske alpinistične kulture.

Skalaši-fotografi so v tej dobi slikali zlasti sredogorsko pokrajino in poglede na gore iz doline. Vendar je med njihovimi deli tudi veliko posnetkov o vrhovih, stenah in grebenih, napravljenih na samih gorah.

V fotografskem odseku je bil organiziran fotografski tečaj. Vodil ga je Egon Planinšek. Iz tega tečaja je izšel rod mlajših gorskih fotografov. Ti in njihovi nasledniki so si že izbrali motive v skladu s plezalsko ideologijo. Zato je na njihovih slikah manj cvetja, kozolcev in koč, in drevja, toliko pa več



Koča na Rožci

sten, turncev, nezbočenih grebenov in prizorov iz alpinistike. Najbolj znan fotograf te vrste je bil dr. Stanko Tominšek, član Jeseniške podružnice Skale.

Fotografski odsek Skale — edina organizacija te vrste v Sloveniji — je opravil obširno propagandno delo za Skalo in za slovenske gore. Skalaške slike so prodrle ne le izven slovenskih mej, temveč so seznanile tudi tujino s slovensko gorsko pokrajino.

Prvo obliko, v kateri so prodrle skalaške slike v svet, so tvorile razglednice. Izdelali so jih več tisoč. Nato so bile slike skalašev — fotografov objavljene še v časnikih. Fotografije je objavljala Planinski Vestnik, Jutro, Slovenec — priloga tega lista Ilustrirani Slovenec z dne 23. maja 1926 je bil skoraj ves posvečen Skali. Objavil jih je beograjski Ilustrovani vestnik, pa tudi naša brošura ministrstva za trgovino in industrijo. Od tujih listov so objavili skalaške fotografije češki Zimni sport, londonski Graphic ter razni avstrijski, švicarski nemški in nizozemski listi.

Skalaši so razstavili fotografije na športni razstavi v Ljubljani, na alpinistični razstavi v Beogradu, na razstavi Alpine Cluba v Londonu itd.

Naslednja oblika skalaških fotografij so bili diapozitivi. Skalaši so jih začeli izdelovati leta 1925. Do konca leta so jih izdelali 50, v začetku leta 1926 150. S temi diapozitivi so pod okriljem kluba imeli skioptična predavanja: 21. januarja 1926 Vinko Zor, okrog 9. IX. 1926 Janko Mlakar, nato še Janko Ravnik in dr. Henrik Tuna v Zagrebu. Največ propagande je s temi diapozitivi napravil dr. Julius Kugy, zlasti po Nemčiji. Bila pa so predavanja z njimi tudi po Poljskem. Glas o njih je prodrlo tudi v manjše kraje Slovenije. Prosili so zanje iz Celja, Kranja, Tržiča, Murske Sobote.

Fotografski odsek je zaslužil toliko, da je lahko posojal denar klubu. Takoj prvo leto je imel 1316 din prometa, leta 1925 je imel odsek 4805 din prometa, pri tem 3142 din dobička. Ministrstvo za trgovino in industrijo je prosilo za

fotografije gorskih koč, dodelilo pa klubu 20 000 din podpore. Za tisti čas ogromna vsota!

Fotografski odsek je bil edina organizatorična enota v klubu, katere uspeh je bil v tem času nesporen. Sicer je pa imel tudi vse pogoje za to: delavnost članov, njih sposobnost, in — veliko povpraševanje po takih izdelkih.

E. ORGANIZACIJSKI RAZVOJ

1. Razmerje do drugih organizacij

a) Zveza »planinskih« društev.

Novembra 1924 je Srbsko »planinsko« društvo predlagalo, naj se ustanovi zveza jugoslovanskih »planinskih« društev. Predlog je bil sprejet in v prvi polovici leta 1925 so jugoslovanska planinska društva že navezala med seboj stike ter se dogovarjala za ustanovitev zveze. Tako je tudi Skala poslala v začetku junija 1925 delegate na občni zbor Hrvatskega »planinskega« društva in se tam zavzela za ustanovitev zveze.

Skala je, seveda, želela, da bo tudi ona član te zveze, ker bi to zanjo pomenilo priznanje, hkrati bi pa njeni člani bili deležni ugodnosti, ki si jih med seboj dajejo včlanjena društva — po kočah in ki jih država priznava članom posameznih društev (popust na železnicah; to ugodnost so skalaši sicer leta 1924 že imeli, pozneje pa je bila ukinjena).

Kljub temu je odbor Skale storil veliko napako. Sklenil je, da se klub ne udeleži »planinskega dne«, ki je bil sklican za 5. september 1925 na Plitvicah in sicer glavni namen je bil ustanovitev jugoslovanske »planinske« zveze.

Posledica je bila, da so velika gorniška društva: SPD, zlasti pa HPD, izigrala manjša, tako Skalo in bosanska društva. Člani zveze so mogla postati društva, ki so imela vsaj 500 članov, in ustanovitelji, to je tista društva, ki so poslala svoje delegate na Plitvice. To so bila Slovensko planinsko društvo, Hrvatsko planinarsko društvo, Srpsko planinarsko društvo in Društvo »Fruška gora«.

Skala je s svojo odsotnostjo podprla stališče svojih nasprotnikov.

Ustanovni občni zbor Saveza planinarskih društev je bil 17. januarja 1926. Skala ni bila sprejeta vanjo. Za sprejem se je morala bojevati več let. Enako kot Skala so bila izigrana še druga društva, zlasti »Sljeme« in »Romanija«.

V jeseni 1925 so snovali zvezo (asociacijo) slovanskih gorniških društev. Zbori so bili 12. do 14. septembra 1925 v Tatrach (Zakopane in Stari Smokovec). Skala pri tem ni bila udeležena.

b) Slovensko planinsko društvo.

Za smučarsko dobo je značilno tudi to, da se je razmerje med SPD in TKS spremenilo: v markacijski dobi se je Skala morala omejevati na obrambo, v smučarski dobi pa je že napadala. Toda dokončno zmagati ni mogla niti ni znala izrabiti trenutnih zmag. Kot vidimo iz odstavkov o ustanovitvi Zveze planinskih društev, je tam doživela poraz: ta neuspeh pa tudi ni bil edini. Zmago je doživel klub šele v naslednji, v filmski dobi.

Tajnik SPD je bil do pomladi skalaš Evgen Sila. Nasproti predsedniku osrednjega društva dr. Franu Tomišku pa ni mogel predreti s skalaškimi zamislimi. Dne 2. aprila 1924 je odstopil.

Skalaši so se tedaj dobro pripravili in organizirano nastopili v SPD — člani kluba so bili povečini tudi člani SPD.

Slo je za vprašanje, za kaj naj gre denar v osrednjem odboru SPD: za adaptacijo hotela Zlatorog, kar so hoteli starejši člani, ali za zgraditev Doma na Krvavcu — to so zahtevali skalaši. Na občnem zboru osrednjega društva v restavraciji Narodnega doma dne 26. aprila 1924 je prišlo do hudega spopada.

Dr. Vladimir Knaflič je kot predstavnik stališča, ki so se mu pridružili skalaši, napadel osnutek proračuna in zahteval, naj se dajo sredstva za dom na Krvavcu. Podprla ga je ogromna večina navzočih članov. Odbor osrednjega društva SPD je ostal v manjšini. Tedaj je rešil položaj predsednik dr. Tominšek s prijemom, ki je bil sicer bolj sprtčen kot simpatičen: zaključil je zbor. Novi občni zbor je bil 8. maja 1924 v Mestnem domu. Skalaško ozirom opozicijsko stališče je bilo tako močno, da ni bilo mogoče doseči sporazuma, ki bi ustrezal dr. Tominšku. Zato se je zopet zatekel k svoji znani pravici ter zaključil zborovanje.

Vodstvo SPD je obdolzilo Skalo, da je ona tista, ki rovari. Skala bi mogla tedaj odločno nastopiti in prevzeti nase vlogo naprednega predlagatelja in borca za pomembno postojanko na Krvavcu. Kolikor je zamisel tega doma bila pravilna, to so naslednja desetletja odločilno dokazala. Toda odbor TKS je namesto tega izjavil, da klub ni istoveten z opozicijo v SPD. To je bilo dobesedno vzeto, seveda res, toda stališče Skale je bilo tako zelo pravilno, da bi klub lahko nastopil odločneje in tudi bolj odkrito.

Spor med »resolucionaši« in ostalimi člani je bil rešen na zboru 20. maja 1924. Bil je izvoljen odbor po sporazumu med obema skupinama. V odbor so prišli: predstavniki opozicije — »resolucionašev« (imenovanih po resoluciji, ki jo je 26. aprila predložila ta skupina glede Krvavca), dr. Knaflič ter skalaši Stane Tominec, prof. Janko Ravnik in Janez Kveder.

Zbor se je končal z moralno zmago Skale. Bila je soglasno sprejeta resolucija po predlogu dr. Knafliča, s katero občni zbor nalaga v 1. točki odboru prvenstveno graditev koč na Krvavcu, v 2. točki uvodne »korake« glede nove koč na Veliki planini, v 4. točki gojenje zimske »turistike« enako kakor poletne.

Smučarji — skalaši so svoje dosegli.

Leto in pol pozneje (6. IX. 1925) je bil dom na Krvavcu gotov.

Skalaši v odboru SPD pa niso znali izrabiti svojega položaja. Organizatorične sposobnosti dr. Tominška so bile prevelike, da bi Ravnik, Tominec in Kveder mogli omejiti njegove moči. Dr. Knaflič pa se tudi ni pretegnil, zato so skalaši nekaj časa govorili, da »ni na mestu in zavlačuje delo«, končno pa so 12. novembra 1924 sklenili, da ga ne bodo več volili.

Prvi cilj, gradnja zimskih postojank, je bil dosežen; drugi cilj, dobiti vpliv v SPD, ni bil dosežen. Deloma po krivdi dr. Knafliča, deloma zaradi premajhne izurjenosti skalašev v organizatoričnih vprašanjih, ponajveč pa zaradi tega, ker je bil dr. Tominšek toliko bolj večšč.

Da bo prišlo do novih obračunavanj, je bilo jasno. Razumevanje torej ni bilo iskreno.

Kljub temu pa je prišlo do sporazumov.

Tako je SPD ugodno rešilo prošnjo Skale, da dobi ključke za uporabo nekaterih koč pozimi ali vsaj majhnega oddelka, »zimske sobe«.

SPD je v marcu 1925 povabilo Skalo, naj objavi članek o klubu v Planinskem Vestniku.

V septembru 1925 je dr. Tominšek ponudil Skali sobo poleg pisarne SPD. Brezplačno.

TKS je sodeloval s SPD pri organizaciji planinskega plesa.

Pa takih primerov je bilo več. V glavnem je bilo jasno, da se glede temeljnih smernic obe organizaciji bistveno razlikujeta (SPD — gospodarsko, TKS — športno pojmovanje), da je pa glede v podrobnostih sodelovanje mogoče.

c) Razmerje drugih gorniških organizacij do Skale.

Sprva je Skala prijateljsko sodelovala z vsemi planinskimi organizacijami izven Ljubljane, tako zlasti s Hrvatskim planinarskim društvom. Pa tudi Srpsko planinarsko društvo je navezalo s Skalo prijateljske stike: javilo ji je, da začne z delom v januarju 1923 in je prosilo klub za pravila.

Na prvem »planinskem dnevu« na Triglavu dne 9. septembra 1924 je bila sloga še polna. Prav tako na drugem planinskem dnevu 19. julija 1925.

Po »planinskem dnevu« na Plitvicah v septembru 1925 se je razmerje spremenilo. HPD je bilo glavni predstavnik komolčarskega stališča do »Sljemenom«, »Romanije« in Skale. To mu je klub silno zameril. Zato je Skala med drugimi odklonila ponudbo HPD, naj bi klub priredil pod okriljem HPD skioptično predavanje v Zagrebu.

Toliko bolj iskreno pa je bilo razmerje med Skalo in »Sljemenom«. To je bilo sprva podružnica HPD, 8. oktobra 1925 pa se je »Sljeme« osamosvojilo in si nadelo ime Hrvatski turistički klub — »Sljeme«. Sljemeniši so pa že zdavnaj pred tem sodelovali s Skalo. Priredili so več skupnih izletov, tako 8. novembra 1925 na Kum, v aprilu 1926 k Celjski koči.

Največ stikov s skalaši je imel tajnik HTK »Sljeme« Dušan Jakšič. Sljemeniši so nazivali skalaše »odlične člane vedno uglednega kluba«.

Podobno je bilo z društvom »Runolist« (planika) iz Zagreba. Ta je bil ustanovljen leta 1926 in je že ob ustanovitvi sporočil Skali željo po dobrih odnosih.

Črnogorsko planinsko društvo s sedežem v Podgorici je prosilo Skalo za navodila o delu.

Od inozemskih gorniških organizacij je ta čas imel s TKS največ zvez britanski Alpine Club. Poslal je Skali sliko Mount Everesta, 16. novembra pa svoj znak.

č) Stiki z ostalimi organizacijami.

Na prvem mestu moramo omeniti veliko napako Skale, da na prošnjo Zveze slovenskih tabornikov (gozdovnikov) iz novembra 1925, naj pri njih nekdo iz TKS predava o alpinizmu, sploh odgovorila ni. Ta organizacija pa je po svojem bistvu bila Skali zelo blizu in bi iz nje mogel dobiti veliko boljši naraščaj kakor iz občinstva, ki je želelo gojiti smučarstvo kot šport ter s skalaškim znakom na jopiču in s cepinom pod pazduho hoditi po promenadi.

Največ zvez je imela Skala z naslednjimi neplaninskimi organizacijami: Jugoslovanska zimskošportna zveza, Touriste — Office (Putnik), Tujsko-prometna zveza (vanjo se je kljub včlanil), jamarji; od državnih organov se je za Skalo največ zanimal odsek za promet potnikov in turistov v ministrstvu za trgovino in industrijo, klub pa je imel opravka tudi z narodno enciklopedijo, z vojaškimi oblastmi (zaradi rezervnih častnikov — gornikov) itd.

Skalo so prosili tudi za prispevek k razstavi o slovenski ženi. Klub naj bi dal razne podatke o ženi kot gornici.

Skalaši so se udeležili propagandnih nastopov z drugimi organizacijami, tako zlasti olimpijskega dne spomladi 1924. Člani TKS so šli v povorki z vrvmi na ramenih in cepini v rokah.

Za članek so prosili Skalo zlasti listi Naša domovina, Slovenski sport in Naš šport.

d) Skala in inozemski alpinisti

S Skalo so sodelovali trije pomembni inozemski gorniki: dr. Julius Kugy, dr. Paul Kaltenecker in Paul Koranek — Lumenstein. Ta je v oktobru 1927 ponudil Skali predavanje o Bernskem višavju. Klub je sodelovanje sprejel; Koranek je predaval takrat, pa še dostikrat potem. Postal je tudi član Skale.

Dr. Julius Kugy je pa predaval že v aprilu 1927, prav tako pod okriljem Skale.

2. Podružnice

a) Bohinj.

Prva podružnica je nastala v Bohinju. Pobudo zanjo je dal prof. Janko Ravnik. Navodila za ustanovitev je dal klub Hinku Fabianiju. Ustanovljena je bila 17. septembra 1922. Njeno delo je bilo usmerjeno predvsem na zimski šport. Člani so uredili sankališče in skakališče. Zaradi nekkih kupčij pa so se začeli spori v podružnici. Podružnica je dokončno razpadla leta 1923. 27. II. 1924 je bila likvidirana, poročilo o izvršeni likvidaciji je bilo predloženo 30. januarja 1924. Preostali denar, 1011 din, je prevzel osrednji klub, inventar pa je bil namenjen za podružnico na Jesenicah.

b) Jesenice.

Hkrati s pobudo za ustanovitev bohinjske podružnice je klub dal Albinu Čopu navodila za snovanje podružnice na Jesenicah. Zaradi dogovora o ustanovitvi so šli skalasi 7. maja 1922 na Jesenice. Vendar se je stvar zavlekla še več kot leto dni.

12. novembra 1922 je bil nov sestanek na Jesenicah, toda vidnega uspeha zopet ni bilo. Šele v jeseni 1923 so se na pobudo Janka Žirovnika začele resne priprave za ustanovitev.

Jeseniška podružnica je bila ustanovljena 16. decembra 1923. Pristopilo je 63 članov, prvi načelnik podružnice je postal Janko Žirovnik.

Podružnica na Jesenicah se je v smučarski dobi Skale razvila iz gruče neizkušenih začetnikov v eno od najboljših enot kluba. Pri tem razvoju ji je osrednji klub pomagal, bližina najboljših terenov za alpinistično sodelovanje pa ji je omogočila, da so se iz njenih vrst rekrutirali odlični športniki.

Tudi socialni sestav — člani so bili po večini delavci — je podružnici koristil: razmerje med člani je bilo bolj tovariško kot med raznimi ljubljanskimi malomeščani. Zato so pa bili Jeseničani v administraciji stalno šibki. Njihovo dopi-



Vzhodni stolp. Siroke pači
Foto: Janez Gartner

sovanje z osrednjim klubom je bilo nerodno, na dopise so odgovarjali z velikimi zamudami ali sploh ne.

Podružnica je imela 1924. leta že 118 članov, ti so napravili v enem samem poslovnem letu 265 »tur« in štiri skupne izlete.

V poletju 1924 je odbornik osrednjega kluba Žane Košca vodil Jeseničane po Savinjskih Alpah. 19. julija 1925 so jeseniški skalaši na planinskem dnevu razvili svojo zastavo.

V jeseni 1925 je jeseniška podružnica Skale dobila »zaupniški« ključ za zimski obisk gorskih koč. Leta 1926 so organizirali reševalno moštvo; material jim je dal osrednji klub.

V jeseni 1926 je osrednji klub organiziral smučarski tečaj na Jesenicah.

Denarno vprašanje so reševali jeseniški skalaši s tem, da so priredili vsako leto planinski ples na Jesenicah. N. pr. leta 1926 je bil drugi tak ples in je bilo od njega 2000 din čistega dohodka.

Leta 1927 je delo podružnice precej zastalo, tako da jo je moral osrednji klub hrabriti in obljubljeni pomoč. Jeseničani so te težave prebredli, v poznejših letih pa celo v marsičem prekosili ljubljanske skalaše.

Iz jeseniške podružnice so izšli nekateri najpomembnejši skalaši. Najprej se je pojavil kovinarski delavec Joža Čop, odličen plezalec in tovariš. Postal je eden izmed najznačilnejših predstavnikov slovenske alpinistike. Prvi njegov stalni spremljevalec je bil dr. Stanko Tominšek, sin dr. Frana Tominška. Ta je bil po mišljenju in delu alpinist, toda iz obzirnosti do svojega očeta ni postal član Skale v Ljubljani, temveč na Jesenicah. Od leta 1927 je bil Čopov stalni tovariš na vrvi študent prava Miha Potočnik iz Belce pri Dovjem. Potočnik je že kot dijak pisal manjše članke v Planinski Vestnik, od leta 1927 dalje ga pa lahko štejemo kar za najboljšega pisatelja med skalaši. Pozneje ga je javnost spoznala še kot predavatelja.

Za člane jeseniške podružnice velja na splošno, da so bili, mogoče z eno samo izjemo, zelo korektni gorniki. To velja zlasti za Čopa in Potočnika. Vso dolgo dobo njenega alpinističnega dela ni padla nanju nobena senca ne glede vedenja ne glede tehnične sposobnosti.

c) Podružnice v drugih krajih

Tudi drugod se je rodilo nekaj skalaških enot, ki so pa zaradi objektivnih težav kmalu prenehale obstajati.

Predlog, ki ga je dal nadučitelj Pečar 22. februarja 1923, naj klub ustanovi podružnico v Kranjski gori, sprva ni bil sprejet.

Pozneje, leta 1926, so sicer bili na obnem zboru Skale zastopniki kranjsko-gorske podružnice, toda v poznejšem času ni poročil o njej.

Prav tako se ni obdržal smučarski odsek na Blokah. Tega so konec leta 1923 organizirali učitelji, toda kmalu po začetnih uspehih je delo odseka zamrlo.

V marcu 1925 so snovali podružnico v Kranju, toda tudi ta se ni razvila v bitje, ki bi bilo sposobno za obstoj.

Turistična organizacija na Bledu je želela, da bi ustanovili enoto Skale tudi tam, toda osrednji odbor je menil, da na Bledu ni zadosti resnih »turistov« za podružnico.

O celjski podružnici vemo samo to, da so se njeni člani udeležili skupnega izleta z Ljubljanci, Mariborčani in sljemenaši k Celjski koči 13. aprila 1926.

Nekoliko resneje je bilo s podružnico v Mariboru. O njej se poroča že 10. septembra 1925. 1. oktobra 1925 je osrednji klub postavil pogoj za ustanovitev podružnice uspehe v smučarstvu. 4. februarja 1926 je že obstajal

»Turistični krožek Skala« v Mariboru. Osrednji klub je poslal pobudnikom za mariborsko podružnico pravila; odgovora ni bilo.

Obstala je torej le jeseniška podružnica.

V tem času so si zamislili organizacijo kluba po načelu federativnosti. Tako je bilo sklenjeno 27. aprila 1926, da bo dan pred občnim zborom zbor delegatov. Potreba po takem zveznem organu pa je odpadla, ker so podružnice, razen jeseniške, razpadle.

3. Notranja organizacija in ideološki razvoj

a) Podatki o članstvu.

23. januarja 1923 je bil v restavraciji »Pri levu« drugi redni občni zbor. Ugotovljen je bil skoraj 100 % prirastek članstva: v enem letu od 109 na 208 članov.

Osrednji klub je imel 17. septembra 1924 208 članov; 23. februarja 1925 222, med temi 8 ustanovnih; 12. maja 1926 136 rednih, 31 podpornih, 7 ustanovnih, skupaj 174 članov; 2. maja 1927 132 rednih, 31 podpornih, 7 ustanovnih in 1 časten član, skupno 171 članov. 5. marca 1928 85 rednih članov (veliko zmanjšanje zaradi »čistike« jeseni 1927!), 7 ustanovnih in 57 podpornih, skupaj 150.

Zanimanje za smučarstvo je privabljalo člane v Skalo, smučarska dejavnost pa mineva hkrati s padanjem števila članov.

V zadnjem letu se je članstvo delilo v naslednje kategorije: plezalcev 24, ti so izvršili 180 vzponov (to število ni zanesljivo), aktivnih članov 35, ti so izvršili 700 »kvalificiranih tur«, manj aktivnih 17, ti so izvršili 80 »kvalificiranih tur«, članov z nezadostno kvalifikacijo 9 — (z nobeno »kvalificirano turo«).

Ne da bi se spuščali v ocenjevanje take kategorizacije članov in verodostojnosti teh podatkov, ugotovljamo, da bi po teh odpadlo na enega:

plezalca 7,7 vzpona,
aktivnega člana 20 »tur«,
manj aktivnega člana 4,7 »tur«.

Pri administraciji je sodelovalo 30 članov, članke je pisalo 7 članov. Med člani je dobil posebno mesto Janko Ravnik. Bil je 6. marca 1924 izvoljen za častnega člana.

Kot posebnost omenjamo še, da je bil 9. junija 1922 ustanovljen »damski odsek«. Načelnica je bila alpinistka Nilka Potočnik.

»Damski« odsek je imel spočetka 29 članic, ob občnem zboru 23. I. 1923 pa 41. Ker pa odsek ni imel samostojnega delovnega področja, je načelnica sama predlagala, naj se odsek razpusti.

Važnejše izgube in pridobitve v članstvu so bile naslednje:

11. avgusta 1924 se je smrtno ponesrečil dr. Klement Jug. Na občnem zboru leta 1925 so mu bila izrečena najvišja priznanja. Na predlog dr. Stanka Tominca so mu prinesli skalaši na grob po en kamen z vrhov, ki jih je preplezal. V kamne so vklesali imena vrhov ter z njimi leta 1926 obdali grob. Ob obletnici smrti 9. avgusta 1925 mu je klub odkril spominsko ploščo na vznožju severne stene Triglava. Na športni razstavi je bil poseben »Jugov kot«.

Klub je izgubil dr. Stanka Tominca, ker je bil premeščen v Beograd.

Pač pa je 12. marca 1925 predložil turno kontrolno polo Albin Torelli. Ta je v maju 1926 že bil tajnik kluba.

26. oktobra 1926 je navezal stike s klubom dr. Henrik Tuma. 16. novembra 1926 je bil sprejet »brez preizkusne dobe«. Postal je najbolj vsestranski kulturni delavec v klubu.

Izmed plezalcev je v tem času prenehalo članstvo naslednjim: Sergij Černivec, Herbert Brandt, Tone Škrajner, Slavko Prevec, Stanko Hudnik, Alojz de Reggi (13. aprila 1926); Edo Deržaj in Mira Debelak (1. septembra 1927); Danilo Martelanc (10. novembra 1927).

b) Vodstvo kluba.

Na občnem zboru 30. maja 1922 je bil izvoljen za predsednika profesor ljubljanskega konservatorija (glasbene visoke šole) Janko Ravnik.

Novi predsednik je imel v odboru naslednje sodelavce: podpredsednik Drago Zorko, tajnik Žane Košca, namestnik tajnika Franc Rus, blagajnik Milan Verovšek, gospodar Janez Kveder, odbornika Stanko Tominec in Rudolf Badjura. Revizorja: Stanko Trnkóczy in Stane Glavič, namestnika Pavle Sbrizaj in Oskar Delkin.

Na občnem zboru 23. januarja 1923 je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik Janko Ravnik, podpredsednik Janez Kveder, tajnik Stanko Tominec, tajnik II. Stanko Glavič, blagajnik Žane Košca, gospodar Ivan Mohar, odborniki: Stane Predalič, Bano Trnkóczy, France Rus, Evgen Sila, Erna Fettich – Frankheim, Nilka Potočnik, Rozi Zanoškar. Delegata v JZSS Sila in Tominec.

Na občnem zboru 19. marca 1924: predsednik Janko Ravnik, podpredsednik dr. Stanko Tominec, tajnik I. Anton Poljšak, tajnik II. Henrik Pardubsky, blagajnik Žane Košca, gospodar Ivan Mlakar, odborniki: Janez Kveder, Stane Predalič, Evgen Sila, namestniki: Ivan Bitenc, Jože Kobilca, Albin Umnik, revizorja France Pintar in Janko Skrlep. Načelnik smučarskega oddelka Ante Gnidovec, načelnik fotografskega odseka Janko Skerlep, načelnik tehničnega odseka Oskar Delkin.

Na občnem zboru leta 1925: predsednik Janko Ravnik, podpredsednik dr. Stanko Tominec, tajnik I. Henrik Pardubsky, tajnik II. Gustav Ogrin, blagajnik Žane Košca, gospodar Franc Semlič, odborniki: Janez Kveder, Stane Predalič, namestniki: Danilo Martelanc, Jože Kobilca.

Na občnem zboru 12. maja 1926: (podatki so izgubljeni).

Na občnem zboru 2. maja 1927: predsednik Janko Ravnik, podpredsednik Danilo Martelanc, tajnik I. Albin Torelli, tajnik II. Gustav Ogrin, blagajnik Žane Košca, gospodar Franc Semlič, matrikar Janez Kveder, odborniki: Henrik Pardubsky in Božo Pibernik; namestniki: Tone Guerra, Milan Šporn, Stane Rožman (mogoče še Stane Šporn in Ivan Rožman); načelnik tehničnega odseka Oskar Delkin, načelnik reševalnega moštva Edo Deržaj; revizorja: Franc Kopriva in Pirnat; razsodišče: Joso Gorec, dr. Lojze Brenčič, France Pintar, Savo Pirc, Jože Kobilca.

Ta odbor ni bil posebno srečen. Do konca poslovne dobe je osem odborikov zlepa ali zgrda zapustilo Skalo.

c) Drugi skalaški znak

Prvotni klubski znak, monogram TKS po načrtu Henrika Pardubskega, je ostal še v rabi kot smučarski znak na srajci ali jopiču. Leta 1922 pa je bil uveden še kovinski znak po osnutku slikarja Valentina Hodnika iz Bohinja: bela stilizirana planika na svetlomodrem polju. Odbor je dodal še rdeč rob, tako da so bile na znaku slovenske narodne barve. Na tem robu je bil napis: Turist. klub Skala.

č) Društveni prostori in administracija

28. septembra 1922 je najel klub sobo v hotelu Tivoli. Odtod se je preselil v stransko sobo tistih prostorov, ki jih je najela kot glavni najemnik SPD; to je bilo v hiši Jadransko — podunavske banke v Šelenburgovi ulici, in sicer konec septembra 1925.

V julija 1927 so bile uvedene članske izkaznice v dokončni obliki in je bil kupljen pisalni stroj. Administracija pa še kljub temu ni bila posebno dobra. Pač pa je blagajna bila vedno v redu. Žane Košca je bil sposoben in zelo pošten blagajnik. To funkcijo je opravljal dolga leta.

d) Delovne metode, organizacijska oblika in ideološki razvoj

Govoriti o nekih enotnih delovnih metodah je za to dobo nemogoče. Delo v klubu ni bilo urejeno po enotnem sistemu, temveč je vse početje imelo vse značilnosti negotovosti in iskanja.

Kljub temu se opaža zlasti po izvolitvi Janka Ravnika za predsednika stremljenje po medsebojnem povezovanju članov v urejeno celoto. Od načinov, kako se je skušalo to doseči, je treba omeniti kot najznačilnejše: skupne izlete in družabne prireditve.

Skupnih izletov je bilo v tem času dosti. Navajamo nekaj primerov, ki so zanesljivo po datumih dokazani:

23. julija 1922 Begunjsčica, 19. novembra 1922 Janče, 26. novembra Kepa, 4. februarja 1923 Sveti Jošt, 6. maja 1923 Begunjsčica, 13. maja 1923 Golica, 20. in 21. maja 1923 Gorjanci, 17. junija 1923 Kamniška Bistrica, 27. marca 1924 Črna prst, 18. maja 1924 Golica, 21. septembra 1924 Kofce, 19. oktobra 1924 Kum, 2. novembra 1924 Zelenica, 9. novembra 1924 Storžič, 1. febr. 1925 Tamar.

Potem je stvar zastala.

V tej dobi se je veliko razpravljalo o vprašanju skupnih izletov. V markacijski dobi, zlasti v prvem letu, ko so bili najznačilnejši predstavniki Skale dijaki in trgovski pomočniki, so skupni izleti imeli značaj tovariške prireditve enako mislečih mladih fantov. V smučarski dobi, ko je povprečen skalaš bil ljubljanski malomeščan, so skupni izleti postali družabna prireditve po formuli: navkreber — navzdol — gostilna — ples — vlak — domov.

Nasprotje med izletom in kolektivno manifestacijo pripadnosti h klubu in izletom kot izrazom malomeščanske miselnosti je povzročalo omahovanje pri odboru. Ta se ni mogel odločiti. Nekateri so izlete predlagali, drugi so jim nasprotovali; ko so bili napovedani, se jih je udeležilo malo članov.

Končno se je izoblikoval članski izlet kot smučarski pohod na položnejša zemljišča, v hribovje in sredogorje. V tej obliki se je obdržal do konca, zlasti kot igra »lov na lisico« in tekma za bukov pokal.

Družabne prireditve so bile: silvestrovanja, tako leta 1924 in 1925 v Pred-dvoru, leta 1926 v Bohinjski Bistrici, leta 1927 v Ratečah. Razen tega so organizirali miklavževanja (9. decembra v Ratečah), smučarske maškerade itd.

Ob vsem tem se nehote vsiljuje vprašanje, zakaj Skala oziroma njen odbor ni našel tudi resnejših sredstev za medsebojno povezovanje članov. Tako sredstvo bi bila na primer *interna predavanja*. Na to vprašanje ni odgovora. Predavanja je bilo zelo malo. Znana so le naslednja:

dr. Ivan Tavčar o prvi pomoči (1925/26), Janko Ravnik o smučarskih turah (1926/27), Janez Kveder o nastanku in razvoju smučarstva (1926/27), Gustav Ogrin o smuški tehniki in smuškem treningu (1926/27).

Prav tako ni prepričljivega odgovora na vprašanje, zakaj Skala v tem času ni imela več alpinističnih tečajev.

Jože Kobilca je predlagal 12. maja 1926, naj se ustanovi plezalni odsek. Občni zbor je zavrnil njegov predlog z utemeljitvijo, da je prva naloga kluba gojitev »turistike«, katere najvišja stopnja je prav plezanje. Pač pa je občni zbor sklenil, da osnuje klub plezalno šolo.

O tej kratkotrajni »šoli«, pravzaprav o tem tečaju, smo že govorili v poglavju o alpinistiki. Čeprav je bila vsebina skromna, je bil uspeh dober. Kljub temu pa se klub celih devet let ni znova lotil alpinističnega vzgojnega dela.

Skupni izleti, družabne prireditve in smučarske tekme so tvorile mikavno vabo za najrazličnejše ljudi. Zato je nastala potreba po izločevanju članov, ki motijo skladnost v klubu, in po večji previdnosti pri sprejemanju novih članov.

Sredstvo za izločanje naj bi bile turne kontrolne pole, ukrep previdnosti pri sprejemanju pa razne obličnosti, ki jih mora novinec opraviti.

Turne kontrolne pole so bile uvedene že v markacijski dobi. To so bili listi konceptnega papirja v velikosti pol pole. V rubrike na njih je član vpisal izlete, ki jih je napravil, v posebno kolono pritisnil pečat z vrha, med opombe pa zapisal, kako je pot markirana, ali je dobro zavarovana, vzdrževana itd. (značilen preostanek markacijske miselnosti).

S temi občasnimi poročili je torej odbor dobival podatke in pregled o delu članov ter o gorskih poteh. V dobi prvenstvenih vzponov so bila ta poročila še posebno koristna za sestavo seznamov o njih.

Ob uvedbi kontrolnih pol je pa klub prezrl to, da postavlja s tem namesto živega in osebnega stika med člana in klub papirnat zid.

Člani so oddajali ta poročila matrikarju, večinoma poslali po pošti; matrikar je nato poročal odboru. Ves postopek se je torej skrčil na pristno pisarniško poslovanje. Bila je to prava birokratizacija alpinistike. Bilo je to nekaj, kar je v nasprotju s psihološkim temeljem alpinistike. Naj je bistvo alpinistike šport ali povratek k naravi, v obeh primerih prav gotovo ne gre za veselje do pisarjenja.

Skalaši so se kontrolnim polam in vsem drugim poskusom, da jih odbor pretvori v material za personalne mape, žilavo upirali. Toda pol odpraviti ni bilo mogoče vse do leta 1940, kajti ta papir je imel tudi vnete zagovornike. Tako je trdil, na primer, 20. februarja dr. Roman Mauri: »Brez kontrolnih pol smo samo paralelna veja SPD, kot taki pa ne bi imeli pravice do obstoja.«

Lahko se reče brez pretiravanja, da je na sejah šlo 25 % časa za razpravljanje o kontrolnih polah. In to ne le leta 1922 in 1923, temveč še dolgo potem.

Navajamo nekaj drobcev o izoblikovanju tega sistema in razpravah o njem. 6. marca 1924 je bil ustanovljen odsek za kategorizacijo članov; delo odseka je bilo zasnovano na podatkih iz kontrolnih pol.

V maju 1925: če član kontrolne pole sploh ne odda, ga odbor prevede v podporno članstvo; če jo pa odda, toda prepozno, plača globo 5 din!

19. novembra 1925: rok je potekel, toda kontrolne pole je oddalo le 30 članov (to je 15 % vseh članov).

12. maja 1926: oddanih je 44 kontrolnih pol (to je, niti 25 % vseh članov).

2. maja 1927: celo agilni člani ne pošiljajo redno kontrolnih pol.

22. septembra 1927: Janez Kveder in Franc Semlič predlagata, naj se obnovi kategorizacija članov; člani naj bodo vpisani v posebno knjigo, ločeni po kvalifikacijah, ta naj se pa določa po tem, koliko izletov oziroma vzponov opravi član v določeni dobi.

Ustanovi turnih kontrolnih pol so bili podobni varnostni ukrepi pri sprejemanju novih članov.

Že v prvih dneh Skale je bil sprejem novinca podvržen posebnemu postopku, toda sčasoma se je to izoblikovalo v pravo uradno poslovanje. Dne 22. marca 1925 je bila uvedena obveznost pismene izjave, da bo novi član izvršil vsa prevzeta dela; 10. decembra 1925 je bilo sklenjeno, da ne more biti sprejet nihče, če ne jamči zanj vsaj en delaven član. Pozneje (10. II. 1927) se je to postrožilo: jamčiti sta morala dva člana. Toda tudi oseba, za katero sta jamčila dva člana, ni bila takoj sprejeta v redno članstvo, temveč samo za preizkusno dobo.

Če se je torej kdo hotel vpisati, je moral najprej predložiti prijavnico s podpisom dveh članov, ki sta zanj jamčila; moral je podpisati izjavo, da bo v klubu delal, moral je prevzeti pravila. Dobil je turno kontrolno polo, nato je moral prebiti šest mesecev na preizkusni dobi. V teh 6 mesecih je moral napraviti vsaj tri »kvalificirane turc«. Ko je to opravil in je doba potekla, je predložil kontrolno polo odboru, nato je bil preveden v redno članstvo.

Nikjer pa ni bilo rečeno, da bi moral biti oseben stik med članom, ki je na preizkušnji, in klubom. Lahko se je torej zgodilo — in to se je celo pogostokrat dogajalo —, da novinec sploh ni imel stika s klubom, poslal je kontrolno polo po pošti, nato pa bil prav tako pismeno obveščen o tem, da je sedaj reden član kluba.

Podobno je bilo s članom, ki po podatkih iz kontrolne pole ni več imel pogojev za to, da je reden član: dobil je pismeno obvestilo, da je preveden v podporno članstvo.

Skratka, birokracija v pravem pomenu besede.

Kaj je pokazala praksa? Prvič: jamstvo dveh članov si je nekako pridobil vsakdo. Nasprotno pa oseba, ki nikakor ne bi mogla najti dveh znancev v klubu, ne bi mogla postati član, pa čeprav bi imela najvišje moralne kvalifikacije.

Vse to formalistično pojmovanje je bilo uzakonjeno v pravilih in poslovniku. Oba sta bila veliko preobširna in sta z raznimi določbami skušala reševati vprašanja, ki bi jih bil moral rešiti odbor z organizatoričnimi in vzgojnimi ukrepi.

Za osebni stik članov s klubom je pa značilno, koliko se je govorilo o tem, ali smejo na sejah biti navzoči člani, ki niso odborniki. Ponovno se je reklo, da osebe, ki niso bile izvoljene v odbor, niso dobrodošle na sejah. Drugič spet je bilo rečeno, da smejo sicer priti na sejo, le motiti ne smejo.

Končno se je nekdo 19. novembra 1925 spametoval (bil je to France Borštnar) in opozoril odbor na to, da bi nekateri člani radi delali, pa za delo ne vedo, sestankov ni, na seje pa ne smejo.

Nič ni zaleglo.

Poseben problem v kadrovskih težavah Skale je tvorilo vprašanje članic. Čeprav je to zlasti danes prav smešno slišati, je razlika med spoloma povzročala težave v klubu. Te so se kazale v treh oblikah.

Prvič: 6. marca 1924 je nekdo opozarjal na okoliščino, da je občevanje članov s članicami preveč zaupno. Predlagal je, naj nadzirajo to razmerje »gardedame«.

Iz te pripombe se vidi — čeprav je navidez, seveda, nepopisno smešna že sama po sebi, še bolj pa predlagana rešitev, — da je v tem času prišlo v klub veliko oseb, ki jim je šlo le za družbo, ne pa za alpinizem. To trditev podpirajo tudi razne navedbe takratnih članov. Naval »dam« je uničil prvotni špartanski značaj kluba.

Drugič: V zvezi z ženskami je prišlo do hudih sovraštev. Nekatere alpinistke se med seboj niso razumelc, točneje povedano, sovražile so se.

Tretjič: kljub vsemu temu je bilo v klubu nekaj odličnih delavk, dobrih tovarišic in tudi plezalk, ki jim ni bilo mogoče očitati nezdrave častihlepnosti. Vprašanje je bilo, kako naj se ugotovi, v katero izmed treh kategorij spada posamezna članica in kakšno stališče naj zavzame klub do nje.

Vprašanje je bilo delno rešeno. Odbor je dosti dam črtal iz članstva, eno izključil.

Po jeseni 1927 to vprašanje ni bilo več pereče. Leta 1935 je bil še en škandal, potem pa je to vprašanje dokončno prenehalo obstajati.

Pač pa ni bilo dosti težav z vprašanjem *manjše starosti članov*. Sprva je imel klub »naraščaj«, 9. septembra 1927 pa je ta bil ukinjen. Član je lahko postala oseba, ki je dopolnila 17 let.

Ideologija Skale in nazori o *organizacijski disciplini* v klubu so se izoblikovali v boju med pripadniki različnih pojmovanj o bistvu in namenu kluba.

Temeljno značilnost temu ideološkemu boju daje nasprotje med smučarsko, estetsko in alpinistično skupino. Pri tem je treba takoj pripomniti, da pristaši posameznih miselnosti niso bili ves čas tako jasno opredeljeni, da bi bile razlike med njimi take, kakor so, recimo, med političnimi strankami. Vpliv posameznih zamisli je namreč s časom rastlel in padal, posamezni člani pa so sprva pripadali tej skupini, pozneje so se pa drugače opredelili.

Sprva se je najmočneje uveljavila smučarska miselnost. Najmočnejši izraz te smeri so bile smučarske tekme. Teh so se od začetka udeleževali tudi alpinisti in skalaši — esteti. Sčasoma, zlasti po letu 1925, pa so pripadniki ostalih dveh skupin vedno močneje nasprotovali taki izrazito tekmovalni-športni miselnosti in poudarjali, da ta ni v skladu s cilji alpinističnega kluba.

Skalaši — esteti so bili tudi smučarji in gorniki. Celo plezali so včasih. Toda njim smučanje in alpinistika nista bila cilj, temveč le sredstvo za doseg njihovega smotra, ta pa je bil: uživanje lepot gorske narave in ustvarjanje fotografij o njej. Temu glavnemu cilju se je pridružilo še stremljenje, da pred slovensko in svetovno javnostjo prikažejo lepote slovenskih gora.

Alpinistom sta bila smučka in fotografski aparat samo sredstvo. Ti sprva niso delali z določenim namenom, temveč so sledili le klicu svoje podjetne duševnosti. Vodila jih je njihova velika življenjska sila, volja po dejanjih. Hoteli so se podajati v naravo tam, kjer je ta najteže pristopna. Ta sprva še ne točno opredeljeni nagon po povratku k boju z naravo pa se je zlasti izoblikoval v izrazito voljo po prvenstvenih vzponih. S tem je tudi dejavnost alpinistov dobila narodni značaj: hoteli so slovenske stene osvojiti za slovensko narodno skupnost, obvarovati jih pred tem, da bi si pridobivali slavo v njih tuji.

Skalaši, zlasti alpinisti, so hoteli živeti in delati po svoji glavi in po svojem srcu, zato jim ni prijalo to, da bi se podrejali kaki skupnosti. Bili so izraziti individualisti in včasih celo anarhisti. S tem pojmovanjem pa so se nujno zapletli v boj s predstavniki organizacijske discipline. Ti so pa šli tudi v skrajnost: zahtevali so, naj se posameznik popolnoma podredi klubu kot organizirani skupnosti.

Spopadi med smučarji, esteti in alpinisti ter individualisti in kolektivistami so značilni za vso smučarsko-plezalno dobo.

Najbolj izrazit predstavnik smučarsko-tekmovalne miselnosti je bil načelnik smučarskega odseka Ante Gnidovec. Njegov pomen za Skalo je bil tako velik, da so na primer v Ilustriranem Slovencu leta 1926 priobčili poleg karikature o predsedniku Ravniku še njegovo. Toda skalaši so svoje tekmovalno navdušenje izživel, izrazito smučarska miselnost se je preživela in s tem se je položaj

A. Gnidovca oslabil. K temu se je pridružila še okoliščina, da so alpinisti v letu 1926 doživeli vclike uspehe, medtem ko je bila zima 1926/27 za smuko neugodna. Stališče njegovih nasprotnikov se je torej bistveno okrepilo.

Prve znake ideološkega razčiščevanja, pa tudi odpora zoper smučarstvo in z njim zvezano malomeščansko miselnost zasledimo že na občnem zboru 6. marca 1924.

Predsednik Janko Ravnik je na njem govoril o razliki med SPD in Skalo. Zastavil je vprašanje, ali ima Skala pravico do obstoja. Seveda je odgovoril pritrdilno in nadaljeval:

SPD skrbi za materialni blagor planinca, gradi pota in zavetišča. Ne more pa opravljati dela, ki je bistveno za Skalo; to je: a) vzgoja dobrih »turistov«; b) propaganda za ljubezen do narave, zlasti pa alpinizem; c) organiziranje smučarstva; č) gojitev družabnosti. Pri tem je še posebej razčlenil vzgojno delo. Glavno vzgojno sredstvo naj bi bila skupna hoja novincev z izkušenimi alpinisti, cilj vzgoje pa fizična, moralna in tehnična izpopolnitev članov. Predsednik je ugotovil delavnost Jeseničanov ter se veselil uspeha, doseženega s tem, da je skalaška ideja prišla med ljudstvo in da jo uresničujejo ljudje, ki se preživljajo z rokami.

Dr. Stanko Tominec je bil že bolj kritičen in je dejal, da razmere v klubu niso prav v redu. Skala da je slab dedič nekdanjega Turistenkluba.

Te Tominčeve besede so prvi znak za napad zoper malomeščansko miselnost smučarske dobe.

V letu 1925 je nasprotovanje do takrat vodilnega smučarskega odseka, sploh do smučarske smeri in z njo zvezanih pojavov družabnosti in plehkosti še rastlo, tako da je na občnem zboru 1925 bilo rečeno: »Napraviti moramo Skalo tako, kot je bila.«

V tem času je prišlo tudi do značilnega incidenta: 9. avgusta 1925 je bila v Vratih proslava ob odkritju spominske plošče dr. Juga. Predsednik Ravnik je začel govor z besedami: »V divjem planinskem svetu smo se zbrali...«

Med to slovesnostjo pa so Alojz de Reggi, Pavla Jesih, Edo Deržaj, Božo Adlešič, Pina Majcen, Diva Medic, Lojze Volkar — pridružil pa se jim je na koncu še Danilo Martelanc — preplezali slovensko smer v severni steni Triglava.

Profesor Ravnik je imel to za bojkotiranje spominske proslave in je to dejanje proglasil za »nečasten delikt«. 20. avgusta je odbor sklenil, da pokliče storilce na zagovor.

Stvar se je končala brez hujših posledic. Bil pa je to zelo značilen pojav dveh skrajnosti: plezalske anarhičnosti in pretirane strogosti odbora.

Odbor sprva ni videl izhoda iz zagate. Na seji 17. septembra 1925 se je govorilo o splošnem mnenju, da delo kluba »nazaduje in peša«. Ugibali so, ali naj odpravijo podporno članstvo, češ, podporni člani ovirajo delo.

Končno so se na tej seji zedinili za to, da sta možni samo dve rešitvi: propaganda za nove člane ali »čistka«.

Takrat je odbor sicer še omahoval ter želel, »naj člani sestavijo smernice, kako naj se reši ta kriza«.

Toda odbor se je kmalu odločil. Janko Ravnik je 22. oktobra 1925 že grozil: »Napravili bomo remeduro; ta bo prizadela tudi dobre turiste, ki v klubu nič ne delajo«.

Da bi se omogočilo korenito čiščenje, je bilo treba predvsem spremeniti pravila in poslovnik. To se je zgodilo. »Uzakonjeno« je bilo načelo absolutne pokornosti in izvršen je bil »preobrat« v načinu sprejemanja članov, to je, bil

je uveden že opisani strožji postopek. Predsednik Ravnik je videl v teh spremembah rešitev za vse težave. Enako so mislili tudi drugi odborniki.

Čiščenje se je začelo in se je potem nadaljevalo v kampanjah še naslednje leto.

Vsi so se strinjali v tem, da je bila reforma v pravilih in poslovniku potrebna kakor tudi v tem, da je treba »čistiti«. Toda koga je treba iz kluba pometati, o tem so si bila mnenja zelo nasprotna. V tajniškem poročilu na občnem zboru 12. maja 1926 je rečeno: »Nekaj ni v redu — to ve vsakdo. Na razvoj kluba enostransko vplivajo odseki, ki imajo ravno dobre načelnike in delavce. Med člani pa vladajo sebičnost, zavist in častihlepnost.«

Janko Ravnik je zahteval od članov delovno disciplino in se jezil na »vzor — turiste«, ki so zabavljali čez odbor, da se je oddaljil od prvotnih smernic, niso pa bili pripravljeni sodelovati pri ureditvi razmer. Alpinisti so pa nastopili zoper smučarske tekme, zoper ženske v klubu, očitali so, da se posveča preveč pozornosti fotoamaterstvu.

V tem medsebojnem napadanju so bili najuspešnejši tisti, ki so zastopali alpinistično miselnost: Danilo Martelanc, Janez Kveder, Henrik Pardubsky in Albin Torelli.

Toda bilo je prepozno. Nekaj najboljših alpinistov je, razočaranih nad razmerami v klubu, izstopilo 13. aprila 1926. To so bili: Slavko Prevec, Stanko Hudnik, Alojz de Reggi — ta sicer ne za dolgo, ker se je naslednjo jesen smrtno ponesrečil.

Spomladi 1927 je načelnik smučarskega odseka Ante Gnidovec zahteval, naj zavzame odbor jasno stališče do tekem. Po hudi debati je bil sprejet precej nejasen sklep: klub naj ne »forsira« tekem, lahko pa jih prireja in posamezne tekmovalce celo podpira.

Gnidovec je v nasprotju z alpinisti in esteti, ki so bili napadalni in žilavi, bil precej pasiven in, lahko rečemo, tudi nespreten. Ko je bil izglasovan ta sklep, je — odšel s seje. Zato je na občnem zboru 2. maja 1927 namesto njega začel poročilo Torelli. Nato se je oglasil Gnidovec in se čudil, češ, saj še nisem odstopil.

Nič mu ni pomagalo. Bil je odrinjen. V jeseni 1927 je izstopil iz Skale, nato pa je ustanovil smučarski klub Ljubljana.

Gnidovcu, »Fotru«, — tako so ga klicali skalaši, — so primitivno očitali, češ, kaj boš ti, ki niti nisi dober smučar. Delali so mu privico.

Gnidovec se ni boril za svojo slavo, kljub temu pa je bil navdušen za smučarske tekme. Dober strelec še ni dober vojskovodja in narobe, dober general je lahko slab strelec.

16. februarja 1928 je odbor sklenil, da klub ne bo več prodajal smučk.

Ravnik je še enkrat jasno zastavil vprašanje, ali je smučko tekmovanje sploh združljivo z značajem Skale, ali ni bolj pravilno gojiti pozimi namesto »športnega smučanja« alpinistiko?

Odgovor je bil dan na občnem zboru 5. maja 1928. Smučarski odsek je bil ukinjen.

Smučarska doba Skale je bila končana.

Tudi z alpinistiko ni šlo gladko.

Po izstopih 1926, po velikih plezalnih uspehih v tem poletju in po podpori, ki so jo nudili disciplinirani alpinisti odboru, so se začeli kazati znaki večje idejne jasnosti, zlasti pa je uspelo do pomladi 1927 očistiti klub številnih oseb, ki so bile vpisane samo zaradi mode.

Tako je lahko poročal predsednik Ravnik na občnem zboru 2. maja 1927, da je to poslovno leto bila »doba prerojenja našega kluba«. Govorec o svojem strahu, da je navdušenje le trenutno, je že kar slutil, da klub v bodočem letu ne bo mogel usmerjati dogodkov tako, kot bi jih želel.

Nato je razložil svoje ideološke nazore:

Potrebno je hoditi v gore. *Kdor hoče od narave kaj dobiti, mora biti v neprestanik stikih z njo.* Toda alpinizem ne sme biti usmerjen na dosego športnih učinkov. *Posameznik doseže največji uspeh ravno tedaj, ko da svoje moči na razpolago skupnosti.* Skalaši pa naj ne hodijo v naravo samo zaradi fizičnega stika z njo, temveč naj uveljavijo svoje alpinistične zmožnosti v kakem trajnem vrednem delu, bodisi v botaniki, geologiji in podobno.

To se pravi: tipičen alpinistično — kulturnen program.

Ne da se zanikati, da je bil program profesorja Ravnika zares idealen. Toda njegove zamisli so bile v nekaterih ozirih neizvedljive, v drugih za takratno miselnost neživljenjske. S propagando za geološko in botanično delo je predsednik to delo podcenjeval. Oboje namreč zahteva človeka in temeljit študij. Kdor se z njima peča le površno, ta nujno zaide v polovičarstvo, v diletantizem.

Dalje: če bi bil prof. Ravnik malo bolj prisluhnil mislim in željam skalašev, bi opazil, da je duh časa izrazito usmerjen v športne učinke, v rekorderstvo. Naj so to alpinisti še tako zanikali, njihovo takratno pojmovanje — tekma z drugimi plezalci — se v bistvu ni dosti razlikovala od raznih drugih športnih tekem. Ravnikov poskus, preusmeriti to borbenost mladine v kulturno delo, ga je nujno moral ločiti od prav tistih skalašev, ki so tvorili idejno in organizatorično jedro kluba.

V zadnje leto te dobe spada stvar, ki je ne moremo zamolčati, ker je odraz takratnih nazorov o alpinistični morali.

5. julija 1927 se je v severni steni Triglava ponesrečil Edo Deržaj, toda ne smrtno, ker ga je Mira »Marko« Debelakova obdržala na vrvi. Iz stene ju je spravila skalaška rešilna ekspedicija. Po poročilu Debelakove naj bi bil Deržaj padel 50 m, toda ne prosto, temveč je med padcem drsel in zadel ob polico.

O nesreči je v zanimivem in lepem slogu napisala članek za Planinski Vestnik, toda ta ga ni priobčil.

7. julija je na seji Skale poročal o zadevi član rešilne ekspedicije in podpredsednik kluba Danilo Martelanc. Njegova izvajanja so bila podprta z mnenjem jeseniških skalašev Čopa in Potočnika.

Mnenje skalašev je bilo, da Debelakova pretirava glede okoliščin tega padca. Če bi namreč bilo tako, kot ona trdi, bi se bil moral Deržaj teže poškodovati ali ubiti, njo pa bi sunek vrgel s stojišča. Pa čeprav bi to vse, kar ona trdi, bilo res, tak primer ne sme biti podlaga za bahanje. Alpinist naj govori samo z dejanji. Njegova govornica naj bodo vzponi, sicer pa naj molči.

Razpravljanje se je nadaljevalo 19. julija. Na tajni seji 25. avgusta sta se zagovarjala Deržaj in Debelakova s tem, da sta poskušala dokazovati resničnost svojih navedb, zanikala sta hkrati, da bi jima šlo za športne učinke (ta del zagovora kaže, da so bili tokrat pojmi o športu še precej nerazčiščeni).

1. avgusta je bila izrečena odločitev. Torelli, Pardubsky in Martelanc so izjavili: Ali gresta iz Skale Deržaj in Debelakova ali oni!

Edo Deržaj in Mira Debelakova sta bila izključena.

Toda ni ostalo samo pri tem. Zadeva je prišla v javnost. Deržaj in Debelakova sta zadevo, sicer ne v zvezi s Skalo, predala sodišču. Zastopal ju je odvetnik dr. Henrik Tuma. Isti dr. Tuma je pa pozneje napisal knjigo »Pomen in razvoj alpinizma«. To knjigo je izdala Skala. V tej knjigi je na straneh 179 do 188 objavljeno poročilo M. M. Debelakove o nezgodi.

Ob tem dejstvu se postavljata dve vprašanji:

a) ali je bil dr. Tuma kot član Skale tako malo zaveden ali tako malo discipliniran, da je priobčil to poročilo, čeprav je dobro poznal uradno stališče kluba v tej stvari;

b) kako je mogel odbor Skale dopustiti, da izide v založbi kluba knjiga, v kateri je pisatelj omalovaževal stališče odbora v tej stvari?

Na ti dve vprašanji ni odgovora. In to ni v čast ne dr. Tumi ne odboru Skale.

Pa tudi pri tem ni ostalo. Edo Deržaj je 1937 izdal knjigo »Gruh«. Beseda »gruh« pomeni nekako isto kot grušč, oziroma »šoder«. Ta naslov je predstavljal parodijo na ime Skale. Knjiga se deli v dva dela: prvi naj bi bil satira o Skali in njenih vodilnih funkcionarjih, n. pr. o profesorju Ravniku; drugi del naj bi bil resen in bi prikazoval piščevo razmerje do gora, do tovariša in do živih bitij v naravi, zlasti v gorah.

Satira je v načelu gotovo zdrava stvar. Toda v Deržajevi knjigi je prvi del bolj žaljiv kot duhovit, drugi del pa nepričakovano sentimentalen. Knjiga torej ni dosegla namena, razen tega pa je naslovna beseda malokomu znana, prav tako je tudi problematika, ki jo knjiga obravnava, bila tako ozka, tako malo znana, da knjiga v javnosti ni zbudila pozornosti. Niti ni škodovala Skali, niti koristila Deržaju, še manj pa slovenskemu alpinizmu.

Mira Debelakova je pozneje dokazala, da ni ozkosrčna. Leta 1945, po vojni, je prišla k skalašem in predlagala, naj bo pozabljeno vse, kar je bilo, pa bodimo zopet skalaši.

Toda vrnimo se v leto 1927.

Po objavi sklepa o izključitvi Deržaja in Debelakove so se odborniki zavedali, da je prišel čas, ko je treba rešiti tudi druga vprašanja s področja ideologije in delovnih metod v klubu. Predvsem je rekel Martelanc, da je treba ubrati nove poti. On, Kveder in Torelli so menili, da je treba zvišati aktivnost članov.

Podporno članstvo naj se črta, število članov naj se zmanjša; Pardubsky je pomenil, naj bi pritegnili k delu stare člane.

Nezadovoljstvo z odborom je bilo očitno.

Slabo razpoloženje zaradi teh problemov se še ni poleglo, ko je nastal spor zaradi vprašanja, ali naj bi na novo sprejel v redno članstvo Ervina Zupana. Sledila je ostra debata, »med katero tovariš Martelanc odloži funkcijo in izstopi iz kluba«.

Kmalu nato je odstopil še Pardubsky.

Z delom sta prenehala že prej Vlado Kajzelj in Ivan Rožman.

Črnivec, Brandt, Prevec, Hudnik, de Reggi, Debelakova, Martelanc, Pardubsky, Rožman. Enajst imen, s katerimi je pojem Skale in njene alpinistike bil tako rekoč nezdržljivo zezan. V smučarsko — plezalni dobi jih je Skala zgubila. To je skoraj polovica ljubljanskih alpinistov.

Skala je s tem prenehala biti edini predstavnik slovenskega alpinizma. S stališča slovenskega gornišтва kot celote to ni izguba. Kolikor se ti bivši skalaši niso ubili (de Reggi, Brandt), niso bili zgubljeni za slovensko alpini-

stiko. Toda za klub Skalo je to pomenilo začetek krize in ta je sčasoma, zlasti v letu 1935, postala tudi očita.

Razumljivo je, da so neprijetni dogodki iz leta 1927 zapustili precejšen vtis in zato tudi na naslednjem občnem zboru — ta je bil, kot smo že povedali, 5. maja 1928 — predsednik ni mogel mimo njih. Poročilo je začel z navedbo, da članstvo baje ni zadovoljno z odborom.

V odgovoru na to je bila takoj soglasno izglasovana zaupnica dotedanjemu odboru.

Janko Ravnik je nadaljeval:

»Alpinistično udejstvovanje ni popolnoma zadovoljivo, ni bistvenega napredka.« Tedaj je Ravnik zapustil svojo dotedanjo protišportno »linijo«. Rekel je, da bi moral biti skalaš nekaj drugega, kot so navadni izletniki. Za skalaša mora biti alpinistika obvezna (!!) in člani morajo delati prvenstvene vzpone (!!), čeprav neznatne in lahke. Po polemiki s pojmovanjem »lahko gojim alpinistiko tudi izven Skale«, se je pa profesor vrnil k svoji pravi miselnosti: »Alpinizmu je treba dati znanstveno podlago, ekonomsko porazdeliti razpoložljive moči, sistematizirati vse delo. Skalaši naj se posvetijo geologiji, botaniki, folklori, zbirajo naj slovenske alpinistične izraze, naj ne dopuščajo, da ostane pri tem delu dr. Tuma osamljen. Alpinistična doživetja naj poskušajo psihološko secirati, kot je to delal dr. Jug.

»Naši turistiki manjka poglobljenosti, preveč je družbeno-zabavnega značaja. Vsiljen ji je pečat osebnih naslad. Skoraj ne moremo ločiti take turistike po njeni moralni vrednosti od kakršne koli zabave v gostilni, kavarni, na plesu, pouličnem sprehodu itd.

Druga skrajnost, ki jo opažam, je častihlepje. Borba človeka s človekom pa ni plemenita. Vse to je povzročilo med skalaši neko apatijo. To je pribita stvar, te resnice si ne prikrivam.«

Predsednik Ravnik je obsodil člane, ki so izstopili, češ da so »nemoško vrgli puško v koruzo«. Po imenu je navedel Prevca, Hudnika, Rožmana, Martelanca, Jernejčiča, Vladimirja Kajzelja, Ogrina, Pardubskega, Skerlepa in Gnidovca.

Koliko je bil profesor Ravnik pri tem pravičen, to je vprašanje. Dejstvo pa je, da se je s svojimi nazori močno dvigal nad povprečje v klubu. To, kar se mu pa sme z organizatoričnega stališča zameriti, je okoliščina, da ni zadosti upošteval mnenja tistih članov, ki so po svojem hotenju bili najbližji bistvu skalaškega programa. Ravnik je Skalo vodil, ni pa bil popolnoma predstavnik njene miselnosti.

Ce profesor Janko Ravnik že ni bil pravi ideolog alpinističnega kluba Skale, je pa gotovo bil predstavnik njenega bodočega velikega uspeha: V mračnost medsebojnih borb je poleti 1927 zasvetil sijaj nove akcije. Porajal se je prvi slovenski film!

21. julija 1927 je odbor prejel sporočilo, da je v zastavljalnici na prodaj filmski aparat.

13. oktobra 1927 je klub začel nabiralno akcijo za film.

1. marca 1928 je bila organizirana nova nabiralna akcija za film.

Na občnem zboru 5. maja 1928 so bile priprave za filmanje v polnem teku.

Filmska doba Skale se je začela.

(Se nadaljuje.)

Beseda o Skali in beseda današnji mladini

JANKO RAVNIK

Ne vem, po kakem naključju je sovpadla moja 70-letnica s praznovanjem 40-letnice ustanovitve TK Skala in da je bil prav današnji dan določen za naš skupni izlet v to prelepo dolino v osrčju praviljično lepih Kamniških planin.

To dejstvo mi narekuje, da se predvsem osebno zahvalim tovarišu Kajzelju za tople besede, ki jih je posvetil mojemu, resda precej visokemu jubileju. 70-letnica — to je seveda bilančna črta, ki kaže vse pluse pa tudi minuse v življenju.

Kar se tiče mojega dela v Skali bi rad povedal, da sem ga opravljal vse-skozi z veseljem in navdušenjem, predan z vsem srcem lepi in vzvišeni ideji alpinizma, vedno vesel nad uspehi, ki jih je dosegel naš, rekel bi, kolektiv, najbolj srečen takrat, ko sem imel okoli sebe svoje sodelavce, enako prežete z voljo po delu, ki prinaša navznoter osebno zadovoljstvo, navzven pa splošno korist. Tako velja pravzaprav današnje slavlje v enaki meri vsem onim tovarišem, ki so svoje energije nesebično žrtvovali lepim nalogam in plemenitim ciljem naše Skale! Tovariš Lado, še enkrat iskrena hvala!

Nadalje se pristrčno zahvaljujem vsem vam, ki ste se udeležili današnjega izleta — današnjega dvojnega praznovanja. Vesel sem dejstva, da smo se po dolgih letih, polnih usodnih dogajanj, ki so mnogokateremu članu — skalašu pretrgali nit življenja, zopet skupaj znašli v prijateljski povezavi, kakor je bila to naša navada v času obstoja naše Skale.

Dasi je moj predgovornik izrekel zahvalo Planinski zvezi Slovenije, ki že vse leto skrbno pripravlja prireditev in proslave v spomin 40 letnice ustanovitve TK Skale in s tem 40 let organiziranega alpinizma, vendar se tudi jaz kot bivši dolgoletni predsednik kluba pridružujem njegovim besedam in s posebnim poudarkom izrazim zadovoljstvo nad globokim in polnim razumevanjem naše vrhovne planinske organizacije, odnosno njenih vodilnih osebnosti. Vse prireditve in proslave, ki jih ima v načrtu PZS so resničen dokaz polnega priznanja delu in dosežkom naše nekdanje alpinistične organizacije, naše Skale! To priznanje je za nas preostale skalaše, ki smo v razmeroma jako težavnih okoliščinah predvojne Jugoslavije orali ledino v našem tedaj ekstremnem alpinizmu, ko smo se za naše ideale morali dobesedno boriti, ko smo z veliko težavo morali prebroditi občutne težkoče finančno-gospodarskega značaja, ko smo dostikrat morali molče prenašati celo žaljive očitke in neutemeljeno kritiko — vse to zaradi naše napredne miselnosti v pogledu zdravega alpinizma — to priznanje najvišjega planinskega foruma je za nas nekdanje aktivne skalaše najtehtnejšega in najdragocenejšega pomena.

Čisto pravilno je torej, da se enkrat dostojno oceni delo kluba Skala!

Mislím, da se ne motim, če trdim, da sloni priznanje, ki nam ga daje naša vrhovna planinska organizacija na zavesti, da je bila ustanovitev TK Skala zgodovinski mejnik ter važen in odločilen faktor v življenju našega alpinistično-kulturnega razvoja. Na teh temeljih, ki jih je položil TKS, je zgrajeno vse delo sedanjih idealno stremečih alpinističnih borcev — in najsi gre današnji alpinizem v katerokoli smer — v vsakem primeru bo ta gigantski napredek imel svoj vir in svojo osnovo v TK Skala!

Delo, ki so ga opravili skalaši skoraj na vseh področjih alpinizma, bo izčrpno prikazano v avgustovi številki Planinskega Vestnika, odnosno se pri-

kazuje že sedaj na skalaški razstavi na Jesenicah, ki jo je priredilo tamkajšnje planinsko društvo. Ta razstava bo brezdvomno močno izpopolnjena odprta naši javnosti tudi v Ljubljani in morda tudi drugje. V mesecu avgustu se bo vršilo v Vratih prvo slovesno praznovanje v spomin na obsežno alpinistično delo v Skali. Tudi predavanja so v načrtu. Le-ta naj javnosti ponovno pokažejo lepote naših planin in opozore na etični pomen alpinizma vobče.

Zakaj vse to? Zakaj toliko truda za nekaj, kar ne obstaja več? 20 let je, odkar je zaključil svoje delovanje klub Skala. Premnogo lepih nalog, ki si jih je klub tedaj še naložil, da jih izvrši, je onemogočila vojna. Mnogi jako agilni člani so medtem padli kot žrtve okupatorja v osvobodilni borbi, drugi so se razšli, mnogi pomrli, vsem nam, ki smo še ostali, pa je čas vtisnil na lica svoj pečat...

Zakaj torej te slovesnosti?

Odgovor je lahek in jasen: Pred nami stoji mladina, ki je polna zdravih življenjskih sokov, ki je poklicana, da nadaljuje delo nas, ki odhajamo s pozorišča, mladina, ki je dolžna posvetiti vse svoje sile kulturnemu napredku svojega naroda! Tej mladini je treba na najučinkovitejši način prikazati tudi nesebično in požrtvovalno delo skalašev. Vsi, ki smo tukaj zbrani, želimo, da bi naša nekdanja skalaška dejavnost ne prešla v pozabo, temveč, da bi živela in budila zlasti pri mladih tiste ideale, o katerih so sanjali mladi ustanovitelji Skale in vsi poznejši aktivni člani.

V Ljubljani 6. maja 1961.

Ob štiridesetletnici Skale

DR. MIRKO KAJZELJ

TK Skala je izraz zdravega revolucionarnega stremljenja tedanje mlade alpinistične generacije in njenega opozicionalnega stališča nasproti SPD, ki je tudi po vojni vztrajalo zgolj pri svoji gospodarsko-pridobitni dejavnosti.

Člani TK Skale (centrala v Ljubljani, podružnici na Jesenicah od 1923. leta in Lučah—Celju od 1931. leta) so v dveh desetletjih obstoja kluba preplezali večino naših sten in grebenov v vzhodnih Julijskih in Savinjskih Alpah in s tem dvignili raven naše plezalne alpinistike od primitivnih, diletantskih pričetkov do visoke, skoraj mednarodne višine (V. stopnja). Uvedli so sistematično delo, moderno plezavno tehniko v suhi skali ter afirmirali slovensko alpinistiko v svetu. Naše plezalstvo se je po drugi svetovni vojni na tej solidni osnovi dvignilo na svetovno raven.

Dr. Klement Jug je bil idejni vodja skalašev-plezalcev, izvršil je sam in v navezi za tedaj izredno težke vzpone. Pri svojih ciljih, ki si jih je zastavil, je bil neizprosno do sebe in do tovarišev. Za dosego cilja je zahteval napon vseh duševnih in telesnih sil do skrajnosti. V govoru in pisani besedi je brezobzirno kritiziral napake svojih tovarišev in jih skušal disciplinirati, pa tudi svoje napake je odkrito obravnaval. Alpinistična miselnost in plezalsko delo dr. Juga pomenita preokret od plezalskega diletantizma do sistematičnega, resnega alpinističnega dela.

Člani TK Skale so bili poborniki in pionirji smučarskega športa pri Slovencih. Prva leta po prvi svetovni vojni je Skala organizirala več smučarskih tekem v teku in smuku. Tekmovalci so se v tistih letih do 50 % rekrutirali iz vrst skalašev. Bistveni cilj Skale pa je bil alpsko smučanje. Člani Skale so v teh letih presmučali vse naše s smučmi dostopne gore. Nekateri so napravili tudi pomembne ture v inozemstvu: v Venedigerju, Oetzalških Alpah, Švicarskih Alpah, prečenje skupine Mont Blanca na smučeh (Janez Kveder in Anka Tuma).

V tesni zvezi s smučarstvom je bila tudi zimska alpinistika. Skalaši so izvršili zimske vzpone na vse vrhove Savinjskih in Vzhodnih Julijskih Alp in Karavank, napravili so tudi precej zimskih plezalnih tur.

Dr. Henrik Tuma je bil idejni pobornik sodobnega alpinizma med Slovenci. Sam je prehodil vse Julijske Alpe in naše primorske planine, zanimal se je za folkloro in imena naših gora. Kolikor je hodil z domačini, je bil njegov namen pri tem le ta, da je izvedel od njih vsa domača imena za gore in njihovo okolje.

Dr. Tuma je preplezal veliko sten in grebenov v Julijskih Alpah, večinoma sam. Včlanil se je v klub. Skalašem je dajal dragocene nasvete in pobude glede plezalnih tur, svetoval jim je in dajal smernice za kulturno delo, tako registracijo tur, literaturo, predavanja in drugo; vsak čas jim je bil s svojimi bogatimi izkušnjami pripravljen pomagati. V letih 1928 in 1929 je izhajalo njegovo Imenoslovje Julijskih Alp v Planinskem Vestniku, 1930. leta je izšlo to delo kot samostojna brošura. S tem delom je bilo imenoslovje v vzhodnih Julijskih Alpah dokončno dognano, utemeljeno in v alpinističnih krogih z zadoščenjem sprejeto. Istega leta je izšlo za naš alpinizem zelo pomembno, standardno delo »Pomen in razvoj alpinizma«. Dr. Tuma je bil med starejšo slovensko intelektualno generacijo edini zagovornik Skale in njene dejavnosti.

TK Skala je prispeval velik delež k razvoju slovenske planinske fotografije. Pod vodstvom dolgoletnega predsednika prof. Janka Ravnika je bil foto odsek zelo aktiven. Fotoamaterji Skale so napravili ogromno posnetkov naših gora, izpopolnili so v svojem laboratoriju razne fotografske postopke in si s strogo fotokritiko izostrili kriterij za izbiro motivov. Skalaške fotografije in diapozitivi so spremljali razna predavanja v Sloveniji, po celi Jugoslaviji in v inozemstvu, z njimi so bile opremljene tudi naše publikacije (Planinski Vestnik) in elitne alpinistične knjige (Dr. Kugy). Foto odsek Skale je organiziral snemanje prvega slovenskega filma »V kraljestvu Zlatoroga«.

Plezalni odsek TK Skale je zbiral popise plezalnih vzponov, zlasti prvenstvenih. Leta 1932 je izšel v založbi Skale »Naš alpinizem«, rezultat večletnega dela in truda odseka in posameznih članov. Delo ima koncept plezalnega vodnika za Vzhodne Julijske in Savinjske Alpe. Med tekstom so številne skice sten z vrisanimi smermi in detajlnimi zemljevidi. Delo so ugodno ocenili v domačem in inozemskem alpinističnem svetu. Je še do danes edino delo te vrste v naši alpinistični literaturi.

Turistovski klub Skala je v dvajsetih letih svojega obstoja prvi sistematsko organiziral slovensko alpinistično dejavnost, tako plezalsko, zimsko-alpinsko in kulturno. Gre mu zasluga, da je izvršil pomembno pionirsko delo in postavil soliden strokovni temelj našemu alpinizmu.



Na pohodu preko Komne k Triglavskim jezerom.

Ustanovitev Turistovskega kluba Skale

DR. VLADIMIR KAJZELJ

Bilo je v času po prvi svetovni vojni. Avstrija je razpadla, slovenski narod se je znašel v položaju, da je moral odločati sam o sebi. Bilo je mnogo navdušenja, mnogo dobre volje, a tudi dosti dezorientacije.

Situacija v našem planinstvu je bila tedaj naslednja: stari planinci so sedeli na svojih latorikah, s pridom so lahko ugotovili, da so dali našim goram z nadelavanjem in markiranjem poti ter zidanjem planinskih koč nekak slovenski pečat, kajti vloga naših tedanjih planincev je bila pač predvsem narodnoobrambna. Po končani vojni pa je seveda ta vloga avtomatično odpadla. Mladi rod, doraščajoč v svobodnem okolju, ni več dobro doumel teh narodnostnih zaslug starejših planincev, hotelo se mu je poleta, razmaha. Videl je, kaj vse počenjajo in delajo drugi alpski narodi in se zgrozil nad našo alpinistično letargijo in zaostalostjo. V mladih srcih pa je vse brstelo in kipelo od nepopisnega, neizživetega hrepenenja po uveljavljanju, močnih doživetjih in lepoti. Mlademu planincu se je hotelo preizkusiti svoje moči, poizkusiti, kaj zdrži, kaj tiči v njem, ali ni morda ravno on nekaj več kot vsi drugi. »Al' smo al'

nismo!« Naš doraščajoči človek se je zavedal, da ne predstavlja nič manj kot mladina drugih alpskih narodov, le organiziran ni tako načrtno in smotrno kot ona. Žal pa je odbor tedanjega SPD (Slovenskega planinskega društva) z izjemo redkih podincev imel le malo razumevanja za moderna stremeljenja novega rodu.

Kako so se mladi planinci seznanili med seboj? Deloma so že kot otroci doraščali skupaj, nekaj jih je bilo skupaj včlanjenih v SPD, pogosto pa so se tudi srečali v gorah. Ljubeczen do planin so često prejeli že kot dediščino od svojih staršev, deloma pa so jih navdušili zanje njihovi planinski znanci in prijatelji. Kot gobe po dežju so rastle razne družčine, »klape«, družbice, ki so v nedeljo zahajale v gore.

Tudi vedno borbeno ljubljansko predmestje Šiška je premoglo tako »klapo«, imenovala se je »Gadž«, njeni člani po so bili: Metod Badjura, ki je bil tedaj že mlad mož in imel za seboj razne avstrijske vojaške smuške tečaje, kasneje pa je postal naš vodilni filmski operater, Stane Deu, grafik, ki je bil v ostalem bolj Sokol kot planinec, vendar pa Badjurov prijatelj, dalje Šiškarja Jože Grilc in Dane Zalesjak, dijak Jože Leksander, dva Mušiča, hčerka enega izmed njih, Krista Kovač in Angela Vojda. Ta družbica je prirajala nedeljske izlete in se veselila svoje prelepe slovenske zemlje. Nas zanima predvsem zato, ker sta dva njena člana, Badjura in Deu, bila kasneje med ustanovitelji TK Skale. Ostali njeni ustanovitelji so se grupirali iz drugih družbic: zopet neke šišenske in ljubljanske. Šiškarji so bili: Čepko Tomc, dijak, sedaj po poklicu sodnik, ki se je rodil v Kamniku in se šele z desetimi leti preselil v Šiško. Njegova mati je pasla krave na Veliki planini ter jemala s seboj tudi malega Joška, ki je tako kot pastirček vzljudil naše gore; Stane Glavič, tedaj še nežen mladenič, trgovski pomočnik; iste stroke je bil tudi Saša Kovač, kasnejši silovito okretni in mačje spretni plezalec, dalje še Šiškarja Pavel Pavc in Slavko Sajé. Ljubljanska »klapa« ali tudi žabjeka imenovana, ker so njeni člani stanovali v neposredni bližini in pod okriljem Žabjeka, je obstajala iz naslednjih članov: Dragotina Zorka, silno ambicioznega in sposobnega mladega moža, šegavega učiteljsčnika Franceta Rusa, esteta smuške tehnike, Angela Battelina, potomca znane stavbarske rodbine italijanskega porekla, Janeza Rožmana, skromnega gradbenega tehnika — dijaka, a izredno požrtvovalnega tovariša, Cirila Lampiča, veselega in prijaznega trgovskega sodelavca, Albina Umnika, modelirja, o katerem bo še govor. Edino dekle je bila Anica Predalič, kasneje poročena Bitenc, dalje še njen brat Stanc, ki ga je že oče večkrat jemal s seboj na nižje hribe, ki so bili obenem božje poti ali pa imeli vsaj cerkvico na vrhu: Limbarsko goro, Kum, Šmarno goro, Sv. Katarino. Bil je pri Krisperju poslovodja čevljarskega oddelka (tedanja velika tvrdka) v Šiški ter imel pod seboj 70 delavcev. V Dravljah je takrat obstajalo avstrijsko vojaško skladišče alpinističnega materiala: cepinov, derez, vrvi, smuči itd. Po razpadu Avstrije je bilo tu potem veliko požganega in raznesenega. Glavno besedo so tod imeli seveda Šiškarji, od katerih je Stanko n. pr. kupil smučke s stremeni Bilgeri za 10 kron. Tudi drugi člani ljubljanske »klape« so se povezali s Šiškarji, ki so jim to opremo poceni prodajali. Na ta malce izviren, konjunkturalen način so torej bodoči skalahi prišli do svojih prvih alpskih rekvizitov. Stane pa ni bil samo vnet planinec, ampak se je razvil tudi v podjetnega moža, ki je uvidel realne potrebe naših gornikov in zato po svoji zamisli ustanovil leta 1929 trgovino z alpinističnimi artikli »Alpino«, ki je dobro uspevala in zalagala turiste z vsem potrebnim. Ljubljanska klapa, ki se je zaradi dotoka novih somišljenikov polagoma množila, se je že več let pred ustanovitvijo Skale zvečer večkrat na

leto sestajala v gostoljubnem stanovanju Predaličev na Starem trgu 9, in sicer v Stanetovi sobi, kjer smo kovali razne načrte in že tudi pričeli sestavljati pravila bodočega kluba. Njegova mati nam je po navadi prijazno postregla s čajem.

Tu smo že posegli v eno izmed korenin, iz katerih je rasla Skala. Nadaljnja korenina bi bila takale: Stari oče Angela Battelina se je še kot pristen Italijan rodil v Cortini d'Ampezzo, njegov sin pa se je preselil v Ljubljano in deloval tu kot stavbenik. Le-ta ni bil planinec, vendar je imel izrazit estetski čut za lepe pokrajine ter je nekoč peljal svojega sina Angela v Cortino, od koder mu je razkazal Dolomite. In takrat je padla v srce dovtetnega Ljubljančana Angela »iskra ognjena« in ga vnela za večno lepoto gora. Njegov sošolec pa je bil Janez Rožman, kot sin vdove s sedmimi otroki manj privilegirani v življenju kot Angelo, ki je bil sin dobro situiranega stavbenika. Skupaj sta stopila v novo ustanovljeno višjo obrtno šolo (Höhere Gewerbeschule) v Ljubljani — torej še za časa Avstrije. Angelo je imel rad skromnega sošolca in ga je napravil za svojega instruktorja, ker je bil Janez talentiran matematik in izvrsten risar. Pri tej izmenjavi misli je bilo sklenjeno iskreno prijateljstvo. Iz tega pa je sledilo, da je Angelo navdušil Janeza za gore. Slednji je postal potem duša in srce ter ena glavnih gonilnih sil kasnejšega alpinističnega pokreta v Skali. Zanimivo je, da sta že leta 1914, to je pred prvo svetovno vojno, šla skupaj na Kamniško sedlo. Ker se takrat kakor tudi med vojno ni dalo priti iz Ljubljane, jima je zdravnik dr. Mavricij Rus izstavil nekako potno dovoljenje — »radi težke migrene«!

Naslednja korenina nas vodi na ljubljanski Stari trg. Živel je tedaj tam dober slovenski mož — Karel Zorko. Bil je po poklicu sluga pri tedanji avstrijski vladi, razen tega še izučeni mizar, izven svojega poklica pa sposoben organizator ter predsednik društva državnih uslužbencev. Bil je tudi socialist in kot tak prav tako kot njegovi somišljeniki nosil poseben znak. Imel je štiri otroke, med njimi Draga (»Korlna«), nadarjenega fanta, ki je lepo risal, bil samosvoji in vedno polni načrtov. Oče mu je pripovedoval o Veliki planini in ga tudi peljal na to visoko planoto. Naslednje leto je šel tja še z drugima dvema sinovoma v spremstvu čevljarja Lamovška. Tako se je Drago počasi ogrel za planine. Odslej je skiciral gore in planinske kočice in tudi brata Franja navdušil za to delo. Vodil je dnevnik velikega formata s črnimi platnicami in rdečim robom. Vanj je vpisoval datume tur in imena svojih soplanincev. Tu stoji med drugim zapisano, da so nekoč stali na vrhu Poljanskega roba na Veliki planini ob vzhajajočem soncu in si, ganjeni nad veličastnim prizorom, nemo prisegli večno zvestobo lepota naših gor.

Zorkovi fantje so o teh doživetjih pripovedovali svojim mladim znancem s Starega trga, ki so skupaj z njimi uganjali razne vragolije »na starini«, ki se je tedaj razprostirala ob desnem bregu Ljubljanice med šentjakobskim in čevljarjskim mostom. Kot drugi mladi dečki so se tudi oni šli »ravbarje in žandarje« na grajskih »šancah«, plezali na kostanje nad Ljubljano ob starini — skratka bili neugnani in navdušeni. S hrepenenjem so se ozirali na zasnežene alpske vrhove, o katerih je vnet gorenjski planinec nekoč dejal, da so kot cukerkčki. V svoji alpski vnmami so si ustanovili svoje lastno »ilegalno« društvo »Slovensko planinsko mladeniško društvo Triglav«. Stvar so vzeli silno resno. Izvolili so si predsednika — bil je to Drago Zorko, ki je podedoval organizatorski talent po svojem očetu. V hribih je bil bolj boječ, zato tudi nikoli ni delal plezalnih tur, pač pa je razvil dejavnost v drugih smereh; on sam je dal družbici ime Triglav, narisal osnutek za okrogel žig s tremi triglavskimi vrhovi (torej

nekako četrto stoletja pred znakom OF), ki so bili rahlo prekriti s cvetjem planike. Pogajal se je tudi za ustanovitev lastnega glasila. Neki dobrotnik jim je podaril debelo francosko planinsko knjigo Renéja France-a, ki je tako predstavljala zametek bodoče skromne knjižnice. Društvo je bilo »ustanovljeno« 7. septembra 1917, nekaj mesecev po zgoraj omenjenih izletih na Veliko planino. Da bi se kje lahko shajali tudi ob slabem vremenu, je Drago prosil očeta, naj bi dal družbi v hiši, kjer so stanovali — Stari trg 34 (Virantova hiša, tudi Stiški dvorec imenovana, nekdanja last stiškega samostana) in kjer je bil oče tudi hišnik, na razpolago majhno sobico (ca. 2 × 4 m). Oče mu je ustregel in tako so fantje znosili iz nje razno kramo ter jo nadomestili z borno planinsko opremo, par stoli in skromno planinsko knjižnico. Družbica, ki se je tako dokopala do svojega lokala, je štela tedaj kakih 8–10 članov, med njimi so bili: Drago Zorko, njegov brat Franjo, dijak, Jože Leksander, dijak, Viktor Grile, mehanik, in Oto Obradovič, uslužbenec knjigarne Kleinmayer-Bamberg, ki se je tedaj nahajala še na Kongresnem trgu v hiši, kjer je bila tudi Slovenska trgovska šola. Le-ta je seznanil družbico z vso novejšo nemško alpinistično literaturo, Drago pa je posredoval, da so dobili nekaj takih knjig po znižani ceni. Drugi vir nabave cenene literature je bil Giontini na Starem trgu. Vneto so si mladci ogledovali tudi izložbo tedanje športne trgovine Benedikt; bila je v hiši sedanje Mestne hranilnice. Tu so n. pr. nekoč zasledili kot novost specialen nahrbtnik, ki je imel vloženo omarico iz aluminija s predalčki za vse mogoče turistične potrebščine. Izvohali so tudi, da je tedanja firma Samassa izdelovala cepine po želji privatnih odjemalcev.

Člani družbice so potem hodili na izlete in tu imamo že opraviti z zametki plezanja: šli so na Turnc pod Šmarno goro — izrazito plezalno področje — in v kamnolom pri Zapužah — miniaturnen plezalni teren.

Najbolj zgodaj od vseh ustanoviteljev Skale pa je v gore zahajal Bine Umnik. L. 1912 je končal meščansko šolo, nakar se je zaposlil pri nekdanji tvrdki Tönnies. L. 1916 je že dobil kot modelar (modelirni mizar) prvo pravo plačo: 7 kron na teden, kar je bilo za tiste čase veliko denarja. Že oče ga je peljal na Golovec, Šmarno goro; v črnuške hribe sta šla skupaj nabirat gobe. Kot 10-letnega dečka pa ga je njegov pet let starejši brat l. 1908 peljal na Kamniško sedlo. Od leta 1916 je bil član SPD. Spominja se še društvene članske izkaznice v obliki kartona s podpisom dr. Frana Tominška. Vsa vojna leta 1914–1918 je zahajal z bratom v Kamniško Bistrico, kjer je bila ves ta čas oskrbnica starejšim turistom dobro znana Lojzka Klemenc, in od tod delal ture na Kamniško sedlo, Okrešelj, Brano, Planjavo, Kokrsko sedlo, Grintovec, Skuto. Za vožnjo v Kamnik je za vojno dobo moral imeti dovoljenje od policije: Familienangelegenheiten in Stein. L. 1918. je bil prvič na vrhu Triglava z bratom, Josipom Plešem, nekim Kranjcem in Pirnatom. V Aljaževem stolpu je bila tedaj še krog in krog po okrogli steni razpeta panorama slikarja Pernhardta ter trije stolčki na treh nogah. Ker se med vojno nihče ni brigal za planinska pota, so morali v dolini Kot in še daleč nad njo plezati čez drevje, ki so ga podrli plazovi in je ležalo preko pota. V Deschmanovi (sedaj Staničevi) koči so lahko prenočili po prijaznosti ljubljanskega urarja Sonnitza in njegovega prijatelja, ki sta bila člana Alpenvereina (nemško-avstrijskega planinskega društva) in imela ključke tudi od Maria-Theresienhaus-a (sedaj Planike), ki jo je za Alpenverein zgradilo vojaštvo. Vračali so se skozi Krmo, kjer se je Bine naučil vriskati. Prve smučke pa je kupil že l. 1918 v tedanji trgovini Kette na bivši Aleksandrovi cesti, imele so kovinska stremena Lilienfeld in so stale skupaj z dolgo palico (Bergstock) 42 dinarjev. Te smučiče je kasneje prodal športniku Jožetu Pogačarju,

ki je z njimi v Bohinju postavil prvi državni rekord v smučskih skokih — 9 metrov.

Z bodočimi skalaši: Rusom, Rožmanom, Predaličem in Battelinom se je Bine seznanil v gorah. Že zgodaj si je torej sam služil kruh in je kasneje kot skalaš vedno gentlemansko podpiral revnejše člane. Njegov polni nahrbtnik je bil vedno na razpolago manj založenim. Rad je vodil v hribe mlade ljudi obojega spola in jih odvrčal od krčem in plesa. Nikoli pa ni plezal, vedno je hodil le po potih in se ga je zato prijel priimek »letoviščar«. Bil pa je vsekakor animator — navduševalec mladine za gorsko prirodo in zato priljubljen pri vseh skalaših.

Mladostna planinska zanesenost gori imenovane družbice »Triglav« pa se je kmalu unesla in dobila druge oblike: nekaj članov se je preusmerilo v šport, druge je zopet pritegnila glasba, eden se je odselil, skratka — razšli so se. Vendar pa je nekdo ostal zvest planinski ideji in to je bil — Drago Zorko. Sposoben, podjeten, samozavesten, s smislom za organiziranje in velikimi načrti se snoval dalje. Tudi ostali člani ljubljanske in šišenske klape niso mirovali. Nezadovoljni so bili z zastojem v SPD, niso hoteli delovati v njegovem alpinističnem odseku, kot jim je bilo ponudeno. Bolelo jih je, da so bile ukinjene dijaške karte za brezplačno prenočnino v planinskih kočah, da zimski turisti niso dobivali ključev od teh koč. Ko so prišli fantje zvečer z Gorenjskega s smučmi in korakali po ljubljanskih ulicah domov, jih je tedanji dnevnik »Slovenski narod« imenoval »kandidate smrti«. Vsekakor značilno za idilično zaspano mentaliteto tedanje slovenske javnosti. Prepad med starejšimi in mladimi planinci se je poglobljajal, ozračje je bilo vedno bolj naelektreno. Končno si je to mlado uporništvu in hrepenenju po dejanjih, sproščanjem udejstvovanju v gorah in napredku dalo duška v ideji, da si mladi planinci ustanove svoje lastno društvo. In tako je Čepko Tomc sklical obe klapi, ljubljansko in šišensko, leta 1919. na sestanek za nekdanjim Koslerjevim zidom pri sankoškem klancu blizu Tivolija, kjer so precizirali društvena pravila. Francé Rus je predlagal ime društva: Skala, češ mi spadamo med skale, skala je taka, da je nobeden ne odnese. Ljubljanska klapa (Zorko, Predalič, Rožman, Rus) je potem 26. maja tega leta zbrala nekak pripravljalni odbor. Naslednje leto — aprila 1920 — se je potem vršil preliminarni, provizorični, poloficialni občni zbor Skale v kavarni Vospernik na Starem trgu. Za predsednika je bil izvoljen Čepko Tomc za tajnika Drago Zorko. V tej kavarni je potem Tomc večkrat predaval prvim članom te provizorične Skale o alpski flori, drugič o geologiji, pa zopet o nevarnosti v zimskih gorah. To zadnje predavanje je potem izšlo kot članek v socialistični reviji Kres okoli l. 1922 ali 1923. Šlo mu je torej zato, da spoznajo skalaši gorsko prirodo z vidika znanosti. Tomc, ki je izšel iz delavstva, pa je kmalu zapustil društvo, ker so se mu zdeli člani premalo borbeni in ker se tudi s programom kluba ni povsem strinjal. Tudi drugi člani šišenske klape so se razšli, ostala sta samo dva: Saša Kovač in Stane Glavič. Drago Zorko je za svoje nadaljnje načrte obdržal že znano nam podstrešno sobico — štiblc smo jo imenovali. Podstreha sama je tu zaprta z železnimi vrati, levo od njih so navadna lesena vrata — vhod v štiblc. Eno okno štiblca je gledalo na ozko ulico, ki ločuje hišo št. 34 od sosednje Zormanove ter drži od desnega ljubljanskega nabrežja proti Šentjakobskemu trgu, proti kateremu pa jo zapirajo zaklenjena lesena vrata. Po dveh stenah je bil štiblc ves tapeciran z gorskimi, večinoma plezalskimi slikami. Imel je polico s knjigami in mizo, sestojéčo iz dveh koz (nizkih stolčkov) in preko njih položene plošče ter par stolov. K temu

inventarju so prispevali skalaši vse sami. Sobica je nekoliko zaudarjala po smoli, ker je nedavno imel tod delavnico nek čevljarski mojster.

Dne 29. novembra 1920 so bila klubska pravila vložena na policijo. 4. januarja 1921. je prišlo od policije dovoljenje za ustanovitev društva. 23. januarja se je izvršil pripravljalni sestanek za občni zbor in končno 2. februarja — na svečnico — pravi, definitivni ustanovni občni zbor Skale v Prešernovi sobi tedanje restavracije Novi svet na nekdanji Gosposvetski cesti. Klub je štel tedaj 23 članov, občnega zbora pa se je od teh udeležilo 16 in sicer zanesljivo: Drago Zorko, ki je bil izvoljen za predsednika, Metod Badjura, ki je prevzel podpredsedniško funkcijo, Francé Rus, ki je postal tajnik, dalje Pavle Lavrenčič, Janez Rožman, Stane Predalič, Gojmir Pehani, potem pa še najverjetneje naslednji: Maks Cimperman, Tone Škrajnar, Stane Deu, Ante Beg, Bine Umnik, Vlado Kajzelj, Saša Kovač, Pavel Pavc. Vsi ti člani so bili večinoma dijaki ali pa trgovski sodrujniki, torej stari skoraj vsi manj kot 20 let, ljudje torej, ki so si deloma že služili kruh deloma pa še ne. V ljubljanske dnevnike smo potem dali kratko obvestilo, da je bil ustanovljen Turistovski klub Skala.

Led je bil prebit, navdušenje velikansko. Sklenili smo sistematično nadaljevati delo dr. Kugyja in dr. Tume, ki sta plezala še z vodniki, ter prve organizirane slovenske plezalske družbe »Dren«, katere člani Bogomil Brinšek, Pavel Kunaver, Josip Kunaver, Rudolf Badjura, Ivan Michler, Ivan Tavčar, Ivan Kovač, Ivan Bitenc so plezali že samostojno in gojili tudi zimsko turistiko ter smučanje.

Po sejah, ki so se vršile spočetka vsakih 14 dni, kasneje pa tedensko — ter se zavlekle vedno tja do enajste ure ali celo do polnoči, smo šli vedno v tedanjo kavarno Zalaznik — čez cesto (na Starem trgu) na čaj z medom, mleko z medom, malinovec ali kolačke po 2 dinarja, ki smo jih zaradi značilne oblike imenovali — kravjčke. Zlasti pozimi pa smo imeli seje večkrat pri Zalazniku, ker bi nas v štiblcu, kjer ni bilo peči, le preveč zeblo. Novi člani so potem počasi kapali v klub, med njimi tudi nekateri malo starejši, ki so delno kot Metod Badjura bili v Alpah na fronti in tamkaj absolvirali kot avstrijski vojaki razne smuške tečaje, nam o teh doživetjih pripovedovali ter nas tako navdušili za alpsko smučanje.

Ostali smo vsi še nadalje kot doslej člani SPD, vendarle smo se od njega odcepili in se osamosvojili, ni pa s tem rečeno, da z njim nismo več sodelovali. Rus, Rožman, Predalič, Tomc in Pavc so še pred ustanovitvijo Skale pod vodstvom starega mojstra markacijske »branže« v SPD Alojzija Knafelca premarkirali dobršen del potov v Kamniških planinah, a tudi v drugih. Bilo je to jeseni 1920. Iz honorarja, ki so ga za to dobili, je bil financiran skupni smučarski izlet na Veliko planino o veliki noči 1921 (torej že po ustanovitvi kluba). Poprej se je še jeseni 1920 vršila »drvena akcija« na Veliki planini — skalaši so se z lastnim trudom založili z drvimi, da so o veliki noči z njimi lahko ogreli kočo SPD, ki jo je društvu podaril kamniški borec Schmidinger, častitljiv star mož z dolgo belo brado, ki mi ga je oče nekoč pokazal v Kamniški Bistrici in po katerem se je kočica imenovala. Izlet mi je ostal zelo dobro v spominu. Tedaj sem imel namreč prvič smučke na nogah. Bil sem zelo samozavesten — prvi »šus« smo vozili po poti izpod Pasjih peči proti Kisovcu. Še isti večer sem se ob luninem svitu smučal po zmrzlem snegu v eno izmed tipičnih vrtač Velike planine. Te pa, kot je znano, nimajo nikakega pravega izteka, saj so podobne lijakom ali škrnicljem. Zato je pri moji popolni neizkušenosti moralo priti do katastrofe v malem — pri hudem padcu sem si nategnil tako imenovane križne vezi v notranjosti desnega kolenskega sklepa. Koleno mi je močno

zateklo in medtem ko so drugi smučali, sem moral jaz z žalostjo v srcu čepeti v koči in pestovati koleno. Po nekaj dneh sem nato počasi, spuščajoč se ob cepinu, krenil v dolino, do katere sem rabil celih 7 ur. V Ljubljani me je potem zdravil tedaj že stari dr. Šlajmer, ogromen mož s sivo brado in znan pionir slovenske kirurgije, ki je med drugim uvedel tudi asepso v naše operacijske dvorane. Druga taka smučka postojanka je bila sirarna na Kriški planini, ki je imela eno samo sobico. Spali smo v njej vseprek: na tleh, po klopeh in na mizah. Pa kaj, to nas ni niti malo motilo, za nas je bila vendar važna smuka! Še sedaj imam pred očmi Rusovega »Francna«, kako je s smučko knjigo v roki uril telemark. Ture smo delali spočetka le na Krvavec in na Križje, šele čez leta smo se potem s smučmi upali tudi na Košuto, Koren in na Kalški Greben. Odkar nas je star očanec nekoč videl nositi smučič in nas vprašal, kam neki tosimo tole »drhau«, smo tudi mi včasih za šalo prevzeli to terminologijo.

Tudi po ustanovitvi kluba so skalaši, še vedno pod vodstvom prijaznega starine Knafelca, neštokrat markirali planinska pota, zlasti spomladi, ko so ugotavljali zimske okvare na njih. Vsak marker je prevzel svoj sektor. O stanju potov in markacij smo seveda poročali v SPD. Tako so bila pota še pred navalom turistov v glavni sezoni nared. Markerji so imeli brezplačno prenočnino v planinskih kočah.

Z zimsko alpinistiko smo pričeli nekaj prej kot s plezalnimi turami. Spominjam se, kako nas je Karleto Tauzher iz ljubljanske nemške plemiške družine, njegova mati je imela gradič Zduše pri Mekinjah, večkrat potegnil od kamniškega kolodvora v prijetnem breku z dvema iskrima konjičema proti Kamniški Bistrici, včasih pa tudi v obratni smeri prav do Ljubljane. Iz Kamniške Bistrice smo potem pozimi naskakovali Grintovec, Skuto, Mokrico itd. Z Tauzherjem sva se konec februarja 1921 povzpela tudi na Triglav. Hodila sva celo noč skozi Krmo, brez krpelj ali smučič in se globoko vdiral v sipki sneg. Po 12-urni hoji sva pri tedanjem Aleksandrovem domu (sedaj Planika) na toplem soncu za par ur zaspala, nato pa krenila proti vrhu, ki ni bil bogve kako zasnežen in sva ga brez posebnih težav dosegla. Ob popolnoma jasnem zimskem dnevu se nama je vsenaokoli nudil prekrasen razgled. Zadovoljna in vesela sva se vrnila nazaj k domu, kjer sva naletela na planinca dr. Stanka Tominška in Karla Jarca, ki sta imela ključ od doma. Povabila sta naju, naj tu z njima prenočiva. Imela sva sicer namen, še isti dan sestopiti skozi Kot, vendar sva se prijaznemu vabilu le odzvala, ker sva bila zaradi neprespance noči precej zdelana. Ob prijetnem kramljanju nam je minil večer, nakar smo sladko zaspali. Drugi dan sta turista, ki sta kasneje oba prestopila k Skali, po najinih sledovih krenila na vrh Triglava midva pa po njunih (imela sta krpelje) preko Kredarice skozi Kot v Mojstrano. Seveda sva se v njunih širokih sledovih zopet veliko bolj vdiral kot onadva, vendar — bilo je še podnevi, dan prelep, popolnoma jasen in končno sva šla navzdol, kar gre vsekakor lažje in hitreje od nog kot hoja navkreber. V Mojstrani nama je, srečnima nad uspehom, iskreno čestital tedanji odbornik SPD Ivan Ogorelec.

Na poletno plezalno sezono pa smo se že spomladi intenzivno pripravljali. Herbert Brandt, ljubljanski Nemec, ki je kmalu po ustanovitvi pristopil h klubu kot član in imel stike z nemškimi alpinisti, nam je razlagal, kaj vse so Nemci pri nas preplezali. Brez kake napačne narodne samozavesti nam je prijateljsko priporočal, naj sedaj tudi mi kaj storimo v naših stenah. Seveda smo potem z mladostnim elanom sklenili nadomestiti zamujeno. Vneto smo začeli prebirati Zsygmondyja, Purtschellerja, Lammerja in še druge nemške alpinistične avtorje, dalje die Alpenzeitung, Excelsior. Pavle Lavrenčič, Karleto Tauzher in jaz smo

v maju 1921 preplezali greben Rinka-Skuta in dobili precej samozavesti zaradi tega uspeha; zato nam je klub zaupal nalogo, da vodimo plezalne vaje na Turncu pod Šmarno goro. Večkrat smo šli tja že v soboto popoldne in ob vznožju plezalnega terena bivakirali, da bi se tudi temu privadili. Drugi dan pa smo se vzpenjali po pečevju, deloma že tudi s primitivnejšimi vrvmi, po katerih smo se kajpada tudi spuščali navzdol — vse to pa zelo diletantsko — saj smo bili še skoro otroci, stari komaj 16, 17 let in popolni samouki, prepuščeni samim sebi. Vendar — nedeljo za nedeljo smo se tu izpopolnjevali in potem začeli delati plezalne ture v Kamniških planinah. Dne 28. junija na Vidov dan 1921 je žal padla prva žrtev, v severni steni Turske gore se je smrtno ponesrečil 16-letni Karleto Tauzher. V Ljubljani je nesreča dvignila veliko prahu. Označili so nas kot klub samomorilcev. Rudolf Badjura nas je napadel v dnevnikih — vsekakor tehtno, češ da smo vsi še premladi, neizkušeni, pubertetniki v razvojnem stadiju »Sturm und Dranga« in zato nepremišljeni. Na vsak način se je ta nesreča zgodila zaradi pomanjkljive plezalne opreme in tehnike (klinov tedaj sploh še nismo uporabljali) ter svveda neizkušenosti. Stena je bila za tedanje naše znanje pretežka. Vendar mladih pionirjev tega dalj časa ni moglo zadržati, kaj šele odvrniti od začetnega dela — še bolj so se zagrizli v svoje načrte, se tehnično izpopolnjevali, sledile so z leti vedno težje plezalne ture. Vsi ti stremeci mladi ljudje so bili kljub vsem napakam v svoji neizkušenosti in sledeč vsak svojemu temperamentu vendarle kvas, vržen v lenivo gmoto SPD, ki je potem vzkipela v nekaj velikega, lepega in veličastnega. Po absolviranju vseh že preplezanih so se skalaši lotili potem postopoma še nepreplezanih sten. Prvenstveni vzponi so se pri solidni tehniki vrstili drug za drugim. Podvig je presegal drugega po silovitosti, domiselnosti in lepoti. Toliko kot za časa delovanja Skale se alpinistično ni storilo niti pred prvo niti po drugi svetovni vojni. Glavno delo v naših stenah je bilo opravljeno že v prvi polovici obstoja Skale, nekako do leta 1930. Vendar so skalaši še naprej plezali, kriteriji so bili celo vedno bolj strogi.

Skala je nadalje odločno prekinila s staro, patriarhalno in komodno tradicijo, da se je hodilo v gore le dva meseca v letu in to julija in avgusta ter na široko odprla vrata celotnemu udejstvovanju v gorah. Zato so bili kaj hitro vsi vrhovi osvojeni tudi pozimi. V drugi polovici obstoja kluba pa se je začelo tudi zimsko plezanje. Prvi poskus preplezati severno triglavsko steno (slovenska smer) pozimi sta tvegala skalaša dr. Bogdan Breclj in Stanko Hudnik. Gladko sta absolvirala Tumove kamine, pri Belih plateh pa sta zašla preveč na levo v kamine, kjer se nista več znašla. Ker je bil tudi sneg neugoden, sta odnehala in sta se v trdi noči ob svitu svetilke vračala skozi Tumove kamine. V steni sta bila celih 16 ur. Kasneje sta še isto zimo jeseniška skalaša Ravhekar in Lukman preplezala to slovensko smer. Tik pod izstopom sta obtičala ter nista mogla naprej. Morali so ju od zgoraj z vrvmi potegniti na vrh. Glavni in zelo uspešni pionir zimskega plezanja pa je bil član jeseniške Skale Uroš Zupančič, ki je pozimi pogosto plezal celo sam. V zimi 1939/40 sta plezala v Prisojniku skalaš Ivan Gartner in Ivan Žagar. Zelo prodoren zimski plezalec je bil tudi skalaš Miha Arih iz Podkorena. Žal je padel v partizanih. Sčasoma je stvar postala že kar sistematična in je permanentna alpinistična šola, ki se je v klubu z leti izoblikovala, vključila v svoj program tudi zimsko plezanje.

Vsa ta uspešna, osvojevalna plezalska dejavnost je dala Mirku Kajzelju povod, da je s pomočjo skalašev — plezalcev zbral podatke o vseh opravljenih turah in jih leta 1932 izdal v knjižici »Naš alpinizem«, ki je z dopolnili še danes zanesljiv kazipot plezalcem. Skalaši so bili na te svoje velike uspehe upravičeno

ponosni. Biti član Skale je bila čast. Brez zavisti se je vsak član Skale veselil uspehov svojih tovarišev (kot smo se med seboj imenovali). Klubska zavest je bila na višini. Zdravo tekmovanje pa je dosežke še stopnjevalo. Že prvi predsednik Zorko je pazil na to, da se je vsak kandidat za članstvo moral izkazati že z nekimi alpinističnimi storitvami. Tako je moral n. pr. eden od zgodnjih skalašev Joško Kobilca tri mesece čakati na sprejem in v tej pripravljalni dobi nekaj v hribih pokazati, preden je bil sprejet. Pogoji za sprejem so bili vedno strožji — pripravljalna doba se je razširila na pol leta, uvedle so se turne kontrolne pole, v katerih je moral vsak član opisati svoje turistične storitve. Zahtevk je bil: najmanj tri plezalne ture letno.

Kaže, da smo zlasti na Hrvate (predvsem Zagrebčane) napravljali silen vtis, v nas so začeli gledati nekake mistične heroje, ki jih ni mogoče doseči. Menda so nas tudi oni krstili za »skalaše«, kar pa me je vedno jezilo. Sami smo se namreč od spočetka pravilno imenovali skalarje. Tudi Gorenjci — Tržičani so nam rekali skalarji.

Sodobnemu plezalcu se zdijo naši tedanji uspehi morda majhni, a upoštevati je treba, da so bili vsaj spočetka doseženi z minimalnimi, da ne rečem brez tehničnih sredstev, kasneje pa, v primeri s sedanjimi, z zelo skromnimi.

Naša miselnost je bila nekako romantična in smo zato z članom šli preko vedno večjih zaprek ter pri tem seveda mnogo več tvegali kot današnji plezalci. Tedanja plezarija je bila v primeri s sodobno — hazard. Šlo je več ali manj za ali — ali. V tem pa je vsekakor tudi velik čar za mlade, pustolovsko navdahnjene in drzne alpiniste. Pri vem tem pa je bilo razmeroma zelo malo nesreč, če primerjamo našo statistiko nesreč s kako Avstrijo ali Švico. Res pa je po drugi strani, da je bilo tedaj pri nas sorazmerno manj plezalcev kot pa v sosednjih alpskih državah. Vsekakor pa je bilo za tedanja našo zaplankano in konservativno malomeščansko miselnost nekaj nezaslišanega, da smo hodili v gore tvegati svoja življenja ali kakor pravi narod — nositi svojo kožo naprodaj. A je že tako, da prav ta vedno obstoječi odstotek nevarnosti tako silno mika alpiniste. Sicer pa je nekoč slavni alpinist Rickmer-Rickmers na vprašanje, kaj ga tako vleče v gore, ko se pri tem vendar stalno izpostavlja nevarnostim, odgovoril, da je hoja po mestnih ulicah bolj nevarna kot pa alpinizem. To pa pri današnjem naraščajočem prometu in z njim zvezanimi opasnostmi drži vedno bolj.

Intenzivno doživljanje v gorah nas je varovalo pred raznimi bedastimi strastmi: skalaši nismo pijančevali niti nismo bili ženskarji, še manj smo prekajevali svoja pljuča, ki smo jih krvavo rabili za pot navkreber, z nikotinom ali kvartopirili po gostilnah. V pravem alpinizmu je neko silno koprnenje, da, to je neka transformirana erotika, bi skoro dejal, kar je privedlo gornika Henryja Hoecka do krilatice: Če ne bi toliko potoval, bi več ljubil.

Ne morem zanikati, da ne bi bilo v nekaterih članih tudi nekaj rekorderske krvi. Do praktičnega izraza je prišla ta poteza v organiziranju klubskih smučskih tekem: l. 1922 se je vršila prva taka tekma po pobočjih Rožnika in Šišenskega hriba (ca. 6 km), druga leta 1923 čez Golovec — Orle in Podlipoglav in nazaj (30 km), isto leto je bila že tekma za klubsko prvenstvo v Planici, l. 1924 in 1925 prav taki tekmi istotam. L. 1926 pa je bil že tek na 50 km na Jelovici. Potem tekem ni bilo več. Glavni organizator teh tekem Ante Gnidovec — Boter je potem l. 1928 ustanovil Smučarski klub Ljubljana. Skala je na ta način dala tedanjemu Jugoslovanskemu zimskošportnemu savezu dobre tekmovalce, a tudi funkcionarje kot Gnidovca, Predaliča, Kvedra, Semliča. Ko se je leta 1923 ustanovila jeseniška podružnica Skale, je nekoč v svoji gorečnosti zagrešila pravo

gorostasnost. Priredili so namreč dirko — sodobno bi se morda bolje reklo hajko — iz Koroške Bele do Prešernove kočice na Stolu ter dalje preko Vaneža in Kočne do Spodnje kočice na Golici, kjer je bil cilj. Tega pogona se je udeležil tudi Ljubljčan Stane Predalič, ki se je celo prav dobro »plasiral« med prvimi. »Start« je bil istočasen in so se potem ubogi planinci pehali po strminah Stola, skušajoč drug drugega prehiteti. Izza spenjenih ustnic so moleli izsušeni jeziki — res nečloveško in nealpinistično početje! Eden od tekmovalcev se je v Medjem dolu ves onemogel zgrudil in moral seveda odstopiti. Čas zmagovalca Albina Čopa je bil 3 ure 40 minut — fantastično za tistega, ki pozna to daljavo, a hkrati tudi — blazno. Ni čuda, da se je družinski oče, ki je peljal svoje otroke na Golico, nekega suhega, kosmatega, zago-relega tekmovalca s širokimi ličnicami, ko ga je zagledal prihajati izza parobka, tako ustrašil, da je na vso moč zavpil: »Otroci, bežite, afna gre!« V svoji smrtni utrujenosti je ubogi »borec« res moral na nek način biti podoben opici! Naš smučarski lord Rudolf Badjura se je takrat v časopisu upravičeno obregnil ob to tekmo, češ da to kljubuje najosnovnejšim načelom alpinizma in bije v obraz vsaki higieni, saj bi si na taki gonji kak »tekač« lahko dokončno upropastil zdravje. Pa kaj hočemo, tudi tu se je uveljavil stari izrek: Mladost — norost. Kaj takega se poslej seveda ni nikoli več ponovilo, nasprotno, jescniška Skala je kasneje solidno prispevala k razvoju našega smučarstva na ta način, da je dala več smučarskih reprezentantov: alpinca Heima, Pračka in Koblerja, maratonce Smoleja in Janšo.

Skalaši smo kot smučarji pogosto zastopali državne barve v inozemstvu. Kot prvi od skalašev sem jaz sam tekmoval na prvi zimski olimpijadi v Chamonixu (Francija) l. 1924. v teku na 18 km. Še isto zimo smo se Gustav Ogrin, Stane Predalič, Joško Janša in Jože Kobilca udeležili mednarodnih smučarskih tekem v Marijanskih Laznih pod Krkonoši v Čehoslovaški, kjer smo vsi tekli 18 km, Ogrin pa tudi 50 km, ki jih je tudi izvozil v 7 urah kot prvi Slovenec. Zmagovalec domačin Dont je rabil za progo 5 ur 30 minut, ker je bilo veliko vzpona. Nato smo razen Janše vsi odšli v Tatro, odkoder pa se je Kobilca kmalu vrnil domov, ostali trije pa smo zavzeli najvišji zimsko zasneženi vrh Visoke Tatre, Gerlahovko. Vso alpinsko opremo za ta podvig (vrv, cepine, dereze) so nam velikodušno posodili vodje vojaškega smučarskega tečaja ob slovaškem vznožju Tatre in nam potem k uspehu tudi iskreno čestitali. Z Ogrinom sva nato krenila še na poljsko stran h Moravskemu očesu (enemu izmed številnih gorskih jezer v severnih predelih Tatre) in v Zakopane. Ko sva se preko nekega sedla pod Lomnickim Štitom vračala zopet na slovaško stran, sva v njegovem severnem pobočju med redkim ruševjem uzrla toliko divjih koz, da se nama je zdelo, da je celo pobočje oživel. Nedvomno je šlo število v stotine; pri nas jih nikoli nisem videl toliko skupaj.

Prvi skalaši smo se dalje shajali skoro vsak večer na tako imenovani promenadi, t. j. na bivši Aleksandrovi cesti, ki je vezala glavno pošto s Tivolijem. Hodili smo z dolgimi, skalaškimi koraki in gojili neko svojsko, malce robato, a nikakor ne prostaško govorico. Na tivolskih klopeh so se potem vršile dolge debate o alpinizmu. Plezalci so pripovedovali svoje doživljaje, sklepala so se prijateljstva, nastajale so nove naveze itd.

Interesantno je, da so nas že od začetka delovanja kluba krepko podpirali Čehi. Sam predsednik Zorko se je peljal na Češko in dobil tam ogromno sukna za smučarske drese in usnja za čevlje. Kasneje smo dobivali podporo tudi od banske uprave, dalje nam je gmotno pomagal znani zimskošportni delavec dr. Žižek.

V svojem štiblcu na Starem trgu smo ob svetlobi sveče ali petrolejke sedeli globoko sklonjeni nad zemljevidi, katerih čitanja in sploh kartografijo sta nas učila realca Pavle Lavrenčič in Janez Rožman. Žal je slednji čez par let zbolel za tuberkulozo in sam izstopil iz kluba, ker se je slabo počutil in ker ni hotel inficirati svojih tovarišev, kot se je sam izrazil. Vendar je še kasneje po ideji in predlogu Stanka Bloudka z veliko prizadevnostjo in ljubeznijo izdelal načrte za gradnjo naše mamutske skakalnice v Planici, ki je potemtakem — resnici na ljubo bodi povedano — v bistvu njegovo delo. Veliko dohodkov svojega gradbenega podjetja je vložil v skakalnico, ki jo je kot podjetnik potem tudi sam gradil. Na tej mogočni skakalnici, na kateri se je spočela nova smučka disciplina — poleti, so se celih 15 let postavljali svetovni rekordi in na njej je naš član Bogo Šramel dvignil jugoslovanski rekord v smučskih skokih na 72 metrov. Glede kartografije omenjam še, da smo delali majhne izrezke iz specialk in iz njih sestavljali nam ustrezne planinske zemljevide. Prvi poklicni kartograf pa je od zgodnjih skalašev postal Oskar Delkin. L. 1918. se je na vrhu Ojstrice seznanil z Rusom in Tomcem, ki sta ga informirala o programu snujočega se kluba in mu na razglednico pritisknila že tedaj obstoječi žig Skale. Delkin si je svoj poklic vedno znal urediti tako, da je ostal stalno v stiku z gorami. Podobno kot je bohinjski slikar in skalaš Hodnik kot samotar prvi smučal po bohinjskih planinah južno od Triglava, tako je bil Delkin prvi samotni smučar na Pokljuki, ki jo je sistematično prekriziral na deskah po dolgem in počez.

Med zgodnjimi skalaši je bil originalen član tudi študent Henrik Pardubsky — Hajnc. Pri Skali je dobil smučke. Ker so bile premalo ukrivljene, jih je sam doma »kuhal« in krivil ter napenjal pod posteljo. Spomni se še, da je na Golovcu naš nekdanji botanik prof. Jesenko, ki je bil svojčas univerzitetni profesor na Norveškem in Švedskem in ki je kot eden prvih Slovencev začel nositi temnomodri smučarski dres, dajal mladim smučarjem napotke za pravilno izvajanje kristijanije. Povedal mi je, da so se skalaši večkrat sestali tudi v gostilni pri Levu na nekdanji Gosposvetski cesti. Poglobil se je v bolj senčne strani alpinizma in zato bral Zsygmondija Die Gefahren der Alpen, zelo vestno in skrbno. Ni čuda, da se je potem njegova družba (Dušan Avsec, Lojze Volkar, Bahovci), ki jim je vse to pripovedoval, nekoč na Pasjih pečeh pod Veliko planino na smrt prestrašila — megle, ki se je valila iz Kamniške Bistrice in so jo prvič videli v taki obliki ter se zgrozili pred njo kot pred neznansko pošastjo, ki jih bo pogoltnila. Strah so si potem pregnali s krepkimi zalogaji trdokuhanih jajc in kruha. Naslednji dan se jim je z Njivic odprla veličastna panorama Gritovcev, od koder so slišali močan šum, ki so si ga po svoje razlagali kot lomljenje ledenih plošč ter njih treskanje ob ledeno pobočje. V resnici pa je šlo bržčas za plazove. V hribih se je hranil Hajnc najraje s fižolom, ki ga je nosil s seboj. Plezal je še v nogavicah, ki jih je imel vedno več parov v nahrbtniku. Udeležil se je internega natečaja za načrt smučarskega znaka. Načrt za klubski znak pa je izdelal Gustav Ogrin: v rdečem krogu moder kolobar s planiko v sredi. Isti je kasneje napravil tudi načrt za nagrobni spomenik ponesrečenemu članu dr. Klementu Jugu v Mojstrani. Vanj so vzdali kamne, ki so jih prinesli z raznih vrhov in vanje vklesali ime dotičnega vrha. Ko so ob tej priložnosti obiskali triglavskega župnika Jakoba Aljaža, jih je prijazno vabil, naj pridejo pogledat gore skozi njegov slavni daljnogled.

Pardubsky je bil tudi eden glavnih organizatorjev skalaškega smučkega maratona na Jelovici. Spominja se, da so bili tedaj vsi drvarji okrašeni z markacijskimi zastavicami, s katerimi so organizatorji — idealisti zaznamovali

progo, da se tekmovalci ne bi zgubili. Na podobno nerazumevanje ali zlobo s strani kmetov smo naleteli na 30 km tekmi na Golovcu, da so domačini predstavili smuške markacije v napačno smer in so se končale v nekem hlevu. Zagrebški porodničar Slovenec dr. Rafael Dolinšek, ki je bil s soprogo navzoč pri smuškem maratonu, je izgubil poročni prstan v seniku. Skalaši so mu obljubili, da bodo s pomočjo lastnika senika skušali najti prstan — v senu... V hribe je hodil Hajne v navadnih čevljih, v katere mu je čevljar zabil cvčke, ki so ga potem zbadali v podplat, ko je šel prvič na Triglav. Spominja se, kako se je nekoč študent Živko Šumer na vrhu Spika, ko je čakal na Pavlo Jesih in Toneta Guerro, ki sta plezala severno steno, ker ni imel svinčnika, podpisal v spominsko knjigo — s čokolado, raztopljeno v vodi.

Kakšna pa je bila pravzaprav tedanja naša oprema? Za plezanje je marsikateri skalaš spočetka dobesedno materi ukradel ali pa si od nje sposodil vrvi za obešanje perila, vendar smo si potem kmalu nabavili solidnejše in daljše kopoljene vrvi. Plezali smo spočetka kar v nogavicah ali celo bosi, kasneje so nam mame ali sestre ali pa smo sami spletli nekake trdnejše podplate na navadne copate. Sčasoma pa smo si že nabavljali po trgovinah prave plezalne platnene copate do nad glečnja in s platenimi podplati. Dalje je imel tedanji plezalec večinoma nekake jahalne hlače z dokolenkami, jopič in suknjič. Na glavi je imel kučmo, nekako volneno »prevleko« (kapo), ki se je prilagala obliki glave, kasneje k smuškemu dresu tudi temnomodro pokrivalo trdne oblike s ščitnikom, podobno avstrijskim vojaškim čepicam. Rokavice so bile večinoma preproste, tanjše, s posameznimi prsti, za pozimi pa so nekateri že imeli palčnike (palec posebej, ostali prsti skupaj), podložene z zajčjo kožo. Smučiči smo imeli navadne, jesenove, izdelane v Bohinju. Lesa hickory tedaj sploh še poznali nismo. Omenil sem pa že, da so bile naše prve smučiči vojaške; prve »civilne« smučiči, smuške čevlje in palice pa smo dobili iz Norveške. Stremena so bila spočetka vsa kovinska, največ Bilgeri, potem Lilienfeld. Počasi smo se preorientirali na Huitfeldt in nekateri končno na Langriemen. Smuške palice smo imeli še izključno lesene z vrbovimi krplicami. Spočetka smo hodili v gore poleti še z dolgimi palicami, a kmalu so prišli potem v rabo cepini, večinoma iz znanega tirolskega kraja Fulpmes. Za hojo po strmem, zmrzlem snegu smo si prvotno navzovali na čevlje male dereze, imenovane žabice, enotne na štiri zobe, kakršne so izdelovali kamniški kovači za drvarje, ki so delali v zasneženih gozdovih in potem splavljali hlode po Kamniški Bistrici. Kasneje smo se šele dokopali do dvodelnih derez na osem zob. Eden prvih si je nabavil moderne »eckensteinerice« pri Skali Tone Škrajnar, zaradi pravičnega obraza in stasitosti imenovan »ta lep«. Nahrbtniki so bili preprosti: večje malhe z enim ali dvema žepoma. Redki skalaši so pred smučmi hodili pozimi še s krplici (n. pr. Predalič in Rus nekajkrat na Kokrsko sedlo). Svetilke smo imeli prvotno še na sveče, s steklenimi stenami, deloma tudi zlozljive s stenami iz sljude. Snežnih očal spočetka skoro nihče ni imel. Obstajala pa so nekaka kovinska očala z luknjico (punčico) v sredi in kakimi desetimi radialnimi režami. Smučali smo spočetka kar z gojzericami, ker smuških čevljev nismo imeli. Te gojzerice, ki smo jih nosili tudi poleti, so bile že domače proizvodnje. Iz Nemčije, naše glavne dobaviteljice alpinističnih artiklov, prva leta po vojni še nismo dobivali moderne opreme, ker so bile poslovne zveze s to državo še slabe, vendar smo vedeli zanjo. Bili smo torej prisiljeni, opremljati se več ali manj vsak zase, privatno, kot je kdo vedel in znal. Z leti pa se je klubski inventar le začel čedalje bolj množiti, tako da je društvo lahko revnejšim posojalo za ture dereze, cepine, vrvi, klince, plezalke, šotore itd.

Skalaši smo spoštovali planinsko tradicijo, moralo, etiko in etiketo in vse to še naprej kultivirali in razvijali. Če se je o kakem članu izvedelo, da je v planinski koči pijančeval ali pa da se doma večkrat opija, se nedostojno vede in podobno, je bil izključen iz kluba. Zaradi vsega tega je o sprejemu novega člana vedno sklepal odbor. Vsak kandidat je bil zelo kritično pretehtan, preden je bil sprejet. Vsekakor pa je bila zato zbrana v našem klubu vsa tedanja slovenska alpinistična elita. Dokaz za naš renomé in reputacijo je bil med drugim tudi pristop nekoga vseučiliškega profesorja iz Beograda v naš klub.

Leto dni po ustanovitvi kluba je postal njegov član Klement Jug, solkanski rojak, slušatelj filozofije na ljubljanski univerzi. Ves navdušen se je pridružil mladim pionirjem novega, prerojenega alpinizma. Nikakor ni zahajal zvečer v družbo, s skalaši pa je rad kak večer posedel bodisi v Tivoliju ali pa na restavracijskem vrtu bivše kavarne Zvezda, kjer jim je razlagal svoje nazore o alpinizmu. Sam je ogromno študiral, se ukvarjal z eksperimentalno psihologijo in vključil tudi gore v torišče svojega dela. Ko je z nami zahajal v planine, je kot oster opazovalec videl seveda nešteto naših napak, saj smo bili večinoma še pubertetniki. Ker je bil izredno tenkočuten, je to bolešno občutil in nas z živo besedo in s članki opozarjal na pomanjkljivosti in dajal napotke, kako jih odpraviti. Marsikatera njegova ideja je padla na rodovitna tla, tovariši so čutili, da jim njihov vncti avantgardist hoče dobro in so se zato začeli korenito izpopolnjevati, intenzivneje brati alpsko literaturo, študirati plezalno tehniko, izboljševati prijateljske odnose itd. Vse, kar je v nas vrelo in sililo na dan, je tako bilo pravilno usmerjeno po tem etičnem reformatorju našega alpinizma. Vse nas je potegnil za seboj, nas potrpežljivo poslušal, učil in kritiziral. Kot prefinjen dušeslovec je znal dati izraza našim mislim in čustvom, tako da smo s ponosom videli v njem najboljšega predstavnika in pobornika naše napredne gorniške miselnosti. Tu se ni dalo nič več mešetariti, tako in tako je treba ravnati in nič drugače. V mladih, za lepoto in napredek vnetih gornikih je našel Jug vnete poslušalce. Njemu pa smo zopet ugajali s svojo divjo korajžo in nebrzdano željo po velikih dejanjih. Vseč smo mu bili v naši malce naivni nepokvarjenosti in kot pedagoško usmerjen mlad mož — bil je kakih sedem let starejši od večine nas — nam je skušal posredovati najboljše, kar je premogel. Močna volja, skromnost, tovariška požrtvovalnost naj bodo odlike novega predstavnika slovenskega alpinizma. Sam nam je bil v tem pogledu najboljši zgled. Živel je asketski, ni pil ne kadil, le delal je, delal na vse kriplje in se pri tem odpovedoval raznim prijetnostim in udobnostim, da se ne bi pomehkužil. No, in v tem oziru se nad nami ni mogel pritoževati: bili smo utrjeni, kar se da, ojekleneli v borbi s strminami, snegom, mrazom, vetrom, trmastimi, zagrizeni in nismo odnehali na svojih turah za nobeno ceno. Vajeni smo bili premagovati največje telesne napore z nasmehom v obrazu, tudi lakoto smo znali prenašati ravnodušno in brez tarnanja. Prizadevali smo si, znajti se v vsakem položaju, ponosni na svoje pionirsko poslanstvo. Ta samodisciplina in volja do odpovedi, ki ji je dal dr. Jug znanstveno podlago, ni ostala neopažena v naši javnosti. V naš klub so se začeli vpisovati predstavniki najrazličnejših poklicev: uradniki, obrtniki, profesorji, odvetniki, inženirji itd. Vse je družila v bratski harmoniji velika ljubezen do čarobne gorske prirode. Najlepše, kar premore svet, to so za planinca naše gore. Gorenjska prislovica pravi o gorah, da so lepe kot dekle in bridke kot smrt — nas vse je privlačilo oboje: i lepota i bridkost gora. Ta zavest skupne povezanosti z gorsko naravo je neprenehno blažila razna majhna trenja med člani, ki so nujna in neizogibna v vsakem večjem človeškem občestvu.

Ljubezen do narave in pravo tovarištvo je klub vzbujal v svojih članih tudi s prirejanjem skupnih izletov, tako poletnih kakor tudi zimskih — in to v bližnjo in bolj oddaljeno ljubljansko okolico. Priljubljeni smuški cilji, kjer je zlasti Janez Kveder vneto učil začetnike raznih likov in drugih smučarskih spretnosti, so bili tereni nad Škofljico, Podutik, Sv. Katarina, Žlebe, Gradišče, Kucelj, Žalna, Polževo, Kurešček, Planinica pod Krimom. Dalje so prirejali prave klubske smučarske tečaje. Na Ledini so se vršila za člane brezplačna, a obvezna predavanja z diapozitivi. Predavali so o meterologiji dr. Oskar Reya, o prvi pomoči dr. Frane Novak, o botaniki dr. Edvard Pajnič, o favni pa znani lovec dr. Lokar.

Prirejali so dalje skupinske ture. Na vseh teh izletih in turah je vladalo spontano, resnično, neprisiljeno tovarištvo, razvili so se med ljudmi pristni in pristrčni odnosi. Odvetnik, profesor, inženir je s samo po sebi razumljivo gesto podprl študenta, ubogega vaječnika, da sta mogla skupaj z njimi v gore. Okusna vsebina debelejših nahrbtnikov je bila radodarno na razpolago revnejšim udeležencem pohoda. Poskrbljeno je bilo, da je vsak užival prelepo gorsko naravo v polni meri in pri tem v ničemer ni bil prikrajšan. Prijetno utrujeni in veseli so se vsi udeleženci skupinskega izleta vračali na svoje domove, si za slovo segli v roke in si obljubili, da se bodo kmalu zopet sestali in izdelali kak nov izletniški načrt.

Analizirajoč vse te raznoterosti v Skali smo pustili njeno ozko društveno plat ob strani. Pojdimo sedaj od ustanovnega obnega zbora nekoliko dalje. Po nekaj mesecih predsednikovanja je Zorko odstopil, nadomestil ga je Metod Badjura. Tudi on je ostal predsednik samo nekaj mesecev, do jeseni 1921, ko je prevzel njegovo mesto jurist Stanko Tominec, ki je to funkcijo obdržal približno eno leto, nakar je postal predsednik profesor Glasbene matice Janko Ravnik, ki je potem vodil klub celih 12 let. Ko se je njen lokal dobro leto po ustanovitvi društva preselil v hotel Tivoli (Švicarija), je pristopila k Skali nekakšna »druga garnitura«, zrelejši možje iz kroga SPD, ki pa so z nami simpatizirali, profesorji, uradniki, trgovci. To je obenem tudi doba ustanavljanja odsekov. Do tega časa je obstajal samo markacijski odsek, ki pa je z leti vedno bolj popuščal z delom, medtem ko so novi šele stopali na plan in v dejavnost. Foto-odsek je s svojimi umetniškimi slikami dolga leta zalagal Planinski Vestnik, a jih prispeval tudi h Kugyjevim, Tumovim in Lovšinovim planinskim knjigam. Sodeloval je tudi na mednarodni razstavi fotografij. Preko tega odseka smo za slike dobivali denarna sredstva pri ministrstvu za trgovino in industrijo. Ženski odsek se je razmahnil po letu 1926, ko sta stopili vanj znani plezalki Pavla Jesih (prvenstvena smer v severni triglavski steni: Skalaška smer) in Mira Marko Debelakova (prvenstveni vzpon po severni steni Špika). Članice tega odseka so tudi pridno šivale skalaške suknene znake za na prsa in za rokav, dalje razne stvari za kočjo na Voglu, pri smučskih tekmah so kuhale čaj itd. Posebna komisija z Janezom Kvedrom na čelu je strogo preverjala podatke v turnih kontrolnih polah, če so vsi resnični. Vsako večjo storitev je moral član temeljito opisati, po overovljenju je potem šel opis v arhiv.

Glavnih, najgorečnejših iniciatorjev Skale ni več. Zorko in Rožman sta umrla že v ranih letih, predlanskim pa se je poslovil od svojih gora še Rusov Francé. Skale ni več, drug za drugim odhajajo po izpolnjenem poslanstvu tudi skalaši ...

Ustanovitev obeh podružnic sem že omenil, tako da so bili v Skali zbrani v glavnem tile rojaki: Ljubljčanji, Gorenjci, Savinjčani ter nekaj Mariborčanov. Kar se tiče markacij, so imele spočetka trakasto obliko in so bile enojno

rdeče barve, na nekem sestanku v zadnji sobi nekdanje Narodne kavarne v bivši Gosposki ulici je bilo potem sporazumno z Alojzijem Knafelcem sklenjeno, da bo bodoča markacija imela približno obliko in barvo skalaškega znaka: bela pika v rdečem krogu, kar je turist razločil tudi še v somraku. Mimogrede bodi omenjeno, da smo skalaši premogli tudi svoj koledar in da smo prodrli pri SPD proti opoziciji s predlogom, da se na Krvavcu zgradi prvi smučarski dom, za katerega sta se zelo zavzemala ljubljanski tiskar France Lapajne in njegov brat Josip, šolski upravitelj v Cerkljah pod Krvavcem.

Vsi imenovani odseki so marljivo delovali, skratka, življenje kluba je teklo kot zelo precizen mehanizem do konca njegovega obstoja ob izbruhu vojne leta 1941, ko Skala ni hotela na zahtevo Italijanov pristopiti h Club alpino italiano in se je raje spojila s SPD, kateremu je predala ves svoj inventar. Tak je bil konec kluba, ki je prispeval k našemu alpinizmu levji delež.

Če skušamo sedaj na kratko formulirati ideologijo nekdanjih skalašev, je bila to zanesena privrženost ideji alpinizma, ki so ga pokrenili Angleži in ki je v organični rasti z desetletji dobila globoke moralne osnove. Med Slovenci je poleg Kugyja in Tume najbolj dojel njegovo etično vsebino dr. Klement Jug in jo tudi v znanstveni obliki izrazil. Borbenost, vztrajnost, pogum, resnično tovarišstvo, skromnost in nesebičnost naj bodo odlike vsakega pravega gornika. Planine mu tako postanejo nepogrešljiv vodnik po zavutih potih vsakdanjosti in sestavni del njegovega bivanja. K njim se zateka v veselju in žalosti, bogatejši in pomirjen se vrača v dolino, opojen z njihovim skrivnostnim čarom. Neizbrisno so vtisnjena v njegovo srce silna doživetja v naših mogočnih stenah, na vrtoglavnih grebenih ter lesketajočih se zasneženih pobočjih.

O nazoru sodobnega alpinista

ALBIN TORELLI

V alpinistiki dosežene uspehe sistematično prikazujejo in ponazorujejo alpinski priročniki. Taka izročila iz alpinistične dejavnosti imajo vsi narodi s tradicijo v alpinizmu, zlasti alpski narodi, med katere moramo Slovenci šteti tudi sebe. Ti priročniki pričajo o stopnji alpinistike v narodu in so dragocen pripomoček nadaljnjim generacijam alpinistov.

Ko praznujemo 40-letnico alpinizma pri Slovencih, ne moremo mimo teh del naše alpinistične literature.

Za »Našim alpinizmom«, ki ga je v letu 1932 izdal TK Skala, je doslej, v letu 1954, izšel priročnik »V naših stenah«, ki se kot njegova dopolnitev in nadaljevanje — kot je povedano v uvodni besedi — navezuje na prvo navedeno delo.

TK Skali torej pripada zasluga, da je na tem področju zaorala v ledino.

Ob izidu »Naših sten« je strokovna publicistika vpraševala in terjala pojasnila o tem, v čem pravzaprav sta nova miselnost in alpinistični nazor današnje mladine, ki da je sodoben; temu namreč da se imamo pravzaprav zahvaliti za doseženo stopnjo, ki — vsaj pomembno — ni pod nivojem, ki so ga dosegli narodi s tradicijo v alpinistiki, ki pa je tudi porok, da bomo tudi še naprej vzdržali korak, za kar — menda — dotlej pogojev ni bilo.

Po tem, kar je povedano v »Uvodni besedi« in v naslednjem poglavju »Naš alpinizem včeraj in danes«, bi se mogli alpinisti prejšnje dobe čutiti zadete od tega, da neupravičeno očitajo današnji generaciji, »da preveč gleda na tehnični, premalo pa na idejni in duhovni napredek našega alpinizma, vendar neupravičeno, ker jim miselnost in idejnost mladih nista dovolj poznani, ko vendar nič manj tudi sami iščejo v gorah prav tiste estetske, kulturne in etične vrednote, ki so jih alpinisti vedno iskali, toda jih razvijajo individualno v skladu s svojim intelektom.«

Mislimo, da avtorji »Naših sten« s tem, kot tudi z vsem, kar so v naslednjem, to je o uspehih v alpinistiki v dobi po drugi vojni, povedali, ne morejo govoriti o kakšnem novem sodobnem alpinističnem nazoru (kar hkrati pove, da njihovi predniki niso bili sodobni), in da so s tem pojasnilom še vedno na dolgu.

Res je, da »Naš alpinizem«, ki je prikaz plezalnih smeri, opravljenih do takrat, ne obljublja, da se bo z opisom smeri, ki še bodo dosežene, nadaljevalo, da pa delo »V naših stenah« ta moment povsem pravilno upošteva, ko pove, da pravzaprav šele začenja s sistematičnim prikazom v alpinistiki opravljenega dela, ki pa se bo nadaljevalo in tudi izpopolnjevalo.

K temu vprašamo: Ali pa si je prvi plezalni vodnik to pot morda zaprl, se ji odpovedal?

Drugo: Ali je bil razvoj alpinizma drugod bistveno drugačen kot pri nas?

Povsod imamo pionirje, ki so začeli s preprosto opremo in s primitivnimi sredstvi, tehniko pa so si gorniki šele polagoma pridobili, dala jim jo je izkušnja. Z napredkom v prvem in drugem je prišlo tudi do večjih uspehov, predvsem doma, potem še v tujini, celo na drugih kontinentih. Narodi so tekmovali v osvajanju gora po svetu. Razen do vseh možnosti izpopolnjenih pripomočkov, nike, tudi prehrane in metodično vežbane in vzdrževane zdravstvene kondicije so bila potrebna še materialna sredstva. Šele ko je tu priskočila na pomoč država in družba, so se šele mogli uresničevati vrhunski cilji.

Tako je bilo tudi pri nas, samo da so bile te možnosti ustvarjene pozneje kot drugod, šele ko je prišlo do pomembnih družbenih sprememb in so dozoreli pogoji za podpiranje te za človeka in vso družbo koristne dejavnosti.

Ko so tudi v alpinizmu dani pogoji za nezadržen napredek kakor pri drugem športu, je tudi tu prišlo do napredka.

Vse to pa je pri alpinističnem udejstvovanju vendar le ena sama stran, na drugi strani, v alpinistiki vsekako prvi in tehtnejši, pa je vendarle odločilen človek s svojo voljo.

Alpinist gore osvaja.

V njej ne vidi samo mogočne tvorbe narave in nje lepote, a tudi ne samo nekakšnega ogrodja za preskušanje spretnosti in moči. Gora mu je predvsem nasprotnik, celo sovražnik, ki naj ga premaga, — toda prijatelj, dobrotnik, ko jo je po poti, ki si jo je bil sam izbral, premagal.

Mnogo je zahtevala od njega grozljivo odbijajoča stena, da jo je osvojil; mnogo več, vse lepše, poplemeniteno pa mu vrača — voljo, pogum, moč, a tudi spoznanje, da je resnično zadovoljstvo le v dejanju. S tako posebljeno goro se zmagovalec nad njo (ne pozabimo, da tudi nad seboj) čuti eno, ko se je znašel zopet tam, kjer je pravzaprav doma — v naravi.

Tudi za to spoznanje, ki mu ga je dala, ji je hvaležen.

Pri vseh težavah in nevarnostih so človeku ti doživljaji lepi. Rad si jih kliče v spomin in jih podoživlja.

Gore so osvojile njega.

Se vedno je precej tistih, ki za alpinistično udejstvovanje ne najdejo pravega opravičila in se jim pot alpinista zdi nenavadna. Tem bi imeli reči približno tole:

Res se človek za težavno pot odloči težko. Taka odločitev, ki je prostovoljna, ni tudi prostovoljno omejevanje svobode, beg iz nje v brezskrbnost, varnost (za pametnega človeka edino prav), temveč vprav nasprotno: vztrajanje v svobodi v najvišji meri.

Zato je taka odločitev globoko človeška.

V čimdalje bolj tehničiranem, mehaniziranem, standardiziranem življenju je človek vse bolj vezan, v svobodi omejevan. S tem da se vedno bolj prilagaja nekakšnemu modelu sodobnega človeka, izgublja svoj obraz in postopno stopa v prazen prostor brezusodnosti. Podoba človekova se je zamajala, začenja se razkrajati (Berdjajev). Življenje se vse bolj in bolj podreja principom, ki človeka odmikajo od njegovega bistva. Iz človeka postaja mehaniziran objekt, človek v svoji biti vedno bolj zgrešen.

Udejstvovanje v alpinistiki postaja človeku čedalje bolj potrebno.

Prepričanju, da je alpinistični čin močan izraz življenjske intenzivnosti, kateri temelji so v človekovi svobodi, bi se težko dalo ugovarjati. Zato tudi ne more biti dvoma, da je alpinistični čin — dasi neredkokdaj tvegan — korak v resničnost, torej afirmacija življenja.

V tem pa starejša generacija pritrjuje tisti napredni in sodobni miselnosti mladih alpinistov, da »iščejo v gorah predvsem tiste estetske, kulturne in etične vrednote, ki so jih alpinisti v gorah vedno iskali, toda jih razvijajo individualno v skladu s svojim intelektom.«

Na tej ravni se pa mladi in stari lahko srečamo kot resnični — naj že bomo sodobni ali pa nesodobni — tovariši.

Mladi tovariši, ali ni tako?

Odmevi

ALES KUNAVER

Prvi junijski dnevi so nam prinesli dež, nevihte, hlad in obletnice. 5. junij je prišel po starem ustaljenem redu. Samo to pot sem si vso reč ogledoval pri odprtem oknu do jutra in zato natanko vem, kakor je bilo. Ko je bil dan še mlad, je vse spalo in so le težki kamioni hiteli blizu naše hiše k morju ali pa od tam nazaj. Potem so se zvezde v hipu naveličale goreti. Najprej male; potem še velike. Brez hrupa in skromno so zapuščale pozornico in za njimi je ostal jutranji mrak. V tem času je vonj, ki ga veter nosi iz parka, vse močnejši in kar čudiš se, od kod se vzame.

Na peščeni stezici pod oknom je stopicala žaba; mirno, skoraj dostojanstveno. Za kratek čas je zapustila varno senco zelene gošče botaničnega vrtilca. Ven jo je morda pognala radovednost ali želja po večji svobodi ali pa morda čisto navaden toda slasten ogrizek na belem pesku. Kdo ve? Na napušču blizu okna se je zganila drobna črna postava. Bil je kos.

Zaba, kos in jaz in morda še kdo drugi smo čakali na svetlobo dneva in prišla je hipoma. Rože, ograja, zidovi pa trava, drevesa in cesta pod njimi so dobili vsak svojo barvo; le kos na napušču je ostal črn. Zato pa je stegnil vrat in zapel z visokim glasom fanfaro dnevu. On prvi, za njim eden, dva in vedno več.

Midva z žabo sva reagirala vsak po svoje. Žaba je zlezla nazaj v varno zelenje, jaz pa sem ostal pri oknu in se še vedno nisem spomnil, da je leto tega, ko smo deset tisoč milj od tod končavali naš veliki poizkus na pobočjih Himalaje.

Kar obdržimo to ime, ker smo si ga izbrali, ker ustreza položaju in ker le tega lahko zagovarjamo.

Tudi takrat je bilo jutro mirno in čisto, pa je le prineslo toliko novega. Najprej sončne žarke, potem meglo, vihar in bliske pa naš najvišji vzpon in zvečer v taborišču visoko nad svetom majhno ribjo konservo za večerjo trem možem in še potem molčečo temo spodaj na ledeniku v odgovor na naše bele rakete. Takrat še nismo bili prepričani, da se zgodba končuje; bili smo kot publika v kinu, ki čaka do kraja, da se na platnu zasveti nedvoumni napis in razbije še zadnje dvomljive iluzije.

Zgodba je torej že davno končana; toda kot odmeva vrisk od pobočij, tako so hiteli sem in tja odmevi na našo pot do Trisulov. Najprej bučni in zaletavi, nato pa vedno tišji, bolj izbrušeni in vrednejši. Danes jih je že tako malo, da nas je skoraj strah tišine.

Preden je odvihral naš avtobus skozi ljubljansko meglo, morju, tisočem milj in daljni Aziji nasproti, je deževalo vprašanj. »Gremo prezgodaj ali prepozno? Ali bomo lahko pokazali vse, kar znamo in ali je tega dovolj? Smo slabši, boljši ali enaki drugim?« Drugi so spraševali naglas; mi sami sebe potihem, zato pa bolj često.

Odgovora ni vedel nihče; danes pa jih je morda celo preveč. Mnogo je različnih; tu trije na tri vprašanja:

»Na prvo bi lahko povedal staro zgodbo o lisici in kislem grozdju. Na drugo — dvakrat ne! Še zdaleč ne znamo vsega, pa tudi še nismo vsega pokazali. In na tretje — znamo dovolj, da lahko gremo zopet na pot.«

To je le ena plat zvona, toda nas izmed vseh drugih še posebej zanimajo tista mnenja, ki so prišla izza one nesrečne črte, ki ji pravimo meja; iz dežel, ki so svoj prvi korak v Himalajo storile že pred mnogimi leti. Pa še od teh pustimo v nemar vse pohvalne kritike in ocene, pa komplimente in dobre želje. Bilo jih je dosti in sprejeli smo jih z velikim veseljem. Žal pa smo čuli tudi dve negativni kritiki. Ni nam jih treba skrivati, kar oglejmo si jih поблиže.

Najprej gospod dr. M. Oechslin, urednik švicarske revije »Die Alpen«. Njega je zbodel naš novinar ali točneje, dejstvo, da smo si dovolili tako široko publiciteto v časopisju. Kaj takega, da se ne sklada s planinsko etiko in skromnostjo. Morda res ne; toda le v primeru, da se takšna publicistika izkorišča v propagandne namene z osebnimi ali komercialnimi cilji ali pa s profesionalizmom pod amatersko krinko. Zadnje čase je splošno na športnem polju res vedno več takih pojavov; vendar — ne pri nas. In prav zato niso ta spotikanja ob naše početje prav nič umestna. Naš kritik bi moral videti na lastne oči nekaj zanimivih stvari. Najprej simpatije in interes, ki so ga pokazali naši ljudje za ekspedicijo, za njene uspehe in neuspehe, pa prisrčen sprejem ob povratku, nabite dvorane pri predavanjih in na koncu še izreden dotok mladih v vrste plezalcev, ko v mnogih alpinističnih odsekih niti ni dovolj instruktorjev, da bi jih poučevali kot treba. Pri nas je torej stanje le precej drugačno, kot si ga kdo morda predstavlja in nam zato seveda ni prav nič všeč, ko nekdo tlači v isti koš, tako rekoč, pisanje o naši ekspediciji s kako krvavo in senzacionalno eigersko pisarijo. Kritik naj se zato kar vanjo zažene, pa mu ne bo treba niti čez mejo lastne dežele.

Drugo neprijetno presenečenje je bil članek G. O. Dyhrenfurtha o himalajskih ekspedicijah v letih 1959 in 1960. En odstavek je namenjen naši ekspediciji, toda iz njegovih vrstic vejeta hlad in prizadetost. Tu je poimenovanje »Trisul 2« in »Trisul 3« kameni spotike. Zakaj? Zadnje čase je v Himalaji navada, da se vrhovi istega masiva poimenujejo z istim imenom in zaporedno številko. Drastična primera sta verigi Annapurn in Gašerbrumov. Pri naših Trisulih pa je vzrok še precej bolj tehten. Samo ime Trisul pomeni namreč trizob, tri vrhove in pogled od daleč na tri ločene konice je prav poučen, še posebej, če vemo, da so med seboj oddaljene po dva kilometra. No in če je o nekih vrhovih toliko govora kot ob vzponu nanje, potem pač zaslužijo, da jih poimenujemo položaju primerno in s tem nadomestimo geodetske oznake P. 6690 in P. 6170. V našem primeru bi bilo precej neodgovorno misliti na kakršno koli drugo ime, kot Trisul 2 in 3, ker le ti dve sovpadata s prvotnim poimenovanjem masiva in z njegovo konfiguracijo. Res zanimivo je, da se Dyhrenfurth obreguje ob naše Trisule, pri tem pa v svojem lastnem članku objavlja sliko grebena Annapurn (II in IV), kjer je vrh IV res tipičen primer neizrazitosti; pa nam seveda ne pade na kraj pameti, da bi trdili, da tam ni kaj v redu. No, Dyhrenfurthu tudi razdalja med vrhovi ni dovolj, da bi bil Trisul 2 povsem samostojen vrh. Lepo! Če pa misli predlagati to kot splošno pravilo, se bo število imenovanih vrhov na svetu znižalo kar na polovico.

Pri vsem tem pa, tako kaže, le ne gre za to, kaj je bilo storjeno in ne zakaj, temveč je važno le vprašanje, kdo se je pojavil, morda nepoznan, na himalajski pozornici.

Dyhrenfurthu, kot pripadniku naroda, ki je že dvakrat zapletel svet v vojno in hkrati švicarskemu državljanu, ki je obe vojni temeljito izkoristila, najbrž ni všeč, da se je v Himalaji pojavil še nekdo, ki moti hegemonijo izbrancev. To pač zato, ker je le predobro znano, kako velikega pomena je nastop nekega naroda na tem polju za njegov mednarodni renome. Če kdo misli, da naš debut moti razdaljo med alpinistično razvitimi in nerazvitimi, ta se bo pač moral sprijazniti z majhno izpremembo na alpinističnem horizontu.

Za nas ostane iz teh odmevov le dobra šola. Naleteli smo na točko, ki je precej bolj važna in občutljiva kot vse dosedanje in morajo biti tako pozitivne kot dyhrenfurtovske reakcije na naše početje samo merilo in vzpodbuda za nadaljnje akcije. In če bomo znali pred vsako naslednjo izluščiti pravi »utile« za nas same, bomo na kraju lahko celo kritikastru dejali: »Lepa hvala za vaše zbadljivke, dobro smo jih izkoristili.«

PRISPEVKI ZA ZLATOROG

članarina za čas od 1. IV. do 30. VI. 1961	din	49 170.-
vpisnina za čas od 1. IV. do 30. VI. 1961	din	25 520.-
od prodanih znakov PZS	din	4 148.-
od prireditvev v letu 1960	din	27 339.-
Pavel Kunaver, Ljubljana Kidričeva 10	din	400.-
PD Ljubljana matica - Erbežnik Janez, Kozarje	din	190.-
PD Ljubljana matica - Jeršin Franc, Sentvid	din	150.-
PD Ljubljana matica - ing. Boudaž Lojze	din	300.-
PD Zerjav	din	980.-
PD Bled	din	2 300.-
PD Domžale	din	1 400.-
PD Jesenice	din	18 000.-
PD Kranj	din	16 510.-
obresti za čas od 1. I. do 25. IV. 1961	din	185 910.-
	din	332 357.-

TK Skala v Bohinju in v Dolini

EVGEN LOVSIN

Del slovenske mladine, ki se je navduševala za gore, se po prvi svetovni vojni ni vključil v delovanje Slovenskega planinskega društva, temveč je iskal in našel svojo posebno organizacijsko obliko v turističnem klubu »Skali«. Mirko Kajzelj v »Našem alpinizmu« meni, da je bilo SPD takrat brez izrazitejše »alpinistične konfesije«, medtem ko se je mladina navduševala ob revolucionarnih idejah, ki jim je Klement Jug dal življenje in besedo.

Reš je, da so bili na eni strani zreli, izkušeni možje v trdih bojih za slovenstvo naših Alp, v vodstvu SPD s svojo miselnostjo nenevarnega pohajanja v gore, s skrbmi za obnovo upustošenih planinskih naprav in za dobro gospodarstvo, pa tudi z boleščjo zaradi okrnjenih planinskih področij po novih mejah, na drugi strani pa je bil veliko mlajši rod, mnogi še nepopisani listi pa z novimi idejami tveganja in iskanja nepoznanih lepote gorske prirode, vsi polni upov in nad, optimizma in neugnane sile, želja po novih doživetjih v gorah in hrepenenja po zmagah nad tujimi osvajalci domačih sten in vrhov. Potem ko je vojna pretrgala normalen miselni in organizacijski razvoj tudi v planinstvu in postavila našega človeka iz avstro-ogrskega državnega in družbenega okolja v povsem nov svet, lastno državo, je bilo težko najti po tolikšnih spremembah, po krvavih doživetjih in žrtvah dvema takima ekstremoma, mladini in starinom, sporazumno delovanje na sicer skupnih področjih.

Menimo, da so nam dogodki le še preblizu za popolno in docela objektivno vrednotenje mesta, ki gre TK Skali v razvojni dobi stoosemdesetih let slovenskega planinstva, čeprav je nesporno, da slovensko planinstvo ne bi bilo brez njenega delovanja doseglo današnjih vrhov. V naslednjem želimo biti samo kronisti, čeprav smo bili — sicer skromni — pa vendar tudi igralci. Želimo nanizati mnogo dogodkov, ugotoviti nekaj važnejših dejstev, da ne bi bil bodoči ocenjevalec v zadregi. Posebej nas zanima v tem članku delovanje Skale na Gorenjskem, najprej v Bohinju, potem pa prav posebej na Jesenicah. Ljubljanska centrala se je namreč že takoj v začetku svojega delovanja zavedala svojega poslanstva: širiti skalaško misel po vsej Sloveniji. V Lučah, Trziču, Celju, na Jesenicah, a začetek je bil v Bohinju, domačem kraju najuspešnejšega predsednika celotne Skale, skladatelja in uglednega glasbenega pedagoga prof. Janka Ravnika.

Prva spodbuda je prišla iz Ljubljane že maja leta 1922. V pismu Hinku Fabianiju pozivajo ljubljanski skalaši Bohinjce, naj ustanove klub »Skalo«, ki bi gojil »turistiko, smučarstvo in sankiški šport«. »Kaj ko bi stopili med Sokole, Orle in druga društva, med učiteljstvo, uradništvo in delavstvo...!« V Bohinju namerava ljubljanska centrala prirediti velik zimsko-športni teden. Poleti bo klubu v pomoč tov. Ravnik iz Ljubljane. Aktivno glasilo »Skale« je »Šport«, nanj naj se člani naroče. Vpisnina je 2 dinarja, letna članarina za redne člane je 12, za podporne 18 in za ustanovne člane 150 dinarjev. Jeseničani naj se včlanijo v bohinjsko podružnico.

Na to in na druga vabila so Bohinjci sklicali 17. septembra 1922 ustanovni občni zbor, ki je bil ob številni udeležbi v gostilni »Pri Becu« v Bohinjski Bistrici. Klubu je sam bistriški župan obljubil pomoč, ljubljanski delegat Ravnik pa je poudaril važnost športa in zimskega tujskega prometa posebej za Bohinjski zbor je izvolil naslednji delovni odbor: načelnik ing. Cvetko Božič, njegov na-



Tomaž Godec, član
TKS, podr. Bohinj
(Za Liscem pod Crno
prstjo)

mestnik Franc Ravhekar, gostilničar, tajnik ing. Fr. Pokorn, blagajnik Hinko Fabiani, gospodar Franc Ravnik. Člani odbora so bili: Franc Presetnik, Albin Čop z Jesenic, Hinko Jeniša in Jakob Rozman, njihovi namestniki pa Tomaž Godec, Josip Geč, Franjo Solar z Bleda in Janko Tušar z Jesenic. Računska preglednika pa sta bila: Valentin Hodnik in Janko Torkar.

Ta imena smo tudi zato zapisali, da smo omenili posebej dva znamenita človeka: smučarja-tekmovalca in partizana-borca Tomaža Godca in znamenitega planinskega slikarja Valentina Hodnika. Med prvimi jeseniškimi »skalaši« so tu Albin Čop, Janko Tušar in Janko Torkar. Imeti jih moramo za prve in najstarejše člane poznejše slavne jeseniške »Skale«.

Novoustanovljena podružnica bohinjske »Skale« je zahtevala likvidacijo zimsko-športnega odseka in prevzem pravnih pravic do sankališča »Belvedere«. Mnogo sej (morda vseh 15 v kratkem življenju bohinjske podružnice) je bilo izpolnjenih z živahnimi razpravami o ureditvi in popravljanju sankališča, o lopah in izposojanju sank, o postavitvi okrepevalnice, o inventarju, o stalnem vzdrževanju sankališča, o sankaskih prireditvah, o treningih in tekmah, o

smuških tekmah in trasiranju smeri, o skakalnici in njenem vzdrževanju, o skakalnih tekmah in o stroških za vse to, o stroških in spet o stroških...

Bohinjci so bili v prvem letu svojega delovanja zelo marljivi. Ustanovili so svoj foto odsek, predvajali kratke smuške filme, sklepali o organizaciji vojaškega smuškega tečaja, prirejali veselice, se še dovolj redno shajali in razmotrivali težave in tegobe vsakega začetka..., no, vse vkup ni zadostovalo, da se ne bi posušilo komaj posajeno drevesce.

Tujsko-prometna zveza jim je poslala pomoč 10 000 dinarjev, smuška tekma skalašev je uspela, vendar so elementarne nesreče: poškodbe sankališča po nalivih, neugodni začetki zime brez snega, slab obisk turistov in primanjkljaj v blagajni prisilili bohinjsko sicer podjetno podružnico na kolena.

Niso pravilno ocenili težav pri delu. Poleg zgoraj opisanih dejavnosti so namreč poskušali z organizacijo vsega tujskega prometa, reklame, tujskih sob, hotela, skratka poživetja mrtve zimske sezone in podobno. Preveč dobesedno so vzeli besedo »turistični« klub »Skala«. A za prave cilje »Skale« je manjkal tisti spodbudni idealizem tovarniškega delavca, ki ga bomo srečali na Jesenicah. Bohinjska podružnica je sklenila 27. januarja 1924 na svojem drugem občnem zboru likvidacijo s tem, da se inventar preda jeseniški podružnici. Tej naj se priključijo tudi člani. Med drugimi je podpisal ta zapisnik tudi slikar Valentin Hodnik, medtem ko so nekateri že prej zapustili društvo.

Skoraj dvajsetletno plodno delovanje Jeseničanov v »Skali« bi lahko razčlenili na tri časovne razdelke. Če naj jih imenujemo po najpomembnejših funkcionarjih, potem je prvo razdobje Franja Kosmača, Jaka Čopa, Jože Čopa in Jože Čebulja, drugo Mihe Čopa, Jože Čopa, Mihe Potočnika in Matevža Freliha in tretje Draga Koreninja in Jože Čopa.

Da, Čebulj in Joža Čop, Miha Čop in Joža Čop, Korenini in Joža Čop! A vedno Joža Čop!

Življenjsko delo Jože Čopa, kvalificiranega delavca jeseniške Železarne, delovnega podpredsednika in odbornika »Skale«, vodje gorske reševalne službe, prvenstvenega plezalca, smučarja in sankarja itd. je bilo posvečeno temu klubu od prvih pa do zadnjih dni pred izbruhom druge svetovne vojne.

Ne zamerite naslednji primeri: »...ne Hillary in Tenzing, temveč Lambert in Tenzing, a zopet Tenzing, močni sirdar — močnih šerp! Tenzing vedno, Tenzing povsod!« (France Avčič: K trem knjigam o Everestu, PV 1954, str. 420, 426).

Zdaj pa pojdimo v to veselo, navdušeno, mlado in zdravo tovarišijo jeseniške »Skale«. Rad bi vam jih predstavil s pravo podobo. Morda se boste za kratek čas pri prebiranju suhoparnih opisovanj društvenih dejavnosti vključili v njihov zanos, navdušenje in požrtvovalnost, v njihove spomine in načrte novih dejanj, ko so na svojih neštevilnih sestankih sejali, poročali, predlagali, hvalili in grajali svoje minulo in bodoče delovanje v domačih in tujih gorah.

Priznati jim je treba velik delež idealizma, dela zaradi ideje brez materialne nagrade, ki ga danes marsikje pogrešamo, čeprav se zavedamo njegove ogromne ustvarjalne moči.

Povedali smo že, da je ljubljanska »Skala« začela z ustanavljanjem podružnic po Sloveniji. Na Jesenicah ni takoj uspela. Sicer je bil prvi sestanek že 7. maja 1922 v hotelu »Pri Mesarju«, ki so se ga udeležili poleg ljubljanskih odbornikov Jeseničani: Albin Čop, Joža Čop, Jaka Čop in Trošt, vendar se iskra ni takoj vnela tu, temveč v Bohinju. Na Jesenicah kljub temu niso mirovali. Za bohinjske tekme so postavili svojo vrsto: Fran Šolar kot krmar, Joža Čop, Albin Čop, Gustel Čop in Viktor Žirovnik.

Ob 10 letnici razvitja
skalaškega prapora
za vrh Triglava –
predsednik Miha Čop
govori



Do ustanovitve podružnice »Skale« je prišlo šele konec leta 1923, ko je bohinjski »Skali« že zmanjkalo sape. Ustanovni občni zbor je bil 16. XII. 1923 v gostilni »Pri Kobalu«. Ideja »popolnoma nepolitičnega kluba«, v katerem »politično prepričanje ne igra nobene vloge«, katerega člani morajo biti »značajni športniki, turisti in smučarji, vsaj z delno opremo ter v teh panogah aktivni športniki«, je bila sprejeta med mladino z velikimi simpatijami. »Ker so fantje pridno prijeli za delo, zbrali okrog sebe vso tisto planinsko mladino, ki takrat še ni bila nikjer organizirana, čeprav je redno zahajala v gore, in pripravili vse potrebno za ustanovitev podružnice, je bila prostorna dvorana pri Kobalu nabito polna mladine in občni zbor je uspel v večji meri, kot so pričakovali sklicatelji. Bila je tista mladina, ki ni iskala lepote življenja v zakajenih pivnicah, ampak v naročju gora, med špiki in prepadnimi stenami. Ustanovitelji so v lepih besedah orisali pomen in namen nove planinske družčine, nakar so zborovalci izvolili naslednji prvi odbor: Janko Žirovnik, predsednik, Franjo Kosmač, podpredsednik, Justo Ilaš, tajnik, med odborniki pa Joža Čop, Jože Truhlar, Valepič, Tone Korantar, Franc Baloh in Mara Savinšek.

Tajniško poročilo živahno in nazorno opisuje v spodaj citiranem govoru prvi zalel mlade jeseniške »Skale«:

* Iz poročila na občnem zboru jeseniške »Skale« leta 1933 tajnika Jožeta Truhlarja.

»Ker je slonelo delo v novoustanovljeni podružnici v največji meri na mladini, so bili sadovi tega dela kmalu vidni. Klub je postal v najkrajšem času eden najagilnejših na Jesenicah in si je s svojim delom na mah osvojil simpatije najširših krogov Jesenic, pa tudi bližnje okolice.

Takoj po ustanovitvi je začel odbor s sistematičnim delom. Ustanovil je plezalni, smučarski in sankski odsek, organiziral je markiranje poti v Karavankah, prirejal je skupne izlete članstva itd. Že prvo leto po ustanovitvi je priredila podružnica prvi javni nastop: sanksko tekmo od Sv. Križa, na kateri je nastopilo 38 tekmovalcev. Tekma je privabila precej gledalcev, ki so z zanimanjem sledili tekmovanju. Posebno skrb pa je posvetila organizaciji smučarstva, zlasti alpskim panogam, ki je bilo takrat na Gorenjskem šele v prvih povojih. Da se je alpsko smučarstvo razvilo v naši državi od tako velike višine, je nemala zasluga jeseniške »Skale«, ki se je od vsega začetka zavedala velikega pomena tega športa — pa ne samo športa — za naše kraje. Vežbanje članov smučarskega odseka se je vršilo najprej na Markljevi planini pod Golico, kmalu pa so se fantje preselili na Črni vrh in od tam na strma pobočja Rožce. Na Rožci je stala takrat majhna, hlevu podobna pastirska bajtica. To bajtico so si člani smučarskega odseka preuredili, da jim je nudila zavetišče za prvo silo.«

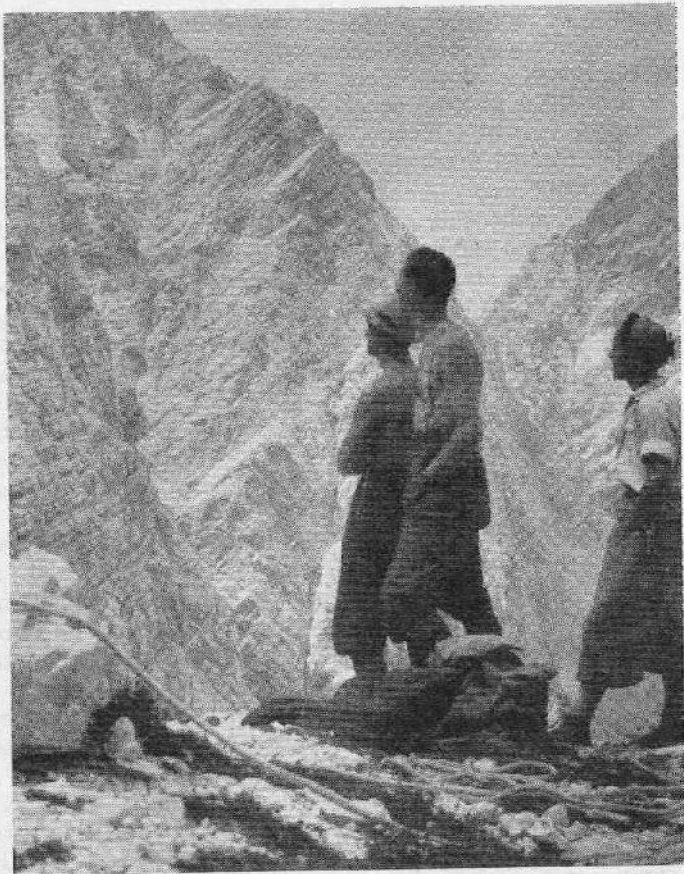
V letu 1924 je imela jeseniška podružnica že 94 rednih, 6 podpornih in 1 ustanovnega člana. Gospodarili so s skromnimi sredstvi, čistega premoženja je bilo komaj za 9700 dinarjev. Drugo leto je zasedel mesto predsednika Franjo Kosmač, njegov namestnik pa je bil Jaka Čop. To leto so vstopile v odbor nove, mlade in agilne moči: Boris Šega, blagajnik, Jože Čebulj, tajnik vse prvo razdobje, Matevž Frelih, organizator smučarstva, Albin Čop, Stana Kočar, Rudolf Ogrin in Anton Frelih, poleg prejšnjih odbornikov: Jože Čopa, Toneta Korantarja in Jožeta Truhlarja. Poročila nam povedo, da so opravili 273 tur, 4 velike izlete in 5 daljših smučarskih treningov. Markirali so 8 daljših smeri, izpopolnili inventar rešilne ekspedicije, uredili kontrolo potov, začeli s pripravami načrtov in kart, začeli s predavanji in vzgojo kadrov. Trdno so se povezali v enotno fronto.

V nedeljo 7. septembra 1924 so razvili na vrhu Triglava svoj prapor kot zunanjo vidno vez in znamenje pravega »skalaša«. »Že v soboto popoldne in v noči od sobote na nedeljo so prihajale velike skupine članstva in prijateljev »Skale« na Kredarico, kjer se je zbralo okrog 150 ljudi.« Ob igranju jeseniške godbe je bilo nato v navzočnosti raznih zastopnikov oblasti in društev slovesno razvitje prapora na samem vrhu. Kumovala je Minca Rabičeva, za praporščaka pa je bil izvoljen Albin Čop, ki je nosil prapor ob svečanostih do svoje smrti. Na vsem pohodu ni bilo nobene nezgode. Manifestacija za ohranitev slovenskih planin in za uveljavitev domačega rodu v njih je uspela na vsej črti. Takrat je namreč bila državna meja še tik za Aljaževim stolpom.

Iz poročil na občnem zboru leta 1926 je razvidno, da je društvo štelo 101 člana, da jih je 36 pristopilo, 29 pa je bilo črtanih, ker niso plačali članarine ali so zancemarjali svoje dolžnosti oziroma se niso pokoravali odredbam odbora. Ta je zahteval disciplino in zavest. Družabni večeri in planinski ples so bili dobro obiskani, tudi blagajnik je bil zadovoljen. V tem letu in pozneje štejejo Jeseničani pomembne zmage na smučarskih tekmah. V Kranjski gori na 20 km je bil prvi Peter Klofutár, drugi pa Tomaž Godec iz Bohinja. Minca Babičeva je postala jugoslovanska prvakinja v damskem smučanju.

V letih 1928 in 1929 vodi podružnico kot njen predsednik Jaka Čop st. Čebulj je še vedno tajnik, podpredsednik pa je poznejši zaslužni predsednik

Skalaši v Triglavski
steni (od desne: Matevž
Frelih, Boris Šega,
Drago Korenini)



Miha Čop. Dosedanji odborniki so ostali še vsi aktivni. Na sankoških tekmah v Bohinju so zmagali sami Čopi: Franc, Miha, Karel, Albin ter Franjo Gajšek.

Nesporazum med SPD in Skalo zaradi prispevka za rešilne ekspedicije je vzpodbudil jeseniško »Skalo« k reorganizaciji te dejavnosti. Načelnik tega odseka je bil vsa leta Joža Čop, ki pa je bil tudi član SPD in tudi njen reševalec na Jesenicah. Smučski odsek je vodil Boris Šega, pozneje pa prav uspešno Matevž Frelih. V plezalski odsek je bil izvoljen Drago Korenini, ki je ostal zvest »Skali« do njenega zadnjega diha.

Tako se nam kažejo podobe tistih, ki so v drugem in tretjem razdelku jeseniške »Skale« uspešno vodili njeno delovanje.

Smučišča na Rožci so postajala vedno bolj priljubljena. Zato je sklenil vzeti odbor bajto od gospodarskega odseka upravičenih posestnikov v najem in jo temeljito preurediti.

Tako smo se približali drugemu obdobju, v katerem je vodil jeseniško »Skalo« po poklicu carinik, dobrovoljec iz balkanskih vojn, vnet planinec in organizator Miha Čop, doma iz bližnje Dobreve. Miha je bil v pogledu sprejemanja članstva bolj širokogruden, ljubljanska centrala pa je uvajala strožja merila in ponovno opozarjala na kontrolo aktivnosti članstva s kontrolnimi turnimi polami. Miha je odgovoril Ljubljani takole: »Pri sprejemanju novih

članov se ravnamo po pravilih, ki pa določajo samo minimalno število članstva. Nevrednih ne sprejemamo. Nikjer ni prepovedano širiti skalaške ideje in stremjenja med narodom, ker bi v nasprotnem primeru ime »Skale« padlo v preteklost že pred potekom dobe ene generacije«. Tako je opravičil članstvo mnogih uglednih članov, n. pr. Otona Župančiča in njegove soproge itd., ki verjetno nista predlagala kontrolnih turnih pol o plezalnih podvigih...

Morda smo premalo podčrtali pomoč, ki jo je ljubljanska centrala dajala jeseniški podružnici pri njenem rojstvu in še celo desetletje njenega delovanja. Naj omenimo samo predsednika Janka Ravnika, ki je mnogokrat obiskal Jesenice ne samo ob občnih zborih, temveč je sam ali pa po odborovih odposlancih na primer po tajniku Pardubskem, odborniku Predaliču in drugih skrbel, da se je delovanje centrale vsklajalo z njenimi podružnicami. Po drugi strani pa so Jeseničani s sodelovanjem pri medklubskih prireditvah, pri prvem filmu »V kraljestvu Zlatoroga«, z zbiranjem denarnih sredstev za film, s prodajo knjig, ki jih je založila »Skala« (na primer Naš alpinizem), in v mnogih drugih smereh in dejavnostih živeli v največji slogi s svojo centralo.

S tem pa ne bi hoteli reči, da ni nikoli zaškripalo v stroju. Že z SPD se je bilo treba sporazumeti zaradi markiranja potov. Nekatera pota so bila označena s SPD druga s TKS. Dolgo časa se je reševalo vprašanje stroškov za reševalne ekspedicije. Jeseničani so priporočali, da naj vse stroške nosi reševalni sklad, ne pa ponesrečenec. Samo od imovitejših ponesrečencev oziroma njihovih svojcev naj se sprejemajo prostovoljni darovi. O mnogo težjem primeru nesoglasja med centralo in podružnico pa bomo spregovorili malo pozneje.

Leta 1930. je bil izvoljen za predsednika jeseniške podružnice Miha Čop. Njegov namestnik je bil Joža Čop. Tajnik je bil še vedno Čebulj. Šrems, Freljih, Torkar in Pavlinova so bili med drugimi v odboru. Tak sestav je bil tudi v letu 1931, ko je izbruhnil spor zaradi predvajanja filma »V kraljestvu Zlatoroga«. Ali naj se predvaja kljub tehničnim težavam, kje (Krekov dom, Sokolski dom), kdaj, pod kakšnimi pogoji. Tudi za Jesenice je pomenilo predvajanje filma ne samo ogromen moralni in propagandni učinek, temveč tudi važen denarni dohodek. Tu so bili Jeseničani zaradi svojega sodelovanja pri filmu zelo občutljivi. Ko je bil končno film predvajan v Krekovem domu in ga je posetilo 3500 ljudi, podružnici pa je dal pri kosmatem izkupičku 22 000 dinarjev kar 7000 dinarjev čistega dohodka, je nastal v jeseniški podružnici nepomirljiv spor med predsednikom Mihom Čopom in tajnikom Jožo Čebuljem. Čeprav so Čebulja počastili s častnim članstvom za njegove izredne zasluge, saj je deset let opravljal vestno in marljivo brez vsake nagrade tajniške posle, pa so se člani v tem sporu opredelili za stališče Mihe Čopa. Popustil je Miha in leta 1932 odklonil izvolitev za predsednika podružnice. Na obeh straneh je bilo precej gorenjske trme! Za predsednika je bil izvoljen mag. ph. Ferdo Hudina, sicer so ostali še vsi odborniki, na novo je vstopil v odbor Drago Korenini. Podružnica je imela 149 članov, od teh 33 podpornih in 10 ustanovnih. V slalomu pod Jalovcem so si njeni člani pridobili drugo, četrto in šesto mesto.

Matevž Freljih je predlagal, naj se ustanovi podporni poškodbeni sklad »Tovarišija« klubskega internega pomena. V naslednjem letu 1933 je predsednikoval podružnici mag. ph. Ivo Koželj, v odbor pa je prišlo nekaj novih članov, med njimi živahni dr. Ivan Štempihar, ki se je posebej zanimal za pravno stran društvenih pravilnikov. Odbor je moral misliti na ponovno povečanje koč na Rožci, ker se je večal obisk te koč od leta do leta. S pomočjo članstva, ki je s prostovoljnim delom v izdatni meri podprlo gradbena dela, se je odboru

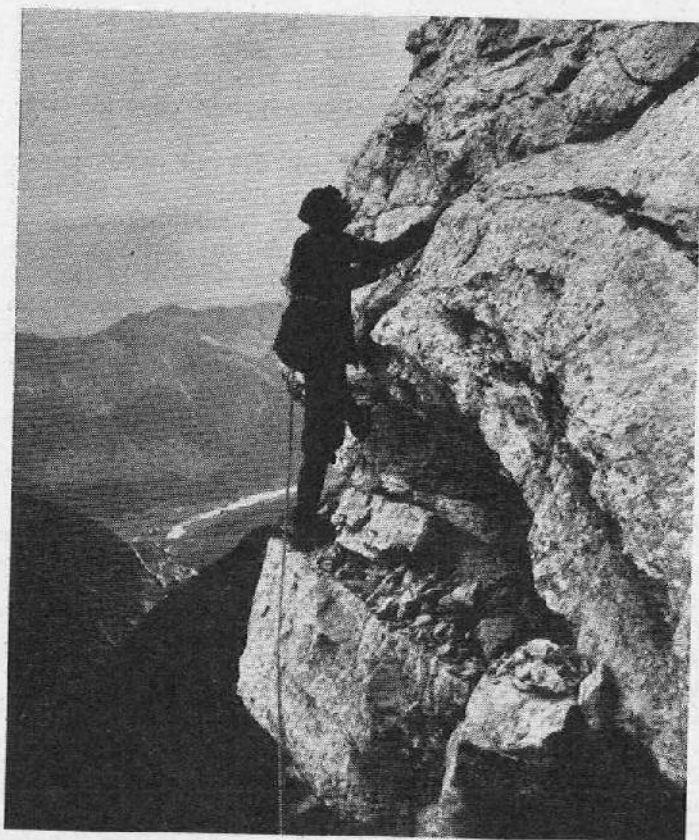
z velikim trdom posrečilo postaviti tako kočo, da je naslednje leto že lahko sprejela 2311 turistov. V tem letu se je začela akcija za postavitev spomenika ponesrečnemu skalašu in izvrstnemu plezalcu Sandiju Wissjaku, ki pa se je razširila v akcijo za postavitev spomenika na Škrlatici v spomin vsem ponesrečenim v naših gorah.

Leta 1934 je štela podružnica že 250 članov, med temi 220 rednih. Blagajnik je imel 50 428 dinarjev kosmatih dohodkov, Mednarodne fotoamaterske razstave so se uspešno udeležili tudi jeseniški slikopisci-amaterji. Medklubske in vse-slovenske smuške tekme na Zelenici, v Triglavskem smuku in v Zakopanih so dale nove prvake v smuku in slalomu: jeseniške »skalaše« Pračka in Heima. Dobro so se postavili tudi Žnidar, Novak, Jakopič in drugi, ekipa, s katero je moral računati vsak klub v državi. Sedaj je bil ponovno izvoljen z veliko večino glasov za predsednika podružnice Miha Čop, ki je ostal na čelu do svoje prezgodnje smrti marca 1938. leta. V odboru ni bilo več zaslužnega Čebulja. Tajnik je bil Bogo Homovcc, gospodar Šega, kočo je imel na skrbi Vovk, odborniki pa so bili: Alička Delgos za matična dela, Frelj za smučarstvo, Korenini za plezalstvo, Joža Čop pa kot podpredsednik podružnice večni načelnik gorske reševalne službe. O razvoju plezalstva v »Skali« je poročal dr. Miha Potočnik, ki je v tistih časih s svojimi članki v PV o plezah »zlate naveze« vzbujal vseobčo pozornost, postavil našo alpinistiko in alpinizem sploh na pravo mesto in z gorenjsko šegavostjo v šaljivem tonu pa vedno s srčno toplino opisoval strem-ljenja in podvige goram predanega človeka ter tako približal širšim plastem ljudstva moderno misel alpinizma. Tudi naslednje vrstice so njegove besede:

»V plezalstvu je dosegla naša podružnica prav lepe in številne uspehe tako v domačih kakor tudi v tujih gorah. Kar je bil za ljubljansko »Skalo« dr. Jug, to je bil za jeseniško Čopov Joža, ki je skupno z dr. Jugom že 1922 preplezal Triglavsko steno. Začetek njegovega delovanja pa seže v leto 1921, ko je v družbi z dr. Stanetom Tomiškom in Janezom Kvedrom ter tovariši preplezal severozahodno steno Prisojnika. Dr. Jug je bil idejni utemeljitelj naših plezalnih prizadevanj in je s svojimi spisi in opisi razgibal v letih 1922 in 1923 vso našo gorsko mladino, da si je tudi sama zaželela plezalnih doživetij in podvigov. Prav ta mladina pa je našla v Čopovem Joži neprekosljivega praktika in učitelja, ki je sčasoma s svojim vzgledom, navdušeno besedo in tudi praktično pomočjo vzgojil lepo število plezalcev, saj so skoraj vsi jeseniški in okoliški plezalci, preden so se osamosvojili in začeli delovati v lastnih plezalnih tovarišijah, šli skozi Joževo šolo. Od leta 1924 pa tja v štirideseto leto je bil Joža Čop osrednja plezalna in reševalna osebnost, ne le na Gorenjskem temveč v Sloveniji Jugoslaviji sploh.

Jeseniške plezalne skupine iz podružnice »Skale«, iz katere so okrog leta 1928 in pozneje izšli prav dobri in sposobni plezalci, ki so si znali preko začetnih težav in poskusov priboriti ime in položaj kot samostojni vodilni alpinisti, se udejstvujejo ves čas in vidno v vseh naših stenah in prepadih, na samostojnih plezalnih in zimskoalpinističnih tečajih, v vojski in drugod. S ponosom se lahko pohvalimo, da so prav naši plezalci naše slovenske gore — predvsem Julijske — šele osvojili in jih prepojili s svojim znojem, pa tudi s krvjo tako, da so res naše in samo naše, z idealizmom in skromnim, v javnosti malo vidnim delom, ki stremi za tem, da bi šli še preko mej sedanjega ozkega polja.*

* Podrobneje o plezalnih in drugih uspehih ter delovanju posameznih jeseniških skalašev glej knjigo: Evgen Lovšin, »Gorski vodniki v Julijskih Alpah«, str. 270—290.



*V severni steni
Mojstrovke, v globini
Mala Pišenca
(Danilo Martelanc)*

Foto:
Dr. Stanko Tomiňšek

Mi, plezalci jeseniške »Skale«, smo bili tudi letos pridni. Potrgali smo spet nešteto plezalnih ročic z naših robov, doživeli tisoče tihih in svetlih trenutkov. Lepo število plezalnih družbic že šteje naša »Skala«, ki vsako nedeljo uživajo čarobnost naših sten in grebenov. Triglavska stena ni skoraj nikdar brez gostov, Jalovec nas pozna, pozna nas Mojstrovka, Špik, Frdamane police, Široka peč, Kukova Špica, Škrlatica, Križ in Rokav in drugih vrhov desetine. Alpinistika ni več blazno tveganje, »Skala« ni več klub samomorilcev...»

Jeseniški plezalci pa tudi iz drugih krajev so kmalu čutili potrebo po zgraditvi planinskih zavetišč tam, kjer ni bilo v bližini planinske koč. To so sicer zelo zapuščeni a izredno lepi predeli. Eno tako zavetišče so postavili v Veliki Dnini ob vzhodju Velike Ponce, drugega pa na Jezeru na Gruntu v območju Rokavov in Dovškega Križa. Tretji je še v načrtu, a postavljen naj bi bil v Martuljku.

Redni sestanki jeseniške »Skale« so bili najprej v gostilni pri Kobalu, pozneje v gostilni Mesar, nato v hotelu Triglav in končno v hotelu Pošta. Med drugim so rodili tudi veliko fotografsko razstavo. Bila je viden uspeh dela in žela je splošno priznanje. Razstavo, na kateri so bili razstavljeni večinoma planinski motivi, je obiskalo nad 1000 ljudi. Med jeseniškimi skalaši so se posebno odlikovali fotoamaterji Slavko Smolej, Franc Torkar, Matevž Mikelj in pozneje Jaka Čop mlajši.

Tako je jeseniška podružnica »Skale« upravičeno dobila za svoj ogromen opus od ljubljanskih tovarišev »skalašev« naslednjo pohvalo: »Centralni klub »Skala« je ponosen na dejanja in lepe rezultate jeseniške podružnice.«

Z nezmanjšanim poletom delujejo Jeseničani pod vodstvom Mihe Čopa in njegovih sodelavcev tudi v letu 1935 in 1936. Tajništvo je sedaj tudi formalno v rokah Draga Koreninija. Dohodkov je bilo v letu 1935 90 032, vpisanih gostov na Rožci 2602, članstva 274, od teh 254 rednih Ciril Praček si je ponovno priboril medklubsko prvenstvo na Rožci. Na tekmah za vseslovensko prvenstvo pa sta si delila prvo mesto s Heimom. Na Črnem vrhu je bil prvak Schwab — same trofeje za jeseniško podružnico. Člani so opravili 118 plezalnih tur, med temi nekaj težkih, prvenstvenih. Miha Potočnik je predlagal postavitve zavetišča na Križkih podih.

Leto 1937 je zadnje leto predsednikovanja Mihe Čopa. Da ne bi prenehala nenehna vzpodbuda mladini in da ne bi vzel poguma svojim zvestim sodelavcem Joži Čopu, Mihi Potočniku, Matevžu Frelihu, Dragu Koreniniju, Homovcu, Marnu, Truhlarju, Berlotu in drugim, je kljub bolezni vztrajal na svojem mestu, dokler ni onemogel.

Na občnem zboru 10. III. 1938 pa je moral dr. Miha Potočnik poročati takole: »Jutri bo teden dni, kar smo pokopali našega predsednika Miho Čopa. Njegovo poročilo je šlo z njim, mesto njega mi dovolite dve tri besede. V preteklem letu ni bilo posebnih velikih dohodkov. Odbor se je trudil, da bi obdržal že v prejšnjih letih doseženo stanje, kar se mu je v glavnih potezah posrečilo. Seveda se je na vsch koncih in krajih čutila velika vrzel, ko zlasti zadnjega pol leta nismo več imeli Mihovih sposobnosti in dela v odboru. Odbor je zaradi tega sklepal le o nujnih in tekočih zadevah, sicer pa bolj životaril. Članstvo se deloma udeležuje življenja v klubu, vendar bi bilo želeti, da bi bili vsi bolj aktivni in inicijativni, da bi dajali pobude odboru...« Ko je Miha omenil še delovanje odsekov, posebej smučarskega, plezalnega in gospodarskega in se поблиže posvetil vprašanju bivakov, je zaključil svoja izvajanja, da je razmerje s centralo v Ljubljani odlično, da odbor sodeluje in bo moral tudi v bodoče sodelovati na reorganizaciji »Skale«, ki ji bodo podlaga nova pravila.

Dohodkov je bilo sicer malo, a zato je tu dober in discipliniran naraščaj, predvsem smučarji, pa tudi plezalci. Posebej tem je treba posvetiti posebno pozornost, težji plezalni podvigi naj se pri mladini ne forsirajo prezgodaj...

Tako smo pri tretjem razdelku jeseniške »Skale«, zadnja tri leta pred drugo svetovno vojno!

Vir, iz katerega smo črpali poglavitno gradivo za ta članek, je skromen fascikel ali sveženj listin z napisom na ovoju: Bohinjska in jeseniška podružnica, Alpinski klub »Skala«, Ljubljana. Ta zavoj listin je pravzaprav

Iz dnevnika Matevža Freliha

velik invalid, še dobro, da je prestal drugo svetovno vojno, ko je bilo treba skrivati našo dokumentacijo pred okupatorjem, in da je preživel 15 let svobode, ko je bilo dovolj dela na obnovi, še važnejšega kakor paziti na preteklost. V omenjenem zavoju je samo nekaj desetlin pisem in kopij in nekoliko zapisnikov o občnih zborih, polno vrzeli, čeprav je nekdanj tu korespondenca. Za čas od leta 1938 do začetka vojne 1941 pa tudi tega ni. Ko sem poizvedoval po teh letih, sem naletel samo na prijazen smehljaj, češ kdo bi se še spomnil na take podrobnosti, saj so med temi spomini na neštete vojne in povojne dogodke izpodrinili vse, kar se ni od prej prav globoko vsidralo v človekovo notranjost. A to so posebej plezalne ture, skupni izleti, smuška tekmovanja. Z vrha Golice je že Hitlerjev vojak pazljivo motril terene tam proti Petelinu, pa planjo Pod Klekom in na Rožco...

Predsednik jeseniške »Skale« je bil po smrti Mihe Čopa Drago Korenini, podpredsednik pa Joža Čop. »Stara garda« z Matevžem Frelhom, Andrejem Moretom, Cirilom Pračkom, Mihom Potočnikom in drugimi znanimi tovariši iz prejšnjih delovnih let je vztrajala na svojih mestih, dokler se ni drug za drugim izgubil v hosto k partizanom ali pa v kako koncentracijsko taborišče.

Svetla podoba Mihe Čopa je mnoge hrabrila: »Hej trubaču z bojne Drine...«

In pesnikov poziv: »...plani čez Savo, plavaj čez Dravo — zob za zob in glavo za glavo!« je vzburlil jeseniškega gornika.

Spomini na Skalo

NEVINA PREVEC

Veliko bi lahko napisala, če bi hotela opisati vse svoje planinske spomine, vse svoje ture, nisem pa do danes nikoli nič poskusila. Zdi se mi, da ne bi mogla opisati sreče, ki jo lahko samo doživiš, ko tovarišu stisneš roko po prestanih nevarnostih srečno uspele plezarije, ne bi mogla opisati, kako ti je pri srcu, ko ti sredi gladke, puste stene prikima nasproti nežni zvonček, ki črpa življenje iz razpoke.

Dobro se še spominjam svojega prvega planinskega vzpona, ko sem še kot otrok bila z očetom prvič na Učki, najvišjem vrhu Istre. Nepozaben je bil pogled na morje in kvarnerske otoke, ožarjene ob vzhajočem soncu. Od takrat sem bila vedno vsakemu hvaležna, ki me je hotel vzeti s seboj v planine. Deklice smo namreč smele od doma le v spremstvu odraslih. Kako mi je pozneje v gimnaziji bilo večkrat hudo, ko so mi sošolci pripovedovali o svojih turah, meni pa ni bilo mogoče, da bi se jim pridružila! Prvič sem dobila dovoljenje staršev, da grem s sošolci v hribe, ko je prišlo pismeno vabilo Skale, naj se udeležim odkritja plošče našega sošolca Anteja Lenarčiča, ki se je smrtno poncsrečil v Kotu.

Skalaši so odšli k odkritju plošče v Kot. Meni je pa Slavko Prevec predlagal, da bi šli s Skokom in Hudnikom v Vrata, preplezali slovensko smer Triglavske stene in se mimo Staničeve kočice spustili v Kot k odkritju plošče. Zvečer smo v Vratih srečali Vladimirja Topolovca, ki je bil z De Reggijem namenjen v nemško smer stene. Pri plezanju nam vreme ni bilo naklonjeno. Ko smo se bližali izstopu, je začelo rositi. Skrbelo nas je za tovariše v nemški smeri, ko jih bo vreme oviralo pri plezanju v najtežjem delu stene, kar zaslišimo, kako

so sprožili cel plaz kamenja. To nepredvidnost smo prav različno komentirali, nihče pa ni niti pomislil, da utegne to pomeniti kaj hudega. Ko smo po izstopu prečkali Triglavski ledenik, nas je Slavko opozoril, da so v snegu samo ene stopinje. Dogovorjeni smo bili, da se snidemo v Staničevi koči — čakal nas je v mračnem kotu sam De Reggi. Zla slutnja je postala žalostno dejstvo — Topolovca ni bilo več med nami. Strašna izguba prijatelja je zasenčila veselje nad uspelo plezarijo. Odtavali smo nazaj v Vrata.

Ni bila sončna moja prva plezalna tura, vendar me je za vedno priklenila na gore. Ne bi hotela na tem mestu naštevati, koliko lepih ste smo v tistih študentovskih letih preplezali. Bili smo nerazdružljivi Slavko, Stane in jaz. Vedno znova smo kovali načrte za nove stene in jih kar sproti uresničevali.

Pozimi se jima še nisem mogla pridružiti za smuške ture, ker sem se šele začela učiti smučanja. Tako smo se leta 1925 napotili na Veliko planino s smučmi z Vero Krapeževo in mojo sestro Nado. Spominjam se, da smo že po Ljubljani vzbujale veliko pozornost, ko smo s smučmi šle na kolodvor, v Kamniku pa do Stranj so se pa vsi otroci ustavljali in vpili za nami: »Babe v hlačah!« Kar oddahnile smo se, ko smo zavile proti Planini in še sanjalo se nam ni, da bomo v koči na Veliki planini kamen spotike. Zbranim možakarjem nikakor ni bilo prav, da dekleta sama hodijo in so nam naštevali vse mogoče strahote, ki bi se nam utegnile zgoditi.

Vse te nerodnosti so kaj kmalu izginile, ker je bilo smučarjev vsak dan več. Težilo nas je pa nekaj drugega. Razen Velike Planine niso bile v zimi odprte planinske kočice, ključev pa nam niso zaupali. Dobili so jih le odborniki društva ali kake premožnejše družbe, nam študentom so pa bili nedosegljivi in ni pomagala nobena prošnja. Pozneje je planinsko društvo improviziralo tako imenovane zimske sobe v planinskih postojankah. Ko smo izvedeli, da je taka soba tudi na Kokrskem sedlu, smo se dogovorili za turo na Grintovec. Sneg je bil trd in smo se z derezami prav hitro vzpenjali. Proti vrhu sedla je zavel hladen veter, pa smo pohiteli, da bi bili čimprej v zavetju zimske sobe. Toda kakšno razočaranje, ko smo zagledali umazan hlev, ki je sicer imel v kotu gašperček, ampak brez polenčka! O spanju seveda ni bilo govora, mraz pa je bil tak, da se nikakor nismo mogli ogreti. Na vse zgodaj zjutraj smo zbrali še vso preostalo energijo za odločitev, da se bomo skušali ogreti s hojo navzgor proti Grintovcu. Čeprav nas je spremljala megla, veter in mraz, smo bili bogato poplačani s soncem na vrhu.

Ko je Stane postal odbornik planinskega društva, ni bilo več težav s ključi in smo lahko brez tveganja, da bi pred zaprtimi vrati planinske kočice zmrznili, napravili marsikatero lepo turo. Prav posebno nas je vsako leto mikal vzpon na vrh Triglava. V grenkem spominu pa nam je ostala doba, ko smo kot študenti imeli več časa, bila nam je pa onemogočena marsikatera tura, ker nam naši niso zaupali ključev od postojank, medtem ko so jih naši študenti na Tirolskem kot tuje lahko dobili za majhno odškodnino.

Zdi se mi, da se prav zaradi tega danes veselimo vrhunskih planinskih uspehov, ki jih dosega naša mladina, ki so ji take težave popolnoma tuje in z velikim razumevanjem ter veseljem skušamo podpreti vsako njihovo stremljenje po vrhunskih dosežkih.

Nam so pa kljub vsemu ostali najlepši spomini na čase, ki smo jih preživeli v naših gorah, ostal nam je spomin na najlepše dni, ki smo jih preživeli s tovariši, ki jim nisi zaupal življenja le v trenutku, ko te je z njim vezala varovalna vrv, ampak si se nanje navezal za vse življenje in ti še danes veliko pomenijo kot resnični prijatelji.

Dr. Slavko Prevec

NEVINA PREVEC

Dr. Slavko Prevec, zdravnik za očesne bolezni v ljubljanski bolnici, se je rodil v Stari Loki 1906 in je padel kot partizanski zdravnik septembra 1944 pri Sv. Vidu nad Cerknico.

Vedno je imel rad planine. V mlajših letih se je rad spoprijemal z nevarnostmi v gorah, pozneje pa se je v gorah skušal odpočiti, da je lahko vzdržal v svojem zahtevnem poklicu. Od samega sebe je namreč vedno zahteval izredne dosežke. Že kot študent je zbral okoli sebe skupino študentov, ki so radi zahajali v planine. Imeli so več veselja kot finančnih možnosti, kljub temu so začeli zahajati v hribe tudi pozimi. Takrat to ni bilo še v navadi, saj tudi smučanja še nismo poznali. Dobro se še spominjam, s kakšnim zanimanjem smo ga sošolci poslušali, ko nam je v gimnaziji predaval o nekem zimskem vzponu. Bilo je to leta 1923. Pripovedoval je, kako so hodili s krplji in derezami in doživeli celo vrsto težav zaradi pomanjkljive opreme posameznikov. Profesor je začel razlagati, kakšna naj bi bila oprema, iz kakšnega usnja bi morali biti čevlji, da bi bili nepremočljivi itd. Slavko ni temu ugovarjal, le smejal se je — saj so vsi skupaj zbrali denar za kruh in slanino, opremo so pa znesli skupaj iz rekvizitov, ki so jih njihovi očetje in znanci prinesli domov po prvi svetovni vojni ob razpadu avstrijske vojske. Čudim se, da je njihovo navdušenje za planine zadostovalo, da so zmogli kar precej zahtevne zimske ture s tako pomanjkljivo opremo, pa še brez večjih nezdod.

Prva večja nesreča jih je doletela, ko so leta 1924 nameravali koncc zime na Triglav. V jasnem vremenu so prav počasi prodirali s krplji skozi Kot. Močan veter je prinesel z veliko silo nekje z Vrbanove špice kamenček, ki je smrtno ranil v čelo našega sošolca Anteja Lenarčiča.

Ta nesreča ni odvrnila Slavka od planin, čeprav ga je zelo hudo prizadela, ker mu je bil Ante dober prijatelj, pa še sam ga je pridobil za turo. V tem letu se je začel družiti s skalaši. Postala sta dobra prijatelja s Klementom Jugom, ki ga je zelo navdušil za plezanje, toda predcn sta začela skupaj plezati, se je Jug smrtno ponesrečil.

Prva njegova večja plezalna tura je bila Triglavska stena — slovenska smer. Preplezal jo je z Vladimirjem Topolovcem, ki se je še isto leto smrtno ponesrečil v nemški smeri.

Zdi se mi, da so te izgube, ki jih je pretrpel v rani mladosti, vtisnile pečat njegovemu planinskemu udejstvovanju. Vedno je bil poln načrtov za vsak prosti trenutek, ko bo lahko šel v planine, vendar se je za vsako turo pripravil in napravil točen načrt. Pri plezanju je bil zelo previden, nikoli ni klonil v malodušje, z voljo je premagoval utrujenost in nikoli ni bil zaradi utrujenosti nepreviden. Varovanje tovariša mu je bila prva dolžnost, nikoli ni izpostavljaval plezalnega tovariša nevarnosti in je v največjih zagatah vedno našel dober izhod. Zaradi svoje neverjetno dobre fizične kondicije je z dobro voljo vedno znal v odločujočih trenutkih dvigniti moralo utrujenim in malodušnim tovarišem. Veliko se je družil s skalaši, največ pa je plezal s Stanetom Hudnikom. Naša stara angleška planinska prijateljica Fanny Copeland je pred leti objavila planinsko črtico, kjer ju imenuje Castor in Polux.

Preobširno bi bilo, da bi naštevala vse njegove plezalne vzpone in tudi tiste, ki smo jih preplezali skupaj Slavko, Stane in jaz. Gotovo bi bil spisek nepopoln, ker nimam nobenih zapiskov.

Seveda je bil Slavko tudi navdušen smučar. Prvič sem videla smučī, ko je prišel na popoldanski pouk v šolo po prvih smuških poskusih na Rožniku. Vso lepoto turnega smučanja pa je odkril skalašem prof. Janko Ravnik, ko je leta 1926 vodil večjo skupino na Sedmera jezera in jim razkazal vse skrivne kotičke zimskih lepot in lepih terenov Ovčarije, Dednega polja pa tja do planine Vogar. Slavko je takrat prvič doumel prednosti smučanja napram prešnji utrudljivi, počasni hoji s krplji pri turah v snegu.

Ker ni bilo fakultete v Ljubljani, je leta 1927 nadaljeval študij medicine v Innsbrucku. Tam je študiralo več Slovencev, med njimi so bili Slavkovi dobri planinski tovariši Bogdan Brecej in Lado Milavec. Veliko so tam smučali in padel je tudi marsikateri zasneženi vrh. K nam so prinesli bogate izkušnje in so nam bili učitelji pri turnem smučanju, posebno pa še v zimski alpinistiki. Ko so bili doma, so jim bili najljubši smuški tereni Velo polje, Hribarice in Sedmera jezera in skoraj vsako leto je bil v načrtu zimski vzpon na Triglav.

Razen v domačih hribih in na Tirolskem je Slavko plezal tudi v Dolomitih in v Visokih Turah. Zelo rad bi bil šel še več v tuje hribe in je vedno upal, da bo lahko po vojni toliko zaslužil, da si bo to lahko privoščil. Toda usoda mu tega ni namenila.

Kdor ga je dobro poznal, je vedel, da ima Slavko dva obraza — miren, strog, zadržan v Ljubljani — prisrčen, razigran v planinah. Vsi, ki smo ga imeli radi, pogrešamo njegov veseli, brezskrbni smeh, ko smo se po srečno uspeli naporni turi zbrali nekje za pečjo v planinski koči ali v prijazni Stanetovi bajti na Pšincu.

O kartografiji

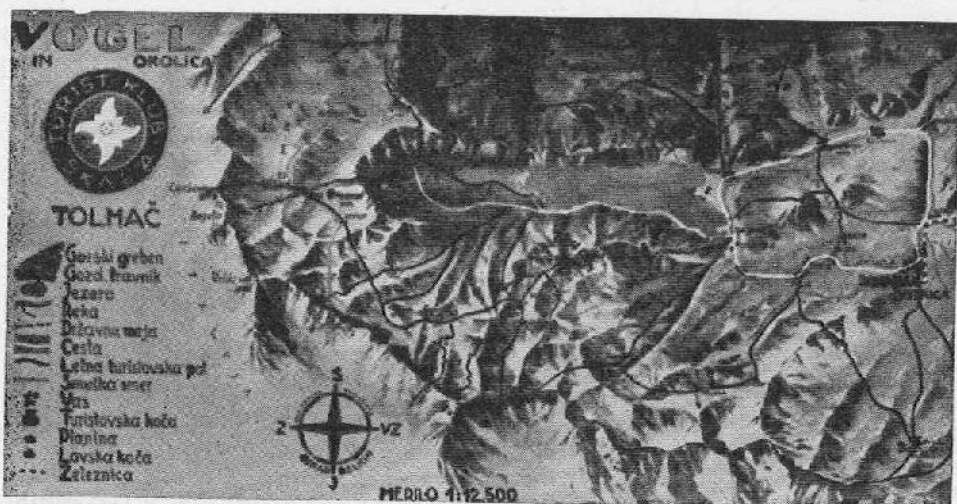
OSKAR DELKIN

Kot kartograf in markacist hočem v kratkem orisati delo TK Skale na področju kartografije in markiranja potov v naših gorah. Začelo se je tako, da smo šli na šolski izlet na Trstelj pri Dornbergu, tam sem ugledal prvo markacijo SPD, toda to je bilo že pred prvo vojno, na izlet nas je vodil ranjki prof. Seidel. In pri tej prvi markaciji nam je potem pripovedoval o delu SPD in važnosti markacij.

Takoj po prvi vojni je bila prva tura v Savinjske alpe, ki smo jih med vojno gledali le od daleč. Na Ojstrici sem srečal prva skalaša, bila sta France Rus in Tomc. Ko smo opazovali gore okrog nas, mi je Rus pokazal skico glavnega grebena, jaz sem jo takoj prerisal in ravno ta skica je dala povod za izdelavo moje karte Savinjskih alp.

Ko sem čez deset let, še med študijem, stanoval pri našem pokojnem Knafelcu, sem mu tisto skico pokazal. Takoj je rekel, da bo pri odboru predlagal, da se meni poveri izdelava karte Savinjskih alp. In tako je nastala karta, ki je dolga leta, celih 20 let, služila našim planincem.

Kasneje, posebno po povratku iz švicarske prakse, sem se začel baviti z boljšimi načini prikazovanja terena. Toda izdelava take karte zahteva obilo terenskega dela in stroški za tisk so tudi izdatni.



V barvni plastiki sem izdelal karto Vogla v Bohinju in še celo vrsto kart in pogledov iz ptičje perspektive.

Ne smemo pozabiti lepih kart (plezalne smeri), ki jih je izdelal inž. Drofenik za knjigo TK Skale »Naš alpinizem« in dr. Tumovo toponomastično karto Triglava, ki jo je izdal in založil tudi TK Skala.

Glede markacijskega dela TK Skale se spominjam akcije za opremo vseh naših gorskih potov z novo Knafelčevo markacijo, bela pika v rdečem krogu. Bilo je pomladi leta 1922 pred sokolskim zletom v Ljubljani, takrat smo skalaši pod Knafelčevim vodstvom prevzeli nalogo markiranja potov z novimi znaki. V dobrih dveh mesecih so bile vse glavne smeri opremljene z novo markacijo in tablicami.

Ob sokolskem zletu je bil pri Zvezi za tujski promet osnovan odsek za vodstvo Sokolov po zletu v naše gore. V tem odseku smo bili zopet izbrani sami skalaši za vodnike. Tako sem jaz vodil češke Sokole na Triglav in čez Jezera v Bohinj.

V letu 1923 je TK Skala sodeloval pri športni razstavi na Ljubljanskem velesejmu in to z razstavljenimi planinsko opremo in lepimi fotografskimi posnetki naših gora.

Leta 1933 je bila na velesejmu alpinska razstava, kjer je TK Skala zastopan s statističnim gradivom, s katerim je podal kratek pregled svojega 10-letnega dela, ter fotografije svojih ustanoviteljev in žrtev ljubezni do gora — dr. Juga, Topolovca in Brandta. Prekrasni sta bili diorami Martuljka in Triglavske stene, delo ing. Drofenika.

Tudi na kartografski razstavi leta 1934, ki sem jo priredil na velesejmu, je bil TK Skala častno zastopan. Končno naj omenim še vrsto svojih predavanj o čitanju kart in orientaciji v gorskem terenu, ki sem jih priredil pod odkriljem TK Skala in za katera je vladalo med člani vedno veliko zanimanje.

Tako je TK Skala veliko doprinesla tudi na tem polju.

Moj pogled na TK Skalo

JANKO SKERLEP

Na povabilo mojega dobrega znanca iz vojne Janka Ravnika sem v začetku leta 1922 vstopil v Skalo.

Dokler je bil Ravnik predsednik, je vladala v klubu prava sloga in disciplina, naredilo se je mnogo, pravzaprav vse. Po odstopu Ravnika v letu 1933 se je z nekaterimi novimi člani vnesel nov duh gledanja na turistiko in zimski šport, kar je povzročilo nekaj zmede in je tovarštvo oslabilo. Sledili so trije predsedniki v dobi 1933 do 1939 (dr. M. Kajzelj, Franjo Vilhar in dr. ing. Matija Žumer), vendar starega navdušenja ni bilo mogoče pričarati nazaj. Nekaj prahu je vzdignil tudi Dom na Voglu, ker se marsikateri skalaši niso povsem strinjali z gospodarsko panogo.

Ker pa so skalaši glavno svoje delo, da so vcepili članstvu SPD svoje nazore o turistiki in zimskem športu, opravili s popolnim uspehom ter sami doprinesli sijajne zglede v obeh panogah, je Skala v glavnem dovršila svoje delo in to zelo pozitivno.

SKALA IN SPD

Namen kluba je bil gojiti in širiti turistiko v vseh panogah, s prirejanjem tur, skupnih izletov, predavanj ipd., s propagiranjem alpinske fotografije, turistijske in smučarske literature s članki in slikami itd.

Držali smo skupaj ko klopi, kmalu je postalo ime skalaš pojem v naših planinah. Skromni, kakor so bili skalaši, so vendar kmalu pokazali s svojim udejstvovanjem, da mislijo svojo nalogo izvrševati resno.

Žal je takrat SPD Skalo štelo za neko konkurenco, ker se starejši konservativni člani niso znali ali hoteli uživati v smisel in namen novega kluba.

SPD na svojem občnem zboru leta 1922 sploh ne omenja ustanovitve Skale, decembra istega leta omenja SPD le sodelovanje Skale pri markacijah. Šele leta 1924 pozdravlja dr. Tomišek navzoče zastopnike Skale. Na izrednem občnem zboru istega leta je bil predsednik Skale izvoljen v odbor SPD.

Do leta 1929 SPD ne omenja nikjer dela skalašev, to leto pa je nastopil skalaš dr. Tuma in zahteval razčiščenje razmerja do Skale. Na tem občnem zboru je bilo več skalašev kot pa ostalih članov. Zahtevali so prijateljsko razmerje, več razumevanja in podpore za Skalo, ker je ta prevzela zgolj kulturno turistično delo. Zahtevali so tudi remeduro v delu SPD z ustanovitvijo raznih odsekov. Na skupščini istega leta se je zahtevam Skale deloma ugodilo, zaradi Planinskega Vestnika, ki naj se pomladi, pa niso hoteli nič slišati.

Dr. Tomišek je hotel leta 1930 odstopiti, češ da so mu novi odbor postavili skalaši in da z odseki ni mogoče delati. Res je skupščina istega leta odseke razpustila.

Vendar skalaši nismo odnehali. Planinski Vestnik je prinašal opise mnogih prvenstvenih tur in članke skalašev, vendar le kot članov SPD in ne Skale. Odbor SPD je to dobro vedel, a se ni hotel vdati. Kaj skromno je omenil leta 1931, da je film skalašev »V kraljestvu Zlatoroga« sicer sijajno uspel, da je tehnično na višku, da si ga je ogledalo 15 tisoč gledalcev, a daljšega napovedanega članka o tem le ni bilo.

Planinski Vestnik omenja prvič občni zbor Skale šele leta 1926, malo več leta 1927 o diapozitivih za dr. Kugyja, go. Copeland, o Ravnikovih predavanjih o smuških izletih v Ljubljani in Zagrebu, vsa ta leta navaja tudi število članstva, leta 1931 poroča o nameravani koči na Voglu, o knjigi dr. Tume »Pomen in razvoj alpinizma«. Občni zbor SPD ugotavlja tudi plodno delo med starimi in mladimi.

Izredni občni zbor SPD je leta 1931 izvolil za predsednika dr. Pretnarja. Šele sedaj so dobili skalaši pravo priznanje za svoje delo. Predvsem skalaši so zahtevali ponovno prerod Planinskega Vestnika in so uspeli. Leta 1933 je začel izhajati s prerajeno vsebino. 1932 je imel Planinski Vestnik na prilogah 14 slik, 1933 pa 24 slik, v besedilu slik leta 1932 le 7, v letu 1933 pa 114 poleg 61 črtežev koč. Obseg lista leta 1932 272 strani, leta 1933 pa 422 strani.

Osrednji občni zbor leta 1933 je ugotovil, da je razmerje SPD do Skale prijateljsko in da je rodilo najugodnejše posledice za obojestransko sodelovanje v mnogih planinskih stvareh. Ta občni zbor je tudi ugotovil, da preobrazba in spopolnitev Planinskega Vestnika ni zahtevala nobene podražitve naročnine, nasprotno, znižal se je celo deficit pri izdaji Vestnika. Nova oblika in vsebina je našla splošno priznavanje. Število naročnikov je naraslo od prejšnjih 1360 na 2415.

Zelo veliko so k temu uspehu pripomogli ravno skalaši.

Leta 1934 se je ugotovilo, da odseki dobro delajo. Saj se je naslednje leto to prav dobro poznalo, občni zbor je lahko ugotovil, da so zdaj planine naše poleti in pozimi. S Skalo so obstajali prijateljski stiki.

Leta 1936 se je ponovno prenovil Planinski Vestnik. Skala je lahko pozdravila akcijo SPD za dvig strme alpinistike. Nadaljnja leta so potekala v soglasju in v prijateljskih odnošajih med obema društvoma.

Tako je Skala dovršila svoje veliko poslanstvo, ker je preobrazila delo in delovanje Slovenskega planinskega društva.

FOTOAMATERJI

Fotografirati sem začel že pred prvo svetovno vojno z aparatom 13 × 18. Takrat je bila to redkost in tudi izbira materiala je bila kaj skromna. V vojni sem se spoznal z Ravnikom, ki je imel aparat s seboj.

Po vojni sem slikal s kamero 10 × 15, kar pa je bilo na turah zelo nerodno. Brez stativa se sploh ni dalo slikati, film takrat še ni obstajal. Ravnik mi je posodil svojo kamero 4.5 × 6, to sem pozneje od njega kupil. S to kamero, seveda na plošče, sem posnel več kot tisoč posnetkov in to večina na turah in skupnih izletih. S tem aparatom sem napravil tudi prve posnetke plezanja v steni, kar ni bilo lahko, saj sem moral delati s stativom, plezalec (Kobilca) in jaz sva imela dosti truda, da so prve slike sploh uspele. Tako slikanje pozneje s filmom iz roke ni bilo več težavno.

Skalaši smo imeli svoj fotoodsek (vodil ga je Ravnik in pozneje Planinšek), tam smo vzgajali nov kader v tej panogi. Začelo se je medsebojno tekmovanje, kdo bo ustvaril lepše in boljše slike. In smo uspeli. Naše slike so bile priobčene v Planinskem Vestniku, raznih foto- in drugih revijah. Svet je postal pozoren na naše delo, saj smo morali napraviti nabroj diapozitivov za predavanja dr. Kugyja o naših planinah v inozemstvu, tako za go. Copeland za predavanja v Angliji in za domače predavatelje.

Zasledovali smo delo fotoamaterjev v inozemstvu in se lotili vseh variant, kako izboljšati posnetke z vidnimi uspehi.

Hoteli smo slike tudi povečavati, a nismo imeli povečalnika, redki inozemski so bili zaradi visoke cene za nas nedosegljivi. Izračunal in sestavljal sem ga zase (Ravnik se je za to silno zanimal in začel pomagati, od takrat mu je postalo tako delo njegov »hobby«, v njem je postal naravnost mojster). Skupaj sva napravila drugi povečalnik po mojem vzoru.

Zdaj smo bili na konju. Naše povečave so šle na razstave fotografij po vsem svetu in so bile povsod dobro sprejete in priznane, saj o tem pričajo kolajne in diplome. Slovenci smo bili na neki ameriški mednarodni razstavi umetniške fotografije priznani za najboljše fotoamaterje na svetu.

Svet je tako začel spoznavati naše kraje in naše ljudi in ceniti naše delo. Povsod slike skalašev — fotoamaterjev.

Fotoamatersko delo se je preneslo od Skale na SPD, kjer se je v takem odseku plodno delo nadaljevalo. To je bilo pohvalno omenjeno na nekaterih občinskih zborih. S filmskimi aparati je postalo delo mnogo lažje.

Sam sem se lotil ustanovitve fotokluba v Ljubljani, da združim še vse ostale fotoamaterje. S tem sem popolnoma uspel. Delo tega kluba je postalo vidno, vzgajali so se novi kadri, uspehi na domačih in tujih razstavah so bili vidni. Ta klub, ki se sedaj imenuje Foto-kino klub, še dalje uspeva, saj ga vodijo sedaj že mlajši, a tudi zelo uspešni fotoamaterji.

Vzgojil sem tri nečake v tej panogi (Dušan in arh. Fedor Skerlep in Marjan Smerke), posebno prvi in zadnji sta postala prava mojstra.

DR. JULIUS KUGY — DIE JULISCHEN ALPEN IM BILD

Leta 1932 se je obrnil dr. J. Kugy name in ostale skalaše — fotoamaterje, naj bi prispevali svoje slike za knjigo, ki naj bi predvsem opevala lepoto Julijskih Alp v slikah. Knjiga bi bila nemška, slike celostranske v najboljšem bakrotisku, zato je potreboval vse negativne slik.

Dostavil sem mu 200 povečav, od katerih je izbral 35, ki so priobčene v tej knjigi. Tisk je bil izborn, Kugy slike razlaga in pri tem na svojski način opeva te njemu tako ljube planine.

Več kot polovico slik v tej knjigi so prispevali skalaši (Skerlep 35, Ravnik 22, Svigelj 21, Planinšek 18, dr. Kajzelj 3) skupaj 99, ostalih pa je 92.

Knjiga je bila tiskana v Grazu (Leykam), izšla v letu 1934 in bila v kratkem času razprodana.

Žal nismo dobili za to objavo ničesar. Dr. Kugy je pač nasedel, ker dobričina ni znal prijeti založnika za odkup avtorske pravice. Zaradi tega pri nameravani drugi izdaji nisem več sodeloval.

Ta knjiga je napravila velikansko reklamo predvsem za našo stran Julijskih Alp, ker so bile naše slike res najlepše. Pri tem gre prav gotovo velika zasluga ravno skalašem — fotoamaterjem. Moralno zadoščenje smo pri tem imeli v polni meri.

PREOBRAZBA PLANINSKEGA VESTNIKA

Nekateri skalaši — navdušeni fotoamaterji — se nismo strinjali z vsebino v Planinskem Vestniku. Vsebina je bila z nekaterimi izjemami pusta in prazna, ni bilo skoraj nič slik, ki naj bi poživile članke in prikazovale lepoto naših gora in ljudi, ki delajo in se izživljajo v tem delu. Vedeli smo, da vsaka slika govori mnogo lepše in vabljivejše kot pa še tako lepi opisi dejavnosti v planinah.

Zahtevali smo, da je treba v Planinskem Vestniku povečati število in izboljšati kakovost slik.

Naleteli smo na gluha ušesa. Pa to nas skalašev ni omajalo v naši zahtevi po izboljšanju. Bakrotisk je bil moda v tiskarstvu, vendar smo ugotovili, da se da s kliširanjem napraviti slike mnogo lepše, pa še kliše ostane za ponatise, kar je veliko vredno.

Z neumornim pritiskanjem na odbor in urednika SPD smo končno uspeli toliko, da so nam poverili nalogo izdelati točen program in preskrbeti potrebne proračune za preobrazbo Planinskega Vestnika. Vsa ta prizadevanja smo vršili skalaši kot člani SPD.

Mene je doletela naloga, preskrbeti proračun vsaj treh tiskarn za tisk povečanega Planinskega Vestnika v najboljši tiskarski izvedbi za naklado 2000 izvodov z določenim številom umetniških slik na prilogah v eni in tudi v več barvah in za napravo najboljših klišejev.

Obletel sem vse ljubljanske klišarne in jim naročil izdelavo vzornega klišeja iste slike z določenim rasterjem na določenem papirju v suhotisku, ker le tako se izbere najboljše kliše. Klišarne so se potrudile, kar so le mogle, vendar je samo ena klišarna izvedla delo res prvovrstno.

Tiskarne sem izbral tri. Vse so dobile enak osnutek za ponudbo proračuna in nisem dopuščal nobenih variant, ker bi se sicer ponudbe ne mogle pravilno primerjati. Vsi ti razgovori se niso izvršili naenkrat, treba je bilo ponovno opozarjati na to, kar hočemo doseči. Tiskarne so razumele, da tu piha nov veter in so si obetale dober a težak zaslužek. Šlo je za konkurenco in to sem znal izkoristiti. Žal pa sem pri eni tiskarni naletel pri izračunavanju končnega zneska na težavo, hoteli so mi dati precejšnjo provizijo, če preskrbim, da bo ta tiskarna dobila to delo. Zahteval sem, da za ponujeno provizijo znižajo proračunsko vsoto in na ta način pobijejo konkurenco. A o takem načinu niso hoteli ničesar vedeti, mislili so, da se bom dal podkupiti. Menda je bila taka navada. To jih je pokopalo, pač niso poznali skalaša.

Te tri ponudbe bi moral dobiti v roke do določene ure določenega dne, ker je odbor SPD zahteval, naj na tozadevni seji, ki bi se vršila tistega dne zvečer, predložim in obrazložim vse tri proračune.

Dve ponudbi sem dobil pravočasno, tretje ni bilo. Na urgenco pri tiskarni sem izvedel, da so, ne vem, po čigavem naročilu, ponudbo dostavili nekemu odborniku namesto meni. Poiskal sem tega odbornika na domu, pa mi je njegova kuharica sporočila, da se je odpeljal in se bo vrnil čez nekaj dni. Kaj sedaj? Skalaš se znajde. Prosil sem jo, naj pregleda na njegovi mizi, ker mora biti tam taka in taka kuverta od te in te tiskarne, v kateri mora biti taka in taka ponudba, ki bi morala priti v moje roke in je pomotoma prišla tja. Prepričanje skalaša je uspelo, ponudba se je res našla na mizi, pa sem jo dobil.

Rezultat pojasnjevanj in primerjav ter vzorcev kliširanih slik je bil sklep seje, da se delo odda najugodnejši ponudnici, ki je obenem ponudila tudi garancijo za najboljšo in točno izdelavo tako klišejev kakor tudi tiska.

Uspeh tega mojega dela, ki sem ga izvršil kot zaveden skalaš, je viden v novem Planinskem Vestniku, ki je začel izhajati leta 1933.



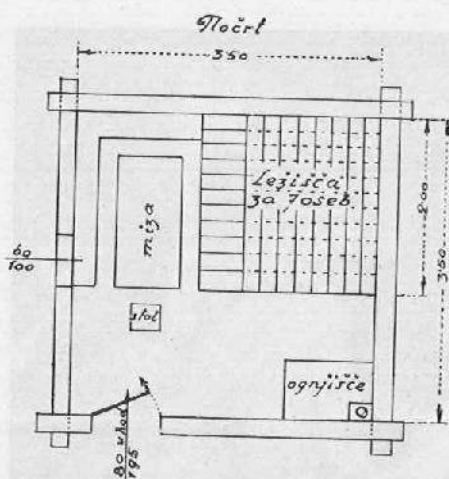
Prizor iz skalaškega filma

Zgodovina skalaškega doma na Voglu

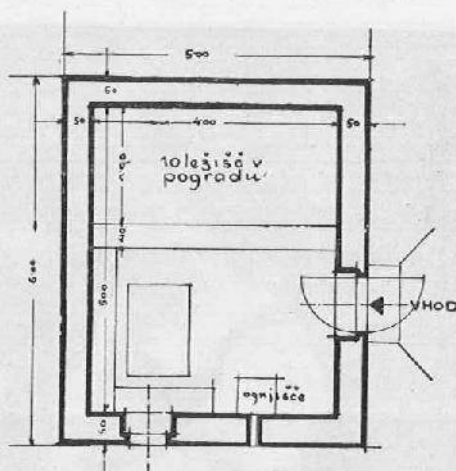
MILAN KHAM

Namen kluba Skale, postaviti si svoje lastno planinsko zavetišče, sega že v prve dneve klubovega obstoja. Pravila, ki jih je sprejela ustanovna skupščina (in so bila odobrena od kr. policijskega ravnateljstva v Ljubljani pod št. 12/149 že leta 1920), so v paragrafu 3 tč. h določala, »da je klubova naloga, sporazumno z drugimi društvi, graditi turistovska zavetišča«. Iz tega sledi, da so se ustanovitelji zavedali, kakšne važnosti in kako velikega pomena za klub je lastno planinsko zavetišče.

Ze kmalu po ustanovitvi kluba Skale je takratni odbor zaprosil policijsko ravnateljstvo v Ljubljani s svojo vlogo z dne 30. 4. 1921, naj mu dovoli nabiralno akcijo za zbiranje prostovoljnih denarnih prispevkov, ki naj bi krili stroške skromnega planinskega zavetišča, katerega je klub nameraval graditi v Razorjevi skupini in ga je tudi štel kot zelo potrebnega. Policijsko ravnateljstvo je s svojim aktom št. 640/2 Preds. z dne 10. 5. 1921 prošnjo odklonilo z utemeljitvijo, da je za gradnjo planinskih zavetišč poklicano in upravičeno po svojih pravilih v prvi vrsti Slovensko planinsko društvo. Tako stališče policijskega ravnateljstva je bilo gotovo zgrešeno in bi odbor kluba prav gotovo uspel s svojo pritožbo, če bi jo bil vložil na drugostopno oblast. Odbor ni vrgel puške v koruzo zaradi negativno rešene prošnje, temveč je nadaljeval s pripravljalnimi deli, s trdnim namenom zgraditi čimprej planinsko zavetišče. Odločil se je, da bo koča stala na Kriških podih. Ze leta 1922 je podrobne načrte za kočo izdelal ing. Herman del Cott (pred vojno je živel v Avstraliji), ki sicer ni bil član kluba. Najbrže ga je eden izmed takratnih odbornikov naprosil za uslugo, da bi načrt izdelal. Kot je razvidno iz skice št. 1, naj bi bila koča lesena, grajena v sistemu kladnih sten, s streho enokapnico in brez podstrešja.



St. 1



St. 2

Ker koča ni imela podstrešja in torej nobene zračne izolacije, lahko sklepamo, da je bila namenjena za prenočevanje le v poletni sezoni. Zazidanega naj bi bilo 15,21 m² prostora. V povsem enostavni notranjosti enega samega prostora, ki bi imel 12,25 m², naj bi bilo v kotu ob vhodu ognjišče, nasproti vhoda miza s klopjo, v drugem kotu pa v pogradih 7 skupnih ležišč.

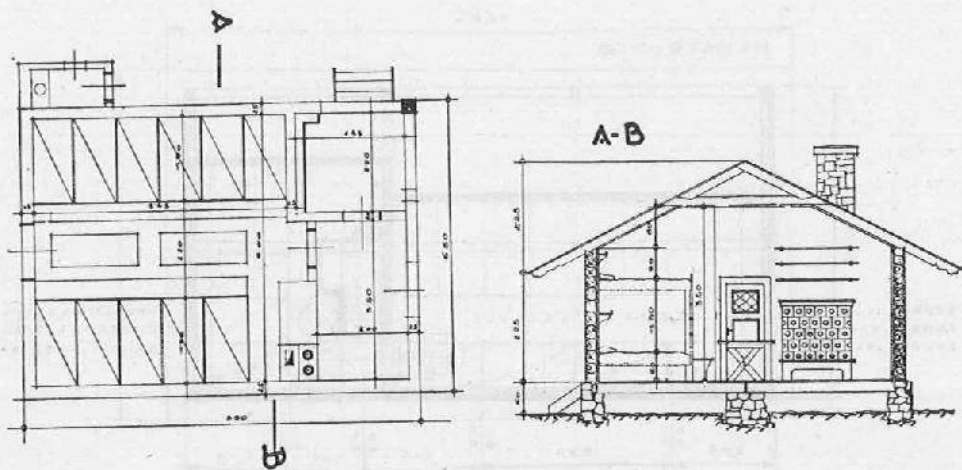
Istočasno s tem načrtom je bil predložen klubu osnutek, ki ga je pripravil član Skale, sedaj že pokojni Janez Rožman. Iz načrta (skica št. 2) je razvidno, da bi bila koča zidana iz kamnja, zidovje bi bilo debelo 0,50 m, zunaj neometano, znotraj pa najbrže opaženo. Koča bi imela dvokapno streho s podstrešjem. Po solidnejši izvedbi sodeč naj bi ta koča služila tudi za prenočevanja v zimi. Zazidanega naj bi bilo 30 m² prostora. Notranjost bi imela 20 m² in bi bila slično urejena kot pri prvem osnutku, le da bi bilo na razpolago 10 skupnih ležišč, prav tako v pogradih.

Nobeden teh načrtov ni bil uresničen. Izkazalo se je, da v območju Razorjeve skupine in Kriških podov tostran tedanje državne meje ni lesa in niti vode, kar je prvi pogoj za gradnjo in vzdrževanje koče. Tudi bližina meje, ki je takrat tako nesrečno delila slovensko zemljo, je bil nadaljnji razlog, da je klub opustil misel graditi kočo v tem delu Julijskih Alp. Pomanjkanje potrebnih denarnih sredstev pa je še posebej sililo klub, da je svoj namen, pridobiti si svoje lastno planinsko zavetišče v nekem drugem delu Alp, preložil na kasnejši čas. Da bi klub vsaj deloma ugodil želji članov za lastnim planinskim zavetiščem, je v zimski sezoni 1922/23 vzel v najem od SPD kočo na Veliki planini.

Klubova dejavnost ni bila usmerjena v to, da bi ustvarjala finančna sredstva, s katerimi bi odbor lahko gradil planinska zavetišča, ker bi klub za dosego tega cilja sicer moral vršiti neko donosno gospodarsko dejavnost, s tem pa bi se oddaljil od namena, zaradi katerega je bil ustanovljen. Člani kluba, prežeti z idealizmom alpinističnega udejstvovanja, so si zastavili višje vprašanje: OSVOJITI STENE SLOVENSkih VRHOV, da jih ne bi osvajal tujec, kot je to močno grozilo tudi po končani prvi svetovni vojni.

Spričo strogega pojmovanja klubovih nalog se je članstvo razvijalo v etičnem in duhovnem pogledu preko ravni povprečnega planinca. Člani so vršili obširno zastavljene naloge z vso predanostjo, brez najmanjših materialnih koristi. Razumljivo je, da se v takem klasičnem okolju klubovega razvoja in delovanja člani niso mogli ukvarjati s pridobivanjem potrebnih finančnih sredstev za postavitev lastnega planinskega zavetišča. Skromni dohodki članarine in prebitki javnih »planinskih, skioptičnih predavanj« v mestu in podeželju, za katera je klubov foto-odsek pripravil potrebne diapozitive, so prvenstveno krili stroške za vzdrževanje in urejanje lastnega klubovega lokala in dopolnjevanje strokovne knjižnice. Klub je izposojal članom le vrvi, dereze in cepine, v pretežni večini pa so člani imeli svojo lastno opremo.

Ta alpinistično-skioptična predavanja so v javnosti vedno bolj utrjevala sloves TK Skale in vedno več je bilo zanimanja zanje. Klub je sčasoma že moral vzeti v



St. 3

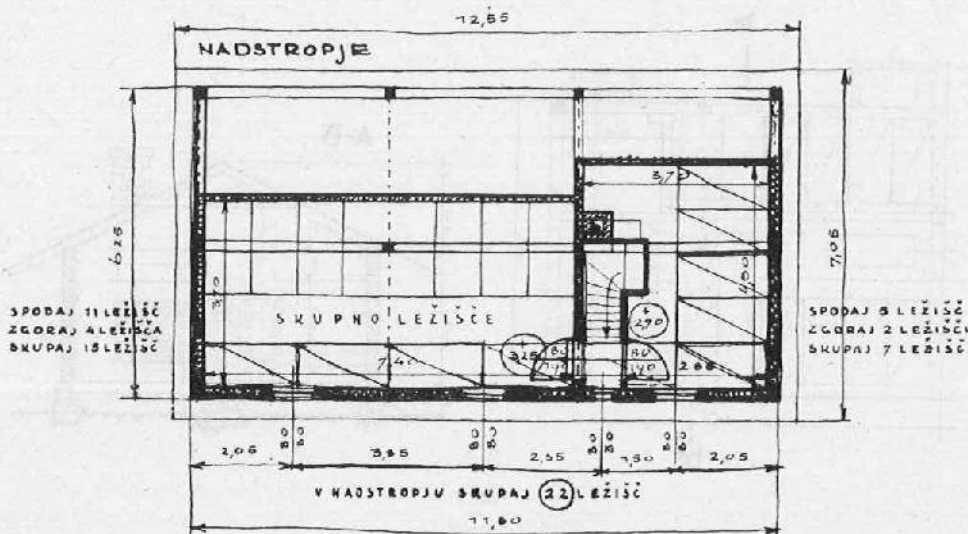
najem za svoja javna predavanja največjo dvorano v Ljubljani, v hotelu Union, ki je imela takrat 800 sedežev in po potrebi tudi 400 stojišč. Z naraščanjem teh prireditvev so počasi naraščali tudi denarni prihranki kluba. Leta 1928 se je klub lotil svoje največje naloge, izdelati prvi slovenski celovečerni film »V kraljestvu Zlatoroga«, od katerega si je klub, poleg glavnega alpinistično vzgojnega in propagandnega namena, nadejal tudi ustvariti potrebna finančna sredstva, ki bi omogočila izvršiti dve glavni nalogi: založiti »Naš alpinizem« in zgraditi lastno planinsko zavetišče.

V letih 1924/26 je klub vzel v najem Hainriharjevo kočo na Spodnjem Voglu, da zadosti potrebam razvoja alpskega smučarstva svojih članov, ki se je v klubu samem prav pomembno uveljavljalo pot pripomoček zimske alpinistike. Kočo, ki je merila v notranjosti le 3×3 m, je klub opremil s preprostimi slamnjačami, odevami, kuhinjsko posodo in priborom. S tem je bilo omogočeno članom kluba obiskovati v takratnem času povsem neznan, toda čudoviti alpsko smučarski svet obširnih planin Zgornjega in Spodnjega Vogla. Čudoviti pogledi z vrha Vogla proti jugu na zeleno Goriško krajino, proti severu pa na celokupno gmoto Julijskih Alp z očakom Triglavom, ta razgled se tudi nudi z robov planine Zgornji Vogel, so vedno znova privlačevali skalaše, predvsem pa predsednika prof. Janka Ravnika.

Že kmalu potem, ko je klub opustil svoj namen, graditi kočo v Razorjevi skupini, je član Skale in mestni stavbenik tov. Pirc pripravil načrt za zimsko zavetišče na planini Vogel. Kot je razvidno iz skice št. 3, bi bila ta koča znatno udobnejša kot koči po prvih osnutkih. Zavzemala bi $59,20 \text{ m}^2$ zazidanega prostora in bi imela v pogradih 22 skupnih ležišč.

Doslej je klub še vedno razmišljal o planinskem zavetišču, ki bi bilo na razpolago le članom kluba in morda tudi po članih vpeljanim gostom. Razdobje v letih 1922 do 1929 je prineslo slovenskemu planinstvu, alpinizmu in smučarstvu velik preobrat. Planinstvo in smučarstvo se je pričelo širiti z neverjetno naglico in zajelo tudi širše ljudske plasti. Slovenski alpinisti so popolnoma osvojili naše Alpe, smučarstvo kot pripomoček zimske alpinistike je pa v svojem ogromnem razvoju postavilo na glavo svoječasná konservativna načela pohajanja v gore pozimi. Vzporedno s tem so seveda postale potrebe naših planinskih zavetišč povsem drugačne, kot so bile pred tem razvojem. Turistovski klub Skala, ki je s svojim delovanjem ogromno pripomogel k temu razvoju (javna planinska in alpinistično skioptična predavanja v mestu in podeželju, 50 km smučarska tekma na Bledu, fotografske in druge razstave itd.), se je zavedal, da planinsko zavetišče v prvotni zamisli ne bi moglo izpolnjevati nalog in potreb, ki so se pokazale z razvojem omenjenih panog.

Med tem se je vedno bolj bližal veliki dogodek: dovršitev skalaškega filma »V kraljestvu Zlatoroga«. S tem pa se je tudi bližalo uresničenje gradnje lastnega planinskega zavetišča. Izbran je bil gradbeni odbor, dolžan pospešiti priprave za gradnjo koče. Med tem je klub tudi spremenil svoj načrt, postaviti kočo na planini Vogel, saj ne bi imela nobenega razgleda. Osvojil je predlog predsednika prof. Janka



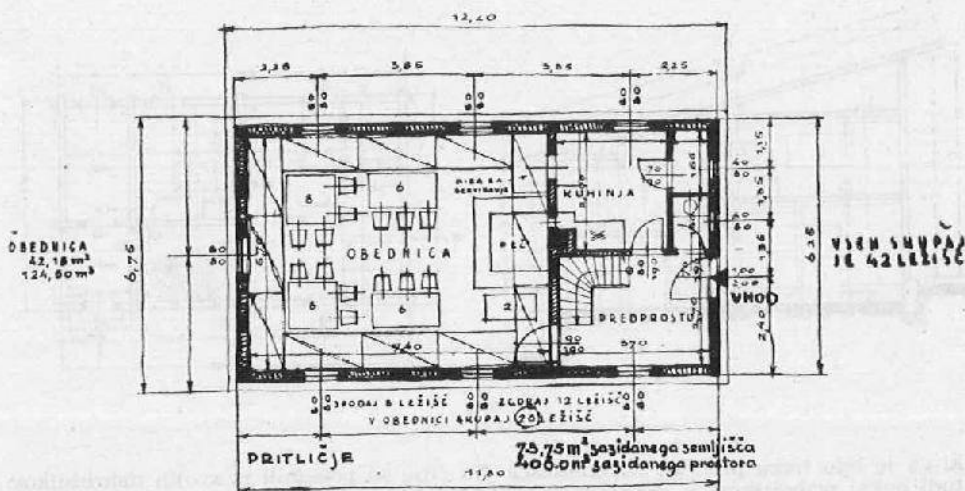
St. 4

Ravnika, postaviti kočo tik pod Storeč vrhom, kota 1595, nad Zgornjim Voglom. Koča bi imela zelo lep razgled na Julijske Alpe, vendar pa ne bi imela razgleda tudi v dolino. Sklicanih je bilo več sestankov, ki so med drugim imeli tudi nalogo določiti, če naj bi koča bila namenjena samo za članstvo ali tudi za javnost. Nekateri člani so bili mišljenja, da TK Skala, kot izrazito alpinistični klub, po svojih nalogah ne bi smel upravljati koč, ki bi bila dostopna tudi javnosti, ker bi taka koča sodila že v vrsto gostinske dejavnosti, klub pa bi se z upravljanjem take koč oddaljil od svojih alpinističnih nalog. Spričo pravilnega razumevanja večine skalašev, da je treba dati razvoju alpskega smučarstva in planinstva še večji razmah in pripraviti koč, dostopno tudi javnosti, je skupina članstva, ki je zagovarjala, naj bi koč služila le skalašem, ostala v znatni manjšini. Kasnejša dejavnost TK Skale in njegovi uspehi, so dokazali, da upravljanje lastnega planinskega doma, ki je dostopen tudi javnosti, ni niti najmanj kvarno vplivalo na izvrševanje klubovih nalog. V zvezi s sklepom, da naj bo koča dostopna tudi javnosti, je bilo treba pripraviti povsem nove načrte.

Spomladi leta 1929 je bil za gradnjo koč izbran in določen prostor tik pod Storeč vrhom, v neposredni bližini nad studencem, ki je ob razcepu sedanje poti proti Rjavi skali in poti na Zgornji Vogel. Dne 6. aprila istega leta je bila sklenjena in podpisana najemniška pogodba med gospodarskim odborom solastnikov vasi Bohinjska Bistrica skupnega sveta za planino Vogel in klubom Skala, po kateri je klub vzel v najem potrebno zemljišče za gradnjo. Odkup zemljišča bi bil zelo otežkočen in najbrž neizvedljiv, ker so pravila imenovanega gospodarskega odbora določala, da morajo v primeru prodaje potrditi tak sklep vsi solastniki.

V avgustu leta 1930 je član kluba ing. arh. Lado Kham izdelal načrte za koč pod Storeč vrhom, ki bi bila dostopna tudi javnosti. Koča bi imela, kot kaže skica št. 4, 73,75 m² zazidanega prostora in bi imela v prvem nadstropju 22 skupnih ležišč, v pritličju ležeči jedilnici pa še 20 ležišč. Streha enokapnica bi bila strmo nagnjena proti jugu, okna pa bi bila obrnjena proti razgledu Triglavske skupine.

Ceprav skalaši niso več imeli v najemu Hainriharjeve koč na Spodnjem Voglu, so se vedno znova radi vračali na privlačna visokogorska smučišča obeh planin Vogel. Za prenočevanje so se posluževali nezaklenjenih, skrajno preprostih pastirskih staj z odprtimi ognjišči in listjem za ležišča. Predsednik kluba prof. Janko Ravnik, ki je kot domačin — Bohinjec prednjačil pri obiskovanju Vogla, je vedno znova iskal še lepši položaj za bodočo »skalaško koč« in ga je pri svojih številnih obhodih, ob skrajnih robovih planine Vogel tudi našel, na strmi Rjavi skali, ki se drzno dviga iznad Bohinjskega jezera. Edinstveni pogled, ki se nudi z Rjave skale in ki istočasno zajema vso obširno Bohinjsko dolino, z vedno zasanjanim Bohinjskim jezerom, s številnimi po dolini raztresenimi vasicami in hišami, na vzhodu s pogledom proti



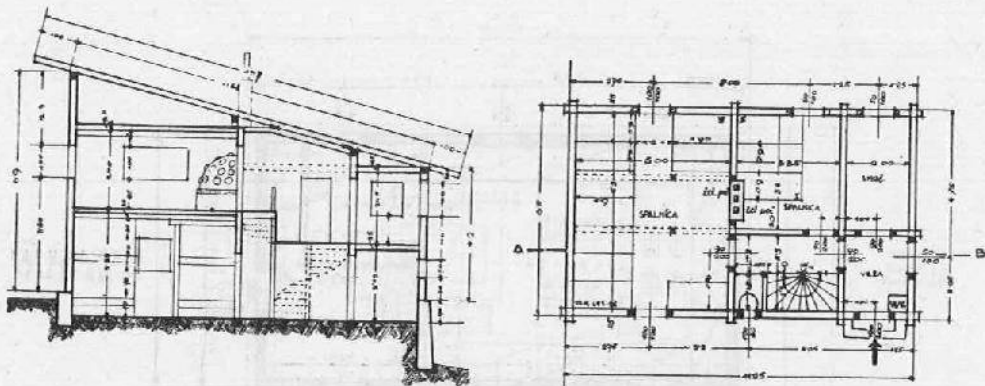
Soteski in na košate gozdove Jelovice in Pokljuke, v ozadju s Karavankami, pred seboj pa z veličastnim pogledom na venec Julijskih Alp in njegovega mogočnega gospodarja Triglava, sodi nedvomno med najlepše razgledne točke slovenske zemlje. Ta edinstveni razgled je nujno narekoval ustvaritev udobnega zavetja, iz katerega bi bilo mogoče, v zavarovanju pred mrazom in burjo, v vsakem letnem času uživati veličastje teh naravnih lepot. Član kluba ing. arh. Herbert Drogenik, ki je prav v tistem času diplomiral, je izdelal načrte, ki so ustrezali novemu položaju koč in zahtevam tega edinstvenega razgleda. Zato je namestil jedilnico v prvo nadstropje, ki je s svojimi širokimi okni proti severu, zapadu in vzhodu nudila izza mize pri peči razgled, kot ga nima nobena koč, tudi ne zunaj meja naše domovine. Odbor Turistovskega kluba Skale je končnoveljavno začel graditi lastno planinsko zavetišče na Rjavi skali, kot ga prikazuje skica št. 5.

Prirodna koničasta kopa na Rjavi skali je zaznamovala mejo med svetom »Kranjskega verskega sklada«, ki je padal po strmih robovih proti jezeru, in svetom »Gospodarskega odbora solastnikov vasi Bohinjska Bistrica skupnega sveta za planino Vogel«, s katerim je bila, kot zgoraj rečeno, že napravljena pogodba dne 6. aprila 1929. S Šumsko upravo, kot upraviteljico »Kranjskega verskega zaklada«, je bil podpisan reverz dne 10. oktobra 1932, po katerem je bilo dovoljeno, da sme TK Skala postaviti ob mejnem kamnu 18 svojo koč. Skalaški dom je bil torej zgrajen na zemljišču dveh lastnikov.

V avgustu leta 1931 je bila krstna predstava skalaškega filma »V kraljestvu Zlatoroga«, ki je poleg velikega moralnega uspeha prinesel klubu znatna finančna sredstva. Ta sredstva, čeprav za izvedbo obeh glavnih načrtov Skale še nezadostna, so vendar ustvarjala pogoje za pričetek gradnje večje stavbe, kot jo kaže načrt ing. Drogenika.

V februarju 1933 so na robu Vogla proti Žagarjevemu grabnu padla zadnja debela bruna, namenjena za gradnjo skalaške koč. Koničasto kopo na Rjavi skali, ki je dajala prostora le tesno za štiri ljudi, je bilo treba prej izravnati in urediti. Močne detonacije razstreljevanja so se razlegale po tihi Bohinjski dolini in znižale prvotno 1544 m visoko koto za 4 metre. Ko je sneg visoko v hribu že skopnel in so prišli veseli planšarji s svojo živino na planino, se je pričela dvigati na strmi Rjavi skali ponosna stavba. Drzna gradnja je sprožila pri domačinih mnogo črnogledih opazk. Trdi in zaradi stalne borbe z naravo previdni Bohinjci so majali z glavo in napovedovali, da bo prvi zimski vihar odnesel »bajto« v dolino.

Ing. Herbert Drogenik je od prvega začetka nadzoroval stavbena dela. V preprosti lopi, zbiti iz pripravljenega gradbenega materiala, je imel v enem delu skromno bivališče in tehnično pisarno, drugi del pa je služil za shranjevanje orodja in cementa ter za prenočevanje delavcev. Skalaši so ob nedeljah prihajali k Rjavi skali ogledovat napredovanje gradnje, obenem so se pa optali v dolini z materialom,



St. 5

ki ga je bilo treba prenesti na gradbišče. Na cilju so potegnili iz svojih nahrbtnikov tudi nekaj priboljškov za gradbenega vodjo, skalašice pa so pripravile skupno kosilo ter počistile in pospravile skromno Drofenikovo bivališče. Posebno dobrodošel je bil obisk skalašev tisto nedeljo, ko so bili prejšnji dan dovršeni cementni temelji v opažu in jih je bilo treba zaradi vročega dne večkrat oblitati. Delavci so ob nedeljah odhajali domov, zato so skalaši prav pridno nosili vodo iz studenca, ki je bil oddaljen 20 minut.

Gradnja je napredovala iz dneva v dan in kmalu so Skalaši prišli do zaključka, da njihova ponosna stavba na Rjavi skali ne bo imela značaja koč in da bi jo upravičeno lahko imenovali »dom«. Vsi so enoglasno predlagali, da naj bi dom imenovali po klubovem predsedniku prof. Janku Ravniku, ki si je pridobil nepreglednih zaslug za razvoj in uspehe TK Skale. Prof. Janko Ravnik je v svoji priznani skromnosti odklonil to počastitev in je na njegovo izrecno željo bila nova stavba imenovana »Skalaški dom«.

Vzporedno z napredovanjem gradnje na Rjavi skali so skalaši v Ljubljani pridno pripravljali potrebni inventar. Organizirana je bila nabiralna akcija pri raznih tovarnah in podjetjih, ki je tako odlično uspela, da je bil kmalu zbran ves potreben inventar, razen posteljnih mrež in odev, ki jih je klub naročil pri najnižjem ponudniku. Skalašice so pridno robile perilo in ga z vezenjem opremljale z značko TKS. Kot je običajno pri vseh gradnjah so tudi pri skalaškem domu obrtniki močno zavlekli prevzeto delo. Stavba bi morala biti dograjena do 8. septembra in pripravljena vsaj v toliko, da bi bilo mogoče za ta dan objaviti otvoritev. Dom pa je bil komaj pokrit, znotraj na surovo opažen in vstavljeni so bila okna s šipami. Kljub vsemu ni odbor odstopil od svojega sklepa, da ne bi 8. septembra vsaj za svoje člane otvoril doma. Ta sklep je bil potreben predvsem zaradi tega, da bi obrtniki pospešili svoja dela in bi nosači prinesli ves v dolini pripravljeni inventar na Vogel, ker bi se sicer lahko zgodilo, da bi se zaradi zavlačevanja dela zavlekel tudi prenos inventarja v pozno jesen, ko bi sneg močno oviral in podražil nošnjo. Dne 8. septembra so se skalaši v velikem številu zbrali na Voglu. Dva dni prej sta prišla na Vogel dva člana in pripravila vse potrebno, da je bilo vsaj prvo nadstropje za silo urejeno in je bilo mogoče prenočiti in prehraniti številne skalaše. Dež, ki je lil vso noč, ko so skalaši prihajali iz doline, ni zmanjšal dobre volje članov, ki so presrečni prvič prenočevali pod streho lastnega Skalaškega doma. Naslednji dan so se vlekle goste megle in zastirale toliko zaželeni razgled. Tik pred odhodom skalašev v dolino so se proti Triglavu in v dolini razpršile megle, odprl se je razgled v vsem svojem veličastju, vse težave premočenih udov minule noči so bile pozabljene.

Jesen so bila končana vsa dela in je dom bil pripravljen, da sprejme v zimski sezoni 1933/34 svoje prve goste. Izredno lepo število obiska je klub zabeležil že v prvih mesecih. Medtem so divjali zimski viharji okoli doma, ki je na ta način prestal svoj ognjeni krst in dokazal Bohinjcem, da trdno stoji na Rjavi skali visoko nad dolino in prijazno vabi v svojo privlačno domačnost.

Skalaški dom je tudi že v zgodnjem poletju sprejemal svoje goste, čeprav še ni bil uradno odprt za javnost. Odbor Skale se je zavedal, da pritiče Skalaškemu domu slovesna otvoritev in je za to določil nedeljo dne 19. avgusta 1934. Na predvečer se je

zbralo veliko število skalašev in planincev v domu. Ko se je zmrčilo, je dom zažarel v bengaličnem ognju, ki so ga napovedali časopisi v zvezi s slovesno otvoritvijo doma. Mnogo gostov iz Bleda in iz raznih krajev Slovenije, predvsem pa vsi domačini so se zbrali v dolini, da bi bili navzoči enkratni iluminaciji Bohinja z Rjave skale. Ognjemet tisočerih zvezd se je razpršil visoko nad dolino, dom je zažarel v rdečem, zelenem in modrem siju. Nepozabna in pravljurna je bila veličastna slika raznobarvno osvetljenega strmega pobočja Rjave skale. Na Pršivcu, Vogarju, Rudnici in še na drugih višinah so zažareli kresovi, ki so prinašali tople pozdrave sedaj Skalaškemu domu že prijaznih Bohinjcev.

Naslednji dan je prof. Janko Ravnik, ki je bil nekaj prej izvoljen za častnega predsednika TK Skale, spregovoril namesto zadržanega, takratnega predsednika dr. Mirka Kajzelja. Pozdravil je številne predstavnike oblasti, predstavnike planinskih in športnih organizacij, skalaških podružnic, vse navzoče skalaše, planince in goste, ki so prišli v izredno velikem številu k tej slovesnosti. Ta lepi skalaški praznik je ostal vsem navzočim v trajnem spominu.

Kratka je bila življenjska doba Skalaškega doma na Voglu, ki so si ga člani dolgo vrsto let tako iskreno želeli, ga pripravljali in gradili v neizmerni ljubezni, idealizmu in požrtvovalnosti ter ga negovali kot svoje lastno domovanje. Dne 27. junija 1943, ko se je zmrčilo, so zažareli na Rjavi skali ognjeni zublji — Skalaški dom je postal žrtev odpora proti okupatorju.

društvene novice

PLANINCI OB ŽICI . . .

. . . ne kje na zavarovani plezalni poti v naših gorah! Tokrat je beseda o tekmovalnem pohodu in partizanskem maršu »ob žici okupirane Ljubljane«, ki sta zbrala letos (7. 5. 1961) na startu 36 »planinskih« ekip posameznih enot naše organizacije. Kljub dvomljivemu vremenu, ki je še zjutraj kazalo na dež in se je popravilo šele med maršem. (Številni posamezni člani in članice, mladinci in mladinke še prej pa pionirji in pionirke planinskih društev so sodelovali v ekipah drugih organizacij).

Dve planinski ekipi (ena mladinska) sta nastopili v tekmovalnem pohodu ženskih ekip, dve ekipi (ena mladinska) v tekmovalnem pohodu moških ekip, vse ostale pa v partizanskem maršu, kar je nekam značilno za planince, katerim ne »leži« toliko tek(mov)anje kakor (čeprav malo hitrejši) marš.

Živ dokaz temu sta bili med drugimi ekipa UO PZS, ki je letos ponovno »startala« in prehodila 15 km dolgo pot v 2 1/4 ure, posebej pa ekipa »sedemdesetletnikov« PD Ljubljana-matica, ki je potrebovala za isto pot samo nekaj več časa, čeprav so njeni člani sesteli skupaj 354 let častitljive starosti ali bolje povedano prave planinske mladostnosti in so potrdili s svojo čistostjo pravilnost misli »starega« alpinista Franca Nieberla o

najbolj izraziti značilnosti gora, ki ne dovolijo, da bi se njihovi častilci postarali.

To velja toliko bolj za letošnjo izrazito dolinsko pot, ko so obujali planinci zlasti na blatnih stezah za Glinščico spomine na lanski marš čez Golovec, na katerega pobočjih so puščali za seboj precej



Planinci ob žici . . . Od leve proti desni: dr. Mha Potočnik, Tone Bučer, Mirko Feth, Zvojin Prosenc, Stanko Hribar

zaletavih »dolincev« kar v tropih. Takšna planinska usmerjenost je prišla do izraza tudi pri podelitvi nagrad, ko so bile izžrebane zanje (na seji UO PZS 31. 5. 1961) tri ekipe ne glede na to, ali so tek(mova)le ali marširale. Zreb je prisodil nagrade ekipam PD PTT Ljubljana — skupini Novo mesto, PD Ljubljana-matica in PD Jesenice — alpinistični odsek.

VTK MEMORIAL 1961

Tudi letos je Akademsko planinsko društvo zadnjo nedeljo v maju priredilo tradicionalni pomladanski veleslalom. Izpod zasneženega Jalovca k zelenicam Tamarja se vsako leto spustijo tekmovalci, da počastijo spomin tovarišev, ki so se ponosrečili v gorah. Ob lepem vremenu je start vrh Jalovčevega plazu, kjer je ob spominski plošči Vavpotiču, Tomincu in Kovačiču kratka komemoracija.

Letos je bil sneg izredno trd in kazalo je, da bo smuka težavna. Tudi deževno vreme je močno nagajalo in je bilo treba start postaviti precej niže, tako da je bila proga dolga le kakih 600 m.

Zaradi dežja je bila letos komemoracija pri študentskem planinskem domu v Tamarju. Tov. Vid Mesarič se je v kratkem nagovoru spomnil vseh, ki so izgubili življenja v gorah, k spominski plošči pa sta dva udeleženca odnesla ve-

nec. Od povabljenih so se komemoracije udeležili tudi starši pokojnih alpinistov Vavpotiča, Tomince in Zajca.

Tekmovali so člani petih planinskih društev, (Tržič, Kranj, Jesenice, Matica in APD). Tekmovanje je bilo ekipno in posamezno, ločeno za planince in alpiniste. Za tekmovalke je bila proga krajša. Da bi prireditev tehnično čim boljje uspela, je GRS posodila štiri primopredajnike, močan veter pa je krivil antene in se je bilo treba zaradi tega odločiti za viden start. Tudi letos je zmagala ekipa alpinistov iz Tržiča in si s tem obdržala prehodni pokal.

Rezultati:

Alpinisti

1. Krmelj Janko (Tržič)	0,49,7
2. Švab Vinko (Tržič)	0,50,2
3. Primožič Franc (Tržič)	0,52,2
4. Berginc Franc (APD)	0,59,2

Planinci

1. Gornik Drago (APD)	0,56,4
2. Tržan Andrej (APD)	0,58,8
3. Šmuc Jure (APD)	0,59,0

Ekipe:

1. AO Tržič	(2,32,1)
1. APD	(2,54,2)

Tekmovalke

1. Badjura Tija (APD)	0,57,6
2. Čibej Zivka (APD)	1,10,2
3. Udír Zofka (APD)	1,31,6

P. M.



Ekipe »70-letnikov« PD Ljubljana-matica na partizanskem maršu »Ob žici okupirane Ljubljane« dne 7. 5. 1961. (Skupna starost vseh petih udeležencev znaša 354 let) — Od leve proti desni: Ivo Mrsel, Srečko Magolč, Polde Strojnik, Nace Dermaša, Jaka Koselj

MLADINSKI POSVET NA SMOHORJU. Mladinska komisija pri PZS je na dan 22. in 23. 4. t. l. sklicala v planinskem domu na Smohorju posvet načelnikov mladinskih odsekov planinskih društev, ki so se ga udeležili zastopniki 35 mladinskih odsekov. Posveta, ki je bil združen s seminarjem, sta se udeležila tudi urednik Planinskega vestnika tov. Tine Orel in podpredsednik PZS tov. Tonc Bučer. Na seminarju so bili prečitani številni referati in koreferati, o katerih se je kasneje tudi živahno diskutiralo. Tako je tov. Tonček Stroj in prečital svoj referat »Zakaj in kako razširjati literarno udejstvovanje med mladimi planinci«, tov. Anica Žnidaršič koreferat »Planinski dnevnik — zrcalo in spomin doživljanja gora in prirode«, tov. Bertonec koreferat »Kronika odseka — naša velika skrb in dolžnost«, tov. Tine Orel koreferat »Mladi pišejo« — ocena mladinske rubrike v Planinskem vestniku ter napotki mladim planinskim pisateljem, kateremu je dodal tudi vrsto predlogov v zvezi s sodelovanjem mladih planinskih piscev pri Pl. Vestniku, tov. Tomaž Banovec »Srečanje mladine z utripom sodobnega sveta in vloga udejstvovanja mladine v gorah in njena zaveza«, tov. Maja Zevnik koreferat »Kako organizirati izlet, da bo ta vsebinsko popoln in vzgojen ter da bo zadovoljil vsakega mladince v njegovi želji po udejstvovanju«, tov. Jože Melanšek koreferat »Kakšno naj bo delo v naših organizacijah, da bomo pritegnili čim več mladine (vzgojni prijemi, organizacijske oblike itd.)« in tov. Marija Stare koreferat »Ali zahteva delo s pionirji posebne oblike dela? Na kaj moramo posebno paziti ter kako se mora to izražati v delu naših organizacij ter v našem delu«.

Posvet je nato prešel na oceno dela z mladino v obdobju 1958-1961 (pismeno poročilo je Mladinska komisija popreje dostavila vsem mladinskim odsekom), na proračun Mladinske komisije za leto 1961, na program dela za prihodnje obdobje, ki naj se predloži skupščini v odobritev in na določitev centralnih prireditvev v tekočem letu. Ko je še izpopolnil mladinsko komisijo pri PZS v nekaterimi novimi člani, je posvet zaključil s svojim delom.

POSVET MLADINCEV MEŽIŠKE IN DRAVSKE DOLINE. Dne 19. 4. t. l. so se v poslovnih prostorih mladinskega odseka Prevalje sestali na sestanek, ki ga je sklical Koordinacijski odbor mladinskih odsekov planinskih društev mežiške in dravske doline v Prevaljah,

predstavniki mladinskih odsekov Prevalje, Zerjav, Mežica in Ravne. Razpravljali so o raznih aktualnih zadevah in med drugim sklenili, da bodo sodelovali v Titovi štafeti, z 38 mladinci pa tudi na pohodu XIV. divizije. Dalje so sklenili, da bodo v počastitev 20. obletnice revolucije uvedli mladinsko tekmovanje, ki bo trajalo od 8. aprila do januarja 1962, rezultate tekmovanja pa bodo objavili na občnem zboru KOO MO PD mežiške in dravske doline v letu 1962.

Posvet je uspešno vodil načelnik KO MO PD mežiške in dravske doline tov. Pavle Stropnik.

L. R.

SESTANEK ZASAVSKIH PLANINCEV NA JANČAH. Koordinacijski odbor zasavskih planinskih društev je sklical za 21. maja t. l. na Jančah sestanek predstavnikov PD Trbovlje, Kum Trbovlje, Hrastnik, Dol pri Hrastniku, Zagorje, Radeče, Krško, Senovo, Brežice, Rimske Toplice, Laško in Litija, da bi se pogovorili o problemih, ki so vsem tem društvom skupni. Podano je bilo poročilo v zvezi z zasavsko planinsko transverzalo, razpravljali so o mladinskem dnevu zasavskih PD in vskladili cene v svojih planinskih postojankah. Tak sestanek se je pred tem vršil tudi že na planinski postojanki na Lisci in kasneje na Bohorju.

L. R.

SESTANEK NAČELNIKOV ALPINISTIČNIH ODSEKOV V ANDREJEVEM DOMU. Vršil se je dne 4. in 5. 2. t. l. ter so se ga poleg skoraj vseh članov Komisije za alpinizem pri PZS udeležili še številni predstavniki 18 alpinističnih odsekov. Kot domačin je alpiniste pozdravil tov. Andrej Stegnar, predsednik PD Šoštanj.

Program je bil dokaj obširen, saj so se razgovarjali o pripravah za proslavo 40 letnice TK Skala, poslušali poročilo tov. Aleša Kunaverja in Marjana Keršiča-Belača o himalajski odpravi (prvi je poročal o tehnični strani odprave, drugi pa o opremi), razpravljali o sklepih Koordinacijske komisije za alpinizem pri PZJ in petletnem perspektivnem načrtu dela tega koordinacijskega odbora kakor tudi o okvirnem alpinističnem pravilniku, ki bo predložen plenumu PZJ v potrditev. Dalje so poslušali poročilo o izvedbi lanskoletne smučarsko-alpinistične ocenjevalne vožnje in se pogovorili o pripravah za sestavo alpinističnega poročila za skupščino PZS. Izvolili

so novo komisijo za alpinizem, ki jo sestavljajo tov. Marjan Keršič-Belač, Marjan Perko, Janez Krušič, Andrej Aplenc, Tone Bučer, Aleš Kunaver, Drago Zagorc, Sandi Blažina, Metod Humar, dr. Vida Košmelj, Jože Žvokelj, Lojze Šteblaj in Ljubo Juvan. Ker dolgoletni načelnik komisije tov. Tone Bučer ni želel več kandidirati za to mesto, je bil za novega načelnika izvoljen tov. Janko Mirnik. Med številnimi sklepi, ki naj razgibajo delo v alpinističnih odsekih in izboljšajo kvaliteto dela, je nedvomno ta, da bodo čimprej pričeli s pripravami za prihodnjo himalajsko odpravo.

OCENJEVALNE TEKME V REŠEVANJU PONESREČENCEV NA SNEGU. Komisija za GRS pri PZS je z namenom, da preizkusi znanje gorskih reševalcev v nudenju prve pomoči in v transportu v zimskih razmerah, dne 12. 3. t. l. že v tretjič izvedla na Bukovniku v Kranjski

gori ocenjevalne tekme gorskih reševalcev. Pri transportu morajo gorski reševalci pokazati, da znajo varno uporabljati najnovejšo transportno tehniko z uporabo aluminijastih Akia čolnov, prav tako pa morajo znati tudi sestavljati improvizirana transportna sredstva iz opreme, ki jo imajo planinci in smučarji običajno s seboj na svojih turah. Ocenjuje se v prvi vrsti strokovno dobro opravljena prva pomoč ponesrečencu ter varnost pri prevozu in humano ravnanje s ponesrečenci, medtem ko je čas, ki je reševalcu na razpolago za nudenje prve pomoči in za prevoz sam, postavljen tako, da ni predvsem odločilna brzina, temveč ima gorski reševalec za vse to na razpolago toliko časa, kolikor ga potrebuje povprečni smučar in gorski reševalec.

Na tekmovalni progi, dolgi približno 2,5 km, se je zvrstilo 29 tekmovalnih ekip, od katerih je bilo 5 ekip diskvalificiranih. Rezultati so bili naslednji:

Mesto	St. ekipe	Postaja	Tekmovalca	Kaz. točke	Čas	Ocena
I.	28	GRS Tržič III	Štefe-Salberger	2	1'11"	zlata
II.	9	GRS Kranj I	Kreačič-Slatnar	6	1'07"	zlata
III.	10	GRS Jesenice II	Makovec-Burnik	8	1'21"	zlata
IV.	29	GRS Ljubljana I	Kunaver-Janko	9	1'20"	zlata
V.	4	GRS Tržič II	Kralj-Radon	10	1'18"	zlata
VI.	31	GRS Tržič I	Primožič-Krmelj	12	1'55"	zlata
VII.	33	GRS Kr. gora	Bernik-Lupša	13	1'00"	zlata
VIII.	25	GRS Ljubljana II	Hrovatin-Keršič	13	1'42"	zlata
IX.	32	GRS Kranj II	Keše-Smolej	14	1'21"	zlata
X.	16	GRS Jesenice I	Praček-Krapež	16	1'10"	srebrna
XI.	30	GRS Tržič IV	Kavčič-Hladnik	16	2'03"	srebrna
XII.	7	LM Kranj	Šekli-Kovač	19	1'28"	srebrna
XIII.	18	GRS Kamnik	Grilc-Sadjak	22	2'04"	srebrna
XIV.	3	GRS Jesenice III	Škrinjar-Balant	25	1'27"	srebrna
XV.	2	GRS Ljubljana III	Aplenc-Zupančič	25	1'58"	srebrna
XVI.	1	LM Gorica	Winkler-Mohorič	26	2'38"	srebrna
XVII.	11	GRS Bohinj	Žagar-Ceklin	29	1'30"	srebrna
XVIII.	14	GRS Ljubljana V	Blažina-Mesarič	30	2'07"	srebrna
XIX.	5	LM Maribor	Pavlec-Koc	31	1'33"	bronasta
XX.	6	Šola DSNZ	Skubic-Štiherl	31	1'59"	bronasta
XXI.	17	GRS Kranj III	Žvokelj-Pretnar	35	1'45"	bronasta
XXII.	20	GRS Mojstrana I	Lavtižar-Koflar	38	2'48"	bronasta
XXIII.	19	LM Kranj II	Stanovnik-Rozman	44	2'52"	bronasta
XXIV.	8	LM Celje	Kočevar-Črnič	45	1'33"	bronasta
XXV.	22	GRS Mojstrana II	Mlekuž-Lavtižar	52	2'59"	diskvalif.
XXVI.	21	GRS Mojstrana IV	Florjančič-Peternel	54	2'30"	diskvalif.
XXVII.	26	GRS Jesenice IV	Ferjan-Dimitrov	69	1'46"	diskvalif.
XXVIII.	27	GRS Mojstrana V	Hrastar-Košir	75	3'09"	diskvalif.
XXIX.	13	GRS Hrvatske	Jurčič-Rotovnik	77	4'38"	diskvalif.

Ekipe, ki so bile najbolj ocenjene, so dobile primerna praktična darila v skladu z doseženim uspehom.

Ocenjevalne vožnje gorskih reševalcev, za katere vlada v vrstah gorskih reševalcev vedno večje zanimanje, bodo odslej ena stalnih oblik dela v GRS.

EKIPNE SMUČARSKO-ALPINISTIČNE OCENJEVALNE VOŽNJE. Komisija za alpinizem in Mladinska komisija pri PZS sta dne 16. 4. t. l. organizirali pod Storžičem ekipne smučarsko-alpinistične ocenjevalne vožnje planinskih društev, na katerih je pokazalo svoje znanje 71

tričlanskih ekip. Slabo vreme je povzročilo, da se ni teh ocenjevalnih voženj udeležilo še nekaj nad 30 žc prijavljenih ekip. Tekmovali so v štirih kategorijah in sicer alpinisti, mladinci, pionirji in planinci. Prehodni pokal komisije za alpinizem, ki so ga sedaj imeli alpinisti iz Mojstrane, je ponovno osvojila alpinistična ekipa iz Trziča v sestavu Janka Krmelja, Franca Primožiča in Vinka Švaba s časom 6,07 in brez kazenskih točk, pokal mladinske komisije, ki so ga lansko leto prejeli mladinci iz Jesenic, pa so si ga letos priborili mladinci iz Trziča s časom 4,25 in brez kazenskih točk. V tej ekipi so tekmovali mladinci Rudi Terovski, Janez Dolžan in Branko Terna. Nagrajene so bile v vsaki kategoriji prve tri najboljše plasirane ekipe, med ženskimi pa prva najboljše plasirana ekipa, če sta v isti kategoriji tekmovali vsaj dve ali več ženskih ekip. Tako so v kategoriji alpinistov zasedli najboljša mesta ekipa PD Trzič v sestavu Janko Krmelj, Franc Primožič in Vinko Švab s časom 6,07 in brez kazenskih točk, ekipa PD Trzič s tekmovalci Jurijem Radonom, Antonom Kraljem in Ignacem Kuharjem s časom 10,37 in brez kaz. točk ter ekipa APD Ljubljana s tekmovalcem Francem Bergincem, Vidom Mesaričem in Domenom Šolarjem s časom 14,45 in brez kaz. točk. V kategoriji mladincev so dosegli I. mesto s časom 4,25 in brez kaz. točk mladinska ekipa PD Trzič z Rudijem Terovskim, Janezom Dolžanom in Brankom Terno, II. mesto mladinska ekipa PD Jesenice s časom 5,35 in brez kazenskih točk tekmovalci Peter Boškin, Dušan Stopar in Mirko Klinar, III. mesto s časom 6,25 in brez kaz. točk pa mladinska ekipa PD Mojstrana z mladinci Klavdijem Mlekušem, Zvonkom Hrastarjem in Edijem Borjančičem, I. mesto med ženskimi s časom 8,34 in 5 kaz. točkami pa mladinska ekipa PD Kranjska gora s tekmovalkami Zmago Klofutarjevo, Metko Klofutarjevo in Vando Gučkovo. V kategoriji pionirjev so dosegli I. mesto s časom 0,58,3 in brez kaz. točk pionirska ekipa PD Bled s pionirji Dragom Arhom, Borisom Mulejem in Jankom Slokarjem, II. mesto s časom 1,14,3 in brez kaz. točk pionirska ekipa PD Kranjska gora s pionirji Markom Zidanom, Jožetom Gazvodo in Slavkom Smolejem in III. mesto s časom 1,23,3 in brez kaz. točk pionirska ekipa PD Trzič s pionirji Vinkom Brezarjem, Mirkom Nadižarjem in Silvom Selko, med ženskimi pa pionirska ekipa PD Bled s tekmovalkami Matildo Poklukar, Jano Mačkovo in Metko Švigelj s časom 4,12,4 in s 5 kaz. točkami. V kategoriji planincev so dosegli I. mesto s ča-

som 10,37 in brez kaz. točk planinska ekipa PD Kranjska gora s tekmovalci Janezom Lupšo, Ožbaltom Pernikom in Francem Mrakom, II. mesto s časom 9,27 in 10 kaz. točkami planinska ekipa PD Obrtnik Maribor s tekmovalci Herbertom Juričem, Tonetom Vogrncem in Tonetom Lunežnikom in III. mesto s časom 12,38 in 10 kaz. točkami planinska ekipa PD Bled s tekmovalci Janezom Lušino, Francem Šmidom in Kristlom Ogrisom, med ženskimi ekipami pa I. mesto s časom 15,11,2 in brez kaz. točk planinska ekipa PD Bled s tekmovalkami Poldko Švigelj, Angelco Šmidovo in Cilko Černetovo. Vse navedene ekipe so prejele praktična darila, spominske diplome pa vsi tekmovalci.

Komisija za alpinizem in Mladinska komisija pri PZS sta pričeli z organizacijo smučarsko-alpinistične ocenjevalne vožnje že pred štirimi leti. Organizirata jo zato, da propagirata množično smučanje in zimske pohode v gore, torej turno smučanje, ki je nekdanj množično privabljal planince-smučarje v zimskem času v naše gore, v zadnjih letih pa o njem skoraj ni bilo več slišati. Vsako leto številnejše prijave in udeležba na teh ocenjevalnih vožnjah pričajo o vedno večjem zanimanju planincev, zlasti mladine za to vrsto športa in kažejo na to, da nekdanj tako priljubljeno turno smučanje dobiva zopet vedno več privrženecv. Tako številna udeležba na tej ocenjevalni vožnji pa organizatorju tudi nujno narekuje organiziranje posebne ocenjevalne vožnje za alpiniste in posebej za mladince, ker jo za obe skupini hkrati sicer tehnično ne bo mogoče več izvesti.

R. L.

SESTANEK NAČELNIKOV POSTAJ GRS IN ZBOR GORSKIH REŠEVALCEV. V soboto dne 13. maja t. l. je komisija za GRS pri PZS v skladu z določili svojega pravilnika sklicala v Domu pod Storžičem sestanek načelnikov postaj GRS. Komisija naj bi izdelala predloge za zbor reševalcev in izvolila novo komisijo za GRS pri PZS. Sestanka so se udeležili načelniki 11 postaj GRS, številni člani komisije in tudi nekateri člani UO PZS. Potem ko so načelniki postaj GRS podali poročilo o delu postaj in prejeli določene predloge, o katerih naj bi razpravljaj še zbor gorskih reševalcev, je bila sestavljena kandidatna lista članov za novo komisijo za GRS pri PZS, ki naj bi jo tudi v bodoče vodil dosedanji načelnik tov. dr. Miha Potočnik.

Naslednjega dne, t. j. v nedeljo, se je vršil zbor reševalcev. Okrog 100 gorskih reševalcev je predstavljalo 13 postaj

GRS. Poročilo o triletnem delu Komisije za GRS je podal tov. dr. Potočnik, o financah je poročal tov. Nadislav Salberger, analizo gorskih nesreč je podal tov. dr. Andrej Robič, o stanju opreme pa je poročal gospodar komisije tov. Andrej More. Sledila je dokaj živahna diskusija o poročilih in o predlogih, ki jih je prejšnji večer pripravil sestanek načelnikov postaj GRS in ki naj bi bili predloženi v potrditev skupščini PZS. Soglasno je bila nato izvoljena komisija za GRS pod vodstvom tov. dr. Mihe Potočnika, člani komisije pa so še tov. Nadislav Salberger, Andrej More, Berti Krapež, Franc Jezeršek, Stane Veninšek, Igor Levstek, Janko Legat, dr. Andrej Robič, ing. Pavle Segula, Ivo Motnikar, Stane Koblar ter zastopnik DSNZ. Sprejet je bil tudi predlog o formiranju častnega razsodišča petih članov, ki naj bi reševalce opominjalo in raziskovalo njihove prestopke, dajalo komisiji predloge za izključitev iz GRS ali pa jih izročalo disciplinskemu sodišču PZS. Za člane častnega razsodišča so bili izvoljeni tov. Pavle Kemperle, Joža Čop, Bine Vengust, dr. Oskar Končan in dr. ing. Daro Dolar.

Zbor je končno sklenil, da se prično takoj priprave za prireditev v letu 1962, ko bo GRS slavila 50 letnico svojega obstoja in v okviru teh prireditev izvedla tudi mednarodne tekme GRS, na katere bi povabila vse alpske in po možnosti tudi vzhodne gorske reševalne službe. V tem času naj bi se vršila tudi seja Mednarodne gorske reševalne službe IKAR.

NOVO PLANINSKO ZAVETIŠČE V RAVNAH PRI CERKNEM (707 m). PD Cerknjo je dne 4. junija odprlo planinsko zavetišče v Ravnah pri Cerknem. Vas Ravne leži na ravnici južno od Kovka, 707 m visoko, in so lepa izletniška točka, kamor so ljudje, zlasti Cerkljani, že od nekdaj radi zahajali. Iz Cerkna se pride do nje po bližnjici skozi Čelo (1 uro hoda) ali pa po novi cesti skozi Zakriž (5 km), ki je uporabna za vsa vozila. V poletnem času jo prav radi obiskujejo tudi letoviščarji. Prav v vasi je aragonska jama, ki bo — ko bo enkrat urejena — dostopna tudi turistom.

Zavetišče je v hiši št. 18, ki je last tov. Frančiške Kosmač. V zavetišču je na razpolago ena soba za goste s tremi mizami, pred hišo pa je ploščad z mizami, kjer lahko najde prostora tudi večje

število gostov. Za prenočitev bosta na razpolago dve postelji. V zavetišču se dobi mrzla hrana, mleko, čaj, alkoholne in brezalkoholne pijače.

Za novo zavetišče je društvo uporabilo opremo in drobni inventar iz zavetišča na Bevkovem vrhu, ki ga je pred tem ukinilo.

PODRUŽNICA MOZIRSKE KOČE V ŠMIHELU — NOVO PLANINSKO ZAVETIŠČE (720 m). Dne 14. maja 1961 je PD Celje v Šmihelu nad Mozirjem odprlo novo planinsko zavetišče, ki bo oskrbovano skozi vse leto. Kapaciteta postojanke znaša 30 stolov, nima pa prenočišč. Na postojanko drži pot iz Mozirja direktno na Šmihel (2.30 ure) ali pa preko Radegunde, ta pa je mnogo daljša. Obe poti sta markirani. Iz Mozirja drži do postojanke tudi avtocesta (7 km). Zavetišče razpolaga z vodovodom in električnim tokom, okrog njega pa so tudi idealna smučišča. Lastnega telefona sicer nima, vendar pa so možni telefonski pogovori preko šole v Šmihelu, ki je oddaljena komaj 50 m od postojanke. Zadnja železniška postaja je Šmartno ob Paki, zadnja avtobusna postaja pa Mozirje.

R. L.

PD ŽIRI. Glavna naloga, ki jo je prevzelo društvo na zadnjem občnem zboru glede gradnje planinskega doma na Goropekah, je bila zadovoljivo opravljena. Formiran je bil ožji gradbeni odbor, ki je ob vsestranski pomoči občine tudi pripravil potrebni material. Temelji bi se že lahko kopali, toda niso dobili pravočasno obljubljenih načrtov. V načrtu imajo, da se bodo letos ob kolektivnem udarniškem delu skupno z lovci in taborniki lotili gradnje.

Zaradi izredno slabega vremena je društvo lahko izvedlo le par izletov. Pri tem so bili prizadeti tudi člani mladinskega odseka, ki se radi udeležujejo izletov. Mladinski odsek je vključen v tekmovanje »Gore in mladina«. Člani odseka so se udeležili tečaja RK, seminarja za mladinske vodnike v vratih ter obiskali tudi predavanja, ki jih je organiziralo društvo.

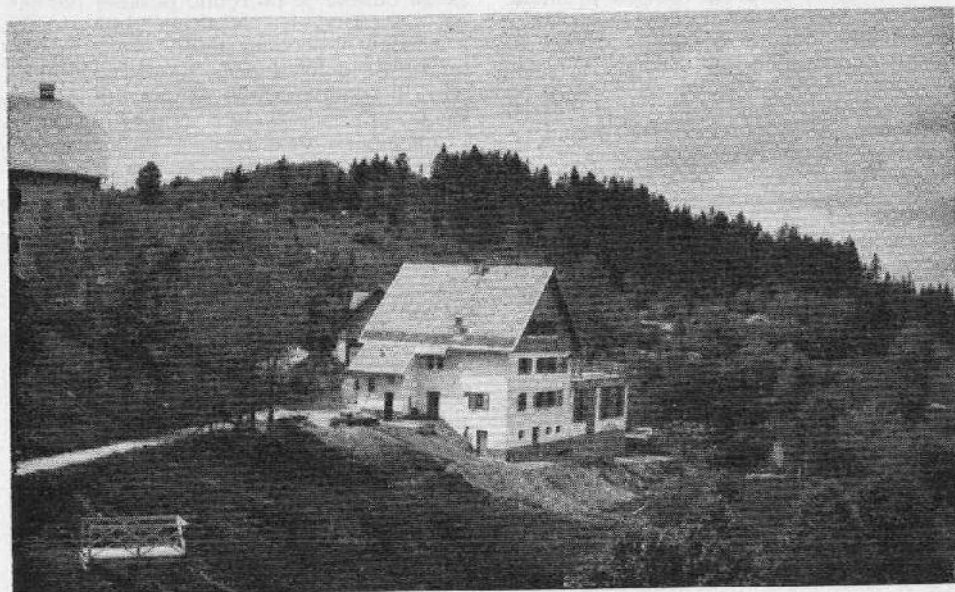
Število članstva se je v preteklem letu povečalo za 11 %, medtem se je mladinski odsek povečal kar za 27 %. Vse to dokazuje, da se je zelo povečalo zanimanje ljudi za lepoto planin.

PD LAŠKO. Ob pregledu izvršenih nalog iz leta 1960 je društvo ugotovilo, da se je število članstva povečalo na 427 članov, 60 mladincev in 200 pionirjev. Te številke prikazujejo, da je društvo uspelo razširiti idejo planinstva in prikazati ljudem vso lepoto planin. V smislu propagande so bili organizirani 4 skupni izleti, mladina pa je zaradi pomanjkanja vodnikov sama prirejala izlete v bližnjo okolico. Predavanja so bila množično obiskana, kar dokazuje priljubljenost takih predavanj za planince in neplanince.

Delovanje gospodarskega odseka se je v preteklem letu omejilo samo na najnujnejša investicijska popravila. Popravili so vodovodni rezervoar pri postojanki na Šmohorju, ker je bila nevarnost, da se zaradi vlage napravi goba na lesni opremi. Nabavili so tudi razni inventar, pri čemer je finančno pomagalo tudi Turistično društvo Laško. Promet postojanke se je zvišal napram lanskemu letu za 20%. Da bi se Laško razvilo v res lepo urejeno turistično mesto, povezano s cesto na planinsko postojanko Šmohor, je potrebno večje sodelovanje med turističnim in planinskim društvom. Sklenjeno je bilo, naj zainteresirani lokalni organi podpro nameravano gradnjo ceste, kar bo

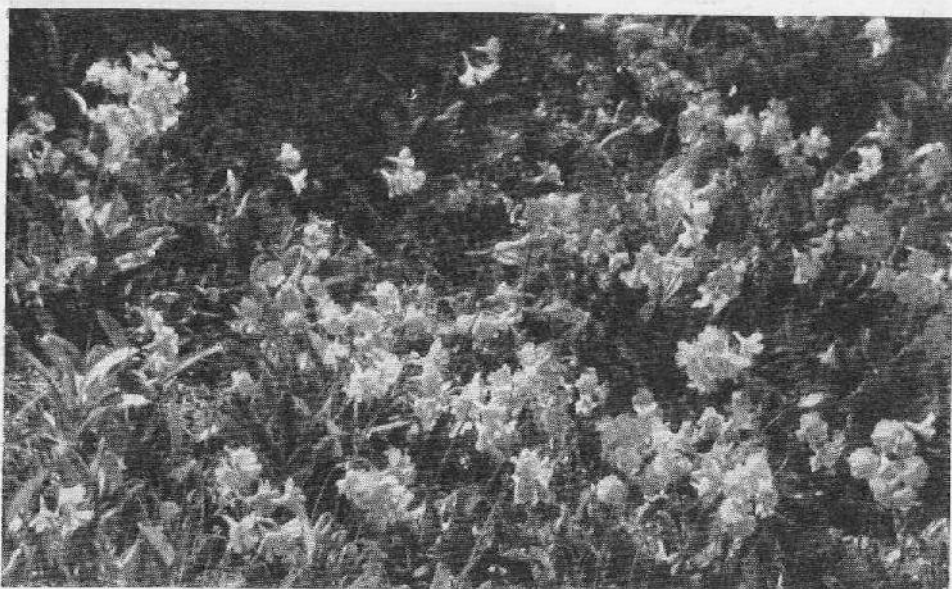
vsekakor ugodno vplivalo na promet te postojanke.

PD IDRİJA je imelo redni letni občni zbor 25. marca, kateremu je prisostvovalo 75 članov. Izčrpnno poročilo je podal predsednik J. Klemenčič ter ugotovil, da je društvo moralo tudi v preteklem letu posvetiti največ dela gospodarskim problemom in urejanju koč ter da odborniki skoraj niso imeli možnosti, da bi se posvetili ostalemu delu, posebno izletništvu in mladini. Društvo je moralo tudi na zahtevo higienske inšpekcije zapreti zavetišče na Jelenku, ki je bilo organizirano v privatni kmečki hiši in do danes še ni moglo najti primernejšega nadomestila. Na Vojskem pa je bil s sodelovanjem rudniškega sindikata odprt velik in prostoren »Planinski dom rudarjev«, ki je postal že v prvem letu izredno dobro obiskovana postojanka. Iz nadaljnjih poročil smo videli, da je zelo dobro delal mladinski odsek, kateremu se je posvetil profesor Andrej Črnologar. Priredil je več izletov in že do sedaj vpisal v društvo 163 novih mladih članov. Žal pa ta odsek še ni mogel prodreti med delavsko mladino in se je lahko omejeval samo na šolsko mladino. Društvo



Planinski dom rudarjev na Vojskem

Foto Logar



Bujno so letos vzcveteli na Vojskarski planoti kranjski jeglič, te redke in delikate zaščitene rože.

Foto Logar

šteje sedaj 686 članov in spada med najmočnejša v idrijski občini. Zanimivo sliko nam daje tudi pregled finančnega poslovanja postojank: Na prvo mesto se je že sedaj vrnilo Vojsko, ki je doseglo skoraj poldrugi milijon prometa, torej več kot vse ostale štiri postojanke skupaj. Na drugem mestu je Sivka, ki jo zelo obiskujejo tudi Žirovci s preko 300 000 prometa, sledi Jelenk, ki ni ostal mnogo izpod 300 000. Javornik je dosegel nekaj nad 250 000 in imel tudi večjo izgubo, kar je precej nerazumljivo, saj je postojanka dostopna tudi z motornimi vozili. Zelo slabo so se odrezale lani tudi Hleviške planine, ki so komaj presegle 200 000 din prometa ter napravile 63 000 izgube. Vse kaže, da bodo postojanke, ki ne bodo dosegljive z motornimi vozili, imele vedno večje finančne težave!

Kot zelo pozitivno dejstvo preteklega leta pa moramo omeniti likvidacijo vseh starih obveznosti in nerešenih dolžnosti društva, od katerih so nekatere segale celo v leto 1947.

Društvu bo še nadalje predsedoval Janko Klemenčič, tajniške posle pa bo še nadalje vodila Marija Mauserjeva.

Kritična ocena vseh ugotovitev, likvidacija starih obveznosti in velika volja do dela so najboljša poročila, da bo društvo že v letošnjem letu doseglo še večje uspehe.

S. L.

PD ŠKOFJA LOKA. Delo markacijskega odseka je bilo v preteklem letu zelo razgibano. Markirana so bila vsa pota na področju društva in nameščene orientacijske tablice. Pri delu markacijskega odseka je potrebno posebej pohvaliti tov. Jugovica Matevža-Mata, ki je v odseku nescbično nudil svojo pomoč ter tudi sodeloval pri organiziranju skupinskih izletov. Osmih skupinskih izletov se je udeležilo veliko članov društva. Propagandna dejavnost je zajela prireditve zanimivih predavanj kakor tudi številne članke in fotografije v planinski propagandni omarici, izdelavo raznih letakov in vabil članstva na prireditve.

Zanimanje za slovensko planinsko transverzalo vedno bolj narašča. V preteklem letu so 3 člani prejeli zaslužene značke. Člani mladinskega odseka pa hodijo letos že tretje leto po tej slikoviti poti, katere organizacijo vodijo prijatelji mladine — prosvetni delavci. Gospodarska dejavnost društva je uspela pri ureditvi električne napeljave v kletnih prostorih Doma na Lubniku. Da bi postal Dom rentabilen, je nujno potrebno, da se zgradi avtomobilska cesta, ki je že trasirana. Uspešna rešitev tega vprašanja je odvisna le od obljubljenih finančnih sredstev s strani občinskega ljudskega odbora in tudi od pomoči članstva.

Čeprav je mladinski odsek precej številen, ni najbolj delaven. Da bi pritegnili mladino v delovno življenje društva, je bilo sklenjeno, da se ustanovi odbor, ki naj bi mladini tolmačil plemenito poslanstvo planinstva in jo navduševal za delo.

PD POLJČANE. V zelo živahni diskusiji na občnem zboru društva so obravnavali najbolj pereče vprašanje — obstoj postojanke in razglednega stolpa na Boču. Društvo vzdržuje dom po svojih najboljših močeh, vendar to ne zadošča. Potrebno bi bilo nabaviti celotno novo opremo, na vrsti so pa tudi razna popravila, kar pa postojanka s svojimi dohodki nikakor ne more kriti. Kritično je tudi stanje razglednega stolpa, ki je v takem stanju, da je vsako vzpenjanje nanj smrtno nevarno. Društvo na vse svoje prošnje za finančno pomoč ni prejelo nobenega pozitivnega odgovora. Sklenjeno je bilo, da se bo sklical iniciativni sestanek predstavnikov množičnih, političnih in gospodarskih organizacij občine, da bi presodili, ali sta postojanka in stolp na Boču družbeno potrebna ali ne.

Ostala društvena dejavnost se je omejevala na organiziranje predavanj in izletov. Predlagano je bilo, naj bi se v bodoče organizirali izleti manjših skupin in sicer od 3—5 oseb. Markacije so bile v preteklem letu le delno obnovljene, za kar bi bilo potrebno povečati delovni član. Društvo bo skušalo organizirati tudi mladinski odsek, ki naj bi v mladini vzbudil zanimanje za lepoto planin.

PD KOČEVJE. Društvo upravlja kočjo pri Jelenovem studencu za Mestnim vrhom. Slabo vreme je vplivalo, da se je zmanjšal promet postojanke, ki je bila vedno oskrbovana ob sobotah, nedeljah in državnih praznikih. Vedno pereče vprašanje oskrbnika kočje je rešil gospodar društva tov. Kužnik, ki se je sam lotil tega posla. Dotacija občine Kočevje za popravilo kočje je bila zelo dobrodošla, saj je omogočila preureditev kočje tako, da bo še dolgo služila svojemu namenu v veselje vseh ljubiteljev narave.

PD SOLČAVA. Sklep lanskega občnega zbora o začetku gradnje lastne planinske postojanke v Logarskem kotu ni bil izveden in sicer zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Za gradnjo doma po že obstoječih načrtih so potrebna precejšnja finančna sredstva, katerih pa društvo v preteklem letu nikakor ni uspelo dobiti. V letošnjem letu se je črtala iz registra planinskih postojank tudi ko-

ča v Logarskem kotu, ker je lastnik kočje — privatnik ni dal več v najem. Zavetišče pod Ojstrico je bilo delno oskrbovano in to ob državnih praznikih. Vprašanju nerentabilnosti tega zavetišča bo društvo moralo posvetiti večjo pozornost. Dober uspeh poslovanja je bil za beležen pri postojanki pod Olševo, nedvomno zasluga požrtvovalne oskrbnice.

Društvo je sprejelo nove naloge, zlasti ureditev markacij, razširitev propagandne dejavnosti in poživitev dela v mladinskem odseku.

PD AJDOVŠČINA. Tudi v preteklem letu je bila pretežna dejavnost društva usmerjena v gospodarsko delovanje in reševanje problemov v zvezi s Kočo pri izviru Hublja, Domom na Predmeji in vzdrževanju Iztokove kočje pod Golaki. Izkazani deficit pri poslovanju Koče pri izviru Hublja je nastal zaradi prekomernih stroškov za vzdrževanje kočje in nabave potrebnega inventarja. Velik obisk kočje pa nakazuje tudi nujne preureditve kuhinjskih in shrambenih prostorov, za kar si bo moralo društvo oskrbeti potrebna finančna sredstva. Dom na Predmeji bi bilo spričo zastarelosti in skrajno nezdravih življenjskih pogojev treba popolnoma preurediti. V preteklem letu je društvo uspelo zagotoviti le finančna sredstva za najnujnejša popravila vodovoda, strehe in tlaka. S številnimi prostovoljnimi urami so člani društva temeljito očistili in popravili Kočo na Golakih.

Lani ustanovljeni iniciativni odbor mladinskega odseka se ni sestel zaradi poklicne prezaposlenosti odgovornega člana društva. Uspešno pa je deloval pionirski planinski krožek, ustanovljen na osnovni šoli pod vodstvom tov. Bogataja. Priredili so več krajših izletov in se na svojih vsakotedenskih sestankih ob Planinskem Vestniku seznanjali z lepoto planin.

Program skupinskih izletov društvo ni moglo realizirati zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev, to je kamionov. Avtobusni izleti pa bi bili tako dragi, da bi bili večini članstva nedostopni. Planinska pota v območju društva so bila odlično markirana, kar pa se ne more trditi o prehodnosti nekaterih poti, ki so bile na določenih predelih silno zaraščene. Sprejet je bil sklep, da se ureditev poti izvede kot prva naloga markacijskega delovanja.

Število članstva se je v lanskem letu povečalo, zlasti se je dvignilo število mladine. To je vsekakor pozitivno dejstvo za nadaljnje delo društva.

PD PODBRDO. Napredek društva je bil prikazan v velikem porastu članstva. To je dokaz, da se zanimanje za planinstvo veča iz leta v leto. Zaradi propagande je društvo organiziralo zelo kvalitetno predavanje ter pionirski izlet na Javorniški rovt. Slabo vreme in obsežno delo za obnovo postojanke na Črni prsti je slabilo ostale dejavnosti društva. Izvršena so bila velika adaptacijska dela na postojanki, nabavili so novo opremo, vendar pa je velik obisk postojanke pokazal, da bo treba misliti na nadzidavo. V obnovo je bilo vloženo preko 2300 ur prostovoljnega dela. Ni pa tu zajeto organizacijsko, blagajniško, ekonomsko in podobno delo, ki je bilo potrebno za nemoten tek adaptacije. Precej zaslug za uspešno izvršitev ima tudi kolektiv Tovarne volnenih izdelkov Bača kot tudi številni dobavitelji, ki so razumeli finančne težave društva.

Tudi delo alpinističnega odseka je bilo v glavnem usmerjeno v obnovo koč. Markacisti so obnovili markacije na svojem območju, so pa še nekatere pomanjkljivosti, ki jih bodo odstranili v letošnjem letu. V skladu z obstoječimi sanitarnimi predpisi so tudi uredili postojanko na Petrovem brdu. Promet se je v preteklem letu zmanjšal zaradi otvoritve bifeja v sosednjem klimatskem zdravilišču. Predlagano je bilo, naj bi se zaradi Koče na Črni prsti opustilo zavetišče v Petrovem brdu, ker sedaj ni več toliko potrebno in tudi ni več rentabilno.

Za predsednika društva je bil ponovno izvoljen požrtvovalni tov. Anderle.

PD ZAGORJE. Vloga planinskega društva je zavzela v zagorski komuni tak razmah kot nobena druga organizacija. Zelo se je povečalo število članstva, največ novih članov pa tvori mladina. Gospodarski odbor je uspešno vodil gospodarstvo treh postojank. Izvršena so bila adaptacijska dela v Koči na Gori in nabavljena večja količina inventarja. Mnogo dela je dala društvu tudi kočna na Čemšeniški planini. Od gradbenega podjetja so odkupili montažno kočjo, ki naj bi služila predvsem za prenočevanje, istočasno pa bi se postopoma obnavljala stara kočja. Velik problem je tu dovoz hrane. Obstajajo stare gozdne ceste, kar pa je novejših so zaradi reorganizacije občin ostale nedokončane. Vloga planinskega društva pa se bo še povečala, če mu bo uspelo skupno s turističnim društvom ustvariti turistični center v Medijskih toplicah.

Za večjo afirmacijo planinstva je društvo organiziralo številne izlete v zasavske vrhove, Kamniške Alpe in tudi Ju-

lijce. Delo markacijskega odseka je bilo zelo pestro in obsega okoli 80 km markiranih poti. Društvo se je v želji za čim boljše povezavo z mladino povežalo z občinsko zvezo za telesno vzgojo.

Za dolgoletno in uspešno delo je Planinska zveza Jugoslavije odlikovala tov. Francita Goloba in Mirka Weinbergerja z zlatim, tov. prof. Janka Kumra pa s srebrnim častnim znakom.

PD SEŽANA. Društvo v preteklem letu takorekoč sploh ni delalo. To sledi tudi iz poročila društvenega predsednika, ki o društvenem delu kot celoti ni imel kaj poročati. Pohvalil je le one člane in članice, ki so iz lastne iniciative obiskovali bližnje vrhove, nekateri pa se tudi podali na pot slovenske planinske transverzale. Tudi jamarska sekcija ni delala več v sklopu društva, ker se je osamosvojila kot samostojno društvo. Da bi poživili društveno delo in društvo organizacijsko utrdili, so izvolili nov upravni odbor in sklenili tesnejšo povezavo s TD Partizanom zaradi boljše organizacije izletov. Sprejet je bil tudi sklep o poverjenikih za posamezne kraje, ki naj bi zbirali nove člane in širili planinsko idejo po okoliških vaseh.

Občni zbor je bil zelo slabo obiskan, saj je bilo navzočih komaj 18 članov.

PD VIPAVA. Čeravno društvo formalno ni obstajalo — nihče namreč ni čutil potrebe po naročilu članskih znamkic — je vendarle uspešno deloval društveni gospodarski odsek — bolje rečeno društveni gospodar, ki je skrbel za postojanko na Nanosu in samo v lanskem letu ustvaril 206 054 din čistega dobička. Z upoštevanjem dobička iz leta 1959 je prigrisnil društvu 472 749 din. Poleg gospodarja je bil delaven edino še markacijski odsek. Na občnem zboru so sklenili, da bodo zopet poživili društveno delo in se zlasti posvetili mladini.

Za novega društvenega predsednika je bil izvoljen tov. Karlo Ambrožič.

PD MOZIRJE. Društvo ni najbolje delalo in je tudi zabeležilo padec članstva. Za poživitev mladinskega delovanja bi bilo treba vsekakor organizirati več izletov, kar pa zaradi pomanjkanja finančnih sredstev društvu ni uspelo. Razumevanje za mladino je doslej pokazal le LIP Nazarje. Člani mladinskega odseka so izrazili željo po ustanovitvi Gorske straže. Glede na to, da dela GS v okviru taborniške organizacije, bodo najprej ustanovili taborniško družino. Ker je sedč družstva v osrčju planin, bo GS nedvomno imela tu bogato torišče za svoje

delovanje. Želja članov je, da bi organizirali čim več zanimivih izletov in več predavanj.

PD TRŽIČ. Organizacijsko je društvo svoje delovanje razdelilo na gospodarski, gradbeni, alpinistični, GRS, mladinski, markacijski in propagandni odsek.

Delo gospodarskega odseka ni bilo omejeno samo na strogo gospodarsko dejavnost, temveč so tudi do začetka sezone oskrbovali kočje v obliki dežurstva. Društvo oskrbuje planinske postojanke Dom na Kofcah, Dom pod Storžičem, Kočo na Dobri, bivak v Storžiču in postojanko na Kalu. Iz registra planinskih postojank pa je bila zaradi slabega stanja črtana Koča na Šiji, ki se ne izplača obnavljati. Velika akcija ObLO Tržič in smučarskega kluba o ureditvi alpsko-smučarskega centra v Podljubelju z veliko investicijo za I. etapo žičnice na Zelenico pa narekuje gradbenemu odseku, da pospeši adaptacijo Koče na Zelenici. Objekt bo adaptiran iz sedanjega stanja v sodobni gorsko-turistični objekt s kapaciteto 80 postelj. Uspešno delo gradbenega odseka se je pokazalo z izvršeno elektrifikacijo Doma pod Storžičem, demontažo instalacije za butan razsvetljavo, ki je bila montirana v Domu na Kofcah in Koči na Dobri. Izvršena so bila tudi razna investicijska popravila na obstoječih postojankah. Člani alpinističnega odseka so se vsestransko usposabljali na svojih sestankih ter tečajih. Člani so tudi delovali na raznih alpinističnih tečajih kot instruktorji in voditelji. Izvršili so 131 vzponov, od tega 40 zimskih. Od dveh odprav v inozemstvo je bila izvedena samo odprava v Centralne Alpe. Udeležili so se tudi alpinističnih smučarskih ocenjevalnih voženj in v tekmovanju pod Jalovcem za VTK memorial osvojili prvo mesto in s tem že drugič prejeli prehodni pokal. Odsek ima v svoji sredi tudi člana dr. Robiča Andreja, ki se je udeležil prve alpinistične odprave v Himalajo. Vsi člani GRS so tudi člani alpinističnega odseka. Velik planinski okoliš postaje GRS obsega Karavanke od Stola do Kamniških planin in ima v svojem okolišu 14 obveščevalnih točk. Člani so sodelovali na številnih reševalnih, alpinističnih in mladinskih tečajih kot voditelji, instruktorji in tečajniki. Na podlagi pozitivnih rezultatov tekmovanj sta se dva člana udeležila tekmovanja v Garmischu Partenkirchnu, kjer sta z ostalimi slovenskimi ekipami dosegla zlato oceno.

Ob priliki občnega zбора je bila izrečena zahvala GRS planinskemu društvu za pomoč, kakor tudi PZS GRS, ObLO in TNZ.

Število članstva se je v preteklem letu povečalo. Mladinski odsek ima svoj planinski Dom na Kalu. Odsek je ostal sredi leta brez svojega voditelja. Sklenjeno je bilo, da poiščejo dobrega voditelja, ki naj bi pravilno usmerjal delovanje mladinskega odseka.

Markacijski odsek je uspešno opravil svoje naloge. Delo propagandnega odseka je potekalo vzporedno z vsemi akcijami drugih odsekov v društvu in je bilo zelo pestro. Uspela predavanja, številni izleti, organiziranje Kramarjevega smuka, Bračičevega in Našičevega na Zelenici so pokazala, da je bilo delovanje odseka v polnem razmahu.

Za zelo požrtvovalno delo so na občnem zboru podelili nekaterim zaslužnim planincem srebrne in zlate planinske značke.

PD CERKNO. Gospodarska dejavnost društva je bila precejšnja. Največje delo pa je bilo vsekakor napeljava električnega toka v Dom na Črnem vrhu. Pri tem gre tudi zahvala delavcem podjetja Elektro-Tolmin iz rajona Cerčno, tovarne ETA in EGS.

Društvo je opustilo oskrbovanje zavetišča na Bevkovem vrhu, ki je bilo silno slabo obiskano. Nudi pa se jim možnost za otvoritev zavetišča v Ravnah, ki je zelo lepa izletna točka in znana tudi po aragonitni jami.

Obisk v koči na Poreznu je bil slab spričo stalnega slabega vremena. Večjega obiska gostov pa je bil dleččen Dom na Črnem vrhu in tudi zavetišče na Robidenskem brdu.

V organizacijskem pogledu je društvo nazadovalo, zlasti je padlo število mladine. Tudi šolska vodstva niso pokazala pravega razumevanja za širjenje planinske misli med mladino.

Markacijski odsek je delo dobro opravil. Na občnem zboru so sprejeli sklep o čimprejšnji izvršitvi nalog v zvezi s propagando in organizacijsko dejavnostjo društva.

PD OPLOTNICA. Za popularizacijo tistega dela Pohorja, kjer stoji planinska koča na Pesku, bi društvo skupaj s PD Konjice in Zreče pripravilo smučarsko traso. Prvotna zamisel trase bi se spremenila v toliko, da bi potekala iz Rogle proti »Mašin žagi«, kjer je bolj strmo.

Večje zahteve današnjega časa narekujejo potrebo po temeljiti preureditvi planinske postojanke na Pesku. Za to pa ni finančnih sredstev in jih tudi ni pričakovati. Mislimo bi bilo treba na ustanovitev številčno in finančno močnejšega društva. Propagandna aktivnost se je od-

ražala v organiziranju izletov, predavanjih in slikovnih agitacijah v društveni omarici. Mladinski odsek v preteklem letu ni deloval. Potrebno bo vložiti vsekakor veliko truda v ta odsek.

PD HRASTNIK. Na občnem zboru so člani PD z enominutnim molkom počastili pokojnega Toplaka Bojana ter večletne oskrbnice na Kalu tov. Kirhmajer Jožice.

Z veliko požrtvovalnostjo članov PD in ob pomoči kolektiva rudnika Trbovlje in Hrastnik, Cementarne Trbovlje, ObLO Hrastnik, Tovarne kemičnih izdelkov, Splošnega trg. podjetja Hrastnik, občinskega sindikalnega sveta in sindikalnega sveta je bil zgrajen novi Dom v Kalu. Idealni tereni okoli doma so privabili preko 100 smučarjev iz Zagreba in Hrastnika na smučanje. Številni obiski doma so bili organizirani v obliki letovanja po sindikalnih podružnicah rudarjev iz Trbovelj in Hrastnika. Z izgotovitvijo raznih igrišč in izgradnjo bazena se bodo uresničile želje delovnih ljudi, da bi čimbolj udobno preživali letni oddih na prelepih kalških planinah. Organizacijska dejavnost društva je potekala v organiziranju številnih izletov, predavanj in propagande za planinsko misel. Število članstva se je v lanskem letu povečalo. Aktivnost članov se je pokazala tudi v tem, da so nekateri že prehodili slovensko transverzalo, in tudi število 132 izdanih dnevnikov za zasavsko planinsko transverzalo je dokazalo priljubljenost te poti. Sekcija mladih planincev je delovala na hrastniški šoli Ivana Cankarja. Dober obisk na izletih in predavanjih, sodelovanje s sorodno organizacijo tabornikov in gorske straže so potrdili uspešno delo mladinskega odseka.

Alpinistični odsek je zabeležil 14 plezalnih vzponov v severni Triglavski steni, v stenah Velikega Kozja ter trenin-gih v Bobnu. GRS je imela v preteklem letu malo dela. Člani markacijskega odseka so izvršili vsa dela na svojem območju.

PD PTT MARIBOR. Neprikladni delovni čas, ki ga imajo člani PTT stroke, mnogim onemogoča udeležbo na raznih izletih. Na občnem zboru je članstvo poslalo resolucijo UO Skupnosti JPTT v Beograd, da bi delovni čas v sobotah trajal do 13 ure. S skupinskimi izleti so pričeli že v začetku junija in sicer na Žavcarjev vrh. Skupinski izleti v Julijce, na Andrejev dom na Slemenu, Plešivec in Poštarjev dom pod Plešivcem so navdušili številne prijatelje prirode. Poštarski dom pod Plešivcem za zdaj še

pripada ptt sindikatu. Glede na naravo dejavnosti in mnogo truda, ki so ga vložili planinci ptt, je bilo ponovno predlagano, naj se lastništvo kočje prepusti planinskemu društvu, odnosno PZS. Dom, ki je nudil prijetno zatočišče vsem planincem, zlasti transverzalcem, je imel zelo dober obisk. Težave doma zaradi pomanjkanja vode v poletnih mesecih in neprimerna klet so bile dobro rešene. V preteklem letu so dogradili dodatni rezervoar s kapaciteto 38 000 litrov. Lotili so se tudi izkopa za novo klet, ki naj bi tudi v poletnih mesecih zadržala določeno temperaturo. Omeniti je potrebno, da so v teh delih sodelovali člani društva in opravili veliko prostovoljnih ur. Društvo bo opustilo zavetišče na ekonomiji Poštarskega doma na Pohorju, ker se ni obneslo.

Izvedbo te gradnje je močno oviral neugoden ilovnat teren, na drugi strani pa tudi deževno jesensko vreme. To pa je bil vzrok, da je ostala gradnja nedokončana.

Mladinskega odseka društvu ni uspelo organizirati. Za uspešno delo v prihodnje so poslali dva mladince na seminar mladinskih vodnikov. Markacijska komisija ni opravila svojega dela v takem obsegu, kot bi bilo potrebno.

Na občnem zboru se je društveni predsednik zahvalil podjetju za PTT promet v Ljubljani za veliko razumevanje do planinskega društva kakor tudi OLO Maribor za vsakoletno dotacijo, kar je vsekakor pripomoglo k naredku in razvoju društva.

PD PTT LJUBLJANA je po številu članstva med najmočnejšimi društvi v Sloveniji. Število članstva se je v preteklem letu povečalo za cca 39%, odnosno, če vzamemo obdobje dveh let, kar za 100%. Delo društva je potekalo preko 16 skupin, ki so bile organizirane po vsej Sloveniji. Skrb za članstvo se je pokazala zlasti v tem, da so s primernim načinom nabave na obročno odplačevanje in brezobrestnimi posojili omogočili precejšnjemu delu članstva nabavo planinske opreme. Omeniti je treba, da je zadeva glede prostih popoldnevov ob sobotah še vedno v teku pri generalni direkciji v Beogradu. Pač pa je podjetje za PTT promet v Ljubljani na predlog PD okrajna pošta Ljubljana ukinilo popoldansko službo ob sobotah pri filijalah ter s tem omogočilo tem kolektivom prost čas za odhod v naravo že v soboto.

Društvo je priredilo več enodnevni-h izletov. Pri izbiri izletov so se ozirali na širši krog planincev, tako da se je izleta lahko udeležil z malo dobre volje skoraj

vsak član. Šele ob koncu planinske sezone je uprava dala na razpolago avtobus, kar je pripomoglo k še večji množičnosti izletov. Organiziran je bil tudi pohod po slovenski planinski transverzali od Maribora do Kamniške Bistrice in več izletov po Julijskih Alpah. Po sklepu zbora planincev PD PTT Jugoslavije dobijo člani, ki se udeležijo 3 partizanskih maršev PD PTT Jugoslavije, spominsko značko. Po dobljenih podatkih je komisija ugotovila, da so si te značke tov. Kobilica Jože, Volkar Alojz in Skribe Maks upravičeno pridobili. Društvo je pripravilo za člane 11 kvalitativnih predavanj znanih planincev in alpinistov. Vsa predavanja so bila opremljena z barvnimi diapozitivi in brezplačna za člane. O delu in uspehu društva so javnost seznanjali z izložbo na Trgu OF. Veliko število prostovoljnih ur so člani opravili pri popravilu mladinske poti od Tičarjevega doma do Poštarskega doma kakor tudi pri popravilu depandanse. V letu 1960 je bil tudi izvršen prenos lastništva postojanke na Vršiču od podjetja za PTT promet v Ljubljani v lastništvo PD PTT. Dom je v preteklem letu zabeležil velik obisk. Gospodarski odsek se je poleg rednega vzdrževanja kočice lotil tudi popravila telefonskega in električnega voda. Preuredili so električno napeljavo v notranjih prostorih Doma, norečeno pa je še vprašanje ureditve elektrovida od Tičarjevega doma do kočice. Ta problem je odvisen od celotne napeljave od Kranjske gore in ga bo treba zaradi gradnje velikega planinskega ob-

jekta, ki je v načrtu na Vršiču, zamenjati z novim. Ker še ni izdelan ureditveni načrt Logarske doline, se izgradnja doma še ni pričela. Vložene so bile potrebne vloge za odobritev lokacije, nabavljene zemljiške mape in imenovan je pripravljalni odbor. Tudi načrt za izgradnjo doma s kapaciteto 36 ležišč je brezplačno izdelal ing. Tine Horvat. Članstvo mladinskega odseka se je v preteklih dveh letih povečalo za 250%. Poudariti pa je potrebno, da v pravilnem odboru društva deluje 5 mladincev, ki po svojih močeh prispevajo k širjenju planinske dejavnosti. Sklenjeno je bilo, da naj bo sedež MO odslej v industrijski šoli zato, ker je tam največja planinska skupina. Člani odseka so se udeležili številnih izletov po poteh slovenske planinske transverzale. Lep uspeh so dosegli tudi pri tekmovanju »Gore in mladina« in so tudi sodelovali pri prostovoljnih akcijah za obnovo Vršiča. Dobri odnosi med mladimi in starejšimi člani društva so tudi pripomogli k dobremu uspehu tega odseka.

Markacijski odsek je v preteklem letu pregledal in uredil v svojem okolišu vse poti in uredil novo pot proti Kugyjevemu spomeniku in Mlinarici.

Član društva je tudi ing. Vinko Modec, nagrajen z diplomo PSJ in z zlato značko za planinske zasluge. Značke PZS za izvršeno slovensko planinsko transverzalo je v preteklem letu prejelo še petero članov. Za predsednika PD pa je bil ponovno izvoljen tov. Dobnik Jože.

R. L.

razgled po svetu

CAJ — Japonski alpinistični klub je v zadnjih dveh letih organiziral šest večjih ekspedicij v Nepalsko Himalajo. O njih smo poročali sproti, a navedimo jih še enkrat. Japonci kot alpinisti ne pomenijo veliko, svoje delovanje v Himalaji pa močno pospešujejo, gotovo ne samo iz čistih »himalaističnih« razlogov. Prva ekspedicija je bila l. 1953 raziskovalnega značaja — v Kanjirobi, zanimala jih je vzhodna stena. Vodil je Jiro Kavakita. L. 1959 so bili na Himalčuliju (7864 m), blizu Manasluja, na katerem so bili Japonci l. 1956. Zasedba je bila močna, vodja je bil Junjiro Muraki, šef prve in druge ekspedicije na Manaslu (1953, 1956), l. 1954 je bil na Ganeš Himalu.

Namestnik Murakija je bil Yuiči Matsuda, l. 1954 je bil prav tako na Ganeš Himalu in l. 1956 na Manaslu. Tudi tretji mož Šijiro Išizaka je bil preizkušen himalajec l. 1953 na Manaslu, l. 1958 na Himalčuliju. Raziskovalna ekspedicija na Dhaulagiri II (7750 m) je bila prirejena v čast 100 letnici univerze Keio. Ekspedicijo je vodil Kiičiro Kato. Podoben značaj je imela tudi ekspedicija na Gaurisankar (7145 m), samo da je šlo za univerzo Fukuoka, sestavljali so jo Hideki Kato, Moriaki Abe in Mitsuharo Oiši, trije študentje, in štirje šerpe, ki so jih najeli preko Himalayan Society. Nadaljnja ekspedicija v Langtang Himal. Japonci so bili v bližini že l. 1958 pod vod-

stvom Fukade v Jugal Himalu, Langtang Himal pa sta raziskovala že Tilman in za njim Švicar dr. Hagen. Japonsko ekspedicijo je vodil Yamada. Vidimo, da Japoncem po Manasluju ne gre več za bleščeče uspehe, zadovolje se s tem, da so na terenu in to publicirajo izčrpno tudi v evropskih revijah, dobro vedo, da je to »forum«, ki predstavlja himalaizem, vsaj doslej. Japonci so 17. avg. dosegli tu vrh Mosciao (7490 m). In še eno ekspedicijo v Afganistan l. 1960 imenujmo.

Japonci pa tudi ne zanemarjajo andinizma. Tako so l. 1959 poslali ekspedicijo v Peru, na Aussangate (6200 m) in Pico de Aroz (6250 m). Sestavljali so jo sami mladi ljudje, le vodja Yošufumi Takeda je imel 36 let, vsi drugi od 23—26 let. Močno se zahvaljujejo peruanski vladi, harvardskemu Mountaineering Clubu v ZDA in Hauserju iz DAV za podatke o Aussangate.

TRIVOR (7720 m) je vrh nad dolino Hispar v Karakorumu. 17. avg. 1960 sta se nanj povzpela Wilfred Noyce in Sandler, dva člana angleško-ameriške ekspedicije.

MAKALU (8470 m) je eden izmed lažjih osemtisočakov. L. 1960 je Sir Edmund Hillary po francoski poti popeljal ekspedicijo, v kateri je bilo 6 Angležev, 5 Amerikancev in troje Novozelancev. Ne gre jim toliko za vrh, pač pa bi radi v devetih mesecih proučili gibanje nad 7000 m brez kisikovih aparatov po temeljiti aklimatizaciji. Ekspedicijo finansira neka ameriška znanstvena družba.

GASPAROTTO se imenuje vrh v Kavkazu, po Leopoldu Gasparottu, ki je l. 1929 s Herronom prišel prvi na vrh Ghiulci, v zadnji vojni pa ga je ubil gestapo. Vrh so po njem imenovali ruski alpinisti Poljakov, Puzirev in Malšinov. Vzdiguje se nad dolino Sugan v Centralnem Kavkazu.

G. M. 1960 66° PARALLELO — GROENLANDIA OCCIDENTALE, tak je bil uradni naslov Monzinove ekspedicije na Grenlandijo. S seboj je ta ekspedicionist — entuziast vzel spet znane ljudi iz Valtournanche. Bili so Jean Bich, trije Carreli, Pession, dr. Cerretelli, Mario Fantin in Saidelli. Kakor je Ghiglione na svoji grenlandski ekspediciji 1960 krstil en vrh s Punta Italia, tako so Monzinovi Piemontezi pokazali več lokalnega patriotizma in krstili z »Valtournanche« koto 1880 nad ledenikom Unignak.

PRVENSTVENI VZPON po zahodni steni Pyramide du Tacul je že toliko pomembna stvar, da se v alpinistični kroniki beleži na prvem mestu. Skoraj bi pritegnili jadikovanju, da je alpinizem na klasičnem terenu v Alpah v krizi, ker zmanjkuje problemov. Pyramide de Tacul je visoka 100 m, vodnika iz Aoste, Garda in Gionetto sta porabila 15 klinov, 6 lesenih zagozd, 4 ure plezanja. Eno mesto A₃, eno mesto VI. Ali ni boljši izhod, če rečemo, da je višek užitka v doživetju vzpona, da je v nekem smislu vsak vzpon prvenstven, da to zavisi od doživetja?

MONT JANNU Francozi ne kanijo opustiti. L. 1962 bo vodil novo ekspedicijo na Jannu Lionel Terray, mož št. 1 v francoski alpinistični ekipi. Nepalska vlada je že dovolila ekspedicijo za leto 1961. FFM pa si je podaljšala dovoljenje za l. 1962. Vrh je torej rezerviran. Francozi so l. 1959 prišli na 300 m pod vrh. Osemtisočaki so odkriti, začena se »pravi« alpinizem v Himalaji, himalaizem »postklasične« dobe. FFM je obvestila različne CA, naj štejejo Jannu kot oddan Francozom. Francozi pričakujejo, da bodo drugi narodi fair, ker so se oni sami že večkrat kot taki izkazali.

PIRENEJI so v nekakem out-sideu v alpinističnem svetu. Novice od tam se nam zde manj pomembne. Za Francoze in za nekatere Špance pa pomenijo še kar »neizropan« rudnik prvenstvenih vzponov. Poročajo o prvenstvenem vzponu v severozahodni steni Grand Pic d'Ossau, ocena ED, dalje o severozahodnem grebenu iste gore. Prvo smer imata Bellefon in Sarthou, drugo Ollivier in njegov sin. Težavnost IV, IV+, V. Nepomemben prvenstven vzpon je izvršil Grenier v zahodni steni Petit Gabizo, malo več pa notira smer v južni steni Tozal del Mallo nad dolino Arrazas. Tu sta plezala Španca José Anglada in Francisca Guillamon, francoske naveze pa so takoj ponavljale. Stena je visoka 400 m, rabila sta 100 klinov. Doslej najtežja smer v Pirenejih.

JEAN COUZY, ki se je smrtno pone srečil v zahodnem grebenu des Bergers 2. nov. 1958, je dobil spominsko ploščo v gozdarski koči Sauvas, v kateri je prenočil pred nesrečnim vzponom. Plošča ima jedrnat besedilo: »Jean Couzy 1923—1958, izreden alpinist, ki je utrl ali ponovil od Olana do Makaluja najlepše poti na svetu.« Ploščo je odkril sam predsednik CAF Devies.

SPOMENIK FRANCOSKIM ALPINOM so obnovili šele lani in sicer na Grand Ballonu v Vogezih. Spomenik je porušil »napadalec«, pravijo, l. 1940. Spomenik je bil postavljen l. 1927 na pobudo CAF v spomin alpinom in pešakom, ki jih je ubil »sovražnik« (ta »sovražnik« ima danes v Franciji svoje garnizone in manevrski prostor). Pri rekonstrukciji mogočnega spomenika, je bil navzoč francoski vojni minister guverner Strassbourga in Metz, številni veterani obeh vojn, Lucien Davies in seveda množica zastopnikov najrazličnejših ustanov, organizacij in oblasti, prava manifestacija tipičnega francoskega patriotizma, ki prav malo soglaša s psihološkim eksercicom bodoče enotne atlantske vojske.

MICHEL VAUCHER je eden tistih, ki imajo za seboj Dhaulagiri, najtežji osmetišočak. V francoski reviji lahko beremo njegov popis vzpona, h kateremu ga je nagovoril Hugo Weber. Moštvo Maxa Eiselina se med seboj ni dobro poznalo, pred odhodom je bilo kaj malo kontakta. Eiselin je pri prvem poročal o šestih poskusih na Dhaulagiri, o smrti Heinricha Roissa, ki je rušila moralo Avstrijcem prav toliko kot vihar, poročal o organizaciji in finansiranju ekspedicije, ki je bilo zelo izvirno in nekaterim prav malo všeč, ker je preveč slonelo na reklami. S firmami so sklenili pogodbe, firme pa so dale predujme. Vaucher imenuje Eiselina — čarovnika. Vsi so dvomili v uspeh, on pa je veroval vanj, čeprav ni imel uradne podpore, moštvo pa raztepeno na vse kraje, vsak je imel svojo nalogo pri zbiranju sredstev, posebno z »dopisnicami«. Zaradi letala družbe Pilatus so se morali braniti mnogih kritik, češ, niste več alpinisti, saj ne boste znali hoditi, če vas bo letalo odložilo na 5000—6000 m. Pilot Saxer je že 400 krat pristal na ledenikih, mehanik Wick prvovrstna moč. Moštvo je šlo 13. mož, potem ko so sprejeli še Poljaka Skoczylasa, ki je »spravil skupaj« vse šotore, in Jean — Jacquesa Roussija.

V Milanu so se dobili z Nemci, za Vauchera težava, za oba Poljaka dr. Hajdukiewicza in Skoczylasa ne, ker oba dobro govorita nemški. Na ladji »Asia« je natakar vsakogar vprašal: »Alpinstično porcijo ali normalno?« Naročali so seveda prvo in treba je bilo mnogo telovadbe, da te porcije v 15 dneh niso izrinile kondicije iz odlične ekipe.

Dyhrenfurth je priletel iz New Yorka, Roussi jih je čakal v Kathmanduju, kjer je v službi že tri leta.

Orient, berači, revščina in indijska carina. Nek švicarski misionar je godr-

njal ob gori papirja: »Če bo treba za nebesa toliko formalnosti, že ne grem gor!«

Ekspediciji so bili cariniki naklonjeni — trajalo je le pet ur pa je lahko stopila na indijska tla.

Po nekaj dneh rendez-vous moštva v Bhairavi na nepalski meji in še letalo Porter »Yeti«, ki je iz Züricharabalo 6 dni natančno po voznem redu.

28. marca so se začeli poleti na 5200 m. Najprej sta šla Forrer in Diemberger, nato Diener, Schelbert in Hajdukiewicz. 30. marca veter poškoduje letalo. Popravilo in premaknitev baze iz Bhairave v Pokharo, 120 km dalje. V 45 minutah so naredili pot, za katero so Francozi l. 1950 rabili 9 dni (Annapurna). 3. aprila je bilo vse moštvo zbrano na Col Dapa. Tudi 7 šerp je prepeljal »Yeti«. Mikavno je vedeti, da so se na višinsko spremembo najlažje adaptirali mlajši, medtem ko sta 32 letna Diener in Skoczylas imela težave.

Začeli so takoj trenirati in »zavzeli« vse špice okoli Col Dapa. Nato je Porter prepeljal Forrerja in Diembergerja na višino 5700 m, na severovzhodno sedlo. To je bilo določeno za start na vrh. 12. aprila se Porter ni več javil. 20. aprila je Eiselin izdal naslednje povelje: »Položaj je težak. Brez aviona smo v popolni dezorganizaciji, trije so na severovzhodnem sedlu, štirje v Pokhari, mi tu, vsi daleč vsaksebi. Za vsako ceno moramo priti do onih na severovzhodnem sedlu. Diener, Roussi, Vaucher in Weber začno jutri z nošnjami, ker so v najboljši formi.« To ni bila šala.

26. aprila je bil stik urejen kljub skrajnim preizkušnjam. Nošnje po 25 kg od 4700 na 5100 in nato do 5700 so se v redu izvršile, »sahibi« so se izčrpani prav zaradi nošenj zblizali.

Medtem je zgornja grupa Diemberger, Forrer in Schelbert dobro delala. S 4 šerpami so postavili dva tabora v višini 6500 in 7050 m. Vsak dan je snežilo, vsako popoldne meter novega snega, pihal je vztrajni vzhodnik. Ko je spodnja grupa prišla do 5700 m, je zgornja že postavila tabor v višini 7300 m.

4. maja je firma Pilatus poslala nov Porter, nov Yeti. Ta pa je zaradi prehitre spremembe temperature imel kar prvi dan defekt, nekje je popustilo lepilo in letalo je strmoglavilo, Saxer in Wick pa sta spet odnesla zdravo kožo.

7. maja pri zagonu proti vrhu. Prva grupa napreduje od 7300 m do 7700 m, druga z Vaucherjem od 7050 m na 7300 m. Tu je v šotoru —30° C, Vaucher zbolil, Weber in Roussi ga spravita na višino 5700 m. Diener ostane na 7300 m.

13. maja Vaucher iz daljave gleda, kako so se na vrhu zbrali Diemberger, Diener, Forrer, Schelbert, Nama Dorje in Navang Dorjee. Weber in Roussi spravljata Vauchera na noge, a ta se ne čuti vzponu kos. Naslednji dan pa se odloči kljub ozeblinam na nogah. Eiselin mu odsvetuje, toda Vaucher je, kaže, mož izredne volje. V višini 7300 m prebije tri dni, da pričaka boljše vreme. Z višine 7800 mora bežati nazaj na 7300 m. Končno 23. maja, 10 dni po vzponu prve skupine, premaga z Webrom 900 m višinske razlike do vrha. Za vsak korak trikrat vdihne. Ob pol sedmih zvečer sta na vrhu. Weber fotografira. Nato z zmrzujočimi nogami premaga Vaucher kalvarijo sestopa. Tabor na 7050 m je odnesel plaz, tabor na 6500 je spet zagrebel plaz, in tako je še isto noč sestopil na 5700 m. Nadaljnih 8 dni je bilo treba, da so prišli kolikor toliko v normalne razmere.

Eiselinova ekspedicija na Dhaulagiri je himalajska pesem posebne vrste.

HENRI DUHAMEL, ustanovitelj CAF, je l. 1878 kot prvi v Franciji nataknil smučī. L. 1911 je sekcija Isere zgradila prvo smučarsko zavetišče na Croix de Chamrousse. Danes je tu mladinsko smučarsko zavetišče za 130 mladih ljudi, l. 1911 jih je koča sprejela komaj 30. Duhamelu so na postaji žičnice, ki vozi na Chamrousse, lani odkrili ploščo. Bil je pri ustanovitvi CAF pa tudi pri ustanovitvi prvega smučarskega kluba l. 1896 (Ski Club des Alpes).

NOVI VZPONI v sezoni l. 1960: V Livanosovi smeri v Cima Su Alto sta bila tudi Belgijca Alzetta in Bourgeois. V Torre Venezia sta Biasin in Melucci v 27 urah odprla novo smer v južni steni, izstopila v Tissijevi smeri. Skrajno težko, 95 klinov. Prvenstveno smer so zabeležili v jugovzhodnem grebenu Torre Venezia Acquistapace, Redaelli in Zucchi. 200 klinov, 20 svedrovcev. Njihovi vrstniki iz Cortine d'Ampezzo Lacedelli, Zardini in Michielli so v masivu Tofane v jugovzhodni steni Punta Giovannina naredili novo »najtežjo« smer. 44 ur čistega plezanja. Prvih 300 m VI+ brez prenehanja. 385 klinov, rumena krušljiva skala, klini slabo drže.

REKORD sporočata Belgijca Alzetta in Bourgeois. V Zahodni Cini sta preplezala Cassinovo smer v 4 urah 20 minut, v Veliki Cini pa smer Comici-Dimai v istem času. To je druga naveza, ki se ji je posrečilo preplezati ti dve smeri v enem dnevu, obe na en sam dan. Bilo je

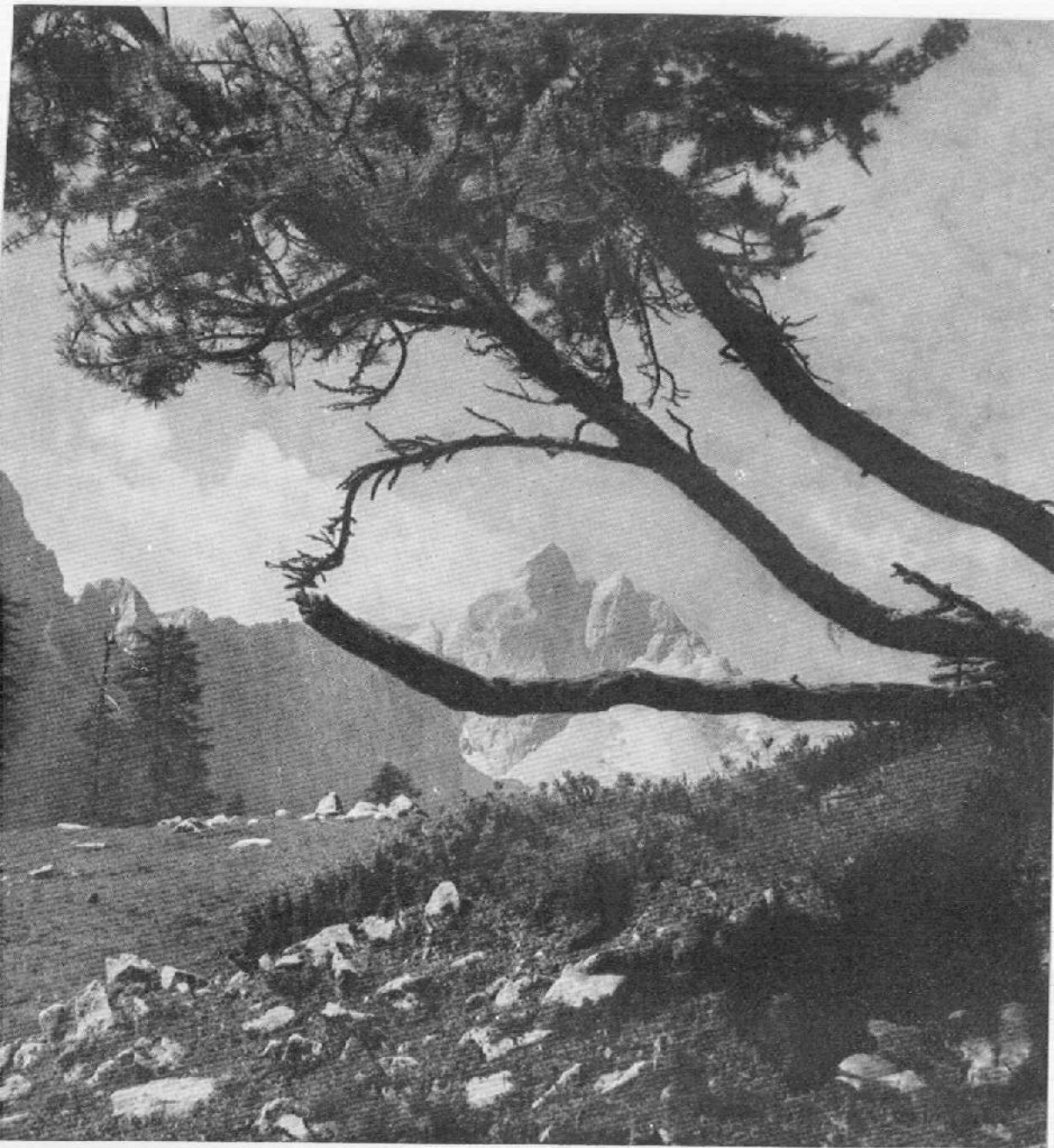
27. avgusta 1960. Pripomba? Ni potrebna. Občudujemo lahko le kondicijo, formo in izurjenost.

V Zahodni Cini je bilo v švicarski direktissimi doslej 10 navez. 11. in 13. avg. sta jo ponovila Jean Alzetta in Avstrijec K. Schönthaler, tudi znano mlajše ime. 23. in 24. avgusta sta bili v tej smeri dve odlični navezi: Jean Bourgeois in Jacques le Menestrel (Francoz), Michel Vaucher in še nek neimenovani Francoz. Francoska direktissima je bolj popularna. Imela je konec sezone l. 1960 zabeleženih 17 navez. Štirinajsto navezo imenujejo — banalno: 23 letni Fritz Scheffler, eden najsijajnejših Münchenskih plezalcev, je imel s seboj svojega očeta, 51 let starega Wulfa. Pod steno je asistiral 48 letna gospa Scheffler. — Da je to banalno, pravijo seveda Francozi, češ da se ne spodobi za tako težko smer taka naveza. Le zakaj ne! Naj poskusijo očetje, kam drve sinovi, če jim moči le dopuste, da gredo za njimi!

DIRETTISSIMA V VELIKI CINI postaja modna smer. Konec sezone l. 1960 je zabeležila 36 navez. Samo v l. 1960 je bila 15 krat ponovljena. Mazeaud, eden od francoskih asov, pravi, da je po mnenju ponavljalcev vseh narodnosti direktissima v Veliki Cini najstrašnejša smer v Dolomitih, težja od one v Zahodni Cini. Marsikak plezalec je v njej že »odletel«, lomijo se klini, posebno svedrovci. Traverza pred prvim bivakom ima namesto 7 klinov samo še dva in je ocenjena s VI. Barbier, Schönthaler, Raditschnig, Vaucher so izjavili, da tako težke smeri še niso preplezali. V l. 1960 so direktissimo Velike Cine med drugimi preplezali Bellodis, Michielli in R. Carlesso (!), Mazeaud in Le Menestrel (33. ponovitev, druga francoska).

SAMOHODEC ARMANDO ASTE je opravil več težkih vzponov z naslednjo opremo: S seboj ima tri stremena, na dveh stoji, tretjega pa vpenja više, naprej. Od časa do časa uporabi samovarovanje, tako da vtakne kos vrvi skozi uno klina, ne dela pa si nobenih utvar, koliko je tako samovarovanje vredno.

API, italijanski, Ghiglionejev vrh v Himalaji, so zmogli 10. maja 1960 tudi Japonci in to v dveh navezah, v presledku enega dne. Prvi je stopil na Api Kirabajaši s sirdarjem Gyaltzenom, naslednji dan pa še Touda in Terasaka. Api je visok 7132. Italijani so prišli nanj l. 1954.



JALOVEC S SLEMENA

Foto Janko Skerlep



TRIGLAV S SEVERNO STENO

A. Srabue

Foto prof. Janko Ravnik



DOLINA TRIGLAVSKIH JEZER (POGLED S KOMNE)

Foto prof. Janko Ravnik

POGLED
S HRIBARIC
NA
ZELNARICO

Foto
prof.
Janko
Ravnik



Tovarna dokumentnega in kartnega papirja

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

Telefon: Radeče 81-950

Tekoči račun pri NB Trbovlje 600-13/1-11

Brzjavi: Papirnica Radeče

Železniška postaja: ZIDANI MOST

PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev

in kartonov

specialne papirje

surovi heliografski

in foto papir

paus papir

kartografski

specialni risalni »Radeče«

papirje za filtre itd.

IZDELUJE:

vse vrste kartic

za luknjanje v standardni velikosti

in tisku

Po želji izdeljuje kartice


v posebnem tisku

v rdeči, modri ali sivi barvi

Železarna Jesenice

Proizvaja cevi:

vodovodne, plinske, parovodne,
konstrukcijske, pohištvne,
pancirne v dimenzijah 1/8 »—3«,
spojke za cevi, loki za cevi



Zahtevajte katalog proizvodov Železarne Jesenice